

ABSTRACT BOOK

9th International Conference on
Culture and Civilization

March 15-16, 2021

Tashkent Chemical-Technological Institute,
Uzbekistan

EDITOR:

Dr. Sirojov Oybek Ochilovich

ISBN: 978-625-7898-36-2

WWW.EUROPEJOURNAL.COM

9th INTERNATIONAL CONFERENCE ON CULTURE AND CIVILIZATION

March 15-16, 2021

Tashkent Chemical-Technological Institute

Uzbekistan

ABSTRACT BOOK

Edited by

Doctor of political sciences

Sirojov Oybek Ochilovich

All rights of this book belong to FARABI Publishing House.
Without permission can't be duplicate or copied. Authors of
chapters are responsible both ethically and juridically.

Issued: 20.03.2021

ISBN: 978-625-7898-36-2

CONGRESS ID

**9th INTERNATIONAL CONFERENCE ON CULTURE AND
CIVILIZATION**

DATE-PLACE

March 15-16, 2021

**Tashkent Chemical-Technological Institute
Uzbekistan**

EDITOR

**Doctor of political sciences
Sirojov Oybek Ochilovich**

COORDINATOR

Nurlan AKHMETOV

EVALUATION PROCESS

All applications have undergone a double-blind peer review process

TOTAL NUMBER OF PAPERS: 112

THE NUMBER OF PAPERS BY FROM TURKEY: 51

OTHER COUNTRIES: 61

PARTICIPATING COUNTRIES:

**Turkey, Uzbekistan, Kyrgyzstan, Kazakhstan, Azerbaijan, Ukraine, Morocco,
Philippines, Pakistan, South Africa, Mexico**

HONORARY CHAIRMAN OF THE CONGRESS

Usmonov Botir SHUKURILLAYEVICH

Rector of the Tashkent Chemical-Technological Institute

CHAIRMAN OF THE ORGANIZING BOARD

Tavaldieva Gulbaxar NISHANOVNA

Tashkent Chemistry-Technology Institute

ORGANIZING BOARD MEMBERS

Prof. Dr. Otamuratov Sadulla - Tashkent chemical technological Institute

Prof. Dr. Mustafa TALAS - Nigde Ömer Halisdemir University

Prof. Dr. Mine GÖZÜBÜYÜK TAMER - Karadeniz Technical University

Assoc. Prof. Kamala Tahsin KARIMOVA - Agra İbrahim Çeçen University

Dr. Sirojov Oybek Ochilovich - Tashkent chemical technological Institute

Dr. Shermuhammadov Bahodir Shermuhammadovich - Tashkent chemical technological Institute

Dr. Tolga ERGUN - Karadeniz Technical University

Assist. Prof. Dr. Muntazir MEHDI - Pakistan Language Academy

Dr. Sonali MALHOTRA - Delhi Balbahtri Academy

COORDINATOR

Nurlan AKHMETOV

CHAIRMAN OF THE SCIENCE COMMITTEE

Pulatov Khayrulla LUTPULLAEVICH
Tashkent Chemistry - Technology Institute

SCIENCE COMMITTEE MEMBERS

Assoc. Prof. Dr. Togaev TULKIN - Tashkent State Language and Literature

University named after Alisher Navoi

Prof. Dr. Otamuratov Sadulla - Tashkent chemical technological Institute

Dr. Sirojov Oybek Ochilovich - Tashkent chemical technological Institute

Dr. Shermuhammadov Bahodir Shermuhammadovich - Tashkent chemical technological Institute

Prof. Dr. Jamoldinova Odinakhon Rasulovna - UZSWLU - Uzbek State World Languages University

Prof. Dr. Zulpukarov Kapar Zulpukarovich - Osh State University

Assoc. Prof. Dr. Amiraliyev Semetey Manasovich - Osh State University

Prof. Dr. Ayslu B. SARSEKENOVA - Orleu National Development Institute

Prof. Dr. Hacer HUSEYONA - Azerbaijan Pedagogy University

Prof. Dr. Mustafa TALAS - Ömer Halisdemir University

Prof. Dr. Nadejda KHAN - Karaganda State University

Prof. Dr. Necati DEMİR - Gazi University

Prof. Dr. Kıvanç İNELMEN - Bogazici University

Prof. Dr. CENGİZ ANIK - Marmara University

Prof. Dr. Hülya ÇİÇEK - Gaziantep University

Prof. Dr. Şerafettin SEVİM - Dumlupınar University

Prof. Dr. İsa ELİRİ - Kırıkkale University

Assoc. Prof. Dr. Mahmut DOĞAN - Marmara University

Assoc. Prof. Dr. Rüstem Barış YEŞİLAY - Ege University

Assoc. Prof. Dr. F. Gül KOÇSOY - Fırat University

Assoc. Prof. Dr. Ahmet ÇOBAN - Dicle University

Assoc. Prof. Dr. Naile Rengin OYMAN - Süleyman Demirel University

Assoc. Prof. Dr. İryna Dryga - National Academy of Sciences

Assoc. Prof. Dr. J. Özlem Oktay ÇEREZCİ - Mimar Sinan Güzel Sanatlar University

Dr. Halil AKMEŞE - Necmettin Erbakan University

Dr. Cavit POLAT - Iğdır University

Dr. Mariam S. OLSSON - Lebanon University

Dr. Özge ALTUN - Bozok University

Dr. İlkül KAYA ZENBİLCİ - Bozok University

Dr. Savaş ALTUN - Bozok University

Dr. Mehmet ULUCAN - Fırat University

Dr. Tolga ERGUN - Karadeniz Technical University

Dr. Ayşenur ERDİL - İstanbul Medeniyet University

Dr. Halilov Taleh Ferman Oglu - Nahçıvan Devlet University

Dr. Fatma Ecem CEYLAN - Nevşehir Hacı Bektaş Veli University

Dr. Güller ŞAHİN - Kütahya Sağlık Bilimleri University

Dr. Ekrem Mesut SU - Ali Rıza ÖZDERİCİ K.A.İ.H.L.

Dr. Hatice Evrim TÜTÜNSATAR - Isparta Applied Sciences University

Dr. Kevser Sevgi Ünal ASLAN - Korkut Ata University

Dr. Arzu ALTUNTAŞ - Akdeniz University

Dr. Müjdan DENİZ - İstanbul University

Dr. Seher ŞEYLAN - Işık University

Dr. Semra Kılıç KARATAY - Aksaray University

Dr. A. Kadir ÇÜÇEN - Uludağ University

Dr. Mehmet Emin KALGI

Dr. Kaan KAPAN - İstanbul University

Dr. Ömer DABANLI - Fatih Sultan Mehmet Vakıf University

PHOTO GALERY

←

— □ ×

**9th International Conference on
Culture and Civilization**

March 16, 2021

REKTOR BOTIR USMONOV
E-mail: info@tcti.uz

⏪ ⏩ 🔍 🗨️

Uzbekistan - Turkey cooperation

- Uzbek-Turkish cooperation has significantly intensified in the past four years.
- The state visit of President Shavkat Mirziyoyev to Turkey in October 2017 and February 2020, President Recep Tayyip Erdogan to Uzbekistan in April 2018, strengthened mutual political trust and opened wide opportunities for a fruitful partnership.
- The results of intensive contacts and mutual aspirations are reflected in economic cooperation. Thus, if in 2016 the mutual trade turnover was almost \$1.2 billion, in 2019 this figure exceeded \$2.5 billion.
- There are more than 1.3 thousand enterprises with Turkish investments in Uzbekistan - they are active in textile, building materials, plastic, food, hotel management, medication and service sectors. Investment projects worth \$ 500 million are being implemented.
- In addition, 64 000 Turkish tourists visited Uzbekistan in 2019 year.

The Republic of Uzbekistan is located in Central Asia and borders with Kazakhstan and Kyrgyzstan, Tajikistan, Turkmenistan and Afghanistan.

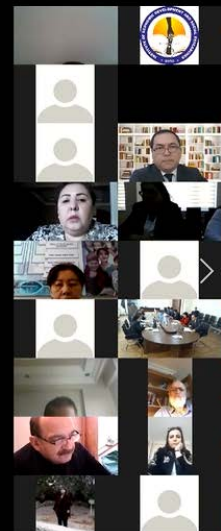
Tashkent

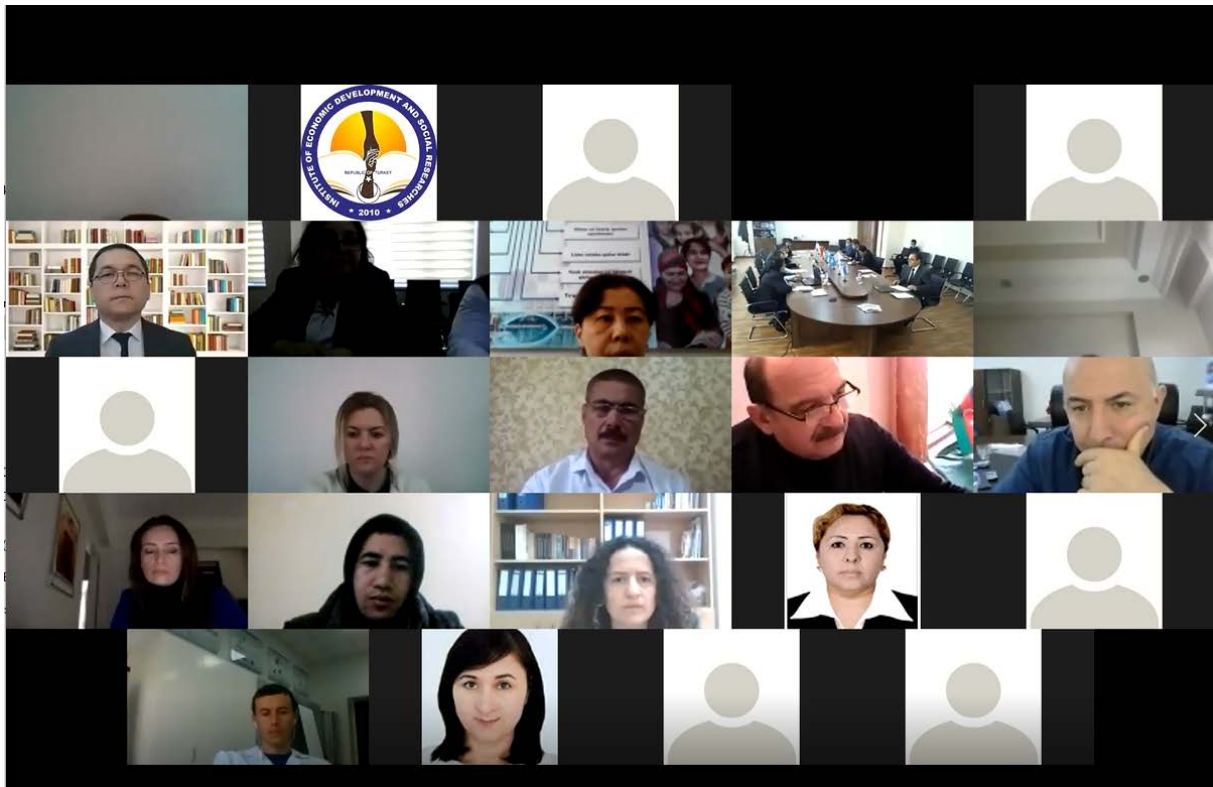

Samarkand

Bukhara

Zoom Meeting

Recording...

PowerPoint Slide Show - [9.KultürveMedeniyet-DemirkubuzSunum] - PowerPoint

People of Underground

Existentialism, in general terms, is a reaction to the loss of the individual in the herd
Gideiro 1966

Participants (11)

Find a participant

- h4 observer: Alina (Co-host, me)
- H4 Session1-Ayça Tun...
- H4-Ozlem KAWA
- AYSU
- H4-4. ali ismayil aliyev
- H4-4. Moderator: Prof. Dr. ...
- H4-4. perihan abay
- kainat
- S-1 H-4 Dr. Ebru Çatalkaya Gök
- S-1 H-4 Meltem GÖKSEL KAB...
- songül hamarar

Zoom Meeting

Recording...

Participants (5)

- h4 observer: Alina (Co-host, me)
- umida mirsagatova
- S-3,H-4, Tavaldiyeva Gulbahor
- zafar Haydarov
- Семетей Амиралиев

Лойиҳа методининг замонавий таълиқи

"Барча Урганетанларимни менга нима учун кераклиги на бу бизиларни касрда, кай тарзда қўлланним музикалигини билалман"

all S-3,H-4, Tavaldiyeva Gulbahor

Zoom Meeting - Hall-4

You are viewing ses-2: HOLL-4, prof.Hacer H... 's screen

Recording...

Participants (6)

- h4 observer: Alina (Co-host, me)
- ses-2: HOLL-4, prof.Hacer H...
- 2 hall-4 Seadet Eliyeva
- Hall-4, Mykola Vaskiv
- S-2 H-4 Ilieva Lola
- S2 H-4 Nizami Adishirinov

Zoom Meeting - Hall-1

Recording...

Participants (10)

- H-1 OBSERVER
- Hall-1, Moderator Prof. Dr. Ramaz...
- Hall 1 Vesile Şemşek
- Hall-1, MAHMUT TEKİN
- H1: Said Oussou
- S-3 H-1 Almuratov Shavkat
- s1, hal 1, Rehana...
- S2H1, Sanjar Hamroyev
- Sumeyra Yakar
- H1 S1 Pujatov

Zoom Meeting - Hall-1

You are viewing H1- Said Oussou's screen

Recording...

Life et women - PowerPoint (Echec de l'activation du produit)

FICHER ACCUEIL INSERTION CRÉATION TRANSITIONS ANIMATIONS DIAPORAMA RÉVISION AFFICHAGE

Disposition - Rétablir Nouvelle diapositive - Section - Presse-papiers - Dispositives Police - Paragraphe Dessin - Organiser Styles - Remplissage - Contour - Effets - Rechercher - Remplacer - Sélectionner - Modification

1 2 3 4 5 6

Changing Winds and Shifting Sands:
Women's way of life in Imilchil

Said Oussou
Moulay Ismail University

DIAPOSITIVE 1 DE 16 ANGLAIS (ÉTATS-UNIS) COMMENTAIRES COMMENTAIRES 76%

Unmute Start Video Participants Chat Share Screen Pause/Stop Recording Breakout Rooms Reactions Leave Room

Aramak için buraya yazın

10:57 16.03.2021

Hall-1, Moderat...

H-1 OBSERVER

H1- Said Oussou

Sumeyra Yakar

MAHMUT TE...

Zoom Meeting - Hall-1

You are viewing S-2 H-1 Aziza Akhmedova's screen

Recording...

А.А.Ахмедова Презентация, комментарии - PowerPoint

Файл Главная Вставка Дизайн Переходы Animations Слайд шоу Рецензирование Вид АСРОБАТ Font Reader PDF Что вы хотите сделать? Вид Общий доступ

Вставить Создать слайд - Раздел - Буфер обмена - Слайды Шрифт - Абзац Рисование - Заливка фигуры - Контуры фигуры - Эллипсы - Эллипсы - Редактирование

1 2 3 4 5

Uzbekistan

PEDAGOGNING KASBIY KOMPETENTLIGI TUSHUNCHASI

Aziza Akmalovna Axmedova
Toshkent kimyo texnologiya instituti
"Kasb ta'limi" kafedrasida katta o'qituvchisi
E-mail: aziko74@inbox.ru

Заметки к слайду

Слайд 2 из 11 русский Заметки Примечания 69%

Unmute Start Video Participants Chat Share Screen Pause/Stop Recording Breakout Rooms Reactions Leave Room

Aramak için buraya yazın

13:17 16.03.2021

H-1 Aziza ...

H-1 OBSERVER

Hall -1, Djumani...

S-2, H-1 Sanj...

h1: Oybek Sirojov

Zoom Meeting - Hall-1

You are viewing S-2, H-1 Sanjar Hamroyev's screen

View Options

Recording...

GLOBALLASHUVNING JAMIYAT SOHALARIGA TA'SIRI

Toshkent kimyo-texnologiya instituti "Ijtimoiy-siyosiy fanlar" kafedrası tayanch doktoranti Hamroyev S.S.

4 unassigned participants

Unmute Start Video Participants Chat Share Screen Pause/Stop Recording Breakout Rooms Reactions

Leave Room

Aramak için buraya yazın

13:04 16.03.2021

h1: Oybek Sirojov

H-1 OBSERVER

S-2 H-1 Aziza Akhm...

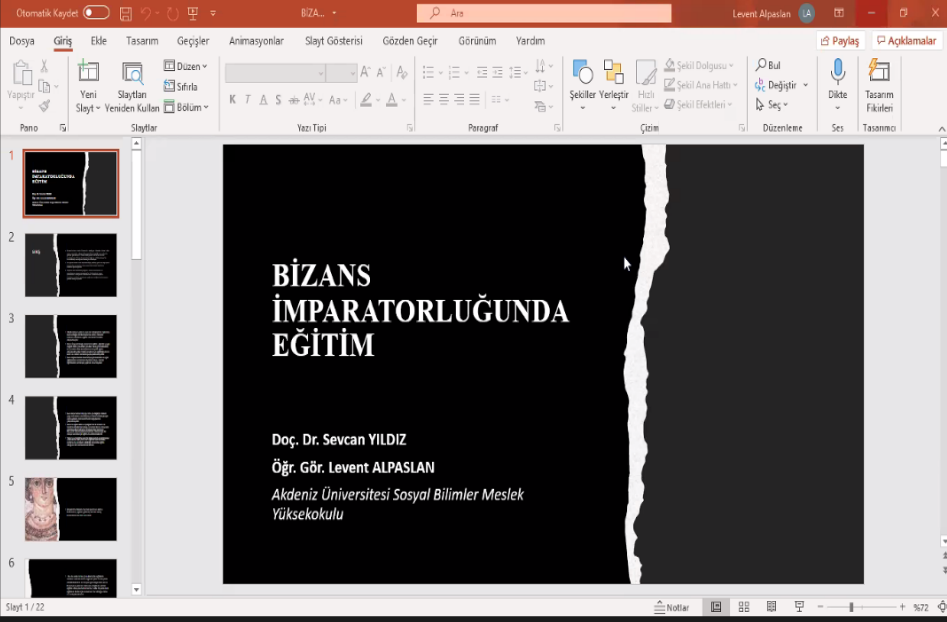
S-2, H-1 Sanjar Hamr...

Zoom Meeting - Hall-1

You are viewing Hall-1, Levent ALPASLAN's screen

View Options

Recording...

BİZANS İMPARATORLUĞUNDA EĞİTİM

Doç. Dr. Sevcan YILDIZ
Öğr. Gör. Levent ALPASLAN
Akdeniz Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu

1 2 3 4 5 6

Slayt 1 / 22

Unmute Start Video Participants Chat Share Screen Pause/Stop Recording Breakout Rooms Reactions

Leave Room

Hall-1, Aygerim Jum...

H-1 OBSERVER

Hall-1, Moderatör: ...

Hall-1, J. Özlem ...

Hall-1, Levent AL...

Zoom Meeting - Hall-1

You are viewing Hall-1. Moderator: Doç. Dr. Er... 's screen

Recording Paused

Sunul - PowerPoint

DOSYA GİRİŞ EKLE TASARIM GEÇİŞLER ANIMASYONLAR SLAYT GÖSTERİSİ GÖZDEN GEÇİR GÖRÜNÜM Oturum aç

Yapıştır Yeni Slayt Bölüm Slaytlar Yazı Tipi Paragraf SmartArt'la Dönüştür

Metin Yönu Metni Hizala SmartArt'la Dönüştür

Yerleştir Hız Siller Çizim Şekil Dolgusu Şekil Anahartı Şekil Etkileni Bul Değişir Seç Düzenleme

33

34

35

36

37

38

SABRINIZ VE İLGİNİZ İÇİN TEŞEKKÜRLER

Doç. Dr. Erkan EFİLTİ

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Bişkek/Kırgızistan

E-mail: erkan.efilti@manas.edu.kg

Tel: +996 990 766 011, WhatsApp No: +90 541 472 0301

SLAYT 38 / 38 TÜRKÇE

NOTLAR AÇIKLAMALAR

7/72

Mute Start Video

Participants 5

Chat

Share Screen

Resume/Stop Recording

Breakout Rooms

Reactions

Leave Room

Aramak için buraya yazın

17:33 16.03.2021

Hall-1, Moderat...

H-1 OBSERVER

Hall-1, J. Özlem ...

Hall-1, Levent AL...

Kütman Jumaba...

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ 1979

KÜRESEL FİNANSAL İSTİKRAR POLİTİKALARI

GLOBAL FINANCIAL STABILITY POLICIES

ASSOC. PROFESSOR. DR. HAKKI ÇİFTÇİ

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ

FACULTY OF ECONOMICS AND ADMINISTRATIVE SCIENCES

ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ

İKTİSADİ VE İDARİ BİLİMLER FAKÜLTESİ

İKTİSAT BÖLÜMÜ

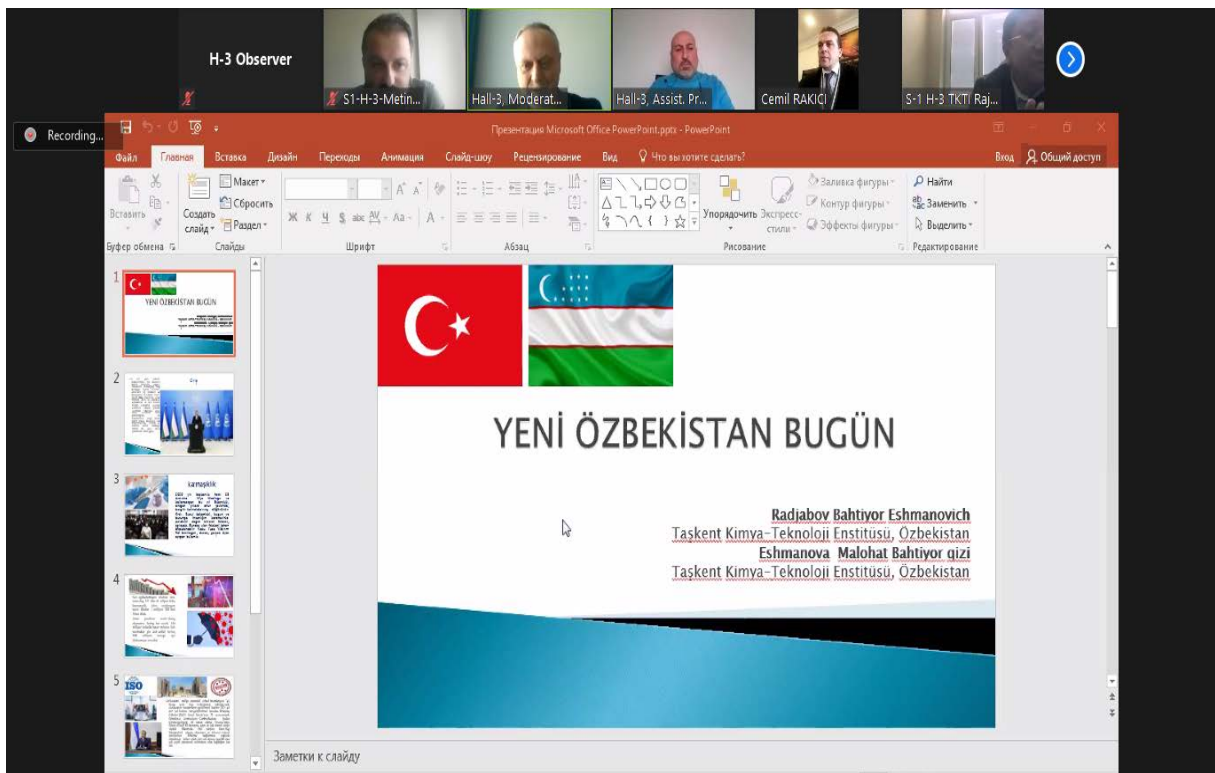
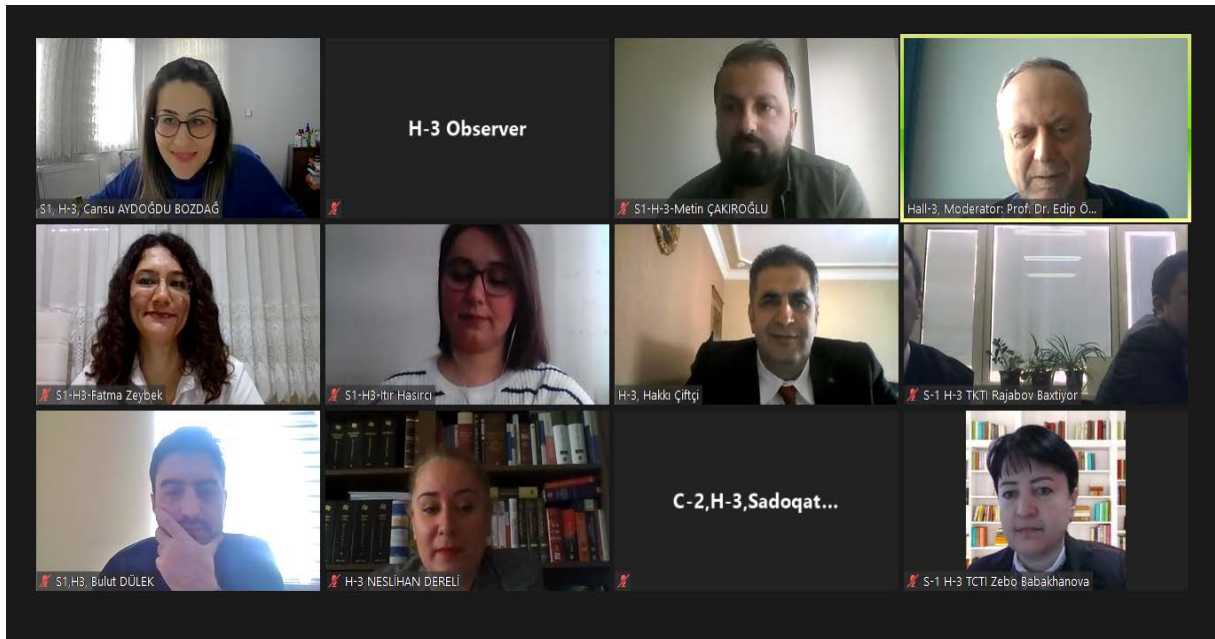
H-3, Hakkı Çiftçi

H-3 Observer

H-3 NESLİHA...

S1-H-3-Metin...

Hall-3, Moderat...

H-3 Observer

S-2, H-3 Bahodir Xolmatov

S-2 H-3 Moderator Gulbaxor Tava...

S-2 H-3 Nodira...

Amonova Feruza

S-2 h-3 Rustam Mamatqulov

UserS-2 H-3 Abd...

IKSAD Institute of Economic Devel...

УЗБЕКУСТАН
370 МОЯ РОДИНА

INSTITUTE OF ECONOMIC DEVELOPMENT AND SOCIAL RESEARCHES
REPUBLIC OF UZBEKISTAN

Find a participant

- HO H-3 Observer (Co-host, me)
- IKSAD Institute of Economi... (Host)
- AF Amonova Feruza
- s-2 h-3 Rustam Mamatqulov
- S-2 H-3 Moderator Gulbaxor Tav...
- SH S-2 H-3 Nodira Abduqodirova
- S-2, H-3 Bahodir Xolmatov
- UH Users-2 H-3 Abduqodirova Nodira

H-3 Observer

Amonova Feruza

S-2 H-3 Nodira...

Recording

TKTI_Rustam_Mamatqulov_Ekologik_xavfsizlik_va_umuminsoniy_manfaatlar - PowerPoint

ВСТАВКА ДИЗАЙН ПЕРЕХОДЫ АНИМАЦИЯ ПОКАЗ СЛАЙДОВ РЕЦЕНЗИРОВАНИЕ ВИД

Вставить Создать слайд Раздел Буфер обмена Слайды Шрифт Абзац Рисование

Эффекты фигуры - Найти
Контур фигуры - Заменить
Эффекты фигуры - Выделить

1. **ToshKTI Mamatqulov R.U.**

Ekologik xavfsizlikni ta'minlash milliy va umuminsoniy manfaatlar mushtarakligining muhim omili

Toshkent - 2021

H-3 Observer

Amonova Feruza

Recording...

Shavkat Mirziyoyev Amudaryo va Sirdaryo havzalari suv resurslaridan foydalanish to'g'risidagi konvensiyalar loyihalarini qo'llab-quvvatlashini qayd etdi hamda xalqaro hamjamiyatni Orol dengizi butkul qurishining oldini olishga chaqirdi.

- Sh.M.Mirziyoyev BMTning 75-sessiyasida nutq so'zlab, (2020 yil, 23 sentyabr) ekologik vaziyatni barqarorlashtirishga qaratilgan amaliy chora-tadbirlarni ta'kidlab, shunday dedi:
 "... ikki million gektar yangi o'simlik maydonlari va daraxtzorlar yaratish, tuproq qatlamini shakllantirish bo'yicha ulkan ishlarni amalga oshirmoqdamiz.

1989 2003 2020
Orol dengizi

Participants (7)

- H-3 Observer (Co-host, me)
- S-2 H-3 Rustam Mamatqulov
- Amonova Feruza
- S-2 H-3 Moderator Gulbaxor Tav...
- S-2 H-3 Nodira Abduqodirova
- S-2, H-3 Bahodir Xolmatov
- Users-2 H-3 Abduqodirova Nodira

H-3 Observer

Amonova Feruza

S-2 H-3 Nodira...

Recording...

Холматов Б.Х. Марказий Осиё минтақасидаги мамлакатлар ҳамкорлигида «Халқ дипломатияси»нинг тарихий илҳизлари.doc - PowerPoint

МАРКАЗИЙ ОСИЁ МИНТАҚАСИДАГИ
МАМЛАКАТЛАР ҲАМКОРЛИГИДА «ХАЛҚ
ДИПЛОМАТИЯСИ»НИНГ ТАРИХИЙ
ИЛҲИЗЛАРИ

Холматов Баходир Холмуратович,
Тошкент кимё-технология институти
«Ижтимоий-сиёсий фанлар» кафедраси
ўқитувчиси

Слайд 1 из 21 русский 68%

H-3 Observer

S2:H3 Güray ...

S3:H-3, Gonc...

S3, H-3 Zeynep ...

Hall-3, Moderat...

Hall-3, zülki...

Recording...

9. Uluslararası
Kültür ve Medeniyet Kongresi
15-16 Mart, 2021
Özbekistan
Tashkent Kimya-Teknoloji Enstitüsü

9th International Conference on
Culture and Civilization
March 15-16, 2021
Tashkent Chemical-Technological Institute
Uzbekistan

GÖÇ'ÜN PSİKOLOJİK YÖNÜ

**PSYCHOLOGICAL ASPECT OF
MIGRATION**

Zeynep KOÇ* Ece KAPLAN*

Zeynep KOÇ*, Ece KAPLAN*

*Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi,
Hemşirelik Bölümü, Gaziantep, Türkiye

*Gaziantep University, Faculty of Health Sciences,
Nursing Department, Gaziantep, Turkey.

View

H-3 Observer

S2:H3 Güray ...

S3:H-3, Gonc...

S3, H-3 Zeynep ...

Hall-3, Moderat...

Hall-3, zülki...

Recording...

SİYAH HAVYR

- Siyah havyarlar, Acipenseridae ailesini oluşturan Mersin balıklarından elde edilmektedir. Elde edildiği Mersin balığı türüne göre sınıflandırılmaktadır. Mersin Morinası olarak adlandırılan, *Huso huso* türünden elde edilen, iri taneli, siyah ya da koyu gri renkte olan ve birinci sınıf havyar olarak biline havyarlara 'Beluga' ismi verilmektedir.

View

Recording...

S3- Hall 3 - Gönç...
S3- Hall 3 - Zeyn...
Hall-3, zülki...
Hall-3, Moderat...
S3- Hall 3 - Pinar...
S3- Hall 3 - D...

TÜKETİCİLERİN ETNOSENTRİK EĞİLİMLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞİŞİMİ

CHANGE OF ETHNOCENTRIC TRENDS OF CONSUMERS ACCORDING TO DEMOGRAPHIC VARIABLES

Güray YILMAZ¹
Öğr. Gör. Pınar KURT²

¹Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü
²Bandırma Onyedli Eylül Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu

9. ULUSLARARASI KÜLTÜR VE MEDENİYET KONGRESİ
15-16 MART, 2021
ÖZBEKİSTAN

Recording...

THE DEVELOPMENT OF AN ONLINE PLATFORM FOR HISTORICAL ARCHIVING OF TURKISH COURTESY

Adela
de
200

S3- Hall 3 - Dr. Froilan Mobo

Zoom Meeting

Recording

Merve KIDIR, Hall-5, Deniz..., s-1 h-5 Rustam..., Hall-5 Farrux Igi..., Hall-5, Dilsho..., Hall-5 Observer...

- Odam paydo bo'lgan davrlarda tabiat-inson munosabatlari oddiy mehnat vositalariga asoslangan bo'lsa, keyinchalik antropotehnogen ta'sir tufayli sub'ektiv omil - insonning maqomini o'zgartirib, "biosferani o'zgartiruvchi faol "geologik kuchga" aylantirdi."
- Biosfera muvozanatini saqlashning ob'ektiv zaruriyati sub'ektiv omil rolining oshishini va uning manfaatlariga mos bo'lgan oqilona yechimini topishni kun tartibiga qo'ydi.

Вернадский В.И. Биосфера и ноосфера. Москва: Айртис-пресс, 2012. - 576 с.

Windows u Ekinlegin...
Windows-ning muvofiqlik tekshiruvini bajarilmoqda. Bajarilgan so'ngi Ayarlar'a gidin.

10:15
15.03.2021

Microsoft PowerPoint (2) - PowerPoint

Файл Главная Вставка Конструктор Переходы Анимация Слайд-шоу Рецензирование Вид Справка Что вы хотите сделать? Поделиться

Буфер обмена

13 * Merve KIDIRYUZ

14 * Hall-5 MIRSOATOVA RO...

15 * Hall-5, Deniz izl...

16 * prof. Nortoji A.Khujja...

17 *

Президентимизning 2017 yil 12 iyuldagi Oliy Majlis palatalari, siyosiy partiyalar va O'zbekiston ekologik harakati vakillari bilan uchrashuvdagi ma'ruzasida hokimiyat vakillik organlari hamda siyosiy partiyalar va Ekologik harakatning o'tgan davrdagi faoliyati tanqidiy ruhda tahlil etilib, islohotlarni chuqurlashtirish yuzasidan oldindanda turgan muhim vazifalar belgilab berildi. Xususan, Ekologik harakat hamda uning Qonunchilik palatasidagi deputatlik auruhiining istaboldagi vazifalari aniq ko'rsatib o'tildi.

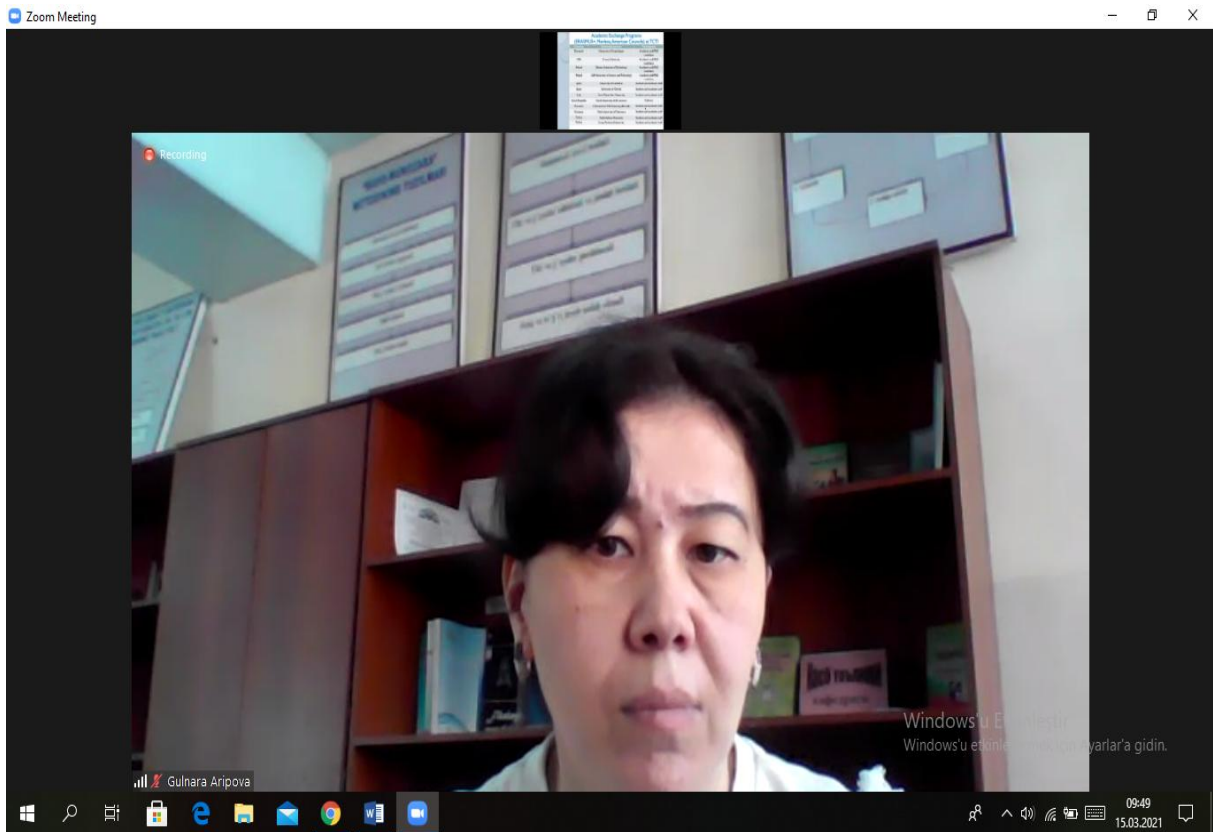
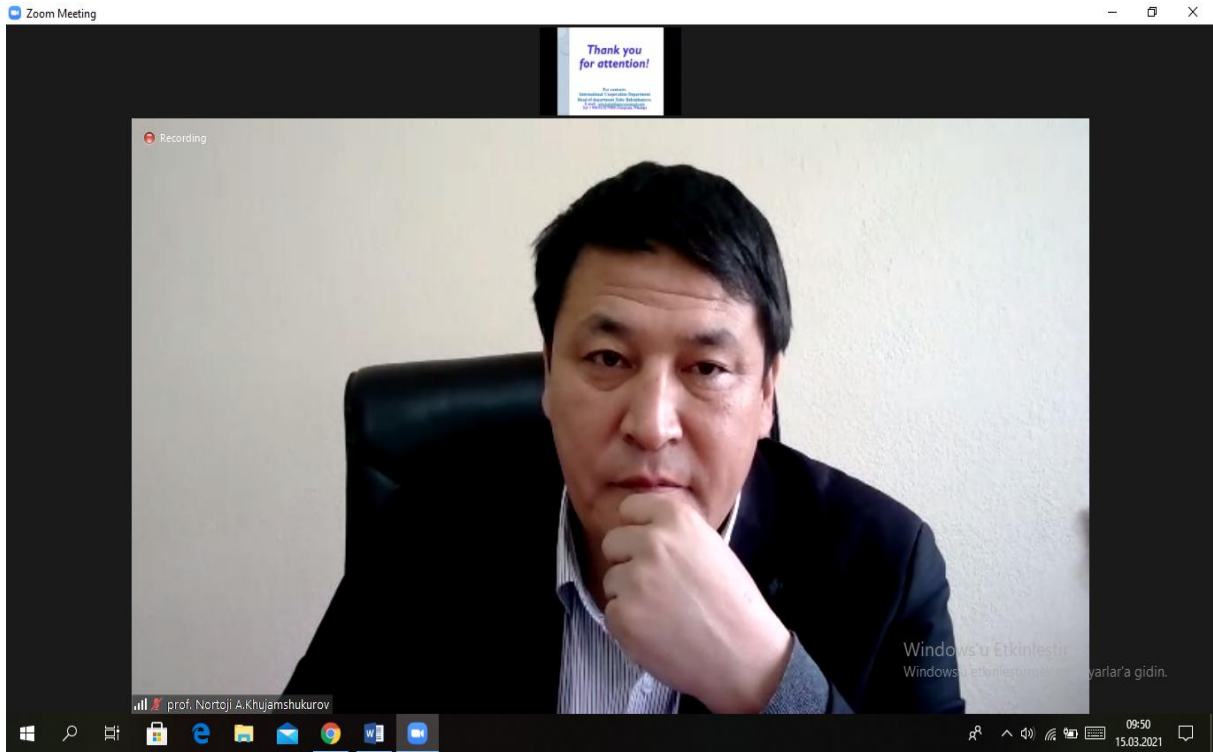
www.facebook.com • fu an

Facebook
Nilgun Ulutaqdemir senin fotografini e'kitib ketmek istayot. Etkinleştirtir (63 diger yeni bildirim) imrek için Ayarlar'a gidin.

Слайд 16 из 22 русский

Заметки Примечания

13:02
15.03.2021

Zoom Meeting

Recording

Эфмира Мухамедбаева 5-2 Н-4

Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

09:46
15.03.2021

This screenshot shows a Zoom meeting window. At the top, it says "Zoom Meeting" with window control icons. Below that, a small thumbnail of a presentation slide titled "Bachelor Degree Program" is visible. The main video feed shows a woman wearing a black hijab and glasses, sitting in a room with a bookshelf and a wooden door. A "Recording" indicator is in the top left of the video frame. At the bottom of the video frame, the name "Эфмира Мухамедбаева 5-2 Н-4" is displayed. The Windows taskbar is visible at the very bottom, showing various application icons and system tray icons. A Windows notification in the bottom right corner reads "Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin." and shows the time "09:46" and date "15.03.2021".

Zoom Meeting

Recording

ANVAR Normatov

Windows'u Etkinleştir
Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin.

09:48
15.03.2021

This screenshot shows a Zoom meeting window. At the top, it says "Zoom Meeting" with window control icons. Below that, a small thumbnail of a presentation slide titled "Development Strategy" is visible. The main video feed shows a man in a dark suit sitting against a plain white background. A "Recording" indicator is in the top left of the video frame. At the bottom of the video frame, the name "ANVAR Normatov" is displayed. The Windows taskbar is visible at the very bottom, showing various application icons and system tray icons. A Windows notification in the bottom right corner reads "Windows'u Etkinleştir" and "Windows'u etkinleştirmek için Ayarlar'a gidin." and shows the time "09:48" and date "15.03.2021".

9TH INTERNATIONAL CONFERENCE ON CULTURE AND CIVILIZATION

MARCH 15-16, 2021
UZBEKISTAN

Conference venue: Tashkent Chemical-Technological Institute, UZBEKISTAN

CONGRESS PROGRAM

Online (with Video Conference) Presentation

Participating Countries:

Turkey, Uzbekistan, Kyrgyzstan, Kazakhstan, Azerbaijan, Ukraine, Morocco, Philippines,
Pakistan, South Africa, Mexico

Meeting ID: 860 1122 3459

Passcode: 178575

zoom

IMPORTANT, PLEASE READ CAREFULLY

- To be able to make a meeting online, login via <https://zoom.us/join> site, enter ID instead of "Meeting ID or Personal Link Name" and solidify the session.
- The Zoom application is free and no need to create an account.
- The Zoom application can be used without registration.
- The application works on tablets, phones and PCs.
- Moderator - responsible for the presentation and scientific discussion (question-answer) section of the session.

Points to Take into Consideration - TECHNICAL INFORMATION

- ❖ Make sure your computer has a microphone and is working.
- ❖ You should be able to use screen sharing feature in Zoom.

- Attendance certificates will be sent to you as pdf at the end of the congress.
- Requests such as change of place and time will not be taken into consideration in the congress program.
- If you think there are any deficiencies / spelling mistakes in the program, please inform by e-mail until March 9, 2021 (17:00) at the latest.
- **(All speakers required to be connected to the session 15 min before the session starts)**
- Moderator is responsible for ensuring the smooth running of the presentation, managing the group discussion and dynamics.

Before you login to Zoom please indicate your name_surname and HALL number, exp. S1, H-1, HILMI KEMAL ALTUN

Meeting ID: 860 1122 3459
Passcode: 178575

-Opening Ceremony-

16.03.2021

Uzbekistan Time: 11³⁰:12⁰⁰

Turkey Time: 9³⁰:10⁰⁰

Mustafa LATIF EMEK

*Chairman of the
Institute of Economic Development and Social
Researches (IKSAD)*

**HONORARY CHAIRMAN OF THE
CONGRESS**

Usmonov Botir SHUKURILLAYEVICH

*Rector of the Tashkent Chemical-Technological
Institute*

CHAIRMAN OF THE ORGANIZING BOARD

Tavaldieva Gulbaxar Nishanovna

Tashkent Chemical-Technological Institute

SESSION-1 HALL-1
16.03.2021

	Uzbekistan Local Time 12:00-14:30
	Turkey Local Time 10:00-12:30
	Morocco Local Time 08:00-10:30

Moderator: Prof. Dr. Ramazan BİÇER

Meeting ID: 860 1122 3459

Passcode: 178575

TITLE	AUTHOR(S)	AFFILIATION
REVIEWS ABOUT THE FIRST EDUCATIONAL INSTITUTION IN THE HISTORY OF ISLAM	Vesila SHEMSHEK	Kastamonu University, Faculty of Theology, Turkey.
AKSAM-I SEMANIYE IN THE KNOWLEDGE OF MORFOLOJİ	Dr. Mahmut TEKİN	Religious Affairs Directorate Imam Hatip, Turkey.
MİLLİ BİRLİK VE KÜLTÜR SEMBOLÜ NEVRUZ DİNİ KAYNAKLARDA	Prof. Dr. Ülker Azat kızı Nebiyeva	Baku State University, Azerbaijan
ANCIENT TURKS' RELIGION AND TAWHID	Prof. Dr. Ramazan BİÇER	Sakarya University, Turkey.
REINCARNATION: AN ISLAMIC APPROACH	Prof. Dr. Ramazan BİÇER	Sakarya University, Turkey.
THEOLOGICAL FOUNDATIONS FOR INTERFAITH DIALOGUE IN THE LIGHT OF ISLAMIC TEACHINGS	Rehana Kanwal	National College of Business Administration and Economics, Pakistan.
THE COSTRUCTIVE EFFECTS OF OTTOMAN IDEOLOGICAL MOVEMENTS IN THE CONTEMPORARY TURKEY	Sümevra YAKAR	University of Iğdır, Turkey.
CHANGING WINDS AND SHIFTING SANDS: WOMEN'S WAY OF LIFE OF IN THE MOUNTAINOUS AREAS	Said Oussou	Moulay Ismail University, Morocco
ENERGY POLITICS AND SECURITY IN THE CASES OF INDONESIA AND AZERBAIJAN	Kholidah Tamami	Baku State University, Azerbaijan

SESSION-1 HALL-2
16.03.2021

	Uzbekistan Local Time 12:00 - 14:30
	Turkey Local Time 10:00 - 12:30

Moderator: Prof. Dr. Gürbüz OCAK

Meeting ID: 860 1122 3459

Passcode: 178575

TITLE	AUTHOR(S)	AFFILITION
THE VILLAGE INSTITUTES IN TURKISH EDUCATIONAL HISTORY: A GENERAL EVALUATION ON ESTABLISHMENT, PURPOSE AND PROGRAMS	Mustafa GÜÇLÜ	Erciyes University, Turkey.
RELATIONSHIP BETWEEN COGNITIVE FLEXIBILITY LEVELS AND REFLECTIVE THINKING SKILLS TOWARD PROBLEM SOLVING WITH MIDDLE SCHOOL STUDENTS' MATHEMATIC ACHIEVEMENT	Mustafa GÜÇLÜ	Erciyes University, Turkey.
	Pınar ORMAN	Erciyes University, Turkey.
İLKOKUL MATEMATİK DERSİNDE DİJİTAL EĞİTİM PLATFORMLARININ SINIF ÖĞRETMENLERİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ	Elif Büşra YAZICI	Gazi University, Turkey.
	Prof. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ	Manas University, Bishkek, Kirgystan
STEM APPLICATIONS IN SCIENCE TEACHERS	Assoc. Prof. Dr. Semra BENZER	Gazi University, Turkey.
	Müzelife KURT	Gazi University, Turkey.
ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION	Assoc. Prof. Dr. Recep BENZER	ETCOP (Training, Project Consulting), Switzerland
	Assoc. Prof. Dr. Semra BENZER	Gazi University, Turkey.
DETERMINING THE LEVEL OF USE OF TECHNOLOGY IN THE COURSES OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES	Prof. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ	Manas University, Kyrgyzstan
	İsmet ERYILMAZ	MEB Teacher, Turkey.
EXAMINATION OF THE CURRICULUM FIDELITY LEVEL OF THE PROSPECTIVE TEACHERS ACCORDING TO THE VARIOUS VARIABLES	Prof. Dr. Gürbüz OCAK	Afyon Kocatepe University, Turkey.
	Lect. Burak OLUR	Afyon Kocatepe University, Turkey.
REFLECTION OF SATURN AS A	Assoc. Prof. Dr. Derya	İnönü University, Turkey.

MYTHOLOGICAL ELEMENT ON GOYA'S WORK	ŞAHİN	
	Res. Assist. Şevval Nur ÖZKEŞ	İnönü Universit, Turkey
THE EFFECT OF SENSORY EDUCATION BY USING TECHNOLOGY IN THE ACQUISITION OF " RECOGNIZES AND SPEAKS THE LETTER " IN THE FIRST READING AND WRITING PROCESS ON THE LITERACY SKILL	Merve KAÇAK	Yıldız Technical University, Turkey.
	Assoc. Prof. Dr. Mustafa YESİLYURT	Yıldız Technical University, Turkey.
INVESTIGATION OF THE SELF EFFICACY TOWARDS MATHEMATICS EDUCATION OF PRE SCHOOL TEACHERS	Prof. Dr. Gürbüz OCAK	Afyon Kocatepe University, Turkey.
	İlknur Avcı Güryel	Afyon Kocatepe University, Turkey.
INVESTIGATION OF THE PEDAGOGICAL CONTENT KNOWLEDGE ABOUT MATHEMATICS OF PRE SCHOOL TEACHERS	Prof. Dr. Gürbüz OCAK	Afyon Kocatepe University, Turkey.
	İlknur Avcı Güryel	Afyon Kocatepe University, Turkey.
EXAMINATION OF THE LEVEL OF THE DİJİTAL LİTERACY SELF-EFFICACY OF THE PRIMARY SCHOOL STUDENTS ACCORDING TO THE VARIOUS VARIABLES	Prof. Dr. Gürbüz OCAK	Afyon Kocatepe University, Turkey.
	Lect. Burak OLUR	Afyon Kocatepe Universit, Turkey.

SESSION-1 HALL-3
16.03.2021

	Uzbekistan Local Time 12:00-14:30
	Turkey Local Time 10:00-12:30
	Azerbaycan Local Time 11:00-13:30

Moderator: Prof. Dr. Edip ÖRÜCÜ

Meeting ID: 860 1122 3459

Passcode: 178575

TITLE	AUTHOR(S)	AFFILIATION
GLOBAL FINANCIAL STABILITY POLICIES	Hakkı ÇİFTÇİ	Cukurova University, Turkey
AN ASSESSMENT OF THE CONCEPT OF TAX FREEDOM DAY	Prof. Dr. Cemil RAKICI	Karadeniz Technical University, Turkey
	Res. Assist. Cansu AYDOĞDU BOZDAĞ	Karadeniz Technical University, Turkey
AN EVALUATION ON THE EXPANDING ROLE AND INCREASING RESPONSIBILITIES OF REVENUE ADMINISTRATIONS	Prof. Dr. Cemil RAKICI	Karadeniz Technical University, Turkey
	Res. Assist. Cansu AYDOĞDU BOZDAĞ	Karadeniz Technical University, Turkey
BRAND MANAGEMENT IN THE DIGITAL AGE	Bulut DÜLEK	Van Yuzuncu Yıl Universty, Turkey
	İbrahim AYDIN	Van Yuzuncu Yıl Universty, Turkey
EXAMINATION OF FRAUD AND CORRUPTION IN FORENSIC ACCOUNTING PRACTICES	Neslihan DERELİ	Universidad Azteca, Meksika
THE EFFECT OF EMPLOYEE ORGANIZATIONAL COMMITMENT ON INNOVATIVE BEHAVIOR TRENDS	Prof. Dr. Edip ÖRÜCÜ	Bandırma Onyedi Eylül University, Turkey
	Fatma ZEYBEK	Bandırma Onyedi Eylül University, Turkey
	Itr HASIRCI	Bandırma Onyedi Eylül University, Turkey
AN INVESTIGATION ON LIFE SATISFACTION OF PUBLIC SECTOR EMPLOYEES ACCORDING TO DEMOGRAPHIC VARIABLES	Prof. Dr. Edip ÖRÜCÜ	Bandırma Onyedi Eylül University, Turkey
	Itr HASIRCI	Bandırma Onyedi Eylül University, Turkey
	Fatma ZEYBEK	Bandırma Onyedi Eylül University, Turkey
EXAMINATION OF UZBEKISTAN TRANSPORTATION MANAGEMENT ACCORDING TO LOGISTICS PERFORMANCE INDEX PARAMETERS	Assist. Prof. Dr. Alpaslan DOĞAN	Iğdır Üniversitesi, Turkey

THE FACTORS THAT INFLUENCING THE ENTRY STRATEGIES OF TURKISH MULTINATIONAL ENTERPRISES TO INTERNATIONAL MARKETS	Metin ÇAKIROĞLU	Giresun University, Turkey
	Esin CAN	Yildiz Technical University, Turkey
YENİ ÖZBEKİSTAN BUGÜN	Radjabov Bahtiyor Eshmanovich	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
	Eshmanova Malohat Bahtiyor qizi	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan

SESSION-1 HALL-4
16.03.2021

	Uzbekistan Local Time 12:00-14:30
	Turkey Local Time 10:00-12:30
	Azerbaycan Local Time 11:00-13:30

Moderator: Prof. Dr. Ayşe Gülçin Küçükaya
Meeting ID: 860 1122 3459
Passcode: 178575

TITLE	AUTHOR(S)	AFFILIATION
FUTURISTIC DESIGNS IN FASHION	Assist. Prof. Dr. Özlem KAYA	Hitit University, Turkey
A MISANTROPHE OR AN EXISTENTIALIST?: ZEKİ DEMİRKUBUZ	Assist. Prof. Dr. Ayça TUNÇ COX	Izmir Institute of Technology, Izmir
ARCHITECTURAL IDENTIFICATION ELEMENT "TURKISH POINTED ARCH"	Prof. Dr. Ayşe Gülçin Küçükaya	Yeditepe University, Turkey
DESIGN OF BIOMIMETIC AND BIOMIMICRY ARCHITECT ON MEGA STRUCTURES	Aysu SARI ÇETİN	Ankara, Turkey
EFFECT OF DIGITALIZATION ON ART PERCEPTIONS AND FORMS OF VISION IN THE NEW WORLD ORDER	Songül HAMARAT	Bayburt University, Turkey
EFFECT OF ORGANIZATIONAL CULTURE ON ORGANIZATIONAL COMMITMENT	Perihan ABAY	Istanbul, Turkey
NATIONAL STYLE AND FARHAD KHALILOV IN AZERBAIJANI FINE ARTS	Aliyev Ali Ismail	Teacher of Department of Design, Azerbaijan State Economic University (UNEC)
THE USE OF PHOTOS IN CINEMA POSTERS	Kainat ÖZPOLAT	Firat University, Turkey
AN EXAMPLE OF HANDWOVEN PATTERNED TOWELS	Ebru Çatalkaya GÖK	Ankara Music and Fine Arts University, Turkey
	Meltem Göksel KABALCI	Ankara Hacı Bayram Veli University, Turkey

SESSION-2 HALL-1
16.03.2021

Uzbekistan Local Time
 15:00-17:30

Turkey Local Time
 13:00-15:30

Moderator: Prof. Oybek Ochilovich SIROJOV

Meeting ID: 860 1122 3459

Passcode: 178575

TITLE	AUTHOR(S)	AFFILIATION
GLOBALLASHUVNING JAMIYAT SOHALARIGA TA'SIRI	Hamroyev Sanjar Samiyevich	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
ПРИМЕНЕНИЕ ПРОГРАММЫ NX В УЧЕБНОМ ПРОЦЕССЕ ТХТИ	Усмонов Б. Ш.	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
	Дадабаева Д.И.	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
ИННОВАЦИИ В ОБРАЗОВАНИИ НА ПРИМЕРЕ ТАШКЕНТСКОГО ХИМИКО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА	Садыков Хамидулла Сайфулла углы	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
ҚИЗЛАРДА ТОЛЕРАНТЛИК ТАФАККУРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА МАКТАБ, ОИЛА ВА МАҲАЛЛА ҲАМКОРЛИГИ	Арипова Гулнора Шухратуллаевна	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
ҲУҚУҚНИ ШАРҲЛАШ МАВЗУСИНИ ўқитишнинг ўзига хос хусусиятлари	Насириддинова О.Т.	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
ЎЗБЕКИСТОНДА БАРКАМОЛ ЁШ АВЛОДНИ ШАКЛЛАНТИРИШ МАСАЛАЛАРИ	Халдибекова Ф.Т.	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
ROLE OF SCIENTIFIC SCHOOL IN BECOMING AND FORMATION OF YOUNG SCIENTISTS OF UZBEKISTAN	Rasulev Erkin Hasanovich	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
PEDAGOGNING KASBIY KOMPETENTLIGI TUSHUNCHASI	Aziza Akmalovna Axmedova	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
TEACHING COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN FOREIGN LANGUAGES	Abdullaev Nuriddin Bahriddinovich	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
MARKAZIY OSIYODA HAMKORLIK JARAYONLARINI RIVOJLANTIRISHDA O'ZBEKISTON-QIRGIZISTON HAMKORLIGINING O'RN'I	Sirojov Oybek Ochilovich	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
	Sirojov Humoyunmirzo Oybek o'gli	Tashkent State Oriental University, Uzbekistan
THE IMPORTANCE OF "PROJECT METHOD" IN PEDAGOGICAL AND INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES	Djumaniyozova Malohat Rixsieva	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan

SESSION-2 HALL-2
16.03.2021

	Uzbekistan Local Time 15:00-17:30
	Turkey Local Time 13:00-15:30

Moderator: PhD, Assoc. Prof. Kadirova Barno Raimovna
Meeting ID: 860 1122 3459
Passcode: 178575

TITLE	AUTHOR(S)	AFFILITION
MAKHMUDXUDJA BEHBUDIY - THE FOUNDER OF UZBEK PUBLICIZM	Imamalieva Manzura Anvarovna	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
IMPORTANT FUNDAMENTALS OF DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL SCIENCE AND PRACTICE	Makhkamov Tohir Bahtiyorovich	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
PARTICIPLE FEATURES IN MODERN ENGLISH AND AZERBAIJANI LANGUAGES	Konul Babayeva	“Nakhchivan” University, Azerbaijan.
DEVELOPING A FOREIGN LANGUAGE CULTURE IN THE FIELD OF MANAGEMENT	Murtazaeva Aisafar Bazarkulovna	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
LEXICAL - SEMANTIC ANALYSIS OF SOME PROVERBS USED IN UZBEK AND AZERBAIJANI LANGUAGES	Afaq Məmməd qızı Əsgərova	Azerbaijan Technical University, Azerbaijan
MODERN METHODS AND TECHNIQUES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES, ESPECIALLY IN ENGLISH	G.T.Usmonova	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА ПО ПРОГРАММЕ 2+2	Комилова Шахло Абдунабиевна	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
RENK İFADE EDEN KELİMELERİN DİLBİLİMSEL-KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ	Berna KADİROVA	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
THE DIFFICULTIES OF TEACHING SPEAKING IN ENGLISH	Sharipov Abdulaziz Akmalovich	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
THE IDENTIFICATION AND SPECIFICITY OF INTERNATIONALISMS	Khalikova Dilnoza Musurmon qizi	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
THE THEORETICAL BASES OF FOREIGN LANGUAGE IS TEACHING ENGLISH VOCABULARY	M.X. Meyliev	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan

SESSION-2 HALL-3
16.03.2021

	Uzbekistan Local Time 15:00-17:30
	Turkey Local Time 13:00-15:30

Moderator: Dr. Shermuhammadov Baxodir Shermuxammadovich

Meeting ID: 860 1122 3459

Passcode: 178575

TITLE	AUTHOR(S)	AFFILIATION
CURRENT ISSUES OF FORMING A HEALTHY WORLDWIDE AT YOUTH	Dr. Shermuhammadov Bahodirjon Shermuhammedovich	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
FROM THE HISTORY OF CONCESSIONS FOR THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURE AT THE END OF XIX - THE BEGINNINGS OF THE XX CENTURIES IN THE BUKHARA EMIRATE	Amonova Feruza	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
METHODOLOGICAL BASES OF THE NAQSHBANDI SECT IN THE CULTURAL COOPERATION OF THE PEOPLES OF CENTRAL ASIA	Саби́рова Ни́луфар Раи́мовна	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
АМИР ТЕМУР - ВЕЛИКИЙ ТВОРЕЦ	Аброр Киличев	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
EKOLOGİK XAVFSİZLİKNI TA'MINLASH MİLLİY VA UMUMINSONİY MANFAATLAR MUSHTARAKLİĞİNİNG MUHİM OMİLİ	Mamatqulov R.U	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
ANTI-CORRUPTION POLICY IN CENTRAL ASIA	Бахтиёр Арабов	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
THE HISTORICAL ROOTS OF «PEOPLE'S DIPLOMACY» IN COOPERATION WITH THE COUNTRIES OF CENTRAL ASIA	Kholmatov Bahodir Kholmuradovich	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
INDICATORS OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY IN UZBEKISTAN	Tursunova Muniskhon Rakhimjanovna	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
	Abduqodirova Nodira Asqarali qizi	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
UNEMPLOYMENT IN UZBEKISTAN AND CAUSES, FEATURES AND WAYS OF ITS PREVENTION	Tursunova Muniskhon Rakhimdjanovna	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
THE STRATEGY OF INTENSIVE DEVELOPMENT OF SMALL SCALE BUSINESS IN THE CONDITIONS OF MARKET ECONOMY AND EFFECTIVE WAYS OF INCREASING GROSS DOMESTIC PRODUCT	Tursunova Muniskhon Rakhimdjanovna	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
	Rakhimova Nozimakhon Jakhongirovna	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan

SESSION-2 HALL-4
16.03.2021

	Uzbekistan Local Time 15:00-17:30
	Turkey Local Time 13:00-15:30
	Azerbaijan Local Time 14:00-16:30

Moderator: PhD, Assoc. Prof. Iieva Lola Kamalovna

Meeting ID: 860 1122 3459

Passcode: 178575

TITLE	AUTHOR(S)	AFFILIATION
О ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В УСЛОВИЯХ КРЕДИТ-МОДУЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ	Шаманов Г.З.	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
	Салимова С.А.	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
	Шаманова Л.Б.	Secondary school No. 1 of the Shaykhantakhur district of the city of Tashkent
RESEARCH ON THE ACTION OF WORKING SHAFTS WITH ON ELASTIC COATING AND BASE PLATE	G.A.Bakhadirov	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
	Z.A.Rakhimova	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
PERSPECTIVE WAYS OF IMPROVEMENT OF MARKETING ACTIVITY IN SMALL BUSINESS	Kasimova Fatima Tulkunovna	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
EDUCATIONAL MIGRATION OF CENTRAL ASIAN YOUTH AND ITS POSITIVE AND NEGATIVE ASPECTS	Yuldashev Ravshan Bahodirovich	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
THE KHAN ASSEMBLY IN "DEDE KORKUT BOOK"	Nizami Şamil oğlu Adışirinov	Azerbaijan National Academy of Science, Azerbaijan
STUDENTS IN A FOREIGN LANGUAGE CURRENT PROBLEMS OF TEACHING WRITING	Keldiyor Davlatov	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
OLD VERBS IN AZERBAIJANI LANGUAGE	Hacer Huseynova	Azerbaijan State Pedagogical University, Azerbaijan
PROFESSIONAL ACTIVITY OF A SPECIAL TEACHER IN THE SYSTEM OF INCLUSIVE EDUCATION IN KAZAKHSTAN	Koshzhanova G.A., Karaeva T.N., Mukazhanova E.T.	Kazakh National Women's Teacher Training University, Kazakhstan
JAPAN-AZERBAIJAN JOINT RESEARCH ON THE STONE AGE	Saadat Aliyeva	"Avey" State Historical and Cultural Reserve, Azerbaijan
	Musa Mursaguliyev	"Keshikchidagh" State Historical and Cultural Reserve, Azerbaijan

UZBEK LITERATURE IN SEPARATE UKRAINIAN BOOK PUBLICATION	Dr. Mykola Vas'kiv	Borys Grinchenko Kyiv University, Ukraine
LINGUOCULTUROLOGICAL BASIS FOR TEACHING A FOREIGN LANGUAGE	Ilieva Lola Kamolovna	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
	Majidova Nozima Dilmurod kizi	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
WORKING ON THE LEXIC METHODOLOGY AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS	Associate Professor Ilieva L.K Murtazaeva A.B.	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
		Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan

SESSION-3 HALL-1
16.03.2021

	Uzbekistan Local Time 18:00-20:30
	Turkey Local Time 16:00-18:30
	Azerbaycan Local Time 17:00-19:30
	Ukraine Local Time 15:00-17:30

Moderator: Assoc. Prof. Dr. Sevcan YILDIZ

Meeting ID: 860 1122 3459

Passcode: 178575

TITLE	AUTHOR(S)	AFFILITION
EXAMINING THE PROBLEMS OF SPECIAL EDUCATION TEACHERS	Assoc. Prof. Dr. Erkan EFİLTİ	Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan
EXAMINATION OF THE PROBLEMS EXPERIENCED BY PARENTS WITH MENTALLY DISABLED CHILDREN IN KYRGYZSTAN	Assoc. Prof. Dr. Erkan EFİLTİ	Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan
	Aygerim CUMABAEVA	Kyrgyz-Turkish Manas University, Kyrgyzstan
MODERN PROBLEMS OF THE OIL INDUSTRY DEVELOPMENT IN SUDAN	Adam Abdelsamad	Baku State University, Azerbaijan
UZBEKISTAN AND GOKTURK ART (FINDINGS FROM TASHKENT AND SEMERKANT)	Jale Özlem OKTAY ÇEREZCİ	Mimar Sinan Fine Arts University, Turkey.
SPECIFICITY OF CREATING THE IMAGE OF UZBEKISTAN IN LITERARY REPORTS OF TRAVELING TOPICS 1920-30s	Olha Bykova	Borys Grinchenko Kyiv University, Ukraine
SUFISM IN SEYYİD EBULKASİM NEBATİ AND SEYYİD NİGARİ'S POETRY	Assoc. Prof. Dr. Xedice İSGENDERLİ	Azerbaijan National Academy of Sciences, Azerbaijan
FROM THE PALACE TO THE CHURCH EUPHEMIA (AYIA) CHURCH	Assoc. Prof. Dr. Sevcan YILDIZ	Akdeniz University, Turkey.
EDUCATION IN BYZANTIUM EMPIRE	Assoc. Prof. Dr. Sevcan YILDIZ	Akdeniz University, Turkey.
	Levent ALPASLAN	Akdeniz University, Turkey.

SESSION-3 HALL-2
16.03.2021

	Uzbekistan Local Time 18:00-20:30
	Turkey Local Time 16:00-18:30
	Azerbaycan Local Time 17:00-19:30

Moderator: Assist. Prof. Dr. İbrahim Halil GÜZEL

Meeting ID: 860 1122 3459

Passcode: 178575

TITLE	AUTHOR(S)	AFFILITION
BİRİNCİ DÜNYA MÜHARİBƏSİ İLLƏRİNDƏ NAXÇIVANA QARŞI ERMƏNİLƏRİN ƏSASSIZ ƏRAZİ İDDİALARI	Zamin Aliyev	Nakhchivan State University, Azerbaijan
FROM KARABAKH TO THE WORLD, HELLO!	Fidan Velizade	Azerbaijan University of Tourism and Management, Azerbaijan
A DIFFERENT PERSPECTIVE ON THE PROBLEM OF MIGRATION: DEAR SHAMELESS DEATH NOVEL	Assist. Prof. Dr. İbrahim Halil GÜZEL	Siirt University, Turkey.
SOCIAL POLICY APPROACHES OF POLITICAL PARTIES: A REVIEW OF PARTY PROGRAMS	Assist. Prof. Dr. İbrahim Halil GÜZEL	Siirt University, Turkey
MIGRATION, WOMEN AND ART: MIGRATION JOURNEY OF THOUSANDS OF YEARS IN THE MEMORY OF UZBEK WOMEN	Assist. Prof. Dr. Aylin ERASLAN	Hatay Mustafa Kemal University, Turkey
THE ROLE OF İSTİMALET POLICY AND KHOJA AHMAD YASAWI ON THE FORMATION OF TURKISH CULTURE AND IDENTITY	Hacı Murat TERZİ	T.R. culture and Tourism Ministry, YTB, Turkey
THREE STAR PERSONALITY INFLUENCING THE FLOW OF HISTORY IN SAMARKAND	Kemal Yavuz Ataman	Sakarya University, Turkey
THE INFLUENCE OF NATIONALIST IDEAS TOWARDS LANGUAGE POLICY IN TURKEY	Emine Enise YAKAR	University of Recep Tayyip Erdoğan, Turkey
VISUAL CHRONICLE OF CULTURAL HERITAGE: THE STUDY OF MEMORY AND ORAL HISTORY IN GÜMÜŞHANE	Assoc. Prof. Dr. Sertaç Timur DEMİR	Gümüşhane University, Turkey
	Assist. Prof. Dr. Ali ÖZCAN	Gümüşhane University, Turkey
	Lect. Yasemin GÜNEY	Gümüşhane University, Turkey
	Res. Assist. Muhammed Said TUĞCU	Gümüşhane University, Turkey

SESSION-3 HALL-3
16.03.2021

	Uzbekistan Local Time 18:00-20:30
	Turkey Local Time 16:00-18:30
	Azerbaycan Local Time 17:00-19:30

Moderator: Assoc. Prof. Dr. Emine Özpolat

Meeting ID: 860 1122 3459

Passcode: 178575

TITLE	AUTHOR(S)	AFFILITION
CAVIAR AND CAVIAR TECHNOLOGY	Assoc. Prof. Dr. Emine Özpolat	Firat University, Turkey.
	Prof. Dr. Bahri Patır	Bingöl University, Turkey
TRANSFER PRICING: AN APPLICATION EXAMPLE	Zülkif YALÇIN	Munzur University, Turkey
PSYCHOLOGICAL ASPECT OF MIGRATION	Zeynep KOÇ	Gaziantep University, Turkey.
	Ece KAPLAN	Gaziantep University, Turkey
THE PSYCHOLOGICAL DIMENSION OF THE WAR	Zeynep KOÇ	Gaziantep University, Turkey
	Ece KAPLAN	Gaziantep University, Turkey
THE DEVELOPMENT OF AN ONLINE DATABASE FOR HISTORICAL ARCHIVING OF PRIMARY SOURCES	DR. FROILAN D. MOBO	Philippine Merchant Marine Academy, Philippines
THE ROLE OF GENDER IN ADVERTISEMENTS	Gonca GONCA	Bartın University, Turkey
	Pınar KURT	Bandırma Onyedi Eylül University, Turkey.
CHANGES OF THE ETHNOCENTRIC TRENDS OF CONSUMERS ACCORDING TO DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS	Güray YILMAZ	Bandırma Onyedi Eylül University, Turkey.
	Pınar KURT	Bandırma Onyedi Eylül University, Turkey.

SESSION-3 HALL-4

16.03.2021

	Uzbekistan Local Time 18:00-20:30
	Turkey Local Time 16:00-18:30
	Azerbaijan Local Time 17:00-19:30
	South Africa Local Time 15:00-17:30
	Azerbaijan Local Time 17:00-19:30

Moderator: PhD, Assoc. Prof. Tavalдиеva Gulbaxar Nishanovna

Meeting ID: 860 1122 3459

Passcode: 178575

TITLE	AUTHOR(S)	AFFILIATION
LANGUAGE AS A CULTURAL TOOL	Khaydarov Zafar Hakim ugli	Tashkent Chemical-Technological Institute, Uzbekistan
MUSTAQIL O'ZBEKISTONDA DAVLAT TILI SIYOSATINING YURITILISHI	Tavaldieva Gulbaxar Nishanovna	Toshkent kimyo-texnologiya instituti, Uzbekistan
О ФОРМУЛАХ ТРАНСФОРМИРОВАНИЯ ПРАКОНЕЙ В ЯЗЫКАХ ЕВРАЗИИ	Зулпукаров Капар Зулпукарович	доктор филологических наук, профессор Ошский государственный университет, Киргизия
	Амиралиев Семетей Манасович	кандидат филологических наук, доцент Ошский государственный университет, Киргизия
MODERN PROBLEMS OF THE OIL INDUSTRY DEVELOPMENT IN SUDAN	Adam Abdelsamad	Baku State university, Baku, Azerbaijan
IMPROVING THE EDUCATIONAL PROCESS ON THE BASIS OF PEDAGOGICAL INFORMATION AND COMMUNICATION TECHNOLOGIES (ON THE EXAMPLE OF THE USE OF INTERACTIVE METHODS)	Umida Mirsagatova	Tashkent chemical-technological institut, Tashkent, Uzbekistan
DOMESTIC SOLID WASTE MANAGEMENT PRACTICES WITHIN THE ETHEKWINI METROPOLITAN AREA OF SOUTH AFRICA	RO Anyasi	University of South Africa- Pretoria, South Africa
	JO Raymond Anyasi	Tshwana University of Technology-Pretoria, South Africa
O'ZBEK VA TURK TILLARIDA NUTQ FE'LLARI SEMANTIKASI	Tavaldieva Gulbaxar Nishanovna	Toshkent kimyo-texnologiya instituti, Uzbekistan
	Mutalov Davron Abdukaxxarovich	

**POLICY OF THE STATE
LANGUAGE IN
INDEPENDENT
UZBEKISTAN**

Tavaldieva Gulbaxar
Nishanovna

Tashkent Chemical-Technological Institute,
Uzbekistan

CONTENT

CONGRESS ID	I
SCIENTIFIC COMMITTEE	II
PHOTO GALERY	III
CONGRESS PROGRAM	IV
CONTENT	V
PROCEEDINGS	VI

ABSTRACTS

TITLE	AUTHOR(S)	PAGE
REVIEWS ABOUT THE FIRST EDUCATIONAL INSTITUTION IN THE HISTORY OF ISLAM	Vesila SHEMSHEK	1
FUTURISTIC DESIGNS IN FASHION	Özlem KAYA	8
DEVELOPMENT OF SOME PERFORMANCE CHARACTERISTICS OF WOOD LAMINATE STRUCTURES MODIFIED BY CARBON FIBER	Turan Muharrambay AHMADLI	9
	Erkan AVCI	
AKSAM-I SEMANIYE IN THE KNOWLEDGE OF MORFOLOJİ	Mahmut TEKİN	11
UZBEK LITERATURE IN SEPARATE UKRAINIAN BOOK PUBLICATION	Mykola Vas'kiv	13
STEM APPLICATIONS IN SCIENCE TEACHERS	Semra BENZER	15
	Müzdelif KURT	
ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION	Recep BENZER	17
	Semra BENZER	
EXAMINATION OF UZBEKISTAN TRANSPORTATION MANAGEMENT ACCORDING TO LOGISTICS PERFORMANCE INDEX PARAMETERS	Alpaslan DOĞAN	19
İLKOKUL MATEMATİK DERSİNDE DİJİTAL EĞİTİM PLATFORMLARININ SINIF ÖĞRETMENLERİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ	Elif Büşra YAZICI	21
	Prof. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ	
THE DEVELOPMENT OF AN ONLINE DATABASE FOR HISTORICAL ARCHIVING OF PRIMARY SOURCES	H.E. AMBASSADOR DR. FROILAN D. MOBO	23
DETERMINING THE LEVEL OF USE OF TECHNOLOGY IN THE COURSES OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES	Mehmet Arif ÖZERBAŞ	24
	İsmet ERYILMAZ	
	Edip ÖRÜCÜ	26
	Fatma ZEYBEK	

THE EFFECT OF EMPLOYEE ORGANIZATIONAL COMMITMENT ON INNOVATIVE BEHAVIOR TRENDS	Itr HASIRCI	
AN INVESTIGATION ON LIFE SATISFACTION OF PUBLIC SECTOR EMPLOYEES ACCORDING TO DEMOGRAPHIC VARIABLES	Edip ÖRÜCÜ	29
	Itr HASIRCI	
	Fatma ZEYBEK	
EXAMINATION OF THE CURRICULUM FIDELITY LEVEL OF THE PROSPECTIVE TEACHERS ACCORDING TO THE VARIOUS VARIABLES	Prof. Dr. Gürbüz OCAK	31
	Burak OLUR	
REFLECTION OF SATURN AS A MYTHOLOGICAL ELEMENT ON GOYA'S WORK	Derya ŞAHİN	33
	Şevval Nur ÖZKEŞ	
A MISANTROPHE OR AN EXISTENTIALIST?: ZEKİ DEMİRKUBUZ	Ayça TUNÇ COX	35
MIGRATION, WOMEN AND ART: MIGRATION JOURNEY OF THOUSANDS OF YEARS IN THE MEMORY OF UZBEK WOMEN	Aylin ERASLAN	37
ARCHITECTURAL IDENTIFICATION ELEMENT "TURKISH POINTED ARCH"	Ayşe Gülçin Küçükkaya	40
THE EFFECT OF SENSORY EDUCATION BY USING TECHNOLOGY IN THE ACQUISITION OF " RECOGNIZES AND SPEAKS THE LETTER " IN THE FIRST READING AND WRITING PROCESS ON THE LITERACY SKILL	Merve KAÇAK	41
	Mustafa YESİLYURT	
A DIFFERENT PERSPECTIVE ON THE PROBLEM OF MIGRATION: DEAR SHAMELESS DEATH NOVEL	İbrahim Halil GÜZEL	42
SOCIAL POLICY APPROACHES OF POLITICAL PARTIES: A REVIEW OF PARTY PROGRAMS	Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil GÜZEL	44
JAPAN-AZERBAIJAN JOINT RESEARCH ON THE STONE AGE	Saadat Aliyeva	46
	Musa Mursaguliyev	
BİRİNCİ DÜNYA MÜHARİBƏSİ İLLƏRİNDƏ NAXÇIVANA QARŞI ERMƏNİLƏRİN ƏSASSIZ ƏRAZİ İDDİALARI	Zamin Aliyev	48
CHANGING WINDS AND SHIFTING SANDS: WOMEN'S WAY OF LIFE OF IN THE MOUNTAINOUS AREAS	Said Oussou	49
RELATIONSHIP BETWEEN COGNITIVE FLEXIBILITY LEVELS AND REFLECTIVE THINKING SKILLS TOWARD PROBLEM SOLVING WITH MIDDLE SCHOOL STUDENTS' MATHEMATIC ACHIEVEMENT	Mustafa GÜÇLÜ	50
	Pınar ORMAN	
THE VILLAGE INSTITUTES IN TURKISH EDUCATIONAL HISTORY: A GENERAL EVALUATION ON ESTABLISHMENT, PURPOSE AND PROGRAMS	Mustafa GÜÇLÜ	52

DESIGN OF BIOMIMETIC AND BIOMIMICRY ARCHITECT ON MEGA STRUCTURES	Aysu SARI ÇETİN	54
INVESTIGATION OF THE SELF EFFICACY TOWARDS MATHEMATICS EDUCATION OF PRE SCHOOL TEACHERS	Gürbüz OCAK	56
	İlknur Avcı Güryel	
INVESTIGATION OF THE PEDAGOGICAL CONTENT KNOWLEDGE ABOUT MATHEMATICS OF PRE SCHOOL TEACHERS	Gürbüz OCAK	58
	İlknur Avcı Güryel	
EFFECT OF DIGITALIZATION ON ART PERCEPTIONS AND FORMS OF VISION IN THE NEW WORLD ORDER	Songül HAMARAT	60
EFFECT OF ORGANIZATIONAL CULTURE ON ORGANIZATIONAL COMMITMENT	Perihan ABAY	61
NATIONAL STYLE AND FARHAD KHALILOV IN AZERBAIJANI FINE ARTS	Aliyev Ali Ismail	64
CHANGES OF THE ETHNOCENTRIC TRENDS OF CONSUMERS ACCORDING TO DEMOGRAPHIC CHARACTERISTICS	Güray YILMAZ	66
	Pınar KURT	
MODERN PROBLEMS OF THE OIL INDUSTRY DEVELOPMENT IN SUDAN	Adam Abdelsamad	68
О ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В УСЛОВИЯХ КРЕДИТ-МОДУЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ	Шаманов Г.З.	69
	Салимова С.А.	
	Шаманова Л.Б.	
VISUAL CHRONICLE OF CULTURAL HERITAGE: THE STUDY OF MEMORY AND ORAL HISTORY IN GÜMÜŞHANE	Sertaç Timur DEMİR	72
	Ali ÖZCAN	
	Muhammed Said TUĞCU	
	Lect. Yasemin GÜNEY	
PSYCHOLOGICAL ASPECT OF MIGRATION	Zeynep KOÇ	74
	Ece KAPLAN	
THE PSYCHOLOGICAL DIMENSION OF THE WAR	Zeynep KOÇ	77
	Ece KAPLAN	
PROFESSIONAL ACTIVITY OF A SPECIAL TEACHER IN THE SYSTEM OF INCLUSIVE EDUCATION IN KAZAKHSTAN	Koshzhanova G.A.	79
	Karaeva T.N.	
	Mukazhanova E.T.	
OLD VERBS IN AZERBAIJANI LANGUAGE	Hacer Huseynova	80
THE ROLE OF GENDER IN ADVERTISEMENTS	Gonca GONCA	82
	Pınar KURT	
MİLLİ BİRLİK VE KÜLTÜR SEMBOLÜ NEVRUZ DİNİ KAYNAKLARDA	Ülker Azat kızı Nebiyeva	84
CAVIAR AND CAVIAR TECHNOLOGY	Emine Özpolat	86
	Bahri PATIR	
TRANSFER PRICING: AN APPLICATION EXAMPLE	Zülkif YALÇIN	87
СПЕЦИФИКА СОЗДАНИЯ ОБРАЗА УЗБЕКИСТАНА В ЛИТЕРАТУРНЫХ РЕПОРТАЖАХ ПУТЕВОЙ ТЕМАТИКИ 1920-30-Х ГГ	Olha Bykova	89

UZBEKISTAN AND GOKTURK ART (FINDINGS FROM TASHKENT AND SEMERKANT)	Jale Özlem OKTAY ÇEREZCİ	91
THE USE OF PHOTOS IN CINEMA POSTERS	Kainat ÖZPOLAT	94
REINCARNATION: AN ISLAMIC APPROACH	Ramazan BİÇER	95
ANCIENT TURKS' RELIGION AND TAWHID	Ramazan BİÇER	97
THE FACTORS THAT INFLUENCING THE ENTRY STRATEGIES OF TURKISH MULTINATIONAL ENTERPRISES TO INTERNATIONAL MARKETS	Metin ÇAKIROĞLU	99
	Esin CAN	
THE ROLE OF ISTIMALET POLICY AND KHOJA AHMAD YASAWI ON THE FORMATION OF TURKISH CULTURE AND IDENTITY	Hacı Murat TERZİ	102
THREE STAR PERSONALITY INFLUENCING THE FLOW OF HISTORY IN SAMARKAND	Kemal Yavuz Ataman	105
PARTICIPLE FEATURES IN MODERN ENGLISH AND AZERBAIJANI LANGUAGES	Konul Babayeva	108
AN EXAMPLE OF HANDWOVEN PATTERNED TOWELS	Ebru Çatalkaya GÖK	110
	Meltem Göksel KABALCI	
THEOLOGICAL FOUNDATIONS FOR INTERFAITH DIALOGUE IN THE LIGHT OF ISLAMIC TEACHINGS	Rehana Kanwal	112
BRAND MANAGEMENT IN THE DIGITAL AGE	Bulut DÜLEK	113
	İbrahim AYDIN	
AN ASSESSMENT OF THE CONCEPT OF TAX FREEDOM DAY	Cemil RAKICI	115
	Cansu AYDOĞDU BOZDAĞ	
AN EVALUATION ON THE EXPANDING ROLE AND INCREASING RESPONSIBILITIES OF REVENUE ADMINISTRATIONS	Cemil RAKICI	117
	Cansu AYDOĞDU BOZDAĞ	
EXAMINATION OF THE LEVEL OF THE DIJITAL LITERACY SELF-EFFICACY OF THE PRIMARY SCHOOL STUDENTS ACCORDING TO THE VARIOUS VARIABLES	Gürbüz OCAK	119
	Burak OLUR	
FROM KARABAKH TO THE WORLD, HELLO!	Fidan Velizade	121
GLOBAL FINANCIAL STABILITY POLICIES	Hakkı ÇİFTÇİ	123
THE INFLUENCE OF NATIONALIST IDEAS TOWARDS LANGUAGE POLICY IN TURKEY	Emine Enise YAKAR	125
THE COSTRUCTIVE EFFECTS OF OTTOMAN IDEOLOGICAL MOVEMENTS IN THE CONTEMPORARY TURKEY	Sümeýra YAKAR	127

RENK İFADE EDEN KELİMELERİN DİLBİLİMSEL-KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ	Berna KADİROVA	129
EXAMINING THE PROBLEMS OF SPECIAL EDUCATION TEACHERS	Erkan EFİLTİ	130
EXAMINATION OF THE PROBLEMS EXPERIENCED BY PARENTS WITH MENTALLY DISABLED CHILDREN IN KYRGYZSTAN	Erkan EFİLTİ	132
	Aygerim CUMABAEVA	
SUFISM IN SEYYİD EBULKASİM NEBATİ AND SEYYİD NİGARİ'S POETRY	Xedice İSGENDERLİ	134
FROM THE PALACE TO THE CHURCH EUPHEMIA (AYIA) CHURCH	Sevcan YILDIZ	135
EDUCATION IN BYZANTIUM EMPIRE	Sevcan YILDIZ	137
	Levent ALPASLAN	
THE IDENTIFICATION AND SPECIFICITY OF INTERNATIONALISMS	Khalikova Dilnoza Musurmon qizi	139
CURRENT ISSUES OF FORMING A HEALTHY WORLDWIDE AT YOUTH	Shermuhammadov Bahodirjon Shermuhammedovich	140
UNEMPLOYMENT IN UZBEKISTAN AND CAUSES, FEATURES AND WAYS OF ITS PREVENTION	Tursunova Muniskhon Rakhimjanovna	141
THE STRATEGY OF INTENSIVE DEVELOPMENT OF SMALL SCALE BUSINESS IN THE CONDITIONS OF MARKET ECONOMY AND EFFECTIVE WAYS OF INCREASING GROSS DOMESTIC PRODUCT	Tursunova Muniskhon Rakhimjanovna	142
	Rakhimova Nozimakhon Jakhongirovna	
RESEARCH ON THE ACTION OF WORKING SHAFTS WITH ON ELASTIC COATING AND BASE PLATE	G.A.Bakhadirov	143
	Z.A.Rakhimova	
STUDENTS IN A FOREIGN LANGUAGE CURRENT PROBLEMS OF TEACHING WRITING	Keldiyor Davlatov	144
TEACHING COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN FOREIGN LANGUAGES	Abdullaev Nuriddin Bahriddinovich	145
THE IMPORTANCE OF "PROJECT METHOD" IN PEDAGOGICAL AND INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES	Djumaniyozova Malohat Rixsievna	146
MAKHMUDXUDJA BEHBUDIY - THE FOUNDER OF UZBEK PUBLICISM	Imamalieva Manzura Anvarovna	147
IMPORTANT FUNDAMENTALS OF DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL SCIENCE AND PRACTICE	Makhkamov Tohir Bahtiyorovich	148
THE THEORETICAL BASES OF FOREIGN LANGUAGE IS TEACHING ENGLISH VOCABULARY	M.X. Meyliev	149
WORKING ON THE LEXIC METHODOLOGY AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS	Ilieva L.K	150
	Murtazaeva A.B.	

DEVELOPING A FOREIGN LANGUAGE CULTURE IN THE FIELD OF MANAGEMENT	Murtazaeva Aisafar Bazarkulovna	151
THE DIFFICULTIES OF TEACHING SPEAKING IN ENGLISH	Sharipov Abdulaziz Akmalovich	152
MODERN METHODS AND TECHNIQUES OF TEACHING FOREIGN LANGUAGES, ESPECIALLY IN ENGLISH	G.T.Usmonova	153
МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА ПО ПРОГРАММЕ 2+2	Комилова Шахло Абдунабиевна	154
PEDAGOGNING KASBIY KOMPETENTLIGI TUSHUNCHASI	Aziza Akmalovna Axmedova	155
АМИР ТЕМУР - ВЕЛИКИЙ ТВОРЕЦ	Аброр Киличев	156
PERSPECTIVE WAYS OF IMPROVEMENT OF MARKETING ACTIVITY IN SMALL BUSINESS	Kasimova Fatima Tulkunovna	171
YENI ÖZBEKİSTAN BUGÜN	Radjabov Bahtiyor Eshmanovich Eshmanova Malohat Bahtiyor qizi	172
ROLE OF SCIENTIFIC SCHOOL IN BECOMING AND FORMATION OF YOUNG SCIENTISTS OF UZBEKISTAN	Rasulev Erkin Hasanovich	174
INDICATORS OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY IN UZBEKISTAN	Tursunova Muniskhon Rakhimjanovna Abduqodirova Nodira Asqarali qizi	175
LINGUOCULTUROLOGICAL BASIS FOR TEACHING A FOREIGN LANGUAGE	Ilieva Lola Kamolovna Majidova Nozima Dilmurod kizi	176
FROM THE HISTORY OF CONCESSIONS FOR THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURE AT THE END OF XIX - THE BEGINNINGS OF THE XX CENTURIES IN THE BUKHARA EMIRATE	Amonova Feruza	177
ИННОВАЦИИ В ОБРАЗОВАНИИ НА ПРИМЕРЕ ТАШКЕНТСКОГО ХИМИКО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА	Садъков Хамидулла Сайфулла углы	181
ҚИЗЛАРДА ТОЛЕРАНТЛИК ТАФАККУРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА МАКТАБ, ОИЛА ВА МАҲАЛЛА ҲАМКОРЛИГИ	Арипова Гулнора Шухратуллаевна	182
ҲУҚУҚНИ ШАРҲЛАШ МАВЗУСИНИ ЎҚИТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ	Насириддинова О.Т.	183
ЎЗБЕКИСТОНДА БАРКАМОЛ ЁШ АВЛОДНИ ШАКЛЛАНТИРИШ МАСАЛАЛАРИ	Халдибекова Ф.Т.	184
THE HISTORICAL ROOTS OF «PEOPLE'S DIPLOMACY» IN COOPERATION WITH THE COUNTRIES OF CENTRAL ASIA	Kholmatov Bahodir Kholmuradovich	185
METHODOLOGICAL BASES OF THE NAQSHBANDI SECT IN THE CULTURAL	Сабирова Нилуфар Раимовна	186

COOPERATION OF THE PEOPLES OF CENTRAL ASIA		
LEXICAL - SEMANTIC ANALYSIS OF SOME PROVERBS USED IN UZBEK AND AZERBAIJANI LANGUGUAGES	Afaq Məmməd qızı Əsgərova	187
GLOBALLASHUVNING JAMIYAT SOHALARIGA TA'SIRI	Hamroyev Sanjar Samiyevich	189
EKOLOGİK XAVFSİZLİKNI TA'MINLASH MİLLİY VA UMUMİNSONİY MANFAATLAR MUSHTARAKLİĞİNİNG MUHİM OMİLİ	Mamatqulov R.U	190
ANTI-CORRUPTION POLICY IN CENTRAL ASIA	Бахтиёр Арабов	191
ПРИМЕНЕНИЕ ПРОГРАММЫ NX в учебном процессе ТХТИ	Усмонов Б. Ш.	193
	Дадабаева Д.И.	
THE KHAN ASSEMBLY IN "DEDE KORKUT BOOK"	Nizami Şamil oğlu Adışirinov	194
ENERGY POLITICS AND SECURITY IN THE CASES OF INDONESIA AND AZERBAIJAN	Kholidah Tamami	196
EDUCATIONAL MIGRATION OF CENTRAL ASIAN YOUTH AND ITS POSITIVE AND NEGATIVE ASPECTS	Yuldashev Ravshan Bahodirovich	197
ÖZBEKİSTAN ÖZBEKLERİ İLE AFGANİSTAN ÖZBEKLERİNİN DİL VE EDEBİYATLARINDA Kİ FARKLILIKLAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA	Firoz FAOZI	198
ПОЛУЧЕНИЯ НИЗШИХ НАСЫЩЕННЫХ АЛИФАТИЧЕСКИХ ИЛИ ЦИКЛИЧЕСКИХ КЕТОНОВ И КИСЛАЯ КАТАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА ДЛЯ ИХ ПОЛУЧЕНИЯ	О.А.Салихова	199
	М.С.Зокиров.	
ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЙ ТОПЛИВНЫХ ФРАКЦИЙ НА ОЧИСТКУ ОТРАБОТАННЫХ МАСЕЛ	Умарова М.Б.	200
	Максумова О.С.	
SPEECH VERBS IN UZBEK AND TURKISH LANGUAGES	Tavaldieva Gulbaxar Nishanovna	201
	Davron Abdukaxharovich MUTALOV	
MUSTAQIL O'ZBEKISTONDA DAVLAT TILI SIYOSATINING YURITILISHI	Tavaldieva Gulbaxar Nishanovna	203
LANGUAGE AS A CULTURAL TOOL	Khaydarov Zafar Hakim ugli	204

THE PLACE OF WOMEN IN THE FIRST TURKISH-ISLAMIC STATES
МЕСТО ЖЕНЩИН В ПЕРВЫХ ТУРЕЦКО-ИСЛАМСКИХ ГОСУДАРСТВАХ
İLK TÜRK-İSLAM DEVLETLERİNDE KADININ YERİ

Associate Professor Dr. Lecturer Vesile SHEMSHEK

Kastamonu University, Faculty Of Theology, Department Of Islamic History

ORCID ID: 0000-0002-9800-4557

АБСТРАКТ

Еще до ислама женщины имели важные права и полномочия во всех центральноазиатских тюркских государствах (скифы, гунны, Гоктюры, уйгуры). Турецкие женщины проводили такие мероприятия с большим достоинством в турецких государствах. Со времен гуннов ни одна работа не выполнялась без женщины, так как не было различия между женщиной и мужчиной, а женщина считалась дополнением к мужчине. Даже настолько, что приказы Хана не считались бы действительными, если бы они начинались только с фразы "Хакан приказывает это...". Послы иностранных государств не появлялись перед Хаканом в одиночку. Она должна была быть с Хаканом во время приема послов. А иногда птенцы принимали послов в одиночку.

В первых турецких государствах женщинам всегда придавалось большое значение, и женщины занимали высокие посты в политических и административных делах. Важно, чтобы жена гуннского императора Мете-Хана подписала от имени государства договор с китайским государством и сняла осаду с внушением своего мужа, несмотря на то, что Мете-Хан окружил китайскую армию, выразив роль женщины в первых турецких государствах. Птенцы с отдельными дворцами посещали государственные собрания и иногда принимали иностранных послов. На приеме китайских послов присутствовали и турецкие цыплята. Жена Аттилы, Арикан, сидела в очень красивом и пышном особняке во дворце, ведя переговоры с иностранными посланниками, которые предлагали ей подарки. В Орхунских надписях: "выше турецкий Бог устроил святое место и воду как таковые. Чтобы не уничтожить турецкую нацию, мой отец держал Ильтериша Кагана и мою мать Ильбилге Хатун с вершины неба и поднял их". Согласно этому тексту, Бог послал Хана и его жену на землю как спасителей. У коренных тюрков и уйгуров жены Каганов также имели право голоса в государственном управлении. Заповеди были подписаны от имени Хана и Хатун. Как видно из всех этих событий, женщины у турок также имели право голоса на самом высоком государственном уровне. Турки называли права, о которых они заботились и считали священными, своим главным правом, и они очень ценили и уважали женщин. Женщины делали всю оставшуюся работу по дому, когда глава дома уходил на войну. Турчанка, которая очень любила честь и целомудрие, ездила верхом, метала стрелы, ходила на охоту, участвовала в войне, когда это было необходимо. В эпосе встречаются женщины-воины, такие как Селкан Хатун и Бану Чичек, отражающие альпийскую традицию. Можно привести и другие примеры того значения, которое придавалось доисламским турецким женщинам. Например, Ибн Фадлан, путешествовавший по болгарам Итиля (Волги), еще не принявшим Ислам,

признает в своем труде, что место и значение женщин в турецком обществе находится в удивительном состоянии, и не может скрыть этого удивления. Фадлан сообщает, что Хатун сидит рядом с правителем, что таков обычай турок, что, когда хатун была одета в хилат, женщины, принадлежащие Хатун, выкладывали на Хатун серебряные деньги, и что турчанки никогда не убегали от мужчин.

В доисламских турецких обществах женщинам придавалось большое значение как в общественной жизни, так и в государственном управлении. Турки, наряду с принятием ислама, не совсем отказались от своих старых обычаев и обычая, а продолжали свои привычки, которые исламская религия не отвергала. После того как Караханиды приняли ислам, дочери семьи, основавшей это государство, стали носить титул Теркен. У дезертиров были свои офицеры, армия и диваны. Значение, придаваемое женщинам в первых турецких государствах, ясно видно в рассказах Деде Коркута, написанных в исламский период. Молодые девушки, такие как Бану Чичек, кандидаты в женихи и скачки на лошадях и метании стрел, являются примерами эффективности женщин в обществе. Опять же, гробницы Айше Биби и Балачи Хатун, сделанные в этот период, важны с точки зрения демонстрации ценности, придаваемой женщине. В период правления сельджуков произошли изменения в области прав женщин. В обществе употребление словосочетания "чистая духом женщина, как Алтун" показывает точку зрения женщины. Кроме того, в этот период женщины были замечены во всех сферах общественной жизни, и среди женщин были даже те, кто ходил в экспедиции и участвовал в войне. Сельджукский султан Тугрул-бей советовался со своей женой Алтункан хатун по некоторым вопросам, связанным с государственными делами. В качестве женской организации в сельджуках Турции выделяется организация под названием *Vasıyan-ı Rum*. Основательницей этой организации, обеспечивающей организацию женщин в производственной и общественной жизни, является Фатьма Бачи, жена ахи Эврана, основателя Ахиизма. Фатьма Бачи, которую зовут женщина Ана, так же активна в общественной жизни, как и ее муж ахи Эвран. Эти женщины вместе с мужчинами сопротивлялись монгольскому нашествию, мигрировали в крайние регионы во время падения сельджуков Турции и сыграли важную роль в создании Османской империи. Рассматривая место женщин в современном турецком обществе, видно, что они служат на всех уровнях общества и продолжают успешно работать с теми же правами, что и мужчины

В первых турецких государствах женщинам всегда придавалось большое значение, и женщины занимали высокие посты в политических и административных делах. Важно, чтобы жена гуннского императора Мете-Хана подписала от имени государства договор с китайским государством и сняла осаду с внушением своего мужа, несмотря на то, что Мете-Хан окружил китайскую армию, выразив роль женщины в первых турецких государствах. Птенцы с отдельными дворцами посещали государственные собрания и иногда принимали иностранных послов. На приеме китайских послов присутствовали и

турецкие цыплята. Жена Аттилы, Арикан, сидела в очень красивом и пышном особняке во дворце, ведя переговоры с иностранными посланниками, которые предлагали ей подарки. В Орхунских надписях: "выше турецкий Бог устроил святое место и воду как таковые. Чтобы не уничтожить турецкую нацию, мой отец держал Ильтериша Кагана и мою мать Ильбилге Хатун с вершины неба и поднял их". Согласно этому тексту, Бог послал Хана и его жену на землю как спасителей. У коренных тюрков и уйгуров жены Каганов также имели право голоса в государственном управлении. Заповеди были подписаны от имени Хана и Хатун. Как видно из всех этих событий, женщины у турок также имели право голоса на самом высоком государственном уровне. Турки называли права, о которых они заботились и считали священными, своим главным правом, и они очень ценили и уважали женщин. Женщины делали всю оставшуюся работу по дому, когда глава дома уходил на войну. Турчанка, которая очень любила честь и целомудрие, ездила верхом, метала стрелы, ходила на охоту, участвовала в войне, когда это было необходимо. В эпосе встречаются женщины-воины, такие как Селкан Хатун и Бану Чичек, отражающие альпийскую традицию.

Основная цель данного исследования состоит в том, чтобы раскрыть роль женщин в обществе со времен первых турецких исламских государств и значение, приписываемое им, тем самым донести, что женщины до и после ислама на протяжении всей истории имели важный социальный статус в политической и культурной жизни.

Ключевые Слова: Женщина, История, Турецкое Государство, Значение.

ÖZET

İslam öncesinden itibaren Orta Asya Türk devletlerinin hepsinde (İskitler, Hunlar, Göktürkler, Uygurlar) kadın önemli hak ve yetkilere sahip bulunmaktadır. Türk devletlerinde Türk kadınları bu tür faaliyetleri büyük bir vakar ve haysiyetle yürütmüşlerdir. Hunlar döneminden itibaren kadın-erkek ayrımı yapılmadığı ve kadın erkeğin tamamlayıcısı olarak kabul edildiğinden kadınsız hiçbir iş yapılmazdı. Hatta öyle ki kağanın emirnameleri sadece "*Hakan buyuruyor ki...*" ifadesiyle başlamışsa geçerli kabul edilmezdi. Yabancı devletlerin elçileri sadece hakanın huzuruna çıkmazlardı. Elçilerin kabulü esnasında hatunun da hakanla beraber olması gerekirdi. Bazen de hatunlar tek başlarına elçileri kabul ederlerdi.

İlk Türk devletlerinde kadınlara her zaman büyük değer verilmiş, kadınlar siyasi ve idari işlerde üst kademelerde görev almışlardır. Hun İmparatoru Mete Han'ın eşinin, Çin devleti ile yapılan anlaşmada devlet adına imza atması ve Mete Han'ın Çin ordusunu kuşatmış olmasına rağmen eşinin telkinleriyle kuşatmayı kaldırması, ilk Türk devletlerinde kadının rolünü ifade etmesi açısından önemlidir. Ayrı sarayları bulunan hatunlar devlet meclislerine katılır, bazen de yabancı elçileri kabul ederlerdi. Çin elçilerinin kabulünde Kök Türk hatunları da hazır bulunurdu. Attila'nın hatunu Arıkan, sarayda çok güzel ve gösterişli bir köşkte oturur, kendisine hediyeler sunan yabancı elçilerle görüşmelerde bulunurdu. Orhun Yazıtları'nda; "Yukarıda Türk Tanrı'sı, mukaddes yeri ve suyu öyle tanzim etmiştir. Türk milleti yok

olmasın diye, babam İltiş Kağan'ı ve annem İl-bilge Hatun'u göğün tepesinden tutup yukarı kaldırmıştır." denilmektedir. Bu metne göre Tanrı, yeryüzüne kurtarıcı olarak hem kağanı hem de eşini göndermiştir. Kök Türk ve Uygurlarda kağanların eşleri de devlet yönetiminde söz sahibiydiler. Buyruklara hem kağan hem de hatun adına imza atılırdı. Bütün bu yaşananlardan anlaşılacağı gibi Türklerde kadınlar devletin en üst kademesinde de söz hakkına sahipti. Türkler, önem verdikleri ve kutsal saydıkları haklara ana hakkı der, kadına çok büyük değer verir ve saygı gösterirlerdi. Kadınlar, evin reisi savaşa gittiği zaman evin kalan bütün işlerini yaparlardı. Namus ve iffetine son derece düşkün olan Türk kadını ata biner, ok atar, ava gider, gerektiğinde savaşa katılırdı. Destanlarda alp geleneğini yansıtan Selcan Hatun ve Banu Çiçek gibi kadın savaşçılara rastlanmaktadır. İslam öncesi Türk kadınlarına verilen önem hakkında başka örnekler de verilebilir. Örneğin; henüz İslam olmamış İtil (Volga) Bulgarlarına seyahat eden İbn-i Fadlan kendi eserinde, Türk toplumunda kadınların yeri ve öneminin şaşırtıcı bir durumda olduğunu itiraf etmekte ve bu hayretini gizleyememektedir. Fadlan, Hatun'un hükümdarın yanında oturduğunu, bunun Türklerin âdeti olduğunu, Hatun'a hilat giydirilince Hatun'a ait kadınların, hatunun üzerine gümüş para saçtıklarını, Türk kadınlarının asla erkeklerden kaçmadıklarını haber vermektedir. Yine bu dönemde yapılan Ayşe Bibi ve Balacı Hatun türbeleri, kadına verilen değeri göstermesi bakımından önemlidir. Selçuklular Dönemi'nde de kadın hakları konusunda gelişmeler yaşanmıştır. Toplumda, "Altun gibi temiz ruhlu kadın" deyiminin kullanılması, kadına bakış açısını göstermektedir. Ayrıca bu dönemde kadınlar toplumsal hayatın bütün alanlarında görülmüş ve kadınlar arasından sefere çıkıp savaşa katılanlar bile olmuştur.

İslamiyet öncesi Türk toplumlarında kadınlara hem sosyal hayatta hem de devlet yönetiminde büyük önem verilirdi. Türkler, İslamiyet'in kabulü ile birlikte eski örf ve adetlerini tamamen terk etmemiş, İslam dininin reddetmediği alışkanlıklarını devam ettirmiştir. Karahanlılar İslam dinini kabul ettikten sonra bu devleti kuran ailenin kızları Terken unvanını kullanmıştır. Terkenlerin kendi görevlileri, ordusu ve divanları vardı. İlk Türk devletlerinde kadına verilen değer, İslami Dönem'de yazılmış olan Dede Korkut Hikâyeleri'nde açık bir şekilde görülür. Banu Çiçek gibi genç kızların, damat adayları ile at ve ok atma yarışları yapmaları kadınların toplumdaki etkinliğini gösteren örneklerdir.

Selçuklu sultanı Tuğrul Bey, devlet işleri ile ilgili bazı meselelerde eşi Altuncan Hatun ile istişare etmiştir. Türkiye Selçukluları'nda bir kadın örgütlenmesi olarak, Bacıyan-ı Rum adı verilen teşkilat göze çarpar. Kadınların üretimde ve sosyal yaşamda örgütlenmesini sağlayan bu teşkilatın kurucusu, Ahiliğin kurucusu Ahi Evran'ın eşi Fatma Bacı'dır. Kendisine Kadın Ana adı verilen Fatma Bacı, sosyal yaşamda kocası Ahi Evran kadar etkindir. Bu kadınlar Moğol istilasına karşı erkeklerle beraber direnmişler, Türkiye Selçukluları'nın yıkılış sürecinde uç bölgelere göç ederek Osmanlı'nın kuruluşunda önemli rol oynamışlardır. Kadınların günümüz Türk toplumundaki yerine bakıldığı zaman toplumun her kademesinde görev aldıkları ve erkeklerle aynı haklara sahip olarak başarılı bir şekilde çalışmalarını sürdürdükleri görülür

Bu çalışmanın başlıca hedefi ilk Türk İslam devletlerinden itibaren kadının toplumdaki rolünü ve ona atfedilen değeri ortaya çıkarmak, böylece, tarih boyunca İslam öncesi ve sonrası kadının siyasi ve kültürel hayatta önemli sosyal statüye sahip olduğunu aktarmaktır.

Anahtar Kelimeler: Kadın, Tarih, Türk Devleti, Değer.

ABSTRACT

Since before Islam, women have important rights and powers in all Central Asian Turkish States (Scythians, Huns, Gokturks, Uighurs). In Turkish States, Turkish women have carried out such activities with great dignity and dignity. From the Huns era, no work was done without a woman, since there was no distinction between a woman and a man, and a woman was considered a complement to a man. Even so much so that the Khan's orders would not be considered valid if they only started with the phrase "Hakan commands that...". Ambassadors of foreign states did not appear before the Hakan alone. She was supposed to be with the Hakan at the time of the ambassadors' reception. And sometimes chicks would accept ambassadors alone. In the first Turkish States, women were always given great value, and women held high positions in political and administrative affairs. It is important for the wife of the Hun Emperor Mete Khan to sign on behalf of the state in the agreement with the Chinese state and to lift the siege with the indoctrination of her husband, despite the fact that Mete Khan surrounded the Chinese army, expressing the role of women in the first Turkish States. Chicks with separate palaces attended state assemblies and sometimes accepted foreign envoys. At the reception of the Chinese envoys, Root Turkish chicks were also present. Attila's wife, Arikan, sat in a very beautiful and flamboyant mansion in the palace, negotiating with foreign envoys who offered her gifts. In the Orkhun inscriptions; "above, the Turkish God arranged the holy place and water as such. In order not to destroy the Turkish nation, my father held Ilteriş Kagan and my mother Ilbilge Hatun from the top of the sky and lifted them up." is called. According to this text, God sent both the Khan and his wife to earth as saviors. In the root Turks and Uyghurs, the wives of the Kagans also had a say in state administration. The commandments were signed in the name of both Khan and Khatun. As can be seen from all these events, women in the Turks also had a say in the highest level of the state. The Turks called the rights they cared about and considered sacred their main right, and they valued and respected women very much. Women did all the remaining work of the house when the head of the house went to war. A Turkish woman who was extremely fond of honor and chastity rode horses, threw Arrows, went hunting, participated in the war when necessary. In the epics, female warriors such as Selcan Hatun and Banu Çiçek are encountered, reflecting the Alpine tradition. Other examples can be given about the importance given to pre-Islamic Turkish women. For example, Ibn Fadlan, who traveled to the Bulgarians of Itil (Volga), who had not yet become Islam, admits in his own work that the place and importance of women in Turkish society is in a surprising state, and cannot hide this amazement. Fadlan reports that Khatun is sitting next to the ruler, that this is the custom

of the Turks, that when Khatun was dressed in hilat, the women belonging to Khatun spread silver money on Khatun, and that Turkish women never ran away from men.

In pre-Islamic Turkish societies, women were given great importance both in social life and in state administration. The Turks, along with the acceptance of Islam, did not completely abandon their old customs and Customs, and continued their habits that the Islamic religion did not reject. After the karakhanids adopted the religion of Islam, the Daughters of the family who founded this state used the title of Terken. The deserters had their own officers, army and divans. The value given to women in the first Turkish States is clearly seen in the Dede Korkut stories written in the Islamic period. Young girls such as Banu Çiçek, groom candidates and horse and arrow throwing races are examples of women's effectiveness in society. Again, the tombs of Ayşe Bibi and Balaci Hatun, made during this period, are important in terms of showing the value given to the woman. During the Seljuks period, there were developments in women's rights. In society, the use of the phrase "clean-spirited woman like Altun" shows the point of view of women. In addition, during this period, women were seen in all areas of public life, and among women there were even those who went on an expedition and participated in the war. Seljuk Sultan Tugrul Bey consulted with his wife Altuncan Hatun on some issues related to state affairs. As a women's organization in the Seljuks of Turkey, the organization called Bacıyan-ı Rum stands out. The founder of this organization, which ensures the organization of women in production and social life, is Fatma Baci, the wife of Ahi Evran, the founder of Ahiism. Fatma Baci, who is called Woman Ana, is as active in social life as her husband Ahi Evran. These women, together with men, resisted the Mongol invasion, migrated to the extreme regions during the fall of the Seljuks of Turkey and played an important role in the establishment of the Ottoman Empire. Considering the place of women in modern Turkish society, it is seen that they serve at all levels of society and continue to work successfully with the same rights as men

In the first Turkish States, women were always given great value, and women held high positions in political and administrative affairs. It is important for the wife of the Hun Emperor Mete Khan to sign on behalf of the state in the agreement with the Chinese state and to lift the siege with the indoctrination of her husband, despite the fact that Mete Khan surrounded the Chinese army, expressing the role of women in the first Turkish States. Chicks with separate palaces attended state assemblies and sometimes accepted foreign envoys. At the reception of the Chinese envoys, Root Turkish chicks were also present. Attila's wife, Arikan, sat in a very beautiful and flamboyant mansion in the palace, negotiating with foreign envoys who offered her gifts. In the Orkhun inscriptions; "above, the Turkish God arranged the holy place and water as such. In order not to destroy the Turkish nation, my father held Ilteriş Kagan and my mother Ilbilge Hatun from the top of the sky and lifted them up." is called. According to this text, God sent both the Khan and his wife to earth as saviors. In the root Turks and Uyghurs, the wives of the Kagans also had a say in state administration. The commandments were signed in the name of both Khan and Khatun. As can be seen from all these events, women in the Turks also had a say in the highest level of the state. The Turks

called the rights they cared about and considered sacred their main right, and they valued and respected women very much. Women did all the remaining work of the house when the head of the house went to war. A Turkish woman who was extremely fond of honor and chastity rode horses, threw Arrows, went hunting, participated in the war when necessary. In the epics, female warriors such as Selcan Hatun and Banu Çiçek are encountered, reflecting the Alpine tradition.

The main objective of this study is to reveal the role of women in society since the first Turkish Islamic States and the value attributed to it, thus to convey that women before and after Islam throughout history have an important social status in political and cultural life.

Keywords: Woman, History, Turkish State, Value.

FUTURISTIC DESIGNS IN FASHION

Assist. Prof. Dr. Özlem KAYA

Hitit University, Faculty of Fine Arts, Design and Architecture, Department of Textile and Fashion Design

ORCID NO:0000-0002-8572-6577

ABSTRACT

Art and fashion have a very special place among the factors that shape today's modern life. Fashion products are formed as a reflection of the resources that nurture art and fashion. Fashion, which is fed by many sources, has started to change direction in recent years, especially influenced by art movements, art movements that are considered modern have influenced each other and contributed to our art and cultural lives. This intriguing intersection of fashion and art and the reclassification of fashion as art has come to an intriguing point.

Strong connections between fashion designers and artists have defined the relationship between fashion and art. Designers give shape and direction to today's clothing fashion with their cultural heritage, contemporary interpretations and unusual approaches to fashion.

Fashion has always been a home for innovation, from the invention of the sewing machine to the rise of e-commerce. Like technology, fashion is forward-looking and cyclical.

Futuristic fashions depict the ideologies of the era in history when fashion was created far more accurately than predicting future fabricated materials or functions.

Creative fashion designers not only create clothes, but also design new lifestyles around the world.

Nowadays, it has become increasingly popular for designers to think about the future - imagine what it includes for clothing - and imitate these trends in their current collections. Many of these designs seem to be fashionable, storming catwalks, examples of the trend that can be easily integrated into today's wardrobes. In this study, evaluations were made on how futuristic designs take place in the fashion industry.

Keywords: Fashion, Design, Futuristic designs, Futurism, Art

**KARBON FİBER İLE MODDİFİYE EDİLEN LAMİNE AHŞAP YAPI
KERESTELERİN BAZI PERFORMANS ÖZELLİKLERİNİN BELİRLENMESİ**
DEVELOPMENT OF SOME PERFORMANCE CHARACTERISTICS OF WOOD
LAMINATE STRUCTURES MODIFIED BY CARBON FIBER

Turan Muharrambay AHMADLI

Muğla Sitki Kocman University, Muğla, Turkey

ORCID NO:

Erkan AVCI

Muğla Sitki Kocman University, Muğla, Turkey

ORCID NO:

ÖZET

Ahşap yapı malzemesi olarak ilkel çağlardan günümüze kadar çeşitli gelişimler göstererek kullanılmış doğal bir malzemedir ve diğer yapı malzemeleri içinde önemli bir yeri bulunmaktadır. Ahşap yapılarda kullanılan malzemeler, uygulanan teknik ve yöntemler, yapı endüstrisinde yaşanan önemli gelişimler nedeniyle değişime uğramış ve günümüzde uygulanan tekniklere ulaşılmıştır. Ahşap yanabilen bir malzemedir. Diğer yapı malzemelerine göre tutuşma sıcaklığı düşüktür ancak yangın esnasında ahşap taşıyıcıların dirençlerini uzun süre muhafaza etmesi, canlıların kaçması için yeterli süreyi temin edebilmektedir.

Bu çalışmada farklı proses teknikleri kullanılarak karbon fiber takviyeli yapıştırılmış lamine ahşap (CFRP) malzeme üretilmiştir. Çalışmada ahşap hammaddesi olarak 3 farklı kalınlıkta Avrupa Ladini (*Picea abies*) ağacı ve tek yönlü karbon fiber malzeme kullanılmıştır. Kullanılan karbon fiber kumaşlar 4 farklı uygulama bölgesine yapıştırılmıştır. Yapıştırıcı olarak epoksi ve poliüretan tutkalları kullanılmıştır.

Yapısal boyutta üretilen CFRP malzeme üzerinde standartlara uygun olarak yoğunluk, rutubet, eğilme direnci, eğilmede elastikiyet modülü, testleri yapılmıştır. Yapılan bu testler sonucunda proses farklılıklarının etkisi belirlenecektir. Fiziksel ve mekanik davranışlarındaki değişimler istatistiki olarak hesaplanmıştır.

Sonuç olarak elde edilen veriler dâhilinde ahşap yapı sektörü ile birlikte laminasyon sistemi kullanan birçok sektöre hitap etmesinden dolayı geniş bir pazar sahasının kullanabileceği etkin bir proje çalışması ortaya konulacaktır. Bu malzemenin üretimiyle ülke ekonomisine katma değeri yüksek bir ürün kazandırılması planlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Ahşap Lamine, Yapı, Karbon Fiber, CFRP, Güçlendirme

ABSTRACT

As a wooden building material, it is a used natural material showing various developments from primitive times to daylight and has an important place in other building materials. The materials used in wooden structures, the techniques and methods applied, have been changed due to the significant developments experienced in the building industry and reached to the techniques applied today. Wood is a burning material. It has a low ignition temperature compared to other

building materials, but it can provide enough time for the survivors to keep the resistance of wood carriers for a long time during the fire.

In this work, carbon fiber reinforced laminated wood (CFRP) material will be produced using different process techniques. In the study, three different thickness European Spruce (*Picea abies*) trees as wood raw materials and unidirectional carbon fiber material with used. Carbon fiber fabrics to be used will be bonded to 4 different application areas. Epoxy and polyurethane adhesives used as adhesives.

The CFRP material to is produced at the structural size will be subjected to density, moisture, bending resistance, flexural modulus, and tensile strength parallel to the fibers, longitudinal tensile-shear (adhesion) and resistance, because of these tests, the effect of process differences will be determined. Changes in physical and mechanical behavior it is given to the literature in the light of the test data

As a result, within the data obtained, an effective thesis work was put forth which can be used by a wide market area since it is addressed to many sectors using the lamination system together with the wood construction sector. With the production of this material, it is planned to give a high value-added product to the economy of the country.

Keywords: Laminated Wood, Building, Carbon Fiber, CFRP, Strengthe

SARF İLMİNDE AKSAM-İ SEMÂNİYE
AKSAM-I SEMANIYE IN THE KNOWLEDGE OF MORFOLOJİ
Mahmut TEKİN

Dr., Diyanet İşleri Başkanlığı İmam Hatip
ORCID NO: 0000-0002-8823-0972

ÖZET

Dil bilimcilerin büyük çoğunluğuna göre sarf ilminin Hicri II./VIII. asırda Ebû Muslim Mu‘âz el-Herrâî (ö. 187/803) tarafından oluşturularak temellendirildiği düşünülmektedir. Sîbeveyh (ö. 180/796) gibi ilk dönem dilcilerin eserlerinde sarf ile ilgili var olan bir takım bilgilerden de anlaşılacağı üzere ilk başlarda sarf ve nahiv meseleleri herhangi bir ayırım gözetilmeksizin bir bütünlük içerisinde bir arada ele alınmaktaydı. İbn Mâlik (ö. 672/12749) gibi dilciler de kendilerinden önceki dönemlerde yaşamış Sîbeveyh’ten esinlenerek eserlerinde her iki ilmi de bir arada ele almışlardır.

Ancak daha sonraları söz konusu ilimler birbirinden ayrılarak bağımsız bir şekilde ele alınmaya başlanmıştır. Sarf ilmine istiklalini kazandıran ve bu ilmi ilk defa nahiv ilminden bağımsız bir şekilde ele alan kişinin tam olarak kim olduğu bilinmemekle birlikte çoğu âlim, bu kişinin Ebû ‘Usmân el-Mâzinî (ö. 249/863) olduğunu söylemektedir. İbnu'l-Hâcib’in (ö. 646/1248) *Şâfiye’si*, Zencânî’nin (ö. 654/1256) *‘İzzî’si* ve Ahmed b. ‘Alî’nin (ö. ?/?) *Merâhu’l-ervâh*’ı alanla ilgili kaleme alınmış ve günümüze ulaşmış en önemli eserler arasında yer almaktadır.

Sözlüklerden gerçek anlamda istifade edebilmenin yolu sarf ilminin kaide ve kurallarını en iyi şekilde anlamak ve kavramaktan geçmektedir. Nitekim İslâm dünyasında bütün ilimlerin anası olarak kabul edilen sarf ilmi, kelimelerin köklerine doğru bir şekilde ulaşmayı sağlayan en önemli araçlardandır. Herhangi bir kelimedenden kastedilen mananın tam anlamıyla anlaşılabilmesi için Arap dilinin önemli bir bölümünü oluşturan ve sarf literatüründe “aksam-i semâniye” ile adlandırılan konunun iyi bir şekilde bilinmesi gerekmektedir.

“Aksam-i semâniye”, ilgili ilmin temel kısımlarından biri olup sahih ve mu‘tel kelimeleri kapsayan toplam sekiz bölümden meydana gelmektedir. Sâlim, mehmûz ve muzâaf olguları sahih kavramı adı altında toplanırken misâl, ecvef, nâkıs, lefifu’l-makrûn ve lefifu’l-mefrûk de mu‘tel başlığı altında ele alınmaktadır.

Sarf ilmiyle uğraşan dilcilere göre kelimenin kök harflerinin herhangi birinde illet harflerinden (ا،و،ي) biri bulunmuyorsa o kelime sahih, bulunuyor ise mu‘tel şeklinde kayda geçirilmektedir. Nahiv dilbilimcilerine göre ise bir kelimenin mu‘tel olabilmesi için yalnızca lâmu’l-fiilinde illet harflerinden birinin olması şartı gerekmektedir. Onun dışında diğer kök harflerinde bulunan mezkûr harfler kelimenin mu‘tel olmasını gerektirmemektedir.

Anahtar kelime: Nahiv, Aksâm-i Semâniye, Sahih, Mu‘tel.

ABSTRACT

According to the great majority of philologists, it is considered that the knowledge of grammar was founded as it was made by Abu Muslim Mu‘az al-Herrai (d. 187/803) in hijri 2nd/8th century. The issues of grammar and syntax were considered together in unity without

considering any distinction at the beginning as it can be understood from a set of information related to the grammar in the works of first-period linguists such as Sibeveyh (d. 180/796). Moreover, the linguists such as Ibn Malik (d. 672/1273) considered both of knowledges together in their works by being inspired of Sibeveyh who lived in earlier times than them. However, the aforementioned knowledges started to be considered independently as they dissociated from each other laterly. The person who got the independence for the knowledge of grammar and firstly considered the knowledge independently from the knowledge of syntax is not exactly known, and it is said that this person is Abu ‘Usman al-Mazini (d. 249/863). Safiye of Ibnu’l-Hacib (d. 646/1248), ‘Izzi of Zencani (d. 654/1256) and Merabu’l-ervah of Ahmed b.‘Ali (d. ??/?) are included among the most important works which were written on the field and have reached uđ to today.

The way of using the dictionaries in real meaning becomes with understanding and comprehending the grammar knowledge’s principles and rules in the best way. So the knowledge of grammar which is accepted as the mother of all knowledges in Islamic world is one of the most important tools providing to reach the words’ roots correctly. The subject which comprises the great part of Arabic language and which is named with “aksam-i semaniye” in the literature of grammar should be known well in order that the meaning implied in any words can be exactly understood.

“Aksam-i Semaniye” is one of the main sections of relevant knowledge and consists of eight sections in total which include the mu’tel words. While the facts of salim, mehmuz and muzaaf verbs gather under the name of good concept, the facts of misal, ecvef, nakis, lefifu’l-makrun and lefifu’l-mefruk are considered under the title of mu’tel.

According to the linguists who are interested in the knowledge of grammar, if there is not one of sick words (ا،و،ي) in any of root letters of a word, this word is recorded as good but if it is available, it is recorded as mu’tel. According to the linguists of syntax, one of the sick letters should be in lamu’l verbs in order that a word is mu’tel. Furthermore, mezkur letters in other root letters don’t require that the word is mu’tel.

Keywords: Morfoloji, Syntax, Aksam-i Semaniye, Good, Mu’tel.

УЗБЕКСКАЯ ЛИТЕРАТУРА В ОТДЕЛЬНЫХ УКРАИНСКИХ КНИЖНЫХ ИЗДАНИЯХ

UZBEK LITERATURE IN SEPARATE UKRAINIAN BOOK PUBLICATION

Николай Васькив

доктор филологических наук, профессор,
кафедра журналистики и новых медиа, Институт журналистики,
Киевский университет имени Бориса Гринченко (Киев, Украина)

ORCID ID: 0000-0003-3909-1213

АННОТАЦИЯ

В статье впервые собрана наиболее полная информация об изданных в Украине отдельных книжных изданиях – переводах узбекской литературы, а также кратко анализируется содержание этих книг и предисловий к ним, их актуальности для украинского читателя. Для этого используются описательный, культурно-исторический, компаративистский и формальный методы исследования литературного процесса, отдельных литературных произведений и сборников, а также теории и практики перевода.

Абсолютное большинство переводов с узбекского языка на украинский производилось в советское время, поэтому доминировали идеологические факторы в выборе авторов и их текстов, хотя к украинскому читателю приходили и высокохудожественные произведения, в том числе иногда и классической литературы (Навои, Мукими). За годы существования СССР было издано более 40 книг произведений узбекской литературы в Украине, в постсоветский период – всего две книги. Издание узбекских произведений на украинском языке началось в 1947 году с поэмы Навои «Фархад и Ширин» в конгениальном переводе Мыколы Бажана. Наиболее часто в Украине издавались книги Айбека (3), А. Каххара (4), Ш. Рашидова (5), А. Мухтара (3), а также Хамзы, Зульфийи, Х. Алимджана, Т. Пулатова и др. Стоит также отметить издание произведений детской литературы и антологий поэзии и прозы. К переводам из узбекской литературы привлекались известнейшие украинские поэты (М. Терещенко, П. Мовчан, И. Драч, Р. Лубкивский, В. Лучук, В. Забаштанский, С. Йовенко, Т. Коломиец и др.) и лучшие переводчики (С. Тельнюк, Б. Степанюк, С. Зинчук, Ю. Петренко). Некоторые из переводчиков были тесно связаны с культурой Узбекистана (Виктор Женченко). Огромный вклад в перевод прозаических произведений внес Владимир Гнатовский. Несколько повестей для детей перевел классик украинской новеллы Григор Тютюнник. С одной стороны, внимание украинских читателей привлекало воспроизведение общих для СССР проблем, с другой – неповторимость истории и современности узбекского народа, его культуры.

Переводы узбекской литературы на украинский язык и их издания были очень продуктивными в 1940–80-е годы, затем пришли в полный упадок. Возрождение этого процесса очень актуально и перспективно. Это касается прежде всего переводов

современной узбекской литературы и – особенно – классической литературы до начала XX века.

Ключевые слова: узбекская литература, перевод, традиция, жанр, строфа.

Mykola Vas'kiv,

Doctor of Philology, Professor,

Department of Journalism and New Media, Institute of Journalism,

Borys Grinchenko Kyiv University (Kyiv, Ukraine)

ORCID ID: 0000-0003-3909-1213

ABSTRACT

For the first time, the article contains the most complete information about individual book editions published in Ukraine – translations of Uzbek literature, and also briefly analyzes the content of these books and prefaces to them, their relevance for the Ukrainian reader. For this, descriptive, cultural-historical, comparative and formal methods of studying the literary process, individual literary works and collections, as well as the theory and practice of translation are used.

The vast majority of translations from Uzbek into Ukrainian were made in Soviet times, so ideological factors dominated in the choice of authors and their texts, although highly artistic works also came to the Ukrainian reader, including sometimes classical literature (Navoiy, Mukimi). Over the years of the existence of the USSR, more than 40 books of Uzbek literature were published in Ukraine, in the post-Soviet period – only two books. The publication of Uzbek works in Ukrainian began in 1947 with Navoiy's poem "Farhad and Shirin" in a congenial translation by Mykola Bazhan. The most frequently published books in Ukraine were Aibek (3), A. Kakhkhar (4), Sh. Rashidov (5), A. Mukhtar (3), as well as Khamza, Zulfiya, Kh. Alimdzhan, T. Pulatov and others. Note the publication of children's literature and anthologies of poetry and prose. Famous Ukrainian poets (M. Tereshchenko, P. Movchan, I. Drach, R. Lubkivs'ky, V. Zabashtans'ky, V. Luchuk, S. Yovenko, T. Kolomiets', etc.) and the best translators (S. Telnyuk, B. Stepanyuk, S. Zinchuk, Yu. Petrenko). Some of the translators were closely related to the culture of Uzbekistan (Viktor Zhenchenko). Volodymyr Hnatovs'ky made a huge contribution to the translation of prose works. Several stories for children were translated by the classic of the Ukrainian short story Grygor Tyutyunnyk. On the one hand, the attention of Ukrainian readers was attracted by the reproduction of problems common to the USSR, on the other, by the uniqueness of the history and modernity of the Uzbek people, their culture.

Translations of Uzbek literature into Ukrainian and their publications were very productive in the 1940s and 1980s, then fell into complete decline. The revival of this process is very relevant and promising. This applies primarily to translations of modern Uzbek literature and – especially – classical literature before the beginning of the 20th century.

Key words: Uzbek literature, translation, tradition, genre, stanza.

FEN BİLİMLERİ ÖĞRETMENLERİNDE STEM UYGULAMALARI STEM APPLICATIONS IN SCIENCE TEACHERS

Doç. Dr. Semra BENZER

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, 06500 Ankara, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-8548-8994

Müzelife KURT

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, 06500 Ankara, Turkey

ORCID ID: 0000-0002-7049-3408

ÖZET

Teknolojinin inovasyon yoluyla sürekli değiştiği bir dünyada eğitim politikaları da küreselleşme eğilimi göstermektedir. Ülkelerin iklim değişikliği, nüfus yoğunluğu, enerji ve su kaynaklarının azalması gibi birçok küresel soruna çözüm bulabilmesi için bilim ve teknolojinin daha fazla desteklenmesi uluslararası yaklaşımlara ihtiyaç vardır. Bu yaklaşımlardan biri de Bilim, Teknoloji, Mühendislik ve Matematik disiplinlerinin entegre edilmesi ile oluşan STEM eğitimidir. STEM eğitimi, bireylerin ekonomik anlamda güç kazanmalarına yardımcı olmak için ortaya çıkan, bilimsel süreç basamaklarını kullanarak gerçek hayat problemlerine çözüm bulmalarını sağlayan, bilim, teknoloji, mühendislik ve matematiğin bütünleştirilmesine dayanan bir çabadır.

Çalışmanın uygulama aşaması 2019-2020 eğitim-öğretim yılı güz döneminde gerçekleştirilmiştir. Çalışma grubunu oluşturan fen bilimleri öğretmenleri öncelikle temel düzeyde STEM eğitimi almış ve STEM çalışmalarını incelemişlerdir. Fen bilimleri öğretmenleri ile çevre bilimleri konuları işlenmiştir. Fen bilimleri öğretmenlerinden bireysel olarak ortaokul fen bilimleri dersi öğretim programında yer alan çevre konularını içeren STEM ders planları hazırlamaları istenmiştir. Ayrıca öğretmenlerin çalışma sonunda kendilerini değerlendirebilecekleri öz değerlendirme formu doldurmaları istenmiştir. Fen bilimleri öğretmenlerinin STEM ders planları, STEM uygulamaları hakkındaki görüşleri ve öz değerlendirme formuna ilişkin bulgular içerik analizi ile çözümlenmiştir.

Bu çalışmanın temel amacı, fen bilimleri öğretmenlerinin STEM ders planı hazırlama becerilerine ve öz değerlendirme formlarına ilişkin bulguları değerlendirmek ve STEM uygulamaları konusundaki görüşlerini incelemektir.

Anahtar Kelimeler: Fen bilimleri, Öğretmen, Görüş, Özdeğerlendirme, STEM.

ABSTRACT

Education policies in the world where technology is constantly changing through innovation also tend to become globalized. In order for countries to find solutions to many global problems such as climate change, population density, decrease in energy and water resources, international approaches in which science and technology are more supported are needed. One of these approaches is STEM education, which is formed by integrating the disciplines of Science, Technology, Engineering and Mathematics. STEM education is an effort based on the integration of science, technology, engineering and mathematics, which emerges to help

individuals gain economic power, and enables them to find solutions to real life problems using scientific process steps.

The implementation phase of the study was carried out in the fall semester of the 2019-2020 academic year. The science teachers who constitute the study group first received basic STEM education and examined STEM studies. Environmental science topics were discussed with science teachers. Science teachers were individually asked to prepare STEM lesson plans that include environmental issues in the middle school science course curriculum. In addition, teachers were asked to fill out a self-assessment form at the end of the study where they could evaluate themselves. The science teachers' STEM lesson plans, their views on STEM applications and the findings about the self-assessment form were analyzed with content analysis.

The main purpose of this study is to evaluate the findings of science teachers' STEM lesson plan preparation skills and self-assessment forms and to examine their views on STEM applications.

Keywords: Cicim, Şanhurfa, Cultural Heritage, Traditional Weaving

EĞİTİMDE YAPAY ZEKÂ
ARTIFICIAL INTELLIGENCE IN EDUCATION

Doç. Dr. Recep BENZER

ETCOP (Eğitim, Proje Danışmanlık), Siber Güvenlik Danışmanı, İsviçre

ORCID ID: 0000-0002-5339

Doç. Dr. Semra BENZER

Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi, 06500 Ankara, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-8548-8994

ÖZET

Yapay zekâ; insanlar tarafından geliştirilen belli özelliklerin öğretildiği, daha sonrasında öğretilenlerin geliştirilerek insanlara sunulduğu teknolojik yaklaşım olarak ifade edilmektedir. Yapay zekâ sistemine verilen bilgi sayesinde öğrenme gerçekleşmektedir. Öğrenilen bilgi geliştirilerek hızlı bir şekilde insanlığa hizmet olarak sunulması yapay zekânın teknolojik gelişmelerin yanında eğitimde de kullanılabilmesini ortaya koymaktadır.

Eğitimde amaç, bireyin kendini gerçekleştirmesine imkân hazırlayarak insan ilişkilerini, ekonomik etkinliğini ve vatandaşlık sorumluluğunu geliştirmek yani bilgi ve beceriyle donatılmış, sağlam ve iyi karakterli bireyler yetiştirmektir. Bu amaç çerçevesinde, yapay zekânın eğitimde temel yapı taşı olarak kullanılabilmesini ortaya koymaktadır. Eğitimde klasik değerlendirme yaklaşımların yanında yapay zekâ sistemlerinin hesaplama yaklaşımları olan bulanık mantık yaklaşımının eğitimde benimsenerek eğitim programlarına dâhil edilmesi gerekmektedir. Böylece yapay zekânın bilgiyi öğrenme şekli daha hızlı kavranmış olacak ve gelecekte yapay zekâ tasarımlarının daha ihtiyaçlar çerçevesinde olması sağlanacaktır.

Eğitimde dijital dönüşümün gerçekleşmesi ile yapay zekâ ile eğitim dünyasındaki değişim ve dönüşüm daha iyi anlaşılacaktır. Yapay zekâ ile problemler doğru tanımlanacak çözüm için doğru yöntem ve tekniklerinin kullanımı ile yenilikçi fikirler ortaya çıkacaktır. Eğitimde her alanda üst düzey düşünme becerileri sahip bireylerin yetişmesi sağlanacaktır.

Toplumsal dönüşümlerin sağlıklı yürüebilmesi sadece teknolojide dijital gelişim ile olmayacaktır. Toplumları değiştirmede temel dayanak olan eğitimde de dijital değişim olmalıdır. Eğitimde dijital değişimin olması için yapay zekâ yaklaşımlarını çok iyi kavranması gerekmektedir. Bu çalışmanın temel amacı, yapay zekânın eğitimde kullanılması gerektiğini ortaya konulması ve bu konuda yapılabilecek çalışmaların ortaya konulmasıdır.

Anahtar Kelimeler: Yapay zeka, eğitim, dijital dönüşüm.

ABSTRACT

Artificial intelligence; It is expressed as a technological approach in which certain features developed by people are taught, and what is later taught is developed and presented to people. Learning takes place with the information given to the artificial intelligence system. Developing the learned knowledge and providing it as a service to humanity quickly reveals that artificial intelligence can be used in education as well as technological developments.

The aim of education is to prepare individuals for self-realization and to develop human relations, economic efficiency and civic responsibility, that is, to raise strong and good character individuals equipped with knowledge and skills. For this purpose, it reveals that artificial intelligence can be used as the basic building blocks in education. In addition to classical assessment approaches in education, fuzzy logic approach, which is the computational approaches of artificial intelligence systems, should be adopted in education and included in education programs. In this way, the way artificial intelligence learns information will be grasped faster and in the future, it will be ensured that the artificial intelligence designs are more within the framework of the needs.

The change and transformation in the education world will be better understood with artificial intelligence. It will be defined correctly and innovative ideas will emerge with the use of correct methods and techniques for a solution. It will be ensured that individuals with high-level thinking skills in all areas of education are raised.

Social transformations will not only be able to function properly with digital development in technology. Digital change should also be in education, which is the main pillar in changing societies. In order for digital transformation to occur in education, it is necessary to have a very good understanding of artificial intelligence approaches. The main purpose of this study is to put forward that artificial intelligence should be used in education and to reveal the studies that can be done on this subject.

Keywords: Artificial intelligence, education, digital transformation.

ÖZBEKİSTAN ULAŞTIRMA YÖNETİMİNİN LOJİSTİK PERFORMANS İNDEKSİ PARAMETRELERİNE GÖRE İRDELENMESİ

EXAMINATION OF UZBEKISTAN TRANSPORTATION MANAGEMENT
ACCORDING TO LOGISTICS PERFORMANCE INDEX PARAMETERS

Dr. Öğr. Üyesi Alpaslan DOĞAN

Iğdır Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Iğdır

ORCID NO: 0000-0003-0859-984X

ÖZET

Özbekistan ulusal ulaştırma faaliyetlerini oluşturan; kara yolu, demir yolu, deniz yolu ve hava yolu taşımacılıklarına ilişkin yük ve yolcu taşımacılığı verilerinin zamana göre değişimlerinin incelenmesi ve Lojistik Performans İndeksi parametrelerine göre değerlendirilmesi ile Özbekistan ulaştırma yönetimine ilişkin eğilim ve özelliklerin ortaya konulması amaçlanmaktadır. Çalışmanın, Özbekistan ulaştırma potansiyelinin değerlendirilme düzeyinin anlaşılması, verimliliğin artırılması veya yüksek oranda kullanımı için önemli olabileceği öngörülmektedir. Ayrıca ekonomik gelişim, yerel ve uluslararası ticaret için önemli bir altyapı konumunda olan ulaştırma faaliyetlerinin; ülke için doğrudan veya dolaylı katma değerlerinin belirlenmesinde yararlar sağlayabileceği düşünülmektedir.

Araştırmada; başta Özbekistan resmi kuruluşlarından elde edilen ikincil tür istatistik veriler olmak üzere, Dünya Bankası, UNECE, IMF, WTO gibi Birleşmiş Milletler kuruluşları ile beraber OECD, ITF, ADB gibi uluslararası otoriter kuruluşlardan elde edilen, kamuya açık ikincil tür resmi verilerden yararlanılmıştır. Dünya Bankası tarafından iki yılda bir yapılan Lojistik Performans İndeksi'nde kullanılan; "gümrük geçiş kolaylıkları, ulaştırma altyapı kalitesi, gönderi düzenleme kolaylığı, lojistik hizmet kalitesi, gönderi takibi (izlenebilirlik) ve teslimin zamanında yapılması" olarak belirlenen altı adet değerlendirme parametresine göre Özbekistan mevcut lojistik verilerinin ortaya konulması ayrıca yük ve yolcu taşıma performanslarına göre de ulaştırma verileri interpolasyon yönetimi ile değerlendirilmiştir. Araştırmanın kapsamı; ulusal ve uluslararası nitelikteki Özbekistan lojistik faaliyetleri, yolcu ve yük taşımacılığına ilişkin ulaştırma faaliyetlerinden ibarettir. Araştırmada kullanılan materyaller, ilgili resmi-otoriter kuruluşlar tarafından kamuya açık olarak sunulan verilerden ibaret olup, etik açıdan yüksek düzeyde yeterliliğe sahiptir.

Bulgulara göre, Özbekistan'ın kümülatif Lojistik Performans İndeks derecesinin genel bir eğilim olarak yükseliş gösterdiği gözlemlenmiştir. Özbekistan lojistik performans endeksinde düzenli olarak; "teslimatta zamanlama" parametresinden en yüksek ve "izlenebilirlik" parametresinden ise ikinci en yüksek derecelerini elde etmiştir. Taşımacılık yapısına göre ana taşıma türlerinde gözlemlenen taşıma performansı değişiminin düşüş eğiliminde olduğu, yardımcı taşıma türlerinde ise performans artış eğilimi olduğu bununla beraber yolcu taşımacılığında, hava yolu taşımacılığı performans artışı da gözlemlenmiştir. Özbekistan'ın gerek coğrafi konumu gerekse mevcut ulaştırma ve lojistik kapasitesi nedeni ile önemli potansiyeli barındırdığı ifade edilebilir. Araştırma sonuçlarının; başta Özbekistan ulaştırma ve

ekonomi ile ilgili yönetim mercileri için önem arz edebileceği ayrıca ulusal, uluslararası veya küresel ulaştırma araştırmalarına katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler: Özbekistan Ulaştırma Yönetimi, Özbekistan Lojistik Yapısı, Özbekistan Ulaştırma Yapısı, Özbekistan LPI Skorları.

ABSTRACT

Forming the national transport activities of Uzbekistan; It is aimed to reveal the trends and characteristics of Uzbekistan transport management by examining the changes in freight and passenger transport data over time and evaluating them according to the Logistics Performance Index parameters. It is anticipated that the study may be important for understanding the level of evaluation of Uzbekistan's transportation potential, increasing efficiency or using it at high rates. In addition, transportation activities, which are an important infrastructure for economic development, local and international trade; It is thought that it can provide benefits in determining direct or indirect value added for the country.

In the research; Secondary type statistical data, primarily secondary type statistical data obtained from Uzbekistan official institutions, as well as from international authoritarian organizations such as the World Bank, UNECE, IMF, WTO and international authoritarian organizations such as OECD, ITF, ADB were used. Used in the Logistics Performance Index made by the World Bank every two years; Revealing the existing logistics data of Uzbekistan according to six evaluation parameters determined as "customs transit facilities, transportation infrastructure quality, ease of shipment arrangement, logistics service quality, shipment tracking (traceability) and timely delivery", and also transportation data according to freight and passenger transport performances. evaluated with interpolation management. The scope of the research; Uzbekistan logistics activities of national and international nature consist of transport activities related to passenger and freight transport. The materials used in the research consist of data publicly presented by the relevant official-authoritarian organizations and have a high level of ethical competence.

According to the findings, it was observed that the cumulative Logistics Performance Index rating of Uzbekistan increased as a general trend. Regularly in the Uzbekistan logistics performance index; It obtained the highest degrees from the "timing on delivery" parameter and the second highest from the "traceability" parameter. According to the transport structure, the change in transport performance observed in main transport types has a downward trend, while there is an increase in performance in auxiliary transport types, as well as an increase in air transport performance in passenger transport. It can be stated that Uzbekistan has an important potential due to its geographical location and its existing transportation and logistics capacity. Research results; It is thought that it may be important especially for the management authorities related to transportation and economy in Uzbekistan and can contribute to national, international or global transportation researches.

Keywords: Uzbekistan Transport Management, Uzbekistan Logistics Structure, Uzbekistan Transport Structure, Uzbekistan LPI Scores.

İLKOKUL MATEMATİK DERSİNDE DİJİTAL EĞİTİM PLATFORMLARININ SINIF ÖĞRETMENLERİ GÖRÜŞLERİNE GÖRE İNCELENMESİ

Elif Büşra YAZICI

Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü

ORCID ID: 0000-0002-2213-9279

Prof. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ

Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Bişkek, Kırgızistan

ORCID ID: 0000-0002-1612-9349

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, ilkokul matematik dersinde sınıf öğretmenlerinin dijital eğitim platformları hakkındaki görüşlerini belirlemektir. İlkokul matematik dersinde dijital eğitim platformlarının etkililiğine ilişkin sınıf öğretmenlerinin görüşlerini inceleyen bu çalışmada nitel araştırma yöntemlerinden durum çalışması modeli uygulanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2020 yılında İstanbul il sınırlarında bulunan Milli Eğitime Bakanlığı'na bağlı resmi ve özel ilkokullarda görev yapan 20 sınıf öğretmeni oluşturmaktadır. Bu çalışmada örnekleme yöntemlerinden maximum çeşitlilik örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Bu çalışmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından özel olarak geliştirilen yapılandırılmış görüşme kullanılmıştır. Özel olarak geliştirilen yapılandırılmış görüşme için alanında uzman 9 farklı kişinin görüşü alınarak kapsam ve görünüş geçerliliği sağlanmıştır. Yapılandırılmış görüşme formu 20 öğretmene gönüllülük esası doğrultusunda 20'şer dakikalık süreyle uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler içerik analizi yöntemiyle analiz edilmiştir.

Araştırmadan elde edilen veriler ışığında öğretmenlerin neredeyse tamamının platformları faydalı buldukları görülmektedir. Dijital eğitim platformlarının eğitim öğretim sürecine pek çok katkı sağladığını düşünen öğretmenler dijital eğitim platformlarında en çok etkileşimli içeriklerle çeşitli soru, etkinlik ve videolara yer vermesini avantaj olarak görmektedirler. Ayrıca platformların öğretmenlerin yardımcı kaynağı olduğunu düşünmektedirler. Platformların öğrencilerin ilgi ve dikkatini derse çektiğini ve kalıcı öğrenme gerçekleştiğini belirtmişlerdir. Bazı öğretmenler her öğrencinin platformlara ulaşamamasını dezavantaj olarak görmektedirler. Bazı öğretmenler ise dijital eğitim platformlarının dezavantajı olduğunu düşünmemektedir. Öğretmenler dijital eğitim platformlarının daha etkili ve verimli kullanılabilmesi için geliştirilmesi gereken özellikler olduğunu ifade etmişlerdir. Özellikle platformların içeriklerinin geliştirilmesi gerektiğini belirtmişlerdir. Ayrıca ailelerin bilinçlendirilmesi gerektiğini ve öğretmenlere hizmet içi eğitimler verilmesi gerektiğini düşünmektedirler. Öğretmenlerin uzaktan eğitim sürecinde en çok EBA'yı sonra Okulistik'i daha sonra da Morpa Kampüs'ü kullandıkları görülmüştür. Başarıyı artırmada ise en çok Okulistik ve Morpa Kampüs'ün daha sonra ise EBA'nın etkili olduğunu düşündükleri görülmektedir. Öğretmenler platformların ücretli olması sebebiyle öğrencilerin her platforma erişemediğini ifade etmişlerdir. Öğretmenler uzaktan eğitim sürecinde karşılaşılan temel sorun olarak platformlara erişebilmek için her öğrencinin evinde internet bağlantısının olmamasını

görmektedirler. Eğitimde fırsat ve imkan eşitliğinin sağlanabilmesi için platformların ve platformlara erişebilmek için gerekli olan internetin öğrencilere ücretsiz olması gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Eğitim, Dijital platformlar, Öğretmen görüşü, Öğrenci

ABSTRACT

The aim of this research is to determine the views of classroom teachers on digital education platforms in primary school math class. In this study, which examined the views of classroom teachers on the effectiveness of digital education platforms in Primary School Mathematics, a situation study model was applied from qualitative research methods. The working group of the study consists of 20 classroom teachers working in official and private primary schools affiliated to the Ministry of National Education located on the borders of Istanbul province in 2020. In this study, maximum diversity sampling method was used from sampling methods. In this study, structured interview developed specifically by the researcher was used as a data collection tool. For a specially developed structured interview, the opinion of 9 different experts in the field was taken and the validity of the scope and appearance was ensured. The structured interview form was applied to 20 teachers for a period of 20 minutes in accordance with the basis of volunteering. The data obtained from the research were analyzed by content analysis method.

In the light of the data obtained from the research, it is seen that almost all of the teachers find the platforms useful. Teachers who think that digital education platforms contribute a lot to the education and training process see it as an advantage to include various questions, activities and videos with interactive content on digital education platforms. In addition, they consider platforms to be a helpful resource for teachers. They stated that the platforms draw the attention and attention of the students to the lesson and that permanent learning takes place. Some teachers consider it a disadvantage that not every student can access the platforms. Some teachers, on the other hand, do not think that digital education platforms have a disadvantage. Teachers have stated that there are features that need to be developed so that digital education platforms can be used more effectively and efficiently. In particular, they stated that the content of the platforms should be developed. In addition, they think that families should be made conscious and teachers should be given in-service training. It has been observed that teachers most often use EBA, then Platform Okulistik, and then Morpa Kampüs in the distance learning process. In increasing success, it is seen that they think that Okulistik and Morpa Campus are the most effective, and then EBA. Teachers have stated that students cannot access every platform because the platforms are paid. Teachers see the lack of internet connection in every student's home in order to access the platforms as the main problem encountered in the distance education process. In order to ensure equal opportunities and opportunities in education, the platforms and the internet required to access the platforms should be free for students.

Keywords: Education, Digital Platforms, Teacher opinion, Student

**THE DEVELOPMENT OF AN ONLINE DATABASE FOR HISTORICAL ARCHIVING
OF PRIMARY SOURCES**

H.E. AMBASSADOR DR. FROILAN D. MOBO

Assistant Director, Department of Research and Development

Philippine Merchant Marine Academy

Philippines

ABSTRACT

Historical primary sources serve as an important historical facts specially for sociologist and historian it helps them to retrieve data easily. It is very difficult to do research, data gathering specially If the data has not been stored in a cabinet or any repository properly, especially if it is being a decade or a century ago. This study will help store all the primary sources in a central database using digital technology, this approach the sociologist and historian can retrieve it easily.

Keywords: Historical Archiving, Primary Sources, Online Database

**FARKLI DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İLKOKUL ÖĞRETMENLERİNİN
DERSLERİNDE TEKNOLOJİYİ KULLANMA DÜZEYLERİNİN BELİRLENMESİ**
DETERMINING THE LEVEL OF USE OF TECHNOLOGY IN THE COURSES OF
PRIMARY SCHOOL TEACHERS IN TERMS OF DIFFERENT VARIABLES

Prof. Dr. Mehmet Arif ÖZERBAŞ

Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü, Bişkek

ORCID NO: 0000-0002-1612-9349

İsmet ERYILMAZ

MEB Öğretmen

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, farklı değişkenler açısından ilkökul öğretmenlerinin teknolojiye ilişkin alan bilgileri ve teknolojiyi öğrenme-öğretme süreçlerinde kullanma durumlarını belirlemektir. Araştırmada nitel araştırma desenlerinden durum çalışması deseni kullanılmıştır. Çalışmada amaçlı örnekleme (purposive sampling) yönteminden ölçüt örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu Ağrı ilinin Diyadin ilçesinde görev yapmakta olan en az üç yıl kıdeme sahip olan beş ilkökul öğretmeni oluşturmaktadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizinde betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Veriler toplanırken ilkökul öğretmenleri ile görüşmeler yapılmış görüşmeler ses kayıt cihazı kullanılarak kaydedilmiştir. Kaydedilen veriler bilgisayar ortamına yazılı bir şekilde aktarılmış ve analizi yapılmıştır. Elde edilen sonuçlar bakıldığında; çalışmaya beş ilkökul öğretmeni katılmıştır. İlkokul öğretmenleri teknolojiye ilişkin herhangi bir hizmet içi eğitim almadıkları sadece hizmet öncesi teknolojiye yönelik eğitimde bilgisayar I ve bilgisayar II derslerini aldıklarını belirtmişlerdir. Bunun dışında teknolojiyi öğrenmeye veya kullanmaya yönelik herhangi bir eğitim almamışlardır. Araştırmanın birinci alt problemine ilişkin ilkökul öğretmenlerin teknolojiye ilişkin tanımları, kullanma düzeyleri, harcadıkları zaman ve yeni teknolojiye adaptasyon süreci incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre ilkökul öğretmenlerin teknolojiye ilişkin tanımları genel tanımlar şeklindedir ve kabul edilebilir düzeydedir. Fakat ilkökul öğretmenlerinin teknolojik araçlara ilişkin verdiği yanıtlarda genelde elektrikli aletleri teknolojik alet ya da teknoloji adı altında belirtmişlerdir. İlkokul öğretmenlerinin ofis yazılımlarını kullandıklarını belirtmişlerdir. Bu durum öğretmenlerin yazılım kullanma bilgisinin kısmen yeterli olduğu şeklinde yorumlanmıştır. Araştırmanın ikinci alt problemine ilişkin öğretmenlerin ders sürecinde teknoloji kullanımına yöneliktir. Bu doğrultuda ilkökul öğretmenleri öğretim yöntem ve tekniklerinde kullandıkları teknolojiye ilişkin; internet, kitap, materyal ve elektronik cihazlar yanıtını vermiştir. İlkokul yönetiminde araştırmaya katılan beş öğretmenden dördü teknolojiyi kullanabildikleri dile getirmişlerdir. Bu durum ders sırasındaki ilkökul yönetiminde uygulanabilir gözükmemektedir. Dersi değerlendirme aşamasında ise ilkökul öğretmenleri teknolojiyi tahtaya soru yansıtarak kullandıklarını belirtmişlerdir. İlkokul öğretmenleri teknoloji kullanımına etki eden faktörler bakıldığında; fiziksel şartlar, okul desteği, yaşanan bölge, öğrenci durumu ve öğretmen yetersizliği şeklinde yanıtlamıştır. Bu noktada dikkat çeken

bir diğ er sonuç öğretmenler teknoloji kullanımına yönelik eğitim almadıkları için kendilerini yetersiz görmektedir. Ayrıca bu konuda eğitim aldıklarında teknolojiyi daha etkili kullanacaklarını belirtmişlerdir.

Anahtar Kelimeler: İlkokul öğretmeni, Teknolojik alan bilgisi, Teknoloji kullanma düzeyi.

ABSTRACT

The purpose of this study is to determine the primary school teachers' content knowledge of technology and their use of technology in learning-teaching periods in terms of different variables. Case study design, one of the qualitative research designs, was used in the research. From purposive sampling method criterion sampling method was used in the study. The study group of the research consists of five primary school teachers with at least three years of seniority, working in In Diyadin district of Ağrı province. The semi-structured interview form developed by the researcher were used as data collection tool. The descriptive analysis method was used to analyze the collected data. During collecting the data, interviews were made with primary school teachers and the interviews were recorded using a tape recorder. The recorded data was transferred to computer in written form and analyzed. Looking at the results that obtained; Five primary school teachers participated in the study. Primary school teachers stated that they did not receive any technology-related in-service training but only took computer I and computer II courses in pre-service technology education. Apart from that, they did not receive any training to learn or use technology. Regarding the first sub-problem of the study were examined, primary school teachers' definitions of technology, their usage levels, the time they spend and the adaptation process to new technology. According to the results of the research, primary school teachers' definitions of technology are in the form of general definitions and are at an acceptable level. However, in the answers given by primary school teachers regarding technological tools, they generally stated electrical appliances under the name of technological device or technology. Primary school teachers state that they use office software. This situation was interpreted as the teachers' knowledge of using software was partially sufficient. The second sub-problem of the research is about the use of technology during the teachers' lesson. In this direction, primary school teachers regarding the technology they use in their teaching methods and techniques gave the answers as; Internet, books, materials and electronic devices. Four out of five teachers who participated in the study in primary school management stated that they could use technology. This situation does not appear to be applicable in primary school management during the lessons. During the evaluation level of the lesson, primary school teachers stated that they used technology by projecting questions on the blackboard. Considering the factors affecting the use of technology by primary school teachers were stated as; physical conditions, school support, region of residence, student status and inadequacy of teachers. Another remarkable result at this point is that the teachers see themselves inadequate because they do not receive training in technology use. In addition, they stated that they would use technology more effectively if they receive training on this subject.

Keywords: Primary school teacher, Technological content knowledge, Technology use level.

ÇALIŞANLARIN ÖRGÜTSEL BAĞLILIĞININ İNOVATİF DAVRANIŞ EĞİLİMLERİ ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

THE EFFECT OF EMPLOYEE ORGANIZATIONAL COMMITMENT ON INNOVATIVE
BEHAVIOR TRENDS

Prof. Dr. Edip ÖRÜCÜ

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Anabilim
Dalı

ORCID NO: 0000-0002-3301-7496

Fatma ZEYBEK

Doktora Öğrencisi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme
Anabilim Dalı

ORCID NO: 0000-0003-3525-0520

İtir HASIRCI

Doktora Öğrencisi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme
Anabilim Dalı

ORCID NO: 0000-0002-5449-2640

ÖZET

Örgütlerin sürekli değişen piyasada rekabet üstünlüklerini sürdürmeleri ve sahip oldukları pazar paylarını geliştirebilmeleri çalışanların yüksek performans göstererek verimli çalışmalarına bağlıdır. Ayrıca çalışanların inovatif düşünceleri benimsemeleri ve örgüt içinde inovatif davranış eğiliminde bulunmaları gerekmektedir. Çalışanların inovatif davranışı benimsemeleri için örgüt içindeki yeni ve faydalı fikirleri, süreçleri ya da yeni ürün ve hizmetleri detaylı incelemeleri, takip etmeleri ve bu duruma uyum sağlamaları gerekmektedir. Örgütün amaçlarına katkı sağlamak için çalışanların yeni fikirleri araştırmaları ve geliştirmeleri, mevcut durumda oluşan yeni problemlere çözümler üretebilmeleri ve bu yeni fikirlerin uygulanmasını sağlayarak yenilikçi ve değişime açık bir davranış göstermeleri beklenmektedir. Örgütlerin çalışanlar üzerinde bu yenilik ve gelişimleri desteklemeleri, çalışanların örgüte bağlılığını da arttırmaktadır. Örgütsel bağlılık, çalışanların örgüte karşı psikolojik bakış açısını, örgüt ile çalışan arasındaki ilişkiyi yansıtmakta ve çalışanların örgüte olan inanç, sadakat ve işe katılma isteğini ifade etmektedir. Aynı zamanda örgütsel bağlılık, çalışanların örgüte yaptığı zaman, emek, çalışma ve gelecekteki emeklilik beklentilerini düşünerek, örgütten ayrılma durumunda karşılaşacağı maliyet ve ekonomik kayıpları değerlendirmesiyle gösterdiği davranışları da ifade etmektedir. Örgütsel bağlılığı yüksek olan çalışanların örgütlerin hedeflerine ulaşması için daha çok emek sarf ettikleri ve yüksek verimlilikle performans gösterdikleri, örgütsel bağlılığı düşük olan çalışanların ise işten ayrılmaya yatkın oldukları ve işteki verimliliklerinin düşük olduğu söylenebilmektedir. Dolayısıyla örgütlerdeki yöneticilerin, hedeflerine ulaşmak ve faaliyetlerini devam ettirmek için çalışanların tutum ve davranışlarını anlayarak olumlu davranış sergilemeleri, çalışanların örgüte bağlılıklarını arttırmak için çalışanları iyi analiz ederek desteklemeleri ve olumsuz durumlar ile karşılaştığında çözümler üreterek, sorunları gidermeleri gerekmektedir. Bu çalışmada, örgütsel bağlılığın çalışanların inovatif davranış

eğilimleri üzerindeki etkisinin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın evreni kapsamında, online anket üzerinden 350 kişiye uygulanması planlanmış ve çalışma faaliyetini sürdüren 332 kişiye ulaşılarak online anket çalışması uygulanarak, elde edilen veriler ile analizler yapılmıştır. Araştırmada Allen ve Meyer'in örgütsel bağlılık ölçeği ve Janssen'in geliştirdiği inovatif davranış ölçeği uygulanmıştır. Araştırma kapsamında, korelasyon analizi ve regresyon analizi yapılmıştır. Analizlerin sonucunda çalışanların örgütsel bağlılık algısı ile inovatif davranış eğilimleri arasında anlamlı ve pozitif yönlü ilişki bulunduğu ve çalışanların örgütsel bağlılıkları ile inovatif davranış eğilimlerinin birlikte artacağı ya da azalacağı söylenebilmektedir. Bununla birlikte çalışanların örgütsel bağlılığın inovatif davranış eğilimleri üzerinde anlamlı etkisinin olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca literatür incelendiğinde değişkenler arasındaki bu ilişkiyi inceleyen çalışmaların sınırlı sayıda olması bu çalışmayı önemli kılmakta ve bu konuda literatüre katkı sağlanacağı söylenebilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Örgütsel Bağlılık, İnovatif Davranış Eğilimleri, İşgörenlerin Tutumları.

ABSTRACT

The ability of organizations to maintain their competitive advantage in the everchanging market and to improve their market share depends on the efficient work of employees by showing high performance. In addition, employees need to adopt innovative thinking and tend to innovate within the organization. In order for employees to adopt innovative behavior, they need to examine, monitor and adapt to new and useful ideas, processes or new products and services within the organization in detail. In order to contribute to the goals of the Organization, employees are expected to research and develop new ideas, to be able to create solutions to new problems arising in the current situation, and to demonstrate innovative and open to change behavior by ensuring the implementation of these new ideas. Organizations that support these innovations and developments on employees also increase the commitment of the employees to the organization. Organizational commitment reflects the psychological perspective of the employees towards the organization, the relationship between the organization and the employee and expresses the employees' belief, loyalty and willingness to participate in the organization. At the same time, organizational commitment refers to the behavior of employees by evaluating the costs and economic losses they will encounter in the event of leaving the organization, considering the effort, work and future retirement expectations of the organization. It can be said that employees with high organizational commitment make more effort and perform with high efficiency in order to achieve the goals of the organizations and employees with low organizational commitment tend to quit and their productivity at work is low. Therefore, managers in organizations need to show positive behavior by understanding the attitudes and behaviors of employees in order to achieve their goals and continue their activities, to support employees by analyzing them well to increase their commitment to the organization and to solve problems by producing solutions when they encounter negative situations. In this study, it was aimed to determine the effect of organizational commitment on employee innovative behavior trends. Within the scope of the research universe, 350 people were planned

to be applied through the online survey and 332 people who continued their work activities were reached and the online survey study was applied and the data obtained and the analyses were made. Allen and Meyer's organizational commitment scale and Jannsen's innovative Behavior Scale were applied in the study. Correlation analysis and regression analysis were performed within the scope of the research. The data in the research was analyzed using the SPSS 26 package program. As a result of the analysis, it can be said that there is a significant and positive relationship between employees' perception of organizational commitment and trends in innovative behavior, and that employees' organizational commitment and trends in innovative behavior will increase or decrease together. However, it has been found that employee organizational commitment has a significant impact on innovative behavior trends. In addition, the limited number of studies examining this relationship between variables makes this study important and it can be said that it will contribute to the literature on this subject.

Key Words: Innovative Behavior Tendencies, Organizational Commitment, Employee Attitudes.

KAMU SEKTÖRÜ ÇALIŞANLARININ YAŞAM TATMİNLERİNİN DEMOGRAFİK DEĞİŞKENLERE GÖRE DEĞİŞİMİ

AN INVESTIGATION ON LIFE SATISFACTION OF PUBLIC SECTOR EMPLOYEES
ACCORDING TO DEMOGRAPHIC VARIABLES

Prof. Dr. Edip ÖRÜCÜ

Prof. Dr., Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme
Anabilim Dalı

ORCID NO: 0000-0002-3301-7496

İtir HASIRCI

Doktora Öğrencisi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme
Anabilim Dalı

ORCID NO: 0000-0002-5449-2640

Fatma ZEYBEK

Doktora Öğrencisi, Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme
Anabilim Dalı

ORCID NO: 0000-0003-3525-0520

ÖZET

Yaşam tatmini kavramı bireyin yalnızca bir durumdan değil, yaşantısının bütününden memnun olması anlamına gelmektedir. Kişinin yaşantısının tümünden memnun olup olmadıkları ile ilgili sorulara cevap veren bu kavram sübjektif bir özellik taşımaktadır. İlk kez Neugarten tarafından ortaya atılmış olan yaşam tatmini kavramı, bireyin günlük yaşantısında gerçekleştirdiği aktivitelerden keyif almasını, yaşantısının anlamlı olmasını, hayata dair amaçlarının olmasını, bu amaçlara eriştiğine dair inancının tam olmasını, kendini değerli görmesini ve hayata olumlu bir bakış açısıyla yaklaşmasını ifade eden bir kavramdır. Yaşam tatminini etkileyen belli başlı faktörler, aktiflik, politik olabilmek, özgür olmak, demokrasi, ruhsal açıdan sağlam olabilmek, arkadaş çevresi ve ailesi ile ilişkilerinin iyi olması, iyi bir sosyal çevreye sahip olmak, güvenli bir bölgede yaşam sürdürmek, bireysel kimliğinin pozitif olması vb. Bu ve benzeri kavramlardan yaşam tatmini ile ilgili çıkarılabilecek ana fikir, yaşam tatmini yüksek olan bireyin yaşamı çok sevdiğidir. Yaşam tatmini kavramının açıklanması için kişilerin kendi yaşamının kalitesinin ortaya konulması şarttır. Yaşam kalitesi iki şekilde ifade edilebilir. İlk olarak yaşam için lüzum görülen koşulların varlığıdır. Diğerisi ise hayat tecrübesinin iyi olmasıdır. İlgili literatür incelendiğinde yaşam tatminini etkileyen birden fazla faktör olduğu tespit edilmiştir. Bu faktörler dört başlık altında aşağıda belirtilen şekilde toplanmıştır: toplumsal faktörler, çevresel faktörler, demografik ve kişiye ait faktörler, iş ile ilgili faktörler. Bireyin beklentileri ile yaşadığı anlık durum karşılaştırıldığında yaşamı ile ilgili olumlu bir algıya sahipse yaşam tatmini yüksek, olumsuz bir algıya sahipse yaşam tatmini düşük demektir. Bu çalışmanın amacı kamu sektörü çalışanlarının yaşam tatminlerinin demografik değişkenlere göre değişimi incelemek, kavramsal bir yazın taraması yapmaktır. Araştırmanın evrenini Bandırma ve Ankara'da bulunan kamu iktisadi teşebbüsünde çalışan 650 işgören oluşturmakta olup, örneklemini ise bu çalışanlar arasından rastgele seçilen 470 işgören oluşturmaktadır. Elde edilen verilerle güvenilirlik analizi, normallik testi, frekans analizi ve anova testi yapılmıştır. Yapılan analizlerin sonucuna göre araştırmanın yapıldığı sektörde çalışanların yaşam tatminlerinin yaşlarına göre anlamlı bir farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Yaşam Tatmini, Kamu Sektörü, İşgören.

ABSTRACT

The concept of life satisfaction means that a person is satisfied not only with one situation, but with the entire life. This concept, which answers questions about whether a person is satisfied with the entire life, has a subjective characteristic. The concept of life satisfaction, which was first put forward by Neugarten, is a concept that expresses the enjoyment of the activities that a person performs in their daily life, that their life is meaningful, that they have goals for life, that their belief that they have achieved these goals, that they consider themselves valuable and approach life from a positive point of view. The major factors that affect life satisfaction, activity to be political, to be free, democracy to be strong spiritually, have a good relationship with friends and family, to have a good social environment, to sustain life in a safe area, positive individual identity, etc. The main idea that can be deduced from these and similar concepts about life satisfaction is that a person with high life satisfaction loves life very much. In order to explain the concept of life satisfaction, it is necessary to reveal the quality of a person's own life. Quality of life can be expressed in two ways. First, it is the existence of conditions that are necessary for life. The other is that life experience is good. A study of the relevant literature found that there are more than one factor affecting life satisfaction. These factors are collected under four headings as follows: social factors, environmental factors, demographic and personal factors, business and lgili factors. If a person has a positive perception of his or her life compared to his or her expectations, life satisfaction is high, and if he or she has a negative perception, life satisfaction is low. The aim of this study is to examine the change in life satisfaction of public sector employees according to demographic variables and to conduct a conceptual summer scan. The universe of the study consists of 650 employees working in a state-owned enterprise located in Bandırma and Ankara and its sample consists of 470 employees randomly selected from among these employees. Reliability analysis, normality test, frequency analysis and anova test were performed with the data obtained. According to the results of the analyses, it was determined that the life satisfaction of the employees in the sector where the research was carried out differed significantly according to their age.

Keywords: Life Satisfaction, Public Sector, Employee.

**ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRETİM PROGRAMI BAĞLILIK
DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ¹**
EXAMINATION OF THE CURRICULUM FIDELITY LEVEL OF THE PROSPECTIVE
TEACHERS ACCORDING TO THE VARIOUS VARIABLES

Prof. Dr. Gürbüz OCAK

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim
Dalı, Afyonkarahisar

ORCID NO: 0000-0001-8568-0364

Öğr. Gör. Burak OLUR

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatı Bölümü,
Afyonkarahisar

ORCID NO: 0000-0002-8385-7776

ÖZET

Nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılan bu çalışmanın amacı öğretmen adaylarının öğretim programına bağlılık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaçla 2019-2020 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Afyon Kocatepe Üniversitesi Eğitim Fakültesinin çeşitli bölümlerinde eğitimlerine devam etmekte olan öğretmen adaylarından basit seçkisiz yöntemle seçilmiş toplam 157 öğretmen adayına, uygulama, farkındalık ve dış etkenler olmak üzere üç alt boyut ve yirmi sekiz maddeden oluşan ve Ocak & Olur (2019) tarafından geliştirilen ‘Öğretim Programı Bağlılık Ölçeği’ uygulanmıştır. Elde edilen verilerin betimsel olarak ifade edilmesinde, frekans ve yüzdelik değerler kullanılmıştır. Değişkenlere ilişkin anlamlı bir farkın olup olmadığının tespitinden önce verilere normallik testi uygulanmış ve verilerin normal dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, verilerin analizinde Bağımsız Gruplar T-testi ile Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, öğretmen adaylarının öğretim programına bağlılıklarının ölçek genelinde ve ölçeğin birinci ve ikinci alt boyutlarında orta düzeyde olduğu, ölçeğin üçüncü alt boyutunda ise düşük düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkenine göre yapılan analizler sonucunda ölçek alt boyutlarında ve ölçek genelinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmemiştir. Sınıf değişkenine göre yapılan analizlerde ölçeğin birinci, ikinci alt boyutlarında ve ölçek genelinde 3. ve 4. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adayları lehine, ölçeğin üçüncü alt boyutunda ise 2. sınıfta öğrenim görmekte olan öğretmen adaylarının lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bölüm değişkenine göre yapılan analizler sonucunda ise ölçek genelinde Türkçe Öğretmenliği bölümünde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları lehine, ölçeğin birinci alt boyutunda Türkçe Öğretmenliği ve Fen Bilgisi Öğretmenliği bölümlerinde öğrenim görmekte olan öğretmen adayları lehine, ölçeğin üçüncü alt boyutunda ise Sınıf Öğretmenliği, İlköğretim Matematik Öğretmenliği ve Türkçe Öğretmenliği bölümlerinde okuyan öğretmen adayları lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Ölçeğin ikinci alt boyutunda ise öğretmen adaylarının öğrenim görmekte olduğu bölüm değişkeni açısından istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmemiştir.

Anahtar Kelimeler: Bağlılık, öğretmen adayı, öğretim programı

ABSTRACT

The aim of this study, which uses survey model, one of the quantitative research methods, is to examine prospective teachers' level of curriculum fidelity in terms of various variables. For this purpose, The 'Curriculum Fidelity Scale', consisting of three sub-dimensions as practice, awareness and external factors and twenty-eight items, developed by Ocak & Olur (2019) has been applied a total of 157 prospective teachers who are continuing their education in various departments of Faculty of Education in Afyon Kocatepe University in the spring semester of the 2019-2020 academic year selected by simple random method. Frequency and percentage values have been used to express the obtained data descriptively. Before determining whether there is a significant difference regarding the variables, normality test has been applied to the data and it has been concluded that the data are normal. For this reason, Independent Groups T-test and One Way Anova have been used in the analysis of the data. As a result of the analysis, it has been concluded that prospective teachers' curriculum fidelity level is at the moderate level in the total scale and in the first and second sub-dimensions of the scale, and low in the third sub-dimension of the scale. As a result of the analyzes made according to the gender variable, no statistically significant difference has been found in the sub-dimensions of the scale and in the total score of the scale. In the analyzes made according to the class variable, a statistically significant difference has been found in the first and second sub-dimensions of the scale and in favor of the prospective teachers studying in the 3rd and 4th grade, and in the third sub-dimension of the scale in favor of the prospective teachers studying in the 2nd grade. As a result of the analysis made according to the department variable, a statistically significant difference has been found in favor of prospective teachers studying at the Turkish Language Teaching Department in the total score of the scale, in favor of prospective teachers who are studying in the departments of Turkish Education and Science Education in the first sub-dimension of the scale, in favor of prospective teachers studying in Primary Education Mathematics Education and Turkish Language Teaching departments in the third sub-dimension of the scale. In the second sub-dimension of the scale, no statistically significant difference has been found in terms of the department variable in which prospective teachers are studying.

Keywords: Curriculum, fidelity, prospective teachers

ⁱ Bu çalışma finansal olarak Afyon Kocatepe Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Koordinasyon Birimi tarafından desteklenmektedir. This study is supported financially by Afyon Kocatepe University Scientific Research Projects Coordination Unit.

MİTOLOJİK BİR UNSUR OLARAK SATÜRN'ÜN GOYA'NIN ESERİNE YANSIMASI

REFLECTION OF SATURN AS A MYTHOLOGICAL ELEMENT ON GOYA'S WORK

Doç. Dr. Derya ŞAHİN

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Güzel Sanatlar Eğitimi, Resim-iş Öğretmenliği Bölümü, Kampüs, Malatya.

ORCID NO: 0000-0002-6814-898X

Arş.Gör. Şevval Nur ÖZKEŞ

İnönü Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Güzel Sanatlar Eğitimi, Resim-iş Öğretmenliği Bölümü, Kampüs, Malatya.

ORCID NO: 0000-0002-9452-8206

ÖZET

İspanyol ressam ve gravür sanatçısı olan Goya; şiddetli ve güçlü üslubu, olağandışı görüntülerle yozlaşmaya meydan okuyan, zaman zaman ironik, eleştirel ve görkemli tavrı ile dikkat çekmektedir. Zamanının tanığı, aynı zamanda da zamanının kabullerine ters duran bir sanatçı olan Goya'nın eserlerinin yaşadığı döneme ait bilgi veren önemli belgeler niteliğinde olduğu düşünülür.

Yaşamının son dönemlerine doğru yapmış olduğu ve konuları itibariyle “Kara Resimler” olarak adlandırılan çalışmalar, sanatçının karanlık anlatım biçiminin en büyük örneklerini oluşturmaktadır. Goya bu “Kara Resimler” olarak adlandırılan 14 çalışmayı 1819 yılında *Sağırın Beşi* adıyla bilinen evinin duvar sıvasına yapmaya başlamış ve 1823 yılında ise sonlandırmıştır. Yorumlanması ve diğer resimlerle ilişkilendirilmesi zor olan bu resimler, plaster üzerine yağlıboya ile yapılmıştır. Eserlere bakıldığında hayvani güdülerin, insana benzemeyen figürlerin, net olarak işlenmemiş portreler ve ışığın kullanımıyla birlikte tedirgin edici hava yarattığı söylenebilir.

Bu çalışmada incelenmek üzere ele alınan, sanatçının Kara Resimlerinden biri olan ve mitolojik öğeler içeren “Çocuğunu Yiyen Satürn” adlı eserdir. Bu eser Avrupa sanat tarihinin en güçlü ve gizemli resimleri arasında göstermektedir.

Goya bu resimde, mitolojik bir temayı tasvir eder ve Satürn'ü oğullarından birini yerken betimler. Esere konu olan Satürn, Roma Mitolojisinde Altınçağ Tanrısı olarak bilinir. Yunan mitolojisindeki karşılığı ise Kronos'tur. Uranüs ve Gaia'nın son oğlu olan Kronos, titanlar soyundandır ve babası Uranos'u erkeklikten yoksun etmekle birinci kuşak tanrıların egemenliğine son verdiği, ikinci kuşağı başa geçirdiği söylenmektedir. Bu özelliği ile mitolojide önemli bir yere sahiptir ve eserinin ardında sosyal ve psikolojik sebeplerin yattığını düşünülmektedir.

Goya'nın yaşadığı dönemde devam eden savaşlar, toplumların çektiği acılar ve sıkıntılar ile birlikte, sağlık durumundaki kötüye gidiş sonucunda sanatçının ruh halini, eserlerindeki anlatım biçimiyle net olarak yansıtmaya başladığını, karanlık düşüncelerin hayal dünyasını gittikçe esir aldığı söylenebilir. Buna bağlı olarak yapmış olduğu eserlerde sık sık yalıtılmış

hissi ile birlikte gelen çeşitli olağan dışı görüntüler, fiziksel acı hissiyatı, lanetli ve karanlık figürler olarak dışa vurulduğu anlaşılmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Goya, Kara Resimler, Satürn, Mitoloji

ABSTRACT

Goya, a Spanish painter and engraver, draws attention as an ironic, critical and magnificent attitude deying corruption with his violent and powerful style defying the corruption. The works of Goya, who was a witness of his time and at the same time an artist who opposed the acceptances of his time, are considered to be important documents that give information about the period in which he lived.

The works he has done towards the end of his life and are called "Black Paintings" in terms of their subjects, constitute the greatest examples of the artist's dark expression style. Goya started to make these 14 works called "Black Paintings" in 1819 by applying on the wall plaster of his home known as the *Quinta del Sordo* and finished it in 1823. These paintings, which are difficult to interpret and relate to other paintings, were made with oil on plaster. When we look at the works, we see that animal motives, figures that do not resemble human beings, portraits that are not clearly processed and the use of light, create a disturbing atmosphere.

One of the black paintings of the artist, "Saturn Devouring His Child", which is considered to be studied in this research, is one of the black paintings that contains mythological elements. This work is among the most powerful and mysterious paintings in European art history.

Goya depicts a mythological theme in this painting and depicts Saturn eating one of his sons. Saturn, the subject of the work, is known as the Golden Age God in Roman Mythology. Its counterpart in Greek mythology is Chronos. Chronos, the last son of Uranus and Gaia, is a descendant of titans, and it is said that by depriving his father Uranos of masculinity, he ended the domination of the first generation gods and let the ruling by the second generation. With this feature, it has an important place in mythology and it is thought that social and psychological reasons lie beyond the work.

It can be said that Goya started to clearly reflect the mood of the artist with the way of expression in his works as a result of the ongoing wars, the suffering and troubles of the societies, as well as the worsening of his health, and the dark thoughts gradually captured the imagination. Accordingly, in his works, it is understood that various unusual images that often come with a feeling of isolation, a sense of physical pain, are expressed as cursed and dark figures.

Keywords: Goya, Black Pictures, Saturn, Mythology

BİR MİZANTROP MU YOKSA BİR VAROLUŞÇU MU?: ZEKİ DEMİRKUBUZ
A MISANTROPHE OR AN EXISTENTIALIST?: ZEKİ DEMİRKUBUZ

Dr. Öğr. Üyesi Ayça TUNÇ COX

İzmir Yüksek Teknoloji Enstitüsü, Mimarlık Fakültesi, Endüstriyel Tasarım Bölümü, Urla
İzmir

ORCID NO: 0000-0003-1758-4076

ÖZET

Bu çalışma, Türk sineması içinde alternatif bir yaklaşımla film üretmeyi sürdüren Zeki Demirkubuz'un filmlerinin analizine odaklanmaktadır. 1994 yılında ilk film üretimini gerçekleştiren ve sonraki tüm filmlerinde aynı çizgiyi devam ettiren Zeki Demirkubuz, Türk sineması içindeki alternatif yönetmenlerin en önemli temsilcilerinden biri olarak görülmektedir. Çoğunlukla yönettiği filmlerin yapım öncesinden yapım sonrasına kadar her aşamasında bizzat görev alan Zeki Demirkubuz'un, filmlerinin merkezindeki tek isim, gerçek yaratıcısı olma sıfatıyla auteurist bir eleştirel ilgiyi hak ettiğine inanılmaktadır. Auteur kuramın Amerika'daki en önemli temsilcileri arasında yer alan Andrew Sarris'in belirttiği üzere; yönetmenin teknik yeterliliği, özgün ve farkedilir bir görsel üslubunun olması ve filmlerinin bir bütünlük arzedecek şekilde içsel anlamının olması bir yönetmenin ve ürettiği eserlerin auteurist perspektiften ele alınabilmesinin en önemli koşullarıdır. Demirkubuz'un tüm filmlerinde tekrarlanan karakteristik özellikler, tematik ve biçimsel yapılar, benzer ya da zıt ilişkiler içinde kullanılan motifler, metaforlar, bir yönetmenin tüm filmlerini ele alarak eleştirel bir bakış geliştirme iddiasındaki auteurist kuramın gereklerine uygunluk göstermektedir. Bu doğrultuda, çalışma kapsamında, auteurist eleştirel yaklaşımın ölçütleri merkeze alınarak Zeki Demirkubuz sinemasının biçimsel ve içeriksel özelliklerinin genel bir değerlendirmesi yapılmaktadır.

Oyunculukta sadelik ve doğaçlama, gerçek mekan kullanımı, doğal ışık, doğal ses, dedramatizasyon, sabit kamera ve uzun planlar ile kimliğini bulan minimal estetik bir tavırla, modern bireyin yabancılaşması, neo-liberal iktisadi düzende sınıfsal çelişkiler gibi konuları tartışan, anti-melodram ve özdeşünümSELLİK gibi öğeleri ön plana çıkaran Demirkubuz'un, sinemanın felsefesini ya da felsefenin sinemasını yapmak suretiyle Türk sinemasında düşünsel bir sorgulamayı da dayattığı görülmektedir. Yönetmenin tüm filmlerinde karşılaşılan, modern ile geleneksel olan arasında kurulan çatışmada Demirkubuz'un, modernizmin ürettiği yabancılaşmış ve yalnızlaşmış insan tipine mesafeli durduğu gözlemlenmektedir ki bu nokta kendisini mizantrop olarak değerlendirenlerin de temel dayanak noktası olmaktadır. Öte yandan yönetmenin tüm filmlerinde insanı merkeze aldığı ve insanlık durumunun anlaşılması için bireyin durumunun ortaya çıkarılması gerektiğine inandığı görülmektedir. Bu yaklaşım, varoluşçu düşünceye takabül etmektedir. Buradan hareketle, çalışmada, yönetmenin 2006 tarihli *Kader* filminden 2016 tarihli son filmi *Kor*'a kadar ürettiği beş eser eleştirel söylem analizine tabi tutularak filmlerindeki anlatı yapıları, karakterler, temalar, uzamsal kurgu, görsel estetik ve ses kullanımı bağlamında ilgili alanyazında yönetmenin sıklıkla ilişkilendirildiği varoluşçu felsefenin ve mizantropinin izleri araştırılmaktadır.

Anahtar kelimeler: Türk sineması, auteur kuram, varoluşçuluk, mizantropi, Zeki Demirkubuz

ABSTRACT

This study focuses on the analysis of films by Zeki Demirkubuz, who continues to produce films with an alternative approach in Turkish cinema. Zeki Demirkubuz, who made his first film in 1994 and sustained the same authorial style in all his subsequent films, is seen as one of the most important representatives of alternative filmmakers in Turkish cinema. It is believed that Zeki Demirkubuz, who personally takes part in every stage of the films he directed, from pre-production to post-production, deserves critical attention as an auteur. Andrew Sarris, one of the most important representatives of auteur theory in the USA, states that; the technical competence of the director, the presence of an original and noticeable visual style, and the integrity of his/her films are the most important conditions for a director and his/her work to be considered from an auterist perspective. The characteristic features, thematic and formal structures, motifs and metaphors used in all of Demirkubuz's films comply with the requirements of the auterist theory that claims to develop a critical perspective by taking into account the entire oeuvre of a filmmaker. Accordingly, revolving around an auterist critical approach, this study strives to provide a general evaluation of the formal and thematic features of Zeki Demirkubuz cinema.

It can be readily argued that Demirkubuz demands an intellectual inquiry in Turkish cinema by creating the philosophy of cinema or the cinema of philosophy via several controllable elements: A minimal aesthetic style defined by various authorial choices such as simplicity and improvisation in acting, real location shooting, use of natural light, natural sound, de-dramatization, static camera and long takes; Thematic concerns such as the alienation of the modern individual and class contradictions in the neo-liberal economic order; Frequent usage of anti-melodrama and self-reflexivity. It is observed that Demirkubuz stands distant from the alienated and isolated individual who is a product of modernism, which is also the mainstay of those who consider him a misanthrope. On the other hand, it is discernible that the director focuses on human(ity) in all his films and believes that the situation of the individual must be revealed in order to understand the human condition. This approach ties very well with existentialism. In this respect, Demirkubuz's last five films, from *Kader* in 2006 to his last film *Kor* in 2016, are analyzed on the basis of critical discourse analysis. The narrative structures, characters, themes, spatial constructs, visual aesthetics and use of sound in his films are investigated to trace existentialist philosophy and misanthropy that the director is frequently associated with in the relevant literature.

Keywords: Turkish cinema, auteur theory, existentialism, misanthropy, Zeki Demirkubuz

GÖÇ, KADIN VE SANAT: ÖZBEK KADINLARININ HAFIZASINDA BİNLERCE YILLIK GELENEĞİN GÖÇ YOLCULUĞU

MIGRATION, WOMEN AND ART: MIGRATION JOURNEY OF THOUSANDS OF
YEARS IN THE MEMORY OF UZBEK WOMEN

Dr. Öğr. Üyesi Aylin ERASLAN

Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Antropoloji Bölümü Öğretim
Üyesi

ORCID NO: 0000-0002-3935-7010

ÖZET

Göç, mekân değiştirmeden çok daha fazlasıdır. Göç eden kişi inancını, dilini, gelenek ve göreneklerini, anılarını, değer yargılarını, sanatını, onu hayatta uyarlayan tüm değerlerini diğer bir deyişle maddi ve manevi kültürünü beraberinde getirir. Kuşaktan kuşağa aktarılan binlerce yıllık kadim bilgi, göçmenin hafızasında, yaşamında, benliğinde yolculuk yapar. Karşılışmalar, etkileşim ve buna bağlı olarak gelişen kültürleşme, kültürel sermayenin yeniden üretilmesini sağlar. Bu çalışmanın araştırma grubunu oluşturan Özbekler de, 1982 yılında Afganistan'dan Pakistan'a oradan da Türkiye'ye göç etmişlerdir. Antakya'nın Ovakent mahallesine yerleştirilen Özbekler 'in bir kısmı Afganistan'ın yerli halkıyken diğer bir kısmı ise Özbekistan'ın Mezar-ı Şerif, Buhara kentlerinden Afganistan'a göç etmişlerdir. Üzerlerindeki kıyafetlerle ve çoğu zaman yürüyerek çıktıkları binlerce kilometrelik göç yolculuğunda geride sevdiklerini, ölülerini, akrabalarını, eşlerini, ailelerini bırakmışlardır. Bu çalışmada Özbek kadınlarının gündelik yaşamlarında belirgin bir öneme sahip olan ve kutlamalarda ve dini ritüellerinde sıklıkla kullanılan, Özbek sanatını yansıtan el ürünlerinin göç sürecindeki ve sonrasındaki durumu konu edilmiştir. Dahası, Özbeklerin göç ettikleri İran, Arabistan, Suriye vb. ülkelerdeki akrabalarıyla olan evlilik ilişkileriyle sürdürülen bağların kültürleşmenin etkisiyle maddi kültür öğelerine olan yansımaları da ele alınmıştır. Bu çalışmayla amacımız, Özbek kadınlarının el sanatlarının, yerelle etkileşime bağlı olarak nasıl yeniden uyarlandığını/madığını anlamaya çalışmaktır. Diğer bir deyişle düşün biçiminin tezahürü olarak sanatın, göçle beraber yeni yaşam alanında yeniden nasıl yorumlandığını anlamaya çalışmaktır. Araştırma alanı Özbeklerin yaşadığı Antakya'nın Ovakent mahallesidir. Alana 2011'den buyana aralıklarla gidilmektedir.

Sonuç olarak Özbek kadınları toplumsallaşma süreci içerisinde sözlü kültür yoluyla kuşaktan kuşağa aktardıkları el sanatlarını, geleneklerine uygun şekilde koruyabilmişlerdir. Özbek çeyiz kültürü en eski biçimiyle devam etmekte, çeyizi oluşturan el ürünlerinin belirli sayı ve nitelikte olmasına özen gösterilmektedir. Örneğin her kızın çeyizinde mutlaka dasterhan, üzerinde hamur yoğrulmuş sofa, el nakışlı döşek, yastık, kırlent ve perde bulunmalıdır. Özbek kadınlarının el sanatlarının günümüze kadar gelmesinin önemli nedenlerinden biri kadınların etkileşimden uzak, içe kapalı ve homojen bir yaşam tarzına sahip olmalarındandır. Yerel halkla temasların sınırlı olması, kadınların karşılıklı kültür alışverişlerini de kısıtlamaktadır. Ancak Arabistan, Suriye, Afganistan da yaşayan akrabalarının görece yerel halkla benzer yaşam tarzı

ve ortak sosyalleşme alanları kadınlar arasında kültürel alış verişi mümkün kılmaktadır. Bu nedenle Özbek kadınlarının el sanatlarındaki değişim, daha çok yukarıda bahsi geçen ülkelerden gelen akraba gelinlerin çeyizlerinde görülmektedir. Ancak yeni kuşağın bu el ürünlerine bakışı farklıdır. Değişen yaşam koşulları, hayat pahalılığı ve bu ürünlerin işlevlerini yitirdiklerine yönelik düşünceler gençlerin, el ürünlerine olan ilgisini azaltmaktadır. Bu durum değişen yaşam koşullarıyla ilişkilidir. Göçün ilk zamanlarında çok nüfuslu aileler yetersiz sayıdaki odaları arttırmak amacıyla odanın ortasında “çımıldırık” (odayı ikiye bölen el nakışlı Özbek perdesi) asarlarken günümüzde sosyo-ekonomik koşulların iyileşmesiyle evler genişlemiş ve oda sayısı artmıştır. Bu durum çımıldırık geleneğini, gelinin erkek evine geçerken başının üzerinde açılan sembolik bir örtüye dönüştürmüştür. Benzer gerekçelerle birçok el sanatının zaman içerisinde değişeceği ya da ortadan kalkacağı söylenebilir. Bu nedenle bu çalışma Özbek kadın geleneksel el sanatlarının kayıtlarına altına alınması bakımında da önemlidir.

Anahtar kelimeler: Sosyal antropoloji, Özbek kadınları, el sanatları, kültürleşme, göç

ABSTRACT

Migration is more than just changing places. The immigrants bring their beliefs, languages, traditions and customs, memories, value judgments, arts, all their values adapting them to life; in other words, their moral and material culture. Ancient knowledge of thousands of years, passed down from generation to generation, travels in the memory, life and self of the immigrant. Encounters, interaction and acculturation developing accordingly results in the reproduction of cultural capital. Uzbeks, constituting the research group of this study, emigrated from Afghanistan to Pakistan, and to Turkey in 1982. While some of the Uzbeks, settling in Ovakent neighborhood of Antakya, were the indigenous people of Afghanistan, others emigrated to Afghanistan from Mazar-i-Sharif and Bukhara cities of Uzbekistan. They left their beloved ones, deceased, relatives, spouses and families behind on their migration journey of thousands of kilometers, wearing their clothes and often on foot. In this study, the condition of handcrafts, which have a significant importance in the daily lives of Uzbek women, and which are frequently used in celebrations and religious rituals, reflecting the Uzbek art, both during the process of migration and the aftermath is discussed. Moreover, the reflections of the bonds of Uzbeks maintained by marital relations with their relatives in countries such as Iran, Arabia and Syria on the material cultural elements with the effect of acculturation are also discussed. With this study, our aim is to understand how the handcrafts of Uzbek women are adapted/failed to be adapted depending on the interactions with the local. In other words, it is attempting to understand how art, as a manifestation of the way of thinking, is reinterpreted in the new living space with migration. The research area is Ovakent neighborhood of Antakya, where Uzbeks live. The area has been visited at intervals since 2011.

As a result, Uzbek women were able to preserve their handcrafts, they passed from generation to generation through oral culture within the process of socialization, in accordance with their traditions. Uzbek dowry culture continues in its oldest form, and care is taken to ensure that the handcrafts making up the dowry are of a certain number and in certain quality. For instance,

there must be dasterhan, a table on which dough is kneaded, embroidered mattress, pillow, cushion and curtain in each girl's dowry. One of the most important reasons why Uzbek women's handicrafts have survived to the present day is that they have a homogenous and introverted life style far from interaction. Limited contact with the local people also restricts the mutual cultural exchange of women. However, the life style relatively similar to the local people of their relatives living in Arabia, Syria and Afghanistan and mutual socialization areas enables cultural exchange among women. For this reason, the change in the handicrafts of Uzbek women is mostly seen in the dowries of their relatives' brides from the aforementioned countries. However, the new generation's perspective on these handicrafts is different. Changing living conditions, high cost of living and thoughts that these products lost their functionality reduce the interest of the young people in handicrafts. This is associated with the changing living conditions. While crowded families would hang a "çımıldırık" (Uzbek curtain with hand embroidery dividing the room into two spaces) in order to increase the number of rooms in the early days of migration, today, the houses have expanded and the number of rooms increased with the improvement of socio-economic conditions. This transformed the "çımıldırık" tradition into a symbolic veil, spread over the bride's head while she is passing to the groom's house. It may be claimed that many handicrafts will change or disappear over time for similar reasons. For this reason, this study is also important in terms of recording the traditional handicrafts of Uzbek women.

Keywords: Social anthropology, Uzbek women, handicrafts, acculturation, migration

ARCHITECTURAL IDENTIFICATION ELEMENT “TURKISH POINTED ARCH”

Prof. Dr. Ayşe Gülçin KÜÇÜKKAYA

Yeditepe University, Faculty of Architecture, Dept. Of. Architecture, Ataşehir, İstanbul,
Turkey

ORCID NO: 0000-0003-3454-1254

ABSTRACT

5th Century Budist temple in Akbesim, 9 th Century Tolunoğlu Mosque in the North Africa, "Tasrabat" as a Turkish structure in Kyrgyzstan, Davidgareja Monastery in the East Georgia or any building of Turkish period in Armenia, are no different from the Anatolian Turkish building.

Different form and order pointed arches are the mean identification element in this panorama Turks in Anatolia, developed their art in connection with Central Asian Art. They showed great sensitivity about maintaining Turkish Art of Central Asia by bringing in masters and specialists from Central Asia and Ottoman Classical Art is greatly influenced by Central Asia Turkish Art. As a result of this over sensitiveness, the arches of Turkish architectural elements such as arch of windows or doors and bridges have a special character that can be distinguished clearly in superpose periods; additions belong to different cultures. In this study, orders and evidence of Turkish pointed arches in the rota of Turkish migration will be examined.

Key words: Turkish arch, Turkish pointed arch, Central Asian Turkish Architecture

İLKOKUMA YAZMA SÜRECİNDE TEKNOLOJİYİ KULLANARAK DUYU EĞİTMİNİN OKUMA YAZMA EĞİTİMİ ÜZERİNE ETKİSİ

THE EFFECT OF SENSORY EDUCATION BY USING TECHNOLOGY IN THE
PROCESS OF READING AND WRITING ON READ-WRITING EDUCATION

Merve KAÇAK

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, İstanbul / Türkiye.

ORCID NO: 0000-0002-8148-2499

Doç. Dr. Mustafa YESİLYURT

Yıldız Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, İstanbul / Türkiye.

ORCID NO: 0000-0003-4108-7467

ÖZET

Bu araştırmanın amacı İlkokul 1. sınıf Türkçe dersi İlk okuma Yazma Sürecinde ‘‘Harfi Tanır ve Seslendirir’’ kazanımında teknolojiyi kullanarak duyu eğitiminin, okuma yazma becerisi üzerindeki etkisini incelemek. Araştırmada deneysel araştırma yöntem kullanılarak elde edilen veriler incelendiğinde iki uygulamanın ön test ve son test yapıp t puanları incelenip anlamlı bir fark olup olmadığı gözlemlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: İlkokuma yazma, duyu eğitimi, yaparak yaşayarak öğrenme, duyuşsal algı becerileri.

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the effect of sensory education on literacy skill by using technology in the acquisition of "Recognizes and Speaks the Letter" in the First Reading and Writing Process of the 1st grade Turkish lesson. When the data obtained by using the experimental research method in the study were examined, it was observed whether there was a significant difference by examining the t scores of the two applications by performing pre-test and post-test.

Keywords: basal reading and writing, sensory education, learning by experience, sensory perception skills.

GÖÇ SORUNUNA FARKLI BİR BAKIŞ: SEVGİLİ ARSIZ ÖLÜM ROMANI
A DIFFERENT PERSPECTIVE ON THE PROBLEM OF MIGRATION: DEAR
SHAMELESS DEATH NOVEL

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil GÜZEL

Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Bölümü, Siirt/Türkiye

ORCID NO: 0000-0003-2671-7635

ÖZET

Tarihin ilk dönemlerinden günümüze kadar insanlar farklı sebeplerden, etkenlerden dolayı yaşadıkları yerleri terk ederek farklı bölgelere, coğrafyalara göç etmektedirler. Göç etmek, insanların alışmış oldukları yerleri, alışmış oldukları yaşam koşullarını bırakarak başka yerlere giderek yeni bir yaşam kurmalarıdır. Bu süreçte ekonomik, tarihsel, kültürel, siyasi ve sosyal etkenler göçün önemli birer unsuru olmaktadır. Göçün birçok farklı sebebi bulunmaktadır. Göç bazen bireysel bazen kitlesel olarak gerçekleşmektedir. Göç bazen isteğe bağlı bir şekilde gerçekleşmekte, bazen elimizde olmayan zorunlu sebepler bizi göçe zorlamaktadır. Yeni yaşam alanlarının çekiciliği insanları gönüllü göçe hazırlarken, bazen de etnik, dini çatışmalar, savaşlar, iklim koşulları, işsizlik gibi sorunlar da insanları zorunlu göçe mecbur bırakmaktadır. İster zorunlu sebeplerle gerçekleşsin, ister isteğe bağlı olarak gerçekleşsin, göçün önemli bir sonucu bulunmaktadır. İnsan artık kendini hem terk ettiği yere hem de yeni yerleştiği yere ait hissetmekte zorlanmaktadır. Yıllar içinde yeni göç ettiği yere uyum sağlayıp alışsa da terk edip geldiği yer her zaman aklında, hayalinde kalacaktır. Göçün geçmişte var olması, günümüzün en önemli sorunlarının başında gelmesi ve gelecekte de var olması göç konusunun gündemde kalmasını ve güncelliğini korumasında önemli bir yer tutmaktadır. Göçü yaşamın bir parçası olarak kabul etmek ve doğal karşılamak gerekmektedir.

Göç farklı kültürden insanların bir araya gelmesini sağlamaktadır. Bu durum bazen olumlu sonuçlara sebep olacağı gibi bazen de olumsuz sonuçlara sebep olmaktadır. Çünkü insanların birbirleri ile uyum sağlamaları veya sağlayamamaları önemli sorunları da beraberinde getirmektedir. Göç kavramını anlayabilmek, bu kavrama katkıda bulunabilmek için farklı bilim dallarında çalışmalar yapılmaktadır. Göçün birçok farklı etmeni olduğu için sadece sosyoloji veya siyaset biliminin konusu olarak kalmamıştır. Toplumun genelini ilgilendiren, geçmişten bugüne dünyanın önemli bir sorunu olan, göç konusunda edebiyat alanında da önemli eserler verilmiştir. Bu çalışmada göç konusu bu bakış açısı ile değerlendirilmektedir. Çalışma kapsamında Latife Tekin'in "Sevgili Arsız Ölüm" adlı eseri göç özelinde değerlendirilmektedir. Göçün sebepleri, sonuçları, göç sonrasında insanların yaşadıkları yoksulluk, işsizlik, dışlanma gibi sorunların romanda nasıl yer aldığı incelenmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Roman, Yoksulluk

ABSTRACT

From the first periods of history until today, people have left the places where they live for different reasons and factors and migrate to different regions and geographies. Immigration is

when people leave the places they are used to and the living conditions they are accustomed to and go to other places to establish a new life. In this process, economic, historical, cultural, political and social factors become an important element of migration. There are many different reasons for migration. Migration is sometimes individual and sometimes massive. Sometimes migration occurs voluntarily, sometimes compulsory reasons that we do not have force us to migrate. While the attractiveness of new living spaces prepares people for voluntary migration, sometimes problems such as ethnic and religious conflicts, wars, climatic conditions and unemployment force people to migrate. Migration has an important consequence, whether it occurs for compulsory reasons or voluntarily. Man now has difficulty in feeling himself belonging both to the place he left and to the new place he settled. Over the years, even if he adapts and gets used to his new place of immigration, his place of departure will always remain in his mind and dream. The existence of migration in the past, its being at the top of today's most important problems and its existence in the future have an important place in keeping the issue of migration on the agenda and keeping it up to date. It is necessary to accept migration as a part of life and take it inherent.

Migration enables people from different cultures to come together. This situation sometimes causes positive results and sometimes it causes negative results. Because people's adaptability and inability to adapt to each other brings along some important problems. In order to understand the concept of migration and to contribute to this concept, studies are carried out in different disciplines. Because immigration has many different factors, it is not only the subject of sociology or political science. Important works have also been given in the field of literature on migration, which is an important problem of the world from past to present, which concerns the society in general. In this study, the issue of migration is evaluated from this perspective. Within the scope of the study, Latife Tekin's work named " Dear Shameless Death " is evaluated in terms of migration. The reasons and consequences of migration, how the problems such as poverty, unemployment and exclusion take place in the novel are examined.

Keywords: Migration, Novel, Poverty

SİYASİ PARTİLERİN SOSYAL POLİTİKA YAKLAŞIMLARI: PARTİ PROGRAMLARI ÜZERİNE BİR İNCELEME

SOCIAL POLICY APPROACHES OF POLITICAL PARTIES: A REVIEW OF PARTY PROGRAMS

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim Halil GÜZEL

Siirt Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi
Bölümü, Siirt/Türkiye

ORCID NO: 0000-0003-2671-7635

ÖZET

Sanayi devrimi sonrasında yaşanan ekonomik ve sosyal sorunların aşılmasında önemli bir araç olarak kullanılan sosyal politika uygulamaları kamusal politikalarda önemli bir yer tutmaktadır. Kentleşmenin artması, küreselleşmenin beraberinde getirdiği yeni ihtiyaçları, sorunlar, sosyal politika uygulamalarına dün olduğu gibi bugün de ihtiyaç duyulmaktadır. Eğitim, işsizlik, yoksulluk, göç gibi sorunlar bütün dünyanın olduğu gibi Türkiye'nin üzerinde önemle durduğu konuların, sorunların başında gelmektedir. Ülkeler sahip oldukları, ekonomik, sosyal, siyasi yapıları ile bu sorunları çözmek için farklı modeller, uygulamalar hayata geçirmektedirler. Özellikle 1980'lerden itibaren kamu yönetimi alanında yaşanan değişim ve dönüşüm neticesinde, devletin kamusal hizmetlerin sunumunda küçülmesi gerektiği düşüncesi yaygınlık kazanmıştır. Devletin, ekonomik, sosyal alanda giderek rolünün azalması ile dezavantajlı grupların sorunlarının giderilmesi konusunda önemli eksiklikler kendini göstermiştir. Sosyal politika kavramı günümüze daha çok, sosyal yardımlar, sosyal hizmetler, sosyal güvenlik uygulamaları üzerinden değerlendirilmektedir. Sosyal politikaların bu şekilde değerlendirilmesi dezavantajlı gruplar açısından önem taşımaktadır ancak yeterli değildir. Sosyal politika, toplumun genelini kapsayan daha geniş açıdan ele alınması gereken bir kavramdır. Sosyal politika anlayışı günümüzde toplumun genelini ilgilendiren ve sadece dezavantajlı grupların sorunlarını çözmekle sınırlı kalmayan bir kavram haline gelmiştir.

Toplumsal refahın, adaletin sağlanmasında sosyal politika uygulamaları önemli bir yer tutmaktadır. Bir ülkede nasıl bir sosyal politika uygulanacağına iktidar partisi veya iktidarda bulunan partilerin oluşturduğu hükümetler karar vermektedir. Bu bağlamda politikaların belirlenmesinde ve uygulanmasında siyasi partiler önemli bir yere sahiptir. Günümüzde siyasi partiler, demokratik hayatın önemli birer aktörü olarak karşımıza çıkmaktadır. Siyasi partiler sahip oldukları ideolojiler ve düşüncelere göre parti programlarını hazırlamaktadırlar. Siyasi partilerin iktidara geldikleri zaman, ülkenin sorunlarını nasıl çözecekleri, hangi konulara ağırlık verdiği parti programlarında ana hatlarıyla, temel çerçevesi belirlenmektedir. Bu çalışmada sosyal politika konusu siyasi partilerin, parti programları özelinde ele alınmaktadır. Bu kapsamda Türkiye Büyük Millet Meclisinde grubu bulan siyasi partilerin programları incelenmektedir. Partilerin sosyal politika yönelik yaklaşımları, hangi sorunları ön plana çıkardıkları, çözüm önerileri incelenmektedir. Çalışmada, farklı siyasi partilerin konuya yaklaşımlarının, benzerliklerinin ve farklılıklarının ortaya konulması amaçlanmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Politika, Sosyal Hizmet, Siyasi Partiler, Parti Programı

ABSTRACT

Social policy practices, which are used as an important tool in overcoming economic and social problems experienced after the industrial revolution, have an important place in public policies. The increase in urbanization, new needs, problems, and social policy practices brought about by globalization are still needed today as it was in the past. Education, unemployment, poverty, migration problems such as the issues that focused on the importance of Turkey as the whole world, is one of the problems. Countries implement different models and practices to solve these problems with their economic, social and political structures. Especially since the 1980s, as a result of the change and transformation in the field of public administration, the idea that the state should shrink in the provision of public services has become widespread. With the decreasing role of the state in the economic and social spheres, significant deficiencies have emerged in solving the problems of disadvantaged groups. The concept of social policy is mostly evaluated through social assistance, social services and social security applications. This evaluation of social policies is important for disadvantaged groups, but it is not sufficient. Social policy is a concept that needs to be addressed from a broader perspective, covering the general public. Social policy understanding has become a concept that concerns the general public and is not limited to solving the problems of disadvantaged groups.

Social policy practices have an important part in ensuring social welfare and justice. The ruling party or the governments formed by the parties in power decide what kind of social policy will be implemented in a country. In this context, political parties have an important place in determining and implementing policies. Today, political parties emerge as important actors of democratic life. Political parties prepare their party programs according to their ideologies and opinions. When the political parties come to power, how they will solve the problems of the country and which issues they focus on are outlined in the party programs, the basic framework is determined. In this study, the issue of social policy is dealt with in terms of party programs of political parties. In this context, the group finds the programs of political parties in the Grand National Assembly of Turkey is examined. Social policy approaches of the parties, which problems they bring to the fore, and their solution proposals are analyzed. In the study, it is aimed to reveal the approaches, similarities and differences of different political parties to the issue.

Keywords: Social Policy, Political Parties, Social Services, Party Program

DAŞ DÖVRÜNƏ AİD YAPONİYA – AZƏRBAYCAN BİRGƏ TƏDQİQATLARI JAPAN-AZERBAIJAN JOINT RESEARCH ON THE STONE AGE

Azərbaycan, p.ü.f.d. Səadət Əliyeva

Avey Dövlət Tarix-Mədəniyyət qoruğu, Direktor

ORCID NO: 0000-0002-5370-3178,

Azərbaycan, Musa Mursaqlıyev

Keşikçidağ Dövlət Tarix-Mədəniyyət qoruğu, Direktor

ORCID NO: 0000-0003-4438-5152

Azərbaycanın müxtəlif bölgələrində - Füzuli rayonunda Azıx mağarasında, Qobustanda, Naxçıvanda Gəmiqayada, Qazaxda Baba Dərvişdə və bu qəbildən olan ərazilərdə aparılan arxeoloji qazıntılar, əldə edilən maddi-mədəniyyət nümunələri ölkənin çox qədim tarixə, zəngin mədəniyyətə malik olduğunu bir daha sübut edir. Bu ərazilərlə yanaşı Azərbaycanın Qərbində Avey dağı və Keşikçidağda son onillikdə aparılan arxeoloji qazıntılar, yeni tapıntılar ərazidə aşkarlanmamış təbəqələrin varlığından xəbər verir. Avey dağı Qazax rayonunda, Keşikçidağ isə Ağstafa rayon ərazisindədir. Keşikçidağda 2008-ci ildən etibarən mütəmadi olaraq arxeoloji qazıntılar aparılmağa başlanılmışdır. Bu qazıntılarda ərazidə böyük bir qəbiristanlıq-kurqanlar vadisinin yerləşdiyi aşkarlanmışdır ki, bu qəbirlərdən bir neçəsi tədqiqata cəlb olunmuşdur.

Avey dağında isə aparılan arxeoloji qazıntılar bir qədər əvvəl 1950-ci illərə təsadüf edir. Buradan o dövrdə əldə edilən dəyərli tapıntılar 60-ildən sonra Avey dağında yenidən arxeoloji tədqiqatların aparılmasına təkan verdi. 2015-ci ildən Yaponiyanın Tokio Muzey Universitetinin və azərbaycanlı arxeoloqların əməkdaşlığı ilə böyük bir heyət Avey dağında kəşfiyyat xarakterli axtarışlara başlamışdır. Bu da təsadüfi olmamışdır. Paleolit-Mezolit məşğuliyyəti üçün əlverişli hesab edilən, geoloji baxımdan əhəngdaşı törəməli mağara və qaya sığınacaqlardan ibarət olan, həmçinin 1950-ci ildə arxeoloq Məmmədəli Hüseynovun Mezolit dövrünə aid artefaktlar əldə etməsi də Avey dağının tədqiqat üçün seçilməsinə istiqamət verdi. Avey dağı tədqiqatlar üçün çox şey vəd edən sahə olduğu üçün 2016-cı ildən etibarən isə yaponiyalı və azərbaycanlı arxeoloqları müştərək olaraq tədqiqatlara başladılar.

Hər il yay aylarında mütəmadi olaraq aparılan bu tədqiqatlar öz müsbət nəticəsini verməkdədir. Tədqiqatın məqsədi Erkən, Neolitəqədərki yaşayış məskənlərini aşkar etməyə, Cənubi Qafqazda ərzaq istehsalı təsərrüfatlarının mənşəyini araşdırmağa kömək göstərilməsinə istiqamətlənmişdir. Neolit məntəqələrindəki qazıntılar zamanı aydın oldu ki, bölgədə ərzaq istehsalı təsərrüfatının tarixi ən azı bizim eradan əvvəl altıncı minilliyin əvvəlinə təsadüf edir. Bundan başqa, qazıntılar bu dövrdə dulusçuluqdan nadir hallarda istifadə olunduğunu, ilk ərzaq istehsalı təsərrüfatının isə bölgənin hüdudlarından kənarında tam inkişaf etmiş dulusçuluğu bilən Neolit cəmiyyətində deyil, yerli qeyri-dulusçu icmasına aid olduğu ehtimalını yaradır. Qazıntılar nəticəsində tədqiqat qrupu öz müsbət nəticələrini əldə etmişdilər və işlər hal-hazırda davam etməkdədir.

Açar sözlər: arxeologiya, abidə, qoruq

Saadat Aliyeva

Doctor of Philosophy in Pedagogy,

“Avey” State Historical and Cultural Reserve, Director / Azerbaijan,

Musa Mursaguliyev

“Keshikchidagh” State Historical and Cultural Reserve, Director / Azerbaijan,

Key words: archeology, monument, reserve

Archaeological excavations carried out in different regions of Azerbaijan - Fizuli region Azykh cave, Gobustan, Nakhchivan Gamigaya, Gazakh Baba Dervish and similar areas, the material and cultural samples obtained once again prove that the country has a very ancient history and rich culture. Along with these areas, archeological excavations carried out in the last decade in Avey Mountain and Keshikchidagh in the west of Azerbaijan, new discoveries indicate the presence of undiscovered layers in the area. Avey Mountain is in the Gazakh region, and Keshikchidagh is in the Aghstafa region. Archaeological excavations have been carried out regularly in Keshikchidagh since 2008. These excavations revealed the location of a large cemetery-mound valley in the area, some of which were involved in the study.

Archaeological excavations on Avey Mountain date back a little earlier - to the 1950 s. Valuable finds from that period spurred archaeological excavations on Avey Mountain 60 years later. Since 2015, in collaboration with the Tokyo Museum University of Japan and Azerbaijani archaeologists, a large team has begun exploratory work on Avey Mountain. This was not accidental. The discovery of Mesolithic artifacts by archaeologist Mammadali Huseynov in 1950, which is considered to be suitable for Paleolithic-Mesolithic excavations and consists of geological limestone caves and rock shelters, also led to the selection of Avey Mountain for research. Since Avey Mountain is a promising area for research, Japanese and Azerbaijani archaeologists have been working together since 2016.

These studies, which are conducted regularly during the summer months, are yielding positive results. The purpose of the study was to help identify early, pre-Neolithic settlements and to investigate the origins of food production farms in the South Caucasus. Excavations at Neolithic sites have revealed that the history of food production in the region dates back to at least the beginning of the sixth millennium BC. In addition, the excavations suggest that pottery was rarely used during this period, and that the first food production farms belonged to the local non-pottery community, not to the Neolithic community, which knew pottery fully developed outside the region. As a result of the excavations, the research team has achieved positive results, and work is currently underway.

BİRİNCİ DÜNYA MÜHARİBƏSİ İLLƏRİNDƏ NAXÇIVANA QARŞI ERMƏNİLƏRİN ƏSASSIZ ƏRAZİ İDDİALARI

Zamin ALIYEV

Nakhchivan State University, Faculty of History, Department of Azerbaijan History

ORCID NO: 0000-0002-1789-3074

Ermənilər Birinci Dünya müharibəsində Osmanlı dövlətinin başının müharibəyə qarışmasını fürsət bilərək Şərqi Anadoluda erməni dövləti yaratmaq istədilər. Birinci Dünya müharibəsində Cənubi Qafqazda “erməni dövləti”nin yaradılması Rusiyanın imperiya və böyük dövlətçilik siyasətinə zidd olduğu üçün ermənilərin Türkiyədə dövlət yaratması iddiasını dəstəkləyirdi. Lakin sonda, “erməni kartın”dan Türkiyə əleyhinə istifadə edən Rusiyanın hakim dairələri “Türkiyə Ermənistanı”nın yaradılması planını da rədd etdilər.

Beləliklə, Birinci Dünya müharibəsində 1914-1916-cı illərdə daşnaklar Almaniya-Türkiyə blokunun qələbəsindən sonra Türkiyədə heç bir muxtariyyətə sahib ola bilməyəcəklərindən ehtiyat edərək Antanta tərəfdən Türkiyəyə qarşı vuruşdular. Bunun üçün onlar imperator II Nikolaya müraciət etdilər. Şərqi Anadoluda ümidləri puç olan ermənilər XIX əsrdə Rusiya tərəfindən köçürüldükləri tarixi Azərbaycan ərazilərində xəyali Böyük Ermənistan dövlətinin təməllərini atmağa çalışdılar. Bunun üçün bir çox terror aktları həyata keçirdilər.

“Böyük Ermənistan” xülyasına qapılan ermənilərin əsas hədəfləri sırasında Naxçıvan xüsusi yer tuturdu. Daşnak partiyasının 1914-cü ildə çağırılan 8-ci qurultayının proqramında təşkilatın 8-ci nümayəndəliyinin Naxçıvanda yerləşdiyi göstərilir. 1917-ci ildə ermənilər bolşevizm bayrağı altında Bakı, Şamaxı, Quba, Qarabağ, Zəngəzur və Naxçıvanda etnik təmizləmə siyasəti həyata keçirdilər.

Bundan sonra onlar digər ərazilərimizə, o cümlədən Naxçıvana iddia irəli sürdülər. Bu məqsədlə 1918-ci ildə Andranik Ozanyanın quldur bandası Naxçıvanı müvəqqəti zəbt edir. Lakin quldurlar qəhrəman naxçıvanlıların müqavimət ilə üzləşir. A.Ozanyan 1918-ci il iyununda 14-də Şaumyana teleqramında Naxçıvanı “Sovet Respublikasının” tərkib hissəsi elan edir. 1918-ci il iyulun 20-də Osmanlı ordusu erməni quldur dəstələrinin müqavimətini qıraraq Naxçıvana girdi və beləliklə Naxçıvanda türk bayrağı dalğalanmağa başladı". Yeni inzibati ərazi dəyişmələrinə görə Naxçıvan, Qars vilayəti tərkibində qəza kimi Batum vilayətinə daxil edildi.

Birinci Dünya müharibəsinin sonuna qədər Naxçıvan Türkiyənin nəzarəti altında qaldı. 1918-ci il oktyabrın 30-da dünya müharibəsində məğlub olan Türkiyənin Mudros barışığını imzalamasından sonra noyabrın 18-də Naxçıvan və ətraf yerlərin silahlı erməni quldur dəstələrinin Ermənistan respublikasının təcavüzündən qorunmaq zərurətindən bu ərazilərdə Araz-Türk respublikası yaradıldı.

Açar sözlər: İşğal, deportasiya, ərazi iddiaları, Birinci Dünya müharibəsi, soy qırım, erməni, xəyanət, Osmanlı dövləti, Çar Rusiyası

CHANGING WINDS AND SHIFTING SANDS: WOMEN'S WAY OF LIFE OF IN THE MOUNTAINOUS AREAS

Said Oussou

Moulay Ismail University, English Department, Meknes, Morocco

ABSTRACT

Women's life in the mountainous areas has always been harsh. Their work (not paid for) is similar to that of men. That is to say, the most demanding life activities that normally only men should do are performed by women. For example, bringing wood from the high mountains (sometimes while it is only one month left to give birth to a new baby). Their pregnancy or whatsoever does not prevent their insistence on helping men live with the harshness of life there. From the ancient centuries, women have always been powerful, yet marginalized by their counter parts (some) men. This is the most prevailing topic in gender studies and culture related debates. One of the things that made women look marginalized is their physical softness. Men used to look at women as creatures who can not do what men can. This idea is still present even in the present. However, in the mountains, the story is different. Men consider women as equal to them. Equal to them in many walks of life, most apparent of which is work. As stated earlier, women do what men are supposed, physically, to do. Or, at least in their pregnancy, women should stay home, as some would insist on. This very topic of women in the mountains is subject to many interesting sub-topics to consider. Some of these aspects of women's life have changed over time, and some other have not changed at all. As such, the purpose of this paper is to analyze this issue from three perspectives; **marriage**, **pregnancy** 'culture', and **health care**. In essence, the present study will mainly compare those three perspectives between past and present. Therefore, the paper will look at whether there are differences in what women in the mountains lived both in the past and present alike.

Keywords: Amazigh Women, marriage, work, pregnancy, health care

ORTAOKUL ÖĞRENCİLERİNİN BİLİŞSEL ESNEKLİK DÜZEYLERİNİN VE
**PROBLEM ÇÖZMEYE YÖNELİK YANSITICI DÜŞÜNME BECERİLERİNİN
MATEMATİK BAŞARILARI İLE İLİŞKİSİ**

RELATIONSHIP BETWEEN COGNITIVE FLEXIBILITY LEVELS AND REFLECTIVE
THINKING SKILLS TOWARD PROBLEM SOLVING WITH MIDDLE SCHOOL
STUDENTS' MATHEMATIC ACHIEVEMENT

Mustafa GÜÇLÜ

Erciyes Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü Kayseri Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-7565-3554

Pınar ORMAN

Erciyes Üniversitesi Eğitim Bilimleri enstitüsü Kayseri Türkiye

ORCID ID: 0000-0000-0000-0000

ÖZET

Bu çalışmanın amacı ortaokul öğrencilerinin bilişsel esneklik düzeylerinin ve problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin matematik dersi akademik başarıları ile ilişkisini ortaya koymaktır. Bu çalışma ilişkisel tarama modeli ile hazırlanan betimsel bir çalışmadır. Bu çalışma Kayseri ilinin merkez ilçelerinden birinde bir devlet okulunda gerçekleştirilmiştir. Çalışmaya 656 ortaokul öğrencisi tabakalı amaçsal örnekleme yöntemi ile seçkisiz olarak dahil edilmişlerdir. Çalışmanın amaçları doğrultusunda ortaokul öğrencilerinin bilişsel esneklik algılarının belirlenmesi için Dennis ve Vander Wal'in (2010) geliştirdikleri, Türkçe uyarlaması Gülüm ve Dağ (2012) tarafından yapılmış olan Bilişsel Esneklik Envanteri (BEE) kullanılmış, ölçeğin Crombach Alpha güvenirlik katsayısı $\alpha = ,894$ olarak hesaplanmıştır. Ortaokul öğrencilerinin problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerilerinin düzeyini belirlemek amacıyla Kızılkaya ve Aşkar (2009) tarafından hazırlanan Problem Çözmeye Yönelik Yansıtıcı Düşünme Becerisi Ölçeği kullanılmış ve ölçeğin Crombach Alpha güvenirlik katsayısı $\alpha = ,897$ olarak hesaplanmıştır. Öğrencilerin matematik dersi akademik başarı puanlarının belirlenmesinde 2019-2020 eğitim öğretim yılında elde ettikleri yılsonu matematik dersi ortalamaları kullanılmıştır. Elde edilen veriler normal dağılıma sahip olduğundan değişkenlerin birbirleri ile olan ilişkilerini belirleme amacıyla "Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı" kullanılmıştır. Bu çalışmanın bulgularına göre öğrencilerin matematik dersi akademik başarıları bilişsel esneklik düzeyleri ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahiptir. Bu ilişkinin Yine bu çalışmanın bulguları öğrencilerin matematik dersi akademik başarılarının problem çözmeye yönelik yansıtıcı düşünme becerileri ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişkiye sahip olduğunu ortaya çıkarmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bilişsel esneklik, problem çözmeye, yansıtıcı düşünme, matematik başarıları, ortaokul

ABSTRACT

The purpose of this study is to reveal the relationship between middle school students' cognitive flexibility levels and their reflective thinking skills toward problem solving and their academic

model” (correlational model). This study was carried out in a public school in one of the central districts of Kayseri province. This study was conducted with 656 middle school students which were randomly assigned by using the purposive sampling method. For the purposes of this study, Cognitive Flexibility Scale was used which developed by Dennis and Vander Wal (2010) to reveal the cognitive flexibility level. The scale translated into Turkish by Gülüm and Dağ (2012) and Cronbach Alpha reliability coefficient was calculated as $\alpha = .894$. The Reflective Thinking Skills Toward Problem Solving Scale prepared by Kızılkaya and Aşkar (2009), was used to determine the level of reflective thinking skills towards problem solving of secondary school students, and the Cronbach Alpha reliability coefficient of the scale was calculated as $\alpha = .897$. In determining the students' mathematic achievement their mathematics course averages were used in 2019-2020 school year. The Pearson Product Moment Correlation Coefficient was calculated to reveal relationship between two variables. According to the findings of this study, students' academic achievement in mathematics course has a positive and significant relationship with their cognitive flexibility levels. Moreover, the findings revealed that students' academic achievement in mathematics course had a positive and significant relationship with their reflective thinking skills towards problem solving.

Keywords: Cognitive flexibility, reflective thinking, problem solving, mathematic achievement, middle school

TÜRK EĞİTİM TARİHİNDEN KÖY ENSTİTÜLERİ: KURULUŞ, AMAÇ VE PROGRAMLAR HAKKINDA GENEL BİR DEĞERLENDİRME

THE VILLAGE INSTITUTES IN TURKISH EDUCATIONAL HISTORY: A GENERAL
EVALUATION ON ESTABLISHMENT, PURPOSE AND PROGRAMS

Mustafa GÜÇLÜ

Erciyes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü Kayseri Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-7565-3554

ÖZET

Bir ülkenin eğitim sisteminin sağlıklı bir zemin üzerine kurulabilmesi için Türk eğitim tarihi önemli araçlardan birisini oluşturmaktadır. Türk eğitim tarihinin en önemli amaçlarından birisi de geçmişten dersler çıkarmaktır. Böylelikle günümüz eğitim sorunlarına daha kalıcı çözümler üretilebilmektedir. Bu nedenle Türkiye’de öğretmen yetiştirme konusunda da sağlıklı çözümler üretilebilmesi için sorunun geçmişten itibaren ele alınmasında yarar bulunmaktadır. Türkiye’de öğretmen yetiştirme konusunda Cumhuriyet öncesinden itibaren önemli bir birikim bulunmaktadır. Öğretmen yetiştirme konusunda Cumhuriyet öncesinde başlatılan çalışmalar ve reformlar günümüzde de devam etmektedir. Köy Enstitüleri, Türkiye’de öğretmen yetiştirme tarihinden önemli dönem noktalarından birisini oluşturmaktadır. Tamamen Türkiye’ye özgü bir model olarak ortaya çıkan Köy Enstitüleri sadece köylünün eğitilmesinde değil aynı zamanda köyün kalkındırılmasını da amaçlamıştır. Son derece başarılı çalışmalar yapan bu kurumlar zamanla politize olduğu gerekçesiyle 1954 yılında kapatılmıştır. Yapılan araştırmada Türk öğretmen yetiştirme tarihinde önemli bir yere sahip olan Köy Enstitülerinin kuruluş, amaç ve işleyişi hakkında bilgiler verilmesi hedeflenmiştir. Betimsel analizin kullanıldığı araştırmada konuya ilişkin yapılan araştırma sonuçlarından yararlanılmıştır. Araştırma sonunda, Türk eğitim sisteminde uygulama alanı bulan, dönemi itibariyle eğitsel, sosyal ve kültürel olarak ülkemizde çok önemli roller üstlenen Köy Enstitüleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca Köy Enstitülerinin kuruluş amacı, eğitim programı, işleyişi ve yetiştirdiği öğretmen ve sağlık personeli sayış ve toplumda üstlendikleri roller hakkında da değerlendirmelerde bulunulmuştur. **Anahtar Kelimeler:** Türkiye, öğretmen yetiştirme, eğitim tarihi, köy enstitüleri.

ABSTRACT

Turkish education history is one of the important tools for a country's education system to be established on a healthy ground. One of the most important aims of Turkish education history is to draw lessons from the past. Thus, more permanent solutions can be produced for today's education problems. Therefore, healthy solutions for teacher training in Turkey, there are benefits in addressing the problems from the past to be produced. There is a significant backlog in teacher training since before the Republic of Turkey. Efforts and reforms initiated before the Republic regarding teacher training continue today. Village Institute, constitutes one of the most important periods from the date of teacher training in Turkey. Altogether the Village Institutes emerged as a model specific to Turkey aimed not only to educate the villagers in the

village also improved. These institutions, which carried out extremely successful works, were closed in 1954 on the grounds that they were politicized over time. In the research, it was aimed to give information about the establishment, purpose and functioning of Village Institutes, which has an important place in the history of Turkish teacher training. In the research in which descriptive analysis was used, the results of the research on the subject were used. At the end of the research, information was given about the Village Institutes, which found an area of application in the Turkish education system and played a very important role in our country in terms of education, social and cultural aspects. In addition, evaluations were made about the establishment purpose of the Village Institutes, the education program, the functioning and the number of teachers and health personnel they trained and the roles they assumed in the society.

Keywords: Turkey, teacher training, education history, the village institutes

BİYOMİMETİK VE BİYOMİMİKRI MİMARİNİN MEGA YAPILAR ÜZERİNE TASARIMI

DESIGN OF BIOMIMETIC AND BIOMIMICRY ARCHITECT ON MEGA STRUCTURES

Yüksek İç Mimar Aysu SARI ÇETİN

Ankara, TÜRKİYE.

ORCID NO: 0000-0003-3616-785X

ÖZET

Gelişen ve hızla değişen dünyada konut tasarımı da bu ihtiyaçlar doğrultusunda şekil almaktadır. Yapıların kalabalık kentlerde yetersiz kalmasına bir çözüm olarak ortaya çıkan dikey yapılar çok katlı olmasıyla beraber strüktür ve fonksiyon açısından da kullanıcı için önemli bir kriter olmaktadır. Multidisipliner bir çalışmayla ortaya çıkan mega yapıların tasarımı sırasında biyomimikri tekniğiyle yani doğadan ilham alınarak tasarlanan yapının hem sağlamlık hem de doğa koşullarına karşı ayakta kalması için biyomimetik mimari ile bir arada bütüncül olarak tasarlanmaktadır. Doğadaki bütün canlılar uyum içerisinde yaşamlarını sürdürmektedirler, hayvan, böcek ve bitkilerin yaradılışındaki şeklinin bir amaca hizmet ettiğini biçim ve fonksiyonlarından açıkça görülmektedir. Doğadaki çözümlerin sade, etkili olması ve canlıların yapılarını inceleyerek ortaya çıkan bilgilerin mühendis ve mimarların kendi alanlarında uygulanması için mega yapıların her alanında kullandıkları ve çok iyi sonuçlar aldıkları görülmektedir. Buna örnek olarak La Sagrada Famila yapısındaki kolonlar ve iç mekandaki her detayın doğadan birebir etkilenecek yapılmaması, Eastgate Centre da kullanılan termit yuvalarındaki havalandırma sisteminin yapılara uygulanması, The Gherkin binasında uygulanan çelik kafes sisteminin venüs sünger yapısından etkilenecek uygulanması gibi birçok örnekler görülmektedir.

Anahtar kelimeler: Biyomimikri Mimari, Biyomimetik Mimari, Mega yapılar

ABSTRACT

In the developing and rapidly changing world, housing design takes shape in line with these needs. Vertical structures, which appear as a solution to the insufficiency of buildings in crowded cities, are an important criterion for the user in terms of structure and function, although they are multi-storey. During the design of the mega-structures that emerged with a multidisciplinary study, it is designed with biomimicry technique, that is, with the inspiration of nature, it is designed in a holistic manner together with biomimetic architecture in order to survive both robustness and natural conditions. All living things in nature live in harmony. It is clearly seen from the form and functions that the shape of animals, insects and plants in their creation serves a purpose. It is seen that the solutions in nature are simple and effective and that the information that comes out by examining the structures of living things is used by engineers and architects in all areas of mega-structures and they get very good results. As an example, there are many examples such as the columns in the La Sagrada Famila structure and the construction of every detail in the interior by being directly affected by the nature, the application of the ventilation system in the termite nests used in the Eastgate Center to the

buildings, the application of the steel cage system applied in The Gherkin building by influencing the venus sponge structure.

Keywords: Biomimicry Architect, Biomimetic Architect, Mega Buildings

OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN MATEMATİK EĞİTİMİNE YÖNELİK ÖZYETERLİK DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ*

Prof. Dr. Gürbüz OCAK¹

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fak, Eğitim Bilimleri Bölümü, Afyon, Türkiye

ORCID ID: 0000-0001-8568-0364

İlknur AVCI GÜRYEL

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bil. Ens. YL Öğrencisi, Afyon, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-2374-0426

ÖZET

Matematik özyeterliği bireylerin matematiğe yönelik belli bir görevi yerine getirme veya gerçekleştirme, bir problemi başarılı bir şekilde çözebilme yeteneğine olan inancıdır. Öğretmenin matematik özyeterliğine sahip olması; matematik öğretiminde kullanılan yöntem ve teknikleri, öğrencinin öğrenmeye katılımını ve öğrencinin anlamasını, öğretilenleri ve öğretimin kalitesini etkilemekte, bu da öğrencilerin başarılarını etkilemektedir. Bu sebeple iyi yetişmiş öğretmenlerin yüksek özyeterliğe sahip olmaları beklenmektedir. Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin matematik eğitimine yönelik özyeterlik düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Öğretmenlerin matematik eğitimine yönelik özyeterlik düzeylerini belirleyebilmek için araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin matematik eğitimine yönelik özyeterliklerinde; yaş, medeni durum, kıdem yılı, çalıştığı kurum türü, çalışılan yaş grubu ve bulunulan kurumda çalışma süresine göre anlamlı bir farklılaşma bulunup bulunmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2019-2020 eğitim-öğretim yılında, Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi bağımsız anaokulları ve resmi okul bünyesindeki anasınıflarında görev yapmakta olan 248 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri Şeker (2013) tarafından geliştirilen “Okul Öncesi Öğretmenlerinin Matematik Eğitimine Yönelik Özyeterlik Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır. Verilerin istatistiksel çözümlemelerinde Betimsel İstatistikler, Bağımsız Örneklem T Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin matematik eğitimine yönelik özyeterlik düzeyinin yüksek olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre okul öncesi öğretmenlerinin matematik eğitimine yönelik özyeterlikleri, yaş grubu 23-30 olanlar ile 31-40 ve 41-50 olanlar arasında, yaş grubu 31-40 olanlar lehine; buldukları kurumda 2-5 yıl aralığında çalışma süresi olanlar ile 6 yıl ve üzeri olanlar arasında, buldukları kurumda çalışma süresi 6 yıl ve üzerinde olanlar lehine; kıdemi 16 yıl ve üzerinde olanlar ile 0-5 yıl aralığında olanlar arasında 16 yıl ve üzerinde kıdem yılı bulunanlar lehine anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin matematik

*Bu çalışma “Okul öncesi Öğretmenlerinin Matematik Pedagojik Alan Bilgileri ve Matematik Eğitimine Yönelik Özyeterliklerinin İncelenmesi” adlı tez çalışmasının bir bölümünü oluşturmaktadır. Çalışma aynı zamanda Afyon Kocatepe Üniversitesi BAPK’ça desteklenmektedir Yürütücü: Prof.Dr.Gürbüz OCAK/ Proje No:19.SOS.BİL.03).

eğitimine y6nelik 6zyeterlikleri 6đretmenin yaşı, kıdem yılı ve bulunduğu kurumda 6alışma s6resine g6re anlamlı farklılık g6sterirken; medeni durum, bulunduğu kurum t6r6 ve 6alışılan yaşı grubuna g6re anlamlı farklılık g6stermediği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okul 6ncesi matematiđi, matematik eğitimine y6nelik 6zyeterlik.

*Bu 6alışma “Okul 6ncesi 6đretmenlerinin Matematik Pedagojik Alan Bilgileri ve Matematik Eğitimine Y6nelik 6zyeterliklerinin İncelenmesi” adlı tez 6alışmasının bir b6l6m6n6 oluşturmaktadır. 6alışma aynı zamanda Afyon Kocatepe 6niversitesi BAPK’6a desteklenmektedir Y6r6t6c6: Prof.Dr.G6rb6z OCAK/ Proje No:19.SOS.BİL.03).

**OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN MATEMATİK PEDAGOJİK ALAN
BİLGİ DÜZEYLERİNİN İNCELENMESİ***
INVESTIGATION OF THE PEDAGOGICAL CONTENT KNOWLEDGE ABOUT
MATHEMATICS OF PRE SCHOOL TEACHERS

Prof. Dr. Gürbüz OCAK

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fak, Eğitim Bilimleri Bölümü, Afyon, Türkiye

ORCID ID: 0000-0001-8568-0364

İlknur AVCI GÜRYEL

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Sosyal Bil. Ens. YL Öğrencisi, Afyon, Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-2374-0426

ÖZET

Okul öncesi dönemde nitelikli bir matematik eğitimi gerçekleştirilmesi öğretmenlerin matematik bilgisine sahip olmaları ile yakından ilişkilidir. Öğretmenlerin genel olarak matematik öğretebilmek için, güçlü bir matematiksel ve pedagojik altyapıya sahip olmaları gerekmektedir. Okul öncesi matematiğinde pedagojik alan bilgisi matematik hakkında bir içeriğin hangi öğretim yaklaşımına uygun olup içerik öğelerinin daha iyi bir öğretim için nasıl düzenlenebileceğini bilmeyi içermektedir. Bu çalışmada okul öncesi öğretmenlerinin matematik pedagojik alan bilgi düzeylerinin mevcut durumunun belirlenerek bazı değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Öğretmenlerin matematik pedagojik alan bilgi düzeylerini belirleyebilmek için araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmada okul öncesi öğretmenlerinin matematik pedagojik alan bilgilerinde; yaş, medeni durum, kıdem yılı, çalıştığı kurum türü, çalışılan yaş grubu ve bulunulan kurumda çalışma süresine göre anlamlı bir farklılaşma olup olmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini 2019-2020 eğitim-öğretim yılında, Afyonkarahisar İl Milli Eğitim Müdürlüğüne bağlı resmi bağımsız anaokulları ve resmi okul bünyesindeki anasınıflarında görev yapmakta olan 248 okul öncesi öğretmeni oluşturmaktadır. Araştırma verileri Smith (1998) tarafından geliştirilip Aksu ve Kul (2017) tarafından Türkçe'ye uyarlanan "Okul Öncesi Matematiğinde Pedagojik Alan Bilgisi Ölçeği" kullanılarak toplanmıştır. Verilerin istatistiksel çözümlerinde Betimsel İstatistikler, Bağımsız Örneklemler T Testi ve Tek Yönlü Varyans Analizi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda okul öncesi öğretmenlerinin pedagojik alan bilgilerinin orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bulgulara göre okul öncesi öğretmenlerinin matematik pedagojik alan bilgileri yaş grubu 23-30 olanlar ile 31-40 olanlar arasında, yaş grubu 23-30 olanlar lehine; çalıştıkları yaş grubu 36-47 ay olanlar ile 48-59, 60-72, 36-72 ay olanlar arasında 36-47 ay olanlar lehine; çalışma süresi 0-1 yıl arasında olanlar

*Bu çalışma "Okul öncesi Öğretmenlerinin Matematik Pedagojik Alan Bilgileri ve Matematik Eğitimine Yönelik Özyeterliklerinin İncelenmesi" adlı tez çalışmasının bir bölümünü oluşturmaktadır. Çalışma aynı zamanda Afyon Kocatepe Üniversitesi BAPK'ya desteklenmektedir Yürütücü: Prof.Dr.Gürbüz OCAK/ Proje No:19.SOS.BİL.03).

ile 2-5 yıl arasında olanlar ve 6 yıl ve üzerinde olanlar arasında, çalışma süresi 0-1 yıl arasında olanlar lehine anlamlı farklılık göstermiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin matematik pedagojik alan bilgileri yaş, çalışılan yaş grubu ve bulunulan kurumda çalışma süresine göre anlamlı farklılık gösterirken; medeni durum, kıdem yılı ve çalıştıkları kurum türüne göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir.

Anahtar kelimeler: Okul öncesi, matematik eğitimi, pedagojik alan bilgisi.

*Bu çalışma “Okul öncesi Öğretmenlerinin Matematik Pedagojik Alan Bilgileri ve Matematik Eğitime Yönelik Özyeterliklerinin İncelenmesi” adlı tez çalışmasının bir bölümünü oluşturmaktadır. Çalışma aynı zamanda Afyon Kocatepe Üniversitesi BAPK’ça desteklenmektedir Yürütücü: Prof.Dr.Gürbüz OCAK/ Proje No:19.SOS.BİL.03).

YENİ DÜNYA DÜZENİNDE DİJİTALLEŞMENİN SANAT ALGILARI VE GÖRME BİÇİMLERİNE ETKİSİ

EFFECT OF DIGITALIZATION ON ART PERCEPTIONS AND FORMS OF VISION IN
THE NEW WORLD ORDER

Songül HAMARAT

Bayburt Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Resim Bölümü

ORCID NO: 0000-0001-5413-0415

ÖZET

Dijitalleşme, başta teknoloji sektörü olmak üzere sağlık, sanat gibi hayatımızın hemen hemen her alanında etkisi altına alarak yön vererek dünya çapında hızlı değişim ve gelişme süreçlerinin yaşandığı bir dönemdir.

Sanat dünyasında dijitalleşme ise, sanatın yeni şekli olarak kabul edilmektedir. Adobe Systems, Adobe Photoshop ve Adobe Illustrator gibi yazılımlar dijital iletişim teknolojileri ve dijital platformlar sayesinde kendi dönüşümünü sağlayarak sınırlarını aşarak global bir nitelik kazanmaktadır. Böylece sanatçılar eserlerini dijital platformlarda sergileyerek geniş olarak geniş bir coğrafyaya ulaşabilmektedir. Böylece dijital çağın sanatı değişen algılar ve görme biçimlerinin değişmesine yol açan dijitalleşmeyle birlikte Avangart sanatçıların veya sanatçının sanatını hangi perspektifle ifade edeceğine özgürce karar verebilmesine olanak sağlayarak yeni bir vizyon kazandırmaktadır.

Bu gelişmeler ışığında, dijital çağın sanatı değişen algılar ve görme biçimlerinin incelenmesi hedeflenmiştir. Ayrıca, bu alanda yapılanları bir araya getirerek elde edilecek verilerin sonraki çalışmalara değerli bir kaynak olacağı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Dijitalleşme, Algı, Görme Biçimleri, Yeni Dünya Düzeni

Songül HAMARAT

Bayburt University, Faculty of Art and Design, Department of Painting

ABSTRACT

Digitalization is a period of rapid change and development processes around the world, affecting almost all areas of our lives, such as health, art, especially in the technology sector.

In the art world, digitalization is considered the new form of art. Software such as Adobe Systems, Adobe Photoshop, and Adobe Illustrator cross their boundaries, providing their own transformation through digital communication technologies and digital platforms. In this way, artists can reach a wide geography by exhibiting their works on digital platforms. In this way, the art of the digital age gives a new vision by allowing avant-garde artists or artists to freely decide which perspective to express their art with, along with digitalization, which leads to changing perceptions and ways of seeing.

In light of these developments, the art of the digital age is aimed at examining changing perceptions and ways of seeing. In addition, it is believed that the data obtained by combining what is done in this area will be a valuable resource for subsequent studies.

Keywords: Art, Digitalization, Perception, Forms Of Vision, New World Order

ÖRGÜT KÜLTÜRÜNÜN ÖRGÜTSEL BAĞLILIK ÜZERİNE ETKİSİ

EFFECT OF ORGANIZATIONAL CULTURE ON ORGANIZATIONAL COMMITMENT

Perihan ABAY

SOSYAL BİLİMLER İSTANBUL/TÜRKİYE

ORCID NO: 0000-0002-7493-7723

ÖZET

Günümüzde yaşanan teknolojik gelişmeler dijitalleşmenin de etkisiyle örgütlerin varlık amaçlarını ve yaşam koşullarını gittikçe zorlaştırmakla birlikte rekabet ortamının oluşmasına zemin hazırlamaktadır. Bu rekabet ortamında örgütlerin en güçlü unsurunun “insan” olduğu görülmektedir. Çünkü teknolojiyi üreten de kullanan da “insan”dır. Örgütte eğitilmiş insan gücünü elde tutabilmek ve bir bağlılık oluşturabilmek rekabet avantajı elde etmek açısından son derece önem arz etmektedir.

Örgütler, rakiplerine karşı rekabet gücünü artırmak için örgüt amaçları doğrultusunda çalışanlarını bir arada tutmak ve onları birleştirebilmek amacıyla örgüt kültürüne ihtiyaç duymaktadırlar. Öğrenilen ve paylaşılan, düşünüş ve davranış biçimini belirleyen; normlar, inançlar, semboller ve değerler bütünü olarak görülen, çalışanlara farklı bir kimlik veren örgüt kültürünün; örgütle ve çalışanların birbirleriyle bağ kurmalarını sağladığını, çalışan performansları üzerinde ve dolayısıyla örgüt performansı üzerinde etkin bir rol üstlendiği söylenebilir.

Örgüt kültürü, örgütün tüm çalışanları tarafından benimsenen ve paylaşılan değerler bütünüdür. Örgütsel bağlılık ise, çalışanların örgüte olan bağlılığın gücünü ifade eder. Örgüte olan bağlılıktan bahsedebilmek için ortada bir değer yargısı ve paylaşılan değerlerin olması gerekir. Bu değerlerin güçlü ve büyük kitleler tarafından benimseniyor olması örgüte olan bağlılığı artırmaktadır.

Örgütler, çalışanlarıyla iyi ilişkiler kurarak örgüt içerisinde ki konumları ne olursa olsun değer vermek zorundadırlar. Bu noktada örgütün hedeflerine ulaşmada örgütsel bağlılığın ne kadar önemli ve kritik bir kavram olduğu görülmektedir. Örgüte bağlılık duymayan çalışanlar devamsızlık, sadakatsizlik, işten ayrılma, performans düşüklüğü gibi sorunlar yaygın olarak görülmektedir. Bu sorunlar örgüt açısından büyük finansal kayıplara neden olabilmektedir. Bu nedenle örgütler çalışanlarının bağlılık düzeylerini artırmak isteyecektir.

Bu amaçla, modern yönetim yaklaşımlarına göre bir örgütün varlığını ve etkinliğini sağlayan en önemli unsurun insan faktörü olduğu bilinmektedir. Bir örgütte çalışanların ödüllendirilmesi, çalışanların örgüt üzerinde etki sahibi olduğunu düşünmeleri, örgüt ve çalışanlar arasında açık iletişim ortamının oluşturulması örgütü bir adım ileriye taşıyacak faktörler olarak görülmektedir. Bu faktörlerin örgüt hedeflerine ulaşımı kolaylaştıracağı düşünülmektedir.

Bu bağlamda, güçlü kültüre sahip olan örgütte güçlendirilmiş çalışanlar, örgütün amaçlarını bireysel çıkarlarının üstünde görebilir. Örgüt kültürü ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkinin örgütün amaçlarına ulaşmasında önemli bir etken oluşturduğu var sayımıyla yapılan bu incelemenin amacı örgüt kültürü ve örgütsel bağlılık arasındaki ilişkiyi, çalışanların örgüt

kültürünü nasıl algıladıkları ve örgütsel bağlılık algılarının nasıl oluştuğu konuları irdelenecektir.

Anahtar Kelimeler: Örgüt kültürü, örgütsel bağlılık, insan kaynağı,

ABSTRACT

Today's technological developments, with the effect of digitalization, make the existence goals and living conditions of organizations increasingly difficult, and prepare the ground for the formation of a competitive environment. In this competitive environment, it is seen that the most powerful element of organizations is "human". Because it is "human" who produces and uses technology. Retaining the trained manpower in the organization and creating a commitment is extremely important in terms of gaining competitive advantage.

Organizations need an organizational culture in order to keep their employees together and unite them in line with the goals of the organization in order to increase their competitiveness against their competitors. Learned and shared, determining the way of thinking and behavior; The organizational culture, which is seen as a set of norms, beliefs, symbols and values, gives employees a different identity; It can be said that it enables the organization and the employees to bond with each other, plays an active role on the employee performance and therefore on the performance of the organization.

Organizational culture is the set of values adopted and shared by all employees of the organization. Organizational commitment refers to the strength of employees' commitment to the organization. In order to talk about commitment to the organization, there must be a value judgment and shared values. The fact that these values are strong and adopted by large masses increases the loyalty to the organization.

Organizations have to establish good relations with their employees and value them regardless of their position in the organization. At this point, it is seen how important and critical concept organizational commitment is in achieving the goals of the organization. Employees who are not loyal to the organization are common problems such as absenteeism, disloyalty, leaving the job, and poor performance. These problems can cause great financial losses for the organization. For this reason, organizations will want to increase the commitment level of their employees.

For this purpose, it is known that the most important factor that ensures the existence and effectiveness of an organization according to modern management approaches is the human factor. Rewarding employees in an organization, thinking that employees have an impact on the organization, creating an open communication environment between the organization and its employees are seen as factors that will carry the organization one step further. These factors are thought to facilitate the achievement of organizational goals.

In this context, empowered employees in the organization, which has a strong culture, may see the objectives of the organization above their individual interests. The aim of this study, which is made with the assumption that the relationship between organizational culture and organizational commitment is an important factor in achieving the goals of the organization,

is to examine the relationship between organizational culture and organizational commitment, how employees perceive organizational culture and how organizational commitment perceptions are formed.

Keywords: Organizational culture, organizational commitment, human resources,

**AZƏRBAYCAN TƏSVİRİ SƏNƏTİNDƏ MİLLİ ÜSLUB VƏ FƏRHAD
XƏLİLOV**

NATIONAL STYLE AND FARHAD KHALILOV IN AZERBAIJANI FINE ARTS

Əliyev Əli İsmayıl oğlu

Bakı Xəreoqrafiya Akademiyasının dissertantı

Azərbaycan Dövlət İqtisad Universiteti, Dizayn kafedrasının müəllimi

XÜLASƏ

Bu məqalədə müasir Azərbaycan rəssamlığının görkəmli nümayəndələrindən biri olan F.Xəlilovun özünəməxsus bədii dəsti-xəttə malik olan əsərləri və bu əsərlərin daimi atributlarından biri olan Abşeron mövzusu işıqlandırılır. Hələ keçən əsrin 60- cı illərindən Azərbaycan rəssamları arasında sosializm prinsiplərindən imtina edənlər çoxluq təşkil edirdilər. Bu rəssamlar Vətənimizin etnoqrafiyası və mənzərələrini yaradır, vətənimizin təbii gözəlliklərini təsvir edirdilər. Bu qrup rəssamlardan bir hissəsi də öz yaradıcılıqlarını Abşeronla həsr edirdilər ki, bu rəssamlardan biri də Azərbaycan xalq rəssamı Fərhad Xəlilov idi ki, o da, 1960-cı illərdən başlayaraq milli rəssamlıq ənənələrini yaşadan çoxsaylı rəssamlara rəssamlara bərabər öz qəhrəmanlarını Abşeronun doğma gözəlliklərində axtarırdı. Onun Mircavadov, Rasim Babayev, Mirnadir Zeynalov, Bəhlulzadə və digər rəssamlarla milli ideallara sadiqliyi ilə XXəsr Azərbaycan incəsənətində yeni üföqlər açıldı.

Müəllifin yaradıcılığında fəlsəfi dünyagörüş əsərlərinin ən çox nəzərə çarpan cəhətlərindəndir. Onun Abşeron yarımadasına və Xəzər dənizinə olan məhəbbəti və bu doğma yurda və Vətənə həsr etdiyi mövzusunun onun əsərlərində müxtəlif fəlsəfi fikir və mənə daşdığıını, eyni zamanda dəniz vasitəsi ilə rəssamın müəyyən simvolik-rəmzi mənaları tamaşaçıların diqqətinə çatdırdığıının şahidi oluruq. Müəyyən atributları bütöv, ümumi və böyük formada təqdim edən rəssam xırdaçılıqdan uzaq olaraq bu predmetlərə konkret, eyni zamanda fəlsəfi münasibəti ilə diqqəti cəlb edir. Eyni zamanda forma bütövlüyü sonralardan rəssamın yaradıcılığında bir sət üslub da formalaşdırmışdır.

Açar sözlər: Abşeron, qayalar, kolorit, təəssürat, dəniz, üslub, bütövlük, mücərrəd, milli.

ABSTRACT

This article highlights one of the prominent representatives of modern Azerbaijani art – F.Khalilov’s works, which has a unique artistic line, and the theme of Absheron, one of the permanent attributes of these works. The majority of Azerbaijani artists renounced the principles of socialism since the 60s of the last century. These artists created the ethnography and landscapes of our homeland, described the natural beauties of our homeland. Some of this group of artists also dedicated their works to Absheron and one of these artists was the People’s Artist of Azerbaijan Farhad Khalilov, who searched for his heroes in the native beauties of Absheron by joining many artists, who immortalize the national art traditions since the 1960s. New horizons were opened in the 20th century Azerbaijan by his devotion to national ideals with Mirjavadov, Rasim Babayev, Mirnadir Zeynalov, Bahlulzadeh and other artists.

One of the most noticeable features of the author’s works is philosophical outlook. We see his love for the Absheron Peninsula and the Caspian Sea, and the fact that his theme dedicated to this native land and homeland has different philosophical ideas and meanings in his works, at the same time the artist conveying certain symbolic meanings to the audience through the sea. The artist, who presents certain attributes in a whole, general

and large form, draws attention to these objects through his concrete, but at the same time philosophical approach.

Key words: Absheron, rocks, color, impression, sea, style, completeness, abstract, national

TÜKETİCİLERİN ETNOSENTRİK EĞİLİMLERİNİN DEMOGRAFİK ÖZELLİKLERE GÖRE DEĞİŞİMİ

Güray YILMAZ

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü,
İşletme Doktora, Bandırma, Balıkesir

ORCID NO: 0000-0003-3760-4150

Öğr. Gör. Pınar KURT

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu,
Tıbbi Hizmetler ve Teknikler, Bandırma, Balıkesir.

ORCID NO: 0000-0001-6870-4248

ÖZET

Küreselleşmenin etkisiyle günümüzde teknolojiye kadar birçok alan hızlı bir değişim içerisindedir. Bu değişimin yansımaları sadece bireysel boyutlarla değil, artık toplumsal boyutlara ulaşmıştır. Toplumların sahip olmuş oldukları siyasi, kültürel ve ekonomik yapılar yaşanan bu gelişmelerle birlikte değişiklik göstermektedir. Bu nedenle pazarlama anlayışında da köklü değişiklikler olmaktadır. Önceleri üretim odaklı olan pazarlama anlayışı günümüzde tüketiciyi merkeze koyarak hareket etmektedir. Böylelikle tüketicilerin istek ve ihtiyaçlarına hızlıca karşılık verebilen işletmeler rakiplerine kıyasla pazarda büyük avantaj yakalamaktadırlar. Toplumsal yapının değişmesi ve teknolojinin gelişmesiyle birlikte tüketicilerin davranışları da farklılık göstermiş ve bu nedenle tüketici yönlü araştırmalar ağırlık kazanmıştır. Bu kapsamda tüketici etnosentrizmi, tüketici davranışlarını etkileyen önemli bir kavram olarak görülmektedir. Tüketici etnosentrizmi, tüketicilerin ürün veya hizmetleri satın alırken düşüncelerindeki milli duygularının etki derecesi diğer bir ifadeyle tüketicilerin ürün veya hizmet satın alırken oluşan hisleri olarak ifade edilmektedir. Bu kavrama göre tüketiciler ithal ürünlere karşı önyargılı davranmakta ve yerli ürünleri satın almayı tercih etmektedirler. Bu durum tüketicilerin yerli ürünlere karşı bağlılığını artırdığından tüketicilerin davranışlarını etkilediğini göstermektedir. Ayrıca tüketici etnosentrizmi yüksek olan kişiler, yabancı ürün satın alımının yerli ürüne, ekonomiye ve istihdam açısından olumsuz etkilediğini ve ürünlerin kalitelerine bakılmaksızın uygunsuz olduğunu düşünmektedirler. Uluslararası pazarlarda faaliyet gösteren ya da uluslararası pazarları hedefleyen işletmeler için de tüketici etnosentrizmi çok önemlidir. Etnosentrik tüketiciler, yabancı ürünlere karşı önyargılı olmalarından ve bu ürünleri ülkelerine karşı bir tehdit olarak algıladıklarından yabancı pazarlara açılmak isteyen işletmeler, bu tehditten kaçınmak yerine gerekli önlemleri alarak başarılı olmanın yolunu izleyebilirler. Bununla birlikte tüketicilerin etnosentrik eğilimlerinde demografik özellikler de etkili olabilir. Dolayısıyla bu çalışmanın amacı, tüketicilerin etnosentrik eğilimlerinin üzerinde demografik özelliklerine değişip değişmediğini incelemektir. Bu bağlamda Zonguldak ili Kilimli ilçesinde yaşayan 18 yaş ve üzeri 231 kişiye anket uygulaması yapılmıştır. Verilerin analizinde frekans, güvenilirlik, normallik ve Anova testlerinden yararlanılmıştır. Sonuç olarak

tüketicilerin etnosentrik eğilimlerinin gelir durumlarına ve siyasi kimliklerine göre farklılaştığı sonucuna varılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Tüketici, Tüketici Davranışı, Etnosentrizm.

ABSTRACT

With the effect of globalization, many areas from technology to politics are in a rapid change today. The reflections of this change have now reached social dimensions, not just individual dimensions. The political, cultural and economic structures of societies have changed with these developments. Therefore, there are radical changes in the marketing approach. The marketing approach, which was production-oriented before, nowadays acts by putting the consumer in the center. Thus, businesses that can respond quickly to the demands and needs of consumers gain a great advantage in the market compared to their competitors. With the change in the social structure and the development of technology, the behaviors of the consumers have also changed, and for this reason, consumer research has gained importance. In this context, consumer ethnocentrism is seen as an important concept that affects consumer behavior. Consumer ethnocentrism is expressed as the degree of influence of the national feelings of consumers while purchasing products or services. According to this concept, consumers behave prejudiced against imported products and prefer to buy domestic products. This shows that as it increases the loyalty of consumers to domestic products, it affects the behavior of the consumers. In addition, people with high consumer ethnocentrism think that the purchase of foreign products negatively affects the domestic product, the economy and employment, and that the products are inappropriate regardless of their quality. Consumer ethnocentrism is also very important for businesses operating in international markets or targeting international markets. Because ethnocentric consumers are prejudiced against foreign products and perceive these products as a threat to their country, businesses that want to open up to foreign markets can follow the path of success by taking necessary precautions instead of avoiding this threat. However, demographic characteristics may also be effective in the ethnocentric tendencies of consumers. Therefore, the purpose of this study is to examine whether consumers' ethnocentric tendencies have changed over their demographic characteristics. In this context, a questionnaire was applied to 231 people aged 18 and over living in Kilimli district of Zonguldak province. Frequency, reliability, normality and Anova tests were used to analyze the data. As a result, it is concluded that the ethnocentric tendencies of consumers differ according to their income and political identities.

Key Words: Consumer, Consumer Behavior, Ethnocentrism.

MODERN PROBLEMS OF THE OIL INDUSTRY DEVELOPMENT IN SUDAN

Adam Abdelsamad

Baku State university, Faculty of geography, Department of Social and economic geography,
Baku, Azerbaijan.

ORCID NO: 0000-0003-1359-7486

ABSTRACT

Before the secession of the state of South Sudan, Sudan took good steps in the field of oil production and export. Oil revenues constituted the main source of the state treasury with more than 60% of the total revenues. However, this situation quickly changed after secession and became insufficient production even for domestic start-up, not to mention exports, as a result of many problems that plagued this sector. This article tries to look into these problems that the sector is facing and then offer recommendations solutions that help to alleviate these problems. These problems are: fluctuations in oil prices, weak production, corruption, lack of transparency in revenues, protests by the local community against the oil companies' policy and addressing the environmental effects of oil in the fields. The article has been used analytical descriptive approach based on primary and secondary data, and the article found that these problems played a pivotal role in influencing the oil industry in Sudan and created a huge gap that negatively impacted the economic development process in Sudan. The article recommended that the government adopt policies and laws that contribute to reducing these problems in order for this sector to push forward the economic development in Sudan.

Keywords: modern problems, oil industry, lack of transparency, local community, environmental effects.

О ПОВЫШЕНИИ КАЧЕСТВА УЧЕБНОГО ПРОЦЕССА В УСЛОВИЯХ КРЕДИТ-МОДУЛЬНОГО ОБУЧЕНИЯ

Шаманов Г.З.* , Салимова С.А.

Ташкентский химико-технологический институт.

Шаманова Л.Б.

Средняя школа №1 Шайхантахурского района города Ташкента

О процессе педагогического преподавания написано множество книг, посвящены диссертационные работы и доклады на конференциях. Основные его составляющие: знания, умения и навыки всегда занимали умы ученых и политиков. И все-таки излишне усложнен, громоздок и инерционен его механизм и чаще всего отстает от жизни. Вряд ли отыщется универсальный алгоритм «самого правильного» обучения и это относится ко всем, без исключения, учебным дисциплинам ко всей системе образования.

В ходе работ по проектированию новых и развитию существующих информационно-коммуникационных технологий для решения задач управления вузом приходится иметь дело в основном с теми же стандартными задачами, которые имели место в вузах пять, десять, тридцать лет тому назад. Что касается собственно организации учебного процесса, то это задачи расчета штатов профессорско-преподавательского и учебно-вспомогательного персонала; планирование учебного процесса и его контроль от разработки учебных планов и программ учебных дисциплин до их реализации в расписании; проведение мероприятий, обеспечивающих организацию сессий и учет их результатов в движении контингента и назначении стипендий; организация работы ГАК и оформление дипломов выпускникам. Эти и другие задачи решались и до внедрения ЭВМ, концептуально переносились в среду первых ЭВМ, постоянно модернизировались с учетом появления новых поколений компьютеров и программного обеспечения, не меняя, по большому счету, своей сути.

В нашей стране в течение многих лет инструкции по эксплуатации образовательных механизмов спускались из министерств и ведомств. Они были достаточно жесткими, но финансово подкреплены. С получением же демократических свобод и относительной автономии высших учебных заведений возникли проблемы, связанные с необходимостью самостоятельного формирования учебных планов и штатного расписания на фоне резкого ограничения финансовых средств из государственного бюджета.

С появлением государственного образовательного стандарта, предусматривающего некую унификацию образования и наряду с этим заметную экономию бюджетных средств, рационально управлять учебным процессом стало еще труднее. Это касается как образовательного учреждения в целом, так и всех его учебных подразделений. Это легко проиллюстрировать на примере кафедры.

На кафедрах есть практические и лабораторные занятия, где число студентов не должно быть более десяти. Есть еще расчётно-графические работы, итоговая

аттестация и наконец, научная работа. Все это приводит к значительному увеличению часов преподавательской нагрузки и как следствие этого - педагогических ставок. Но только вот число преподавателей государство считает не по числу набравших часов, а по количеству обучающихся студентов. И в этом нередко состоит основное противоречие между заведующим кафедрой и администрацией вуза.

Кафедра всеми силами борется за увеличение числа часов, надеясь на увеличение количества ставок, а администрация поставлена в жесткие условия расчета числа преподавательских ставок от числа студентов.

Следовательно, в основу расчета суммы денег на зарплату нужно положить число учащихся - студентов, стажеров, ординаторов, аспирантов, докторантов, понимая, что за учебную работу заплатят только эти определенные деньги и никакие больше. Этот жесткий факт хорошо иллюстрируется вспомогательной величиной, учитываемой при расчете заработной платы - стоимостью одного учебного часа. Она получается простым делением суммы денег на полное число учебных часов.

По стоимости одного часа к числу часов, которые кафедра ведет по учебному плану, подсчитывается сумма денег на зарплату за данный вид учебной работы и определяется среднее число ставок профессорско-преподавательского состава для каждой кафедры.

Искусственное увеличение числа учебных часов в этих условиях невыгодно, поскольку может привести только лишь к снижению стоимости часа и увеличению преподавательской нагрузки за меньшие деньги.

В этих условиях остро встает вопрос, как в период образовательных реформ, так и в период экономической нестабильности и в достаточно сжатые сроки обеспечить повышение качества обучения.

Кафедра «**Основы механики - машины и оборудование пищевого промышленности**» в этом аспекте предусматривает сокращение времени непродуктивного педагогического труда в рамках аудиторной и внеаудиторной нагрузки. Сюда относятся: время на разъяснение сути домашних и контрольных заданий; проведение текущего и рубежного контроля, а также проверка работ с использованием подготовленных для этих целей эталонов, представление части материала лекционных и семинарских занятий на схемах и наглядных стендах с пояснениями, выделение вопросов контроля по каждой теме, позволяющих обучаемым ориентироваться в системе курса. Повышение эффективности учебного процесса опирается на самостоятельную работу студентов на практических занятиях.

Кафедрой подготовлены учебно-методические материалы, направленные на организацию и управление этой работы. Успешное использование методических пособий для самостоятельной работы студентов на практических занятиях предусматривает высокий уровень их исходной подготовки.

Сотрудниками кафедры разработаны программы – задания для самостоятельной подготовки студентов во вне учебного времени. По каждой теме занятий составлен перечень дополнительной литературы, рекомендуемой для самоподготовки. В процессе

проведения занятий широко используются ситуационные задачи и тесты для оценки исходного и итогового уровня знаний студентов.

Сокращение время на некоторые виды педагогической деятельности должно компенсироваться современными средствами быстрой доставки необходимой качественной информации каждому студенту. Здесь на первое место выходит обеспечение учащихся достаточным доступом к системам телекоммуникаций.

На кафедре в этой связи проводится создание необходимых баз данных и наполнение их надлежащим материалом. В Университете рассматривается и возможность введения в рамки очной школы, элементов дистанционного заочного обучения.

Возможности дальнейшего совершенствования преподавания и улучшения качества подготовки студентов нам видятся в сочетании всех видов, форм и методов аудиторной и внеаудиторной работы при условии тщательного контроля всех ее этапов со стороны преподавателя.

Кафедра считает, что экзамен, как итоговый контроль уровня знаний и умений студентов, является наиболее эффективной формой оценки результатов учебного процесса и работы преподавателя.

Использованная литература:

1. Граничина О.А. Контроль качества образовательного процесса в вузах России и за рубежом. – СПб.: Изд-во СПбГУ. 2006.
2. Бордовский Г.А., Граничина О.А., Трапицын С.Ю. Модели и методы внешнего и внутреннего оценивания качества образования в вузах. Научно-методические материалы «Междисциплинарные исследования и гуманитарные технологии». – СПб: Изд-во ООО «Книжный дом». 2008.

KÜLTÜREL MİRASIN GÖRSEL KAYDI: GÜMÜŞHANE İLİNDE BELLEK VE SÖZLÜ TARİH ÇALIŞMASI

VISUAL CHRONICLE OF CULTURAL HERITAGE: THE STUDY OF MEMORY AND
ORAL HISTORY IN GÜMÜŞHANE

Doç. Dr. Sertaç Timur DEMİR

Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo TV ve Sinema Bölümü, Gümüşhane
Türkiye

ORCID NO: 0000-0002-9420-9416

Dr. Öğr. Üyesi Ali ÖZCAN

Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, Gümüşhane Türkiye

ORCID NO: 0000-0002-4773-9764

Arş. Gör. Muhammed Said TUĞCU

Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Gazetecilik Bölümü, Gümüşhane Türkiye

ORCID NO: 0000-0003-0598-7097

Öğr. Gör. Yasemin GÜNEY

Gümüşhane Üniversitesi İletişim Fakültesi Radyo TV ve Sinema Bölümü, Gümüşhane
Türkiye

ORCID NO: 0000-0002-1582-9052

ÖZET

Sözlü tarih çalışmalarının temel amaçlarından biri kayıt altına alınmadığı takdirde yitip gidecek olan insan hafıza, hatıra, tecrübe ve tanıklıklarının korunarak kültürel mirasın geleceğe aktarımını sağlamaktır. Doğu Karadeniz Bölgesinde yer alan şehirlerimizde yaşlı nüfus ve sözlü kültür oldukça yüksektir. Bu nüfusun zengin bellek birikimleri, hayat tecrübeleri ve tanıklıkları mevcut kuşaklar için evvelinden yürünmüş yoldaki bir ayak izi niteliğindedir. Söz konusu ihtiyar nüfusumuz ile birlikte tecrübe birikimleri yok olup gitmekte kuşaklara hayati deneyimleri, tecrübeleri ve hafızaları aktarılamamaktadır. Gümüşhane Üniversitesi Bilimsel Araştırma Proje Koordinatörlüğü tarafından desteklenen bu proje ile amaçlanan; toplumsal bir sorumluluk duygusundan hareketle mevcut kuşaklara biriken tecrübenin sosyal yaşam, aile, komşuluk ve akrabalık ilişkileri, evlilik, sosyal nezaket ve adabı muaşeret başlıkları altında yöneltilecek sorular kapsamında aktarımının sağlanmasıdır. Bu vesileyle çalışmanın kapsamını Gümüşhane ili oluşturmaktadır. Bu şehrimizde yaşayan ihtiyarlarımızla yukarıda belirttiğimiz başlıklar altında yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilecek olup bu görüşmelerle tecrübe ve tanıklarının kayıt altına alınarak şimdi ve geleceğe aktarımın sağlanması hedeflenmektedir. Bu çerçevede sosyal bilimlerde son dönem çalışmalarda kabul gören sözlü tarih yöntem olarak kullanılacak olup, bu yöntemin ana hatlarını ilkin görüşme gerçekleştirilecek kişilerin belirlenmesi ardından gerçekleştirilecek olan yüz yüze görüşme ve bu görüşmelerin ses ve görüntü olarak kayıt altına alınması oluşturmaktadır. Bu bildiri, tamamlanmış projenin süreç ve sonuçlarına dair çıktıları ortaya koymaktadır.

Anahtar Kelimeler: Kültür, Miras, Bellek, Sözlü Tarih, Gümüşhane.

ABSTRACT

One of the main aims of oral history studies is to contribute to the transmission of cultural heritage to the future generations by preserving human memory, memories, experiences and testimonies that would be disappear if not recorded. In our country the Eastern Black Sea Region, the number of old age people and oral history are considerably high. The rich memory accumulation, life experiences and testimonies of this population are like a footprint for the present generations. As I mentioned previously with elderly population, experience accumulations are disappearing and vital experiences, experiences and memories cannot be transferred to the present generations. For this reason, this Project, which is supported by Gümüşhane University Coordinatorship of Scientific Research Projects, aim that the transfer of the experience accumulated to the existing generations based on as a sense of social responsibility within the scope of questions to be addressed under the headings of social life, family, neighborhood and kinship relations, marriage, social courtesy and manners. On this wise, the scope of the study constitutes the province of Gümüşhane. Face-to-face interviews will be held under the headings mentioned above with our elders living in our city, and it is aimed to record their experiences and witnesses and transfer them to the future and now. In this framework, oral history, which is accepted in recent studies within the field of social sciences will be used as a research method, and the main lines of this method are face-to-face interviews and the recording of these interviews as audio and video. This presentation describes the outputs of the process and results of the completed project.

Keywords: Culture, Heritage, Memory, Oral History, Gümüşhane.

GÖÇ'ÜN PSİKOLOJİK YÖNÜ
PSYCHOLOGICAL ASPECT OF MIGRATION

Zeynep KOÇ

Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gaziantep, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-8755-9303

Ece KAPLAN

Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gaziantep, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-0610-4703

ÖZET

Uluslararası Göç Örgütü'ne (International Organization for Migration-IOM) göre dünyada her yıl birkaç milyon insan yasa dışı göç etmektedir. Bu göçmenlerin tehlikeli yolculuklar, kaçakçılık ağları tarafından sömürülme, yabancı bir toprakta hoşgörüsüzlük, zorlu çalışma ve yaşam koşulları gibi durumlarla karşılaşma riski çok yüksektir. Yasa dışı göçmenler hakları gasp edildiği zaman, düzensiz ve zor durumları yüzünden yardım arama davranışında da çekinik ve korkaktırlar. Göç süreci göç etme hazırlığının yapıldığı göç öncesi dönem, bir yerden diğerine fizik-sel olarak yol alınan göç dönemi ve göçmenin yeni topluma kültürel, ekonomik, politik ve sosyal açıdan uyum sağlamaya çalıştığı göç sonrası dönem olarak üçe ayrılır. Göç Öncesi ve Göç Dönemi: Göçün erken dönemlerinde ve göç sırasında ruhsal travma yaşayanlarda hem bu dönemde, hem de yaşam boyu travma sonrası stres bozukluğu ve depresyon başta olmak üzere ruhsal hastalıkların ortaya çıkma riskinin arttığı bir çok çalışmada gösterilmiştir. Yerleşme Aşaması: Göç tamamlandıktan sonra birçok yeni sorun ortaya çıkar. Göçle birlikte kişi memleketini, ailesinin tamamını ya da bir kısmını gerçek ya da sembolik anlamda yitirmiştir. Göç eden kişinin kendi kültürüne yakın bir ülkeye gidip gitmemesi, göç edilen yerde konuşulan dil de ruh sağlığı üzerine etkilidir. Göçmen birçok kayıp yanında ana dilini de yitirebilir. Yeni kültüre uyum sağlamak ise kişinin şimdiye kadar alışık olduğu ve benimsediği sosyal değerler, davranış ve tutumlarda değişiklikleri içerir. Tüm bu kayıplar için yas tutulur. Bu yas uzun sürerse psikiyatrik müdahale gerekebilir. Psikoanalitik Açıdan Göç: Göçmenin güvensizliği kendisini çaresiz hissetmesine yol açar ve uygun fırsatları bile etkin biçimde kullanmaktan alıkoyar. Göçmen, bir yandan diğer insanlar gibi olma isteği duyarken bir yandan yeni kültür tarafından yok edilecekmiş gibi korkuya kapılır, bir taraftan da kimliğini korumak ve kendisini olduğu gibi hissetmek ister. Bu çatışmalar onda yabancılaşmaya ve duygusal karmaşalara sebep olur. Yalnızlık ve yabancılaşma duyguları anksiyetik ve depresif belirtileri artırır ve akabinde iştahsızlık, hazımsızlık, uyku düzensizliği ve baş ağrısı gibi psikosomatik şikâyetlerin oluşmasına neden olabilir. Özellikle dış göç yaşantısının göçmenlerin psikolojisini nasıl etkilediğini açıklayan çeşitli yaklaşımlar vardır. Bunlar, "Sosyal İzolasyon", "Kültürel Şok" ve "Kültürel Değişme" olarak adlandırılan yaklaşımlardır. Bu yaklaşımlara göre, göç edilen yeni yerde birey ailesinden, sosyal çevresinden ve kültüründen uzakta kaldığı için çeşitli duygusal sorunlar yaşamaktadır.

Göçün Yol Açtığı Psikososyal Sorunlar: Stresli yaşam olayları, önemli sosyal değişiklikler ve kişinin sahiplendiği kültürün tehdit altında olması çeşitli sonuçlara ve ruhsal hastalıklara yol

açabilmektedir. Göç nedeninin kendi istekleri dışındaki sebeplerle ilişki olmasının, yeni yerin sosyal ve kültürel farklılığındaki fazlalığın psikososyal sorunları arttırdığı bilinmektedir. Göçmenlerin, göç alan ülkeye yerleşebilmelerindeki ve uyumundaki başarı ya da başarısızlıkları o ülkedeki hükümetlerin ve toplumun tutumuna; o ülkedeki göç politikalarına; göçmenlere yönelik yerleşme ve destek programlarına; göçmenlerin fiziksel ve ruh sağlıklarına yönelik kolaylaştırıcılara ve son olarak göçmenin kişilik özelliklerine ve stresle başa çıkmalarına bağlıdır. Sosyal ve kültürel değişme, kentleşme, modernleşme, kültürleşme, asimilasyon, adaptasyon ve yaşam stresi üzerinde yapılan çalışmalar, göç yaşantısı ile psikolojik bozukluk arasında önemli bir ilişkinin varlığını ortaya koymaktadır. Göç eden kişilerin sosyal ve fiziki çevrelerinin değişmesi, bu yeniliklere uyum sorununu da beraberinde getirmektedir. Göç nedeni, göç eden kişiler, göçün türü, göçle varılan yer ve burada yaşananlar değiştiğinde göç eden kişilerin karşılaştıkları uyum sorunları da değişmektedir. Göçmenlerin Yaşadıkları Duygular: Yabancılık Duygusu, yalnızlık duygusu, boşluk duygusu, özlem duygusu, değerler, köksüzlük, anavatandaki değer yargılarının aşağılanması, aşağılık duygusu, anadilin işlevini kaybetmesi, kuşkuculuk, kırgınlık, suçluluk duygusu, ön yargı. Göç eden ailelerde ve bireylerde birçok psikiyatrik sorunun ortaya çıktığı, özellikle; depresif bozukluklar, anksiyete bozuklukları, samotoform bozukluklar ve uyum bozukluklarının sık görüldüğü belirtilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Göç, Psikoloji, Ruh sağlığı

ABSTRACT

According to the International Organization for Migration-IOM, several million people migrate illegally every year around the world. These migrants are at great risk of encountering situations such as dangerous journeys, exploitation by smuggling networks, intolerance to a foreign land, difficult working and living conditions. Illegal immigrants are also recessive and cowardly in seeking help because of their erratic and difficult situations when their rights are violated. The migration process is divided into three as the pre-immigration period when preparing to migrate, the migration period that is physically traveled from one place to another, and the post-migration period when the migrant tries to adapt to the new society in cultural, economic, political and social terms. Pre-migration and Migration Period: It has been shown in many studies that the risk of developing mental illnesses, especially post-traumatic stress disorder and depression, increases in this period and lifelong in those who have experienced mental trauma during the early stages of migration and during migration. The Settlement Stage: After the migration is completed, many new problems arise. With the migration, the person lost his hometown, all or part of his family, in real or symbolic terms. Whether the immigrant goes to a country close to his / her own culture and the language spoken in the place of immigration also affects mental health. In addition to many losses, the immigrant can also lose his mother tongue. Adapting to the new culture includes changes in social values, behaviors and attitudes that a person has been accustomed to and adopted until now. All these losses are mourned. If this grief lasts for a long time, psychiatric intervention may be required. Psychoanalytic

Immigration: The insecurity of the immigrant makes him feel helpless and prevents him from using even suitable opportunities effectively. On the one hand, the immigrant wants to be like other people, on the other hand, he is afraid that he will be destroyed by the new culture, on the other hand he wants to protect his identity and feel himself as he is. These conflicts cause alienation and emotional turmoil in him. Feelings of loneliness and alienation increase anxiety and depressive symptoms and subsequently cause psychosomatic complaints such as anorexia, indigestion, sleep disturbance and headache. There are various approaches that specifically explain how emigration experience affects the psychology of immigrants. These are the approaches called "Social Isolation", "Cultural Shock" and "Cultural Change". According to these approaches, the individual experiences various emotional problems in the new place of immigration because he is away from his family, social environment and culture. Psychosocial Problems Caused by Migration: Stressful life events, important social changes and the threat of the culture that the person adopts can lead to various consequences and mental illnesses. It is known that the reason for migration is related to reasons other than their own will, and the excess social and cultural difference of the new place increases psychosocial problems. The success or failure of migrants in their ability to settle and adapt to the receiving country depends on the attitude of the governments and society in that country; immigration policies in that country; settlement and support programs for immigrants; It depends on the facilitators of the physical and mental health of immigrants and, finally, on the migrant's personality traits and coping with stress. Studies on social and cultural change, urbanization, modernization, acculturation, assimilation, adaptation and life stress reveal the existence of an important relationship between migration experience and psychological disorder. The change in the social and physical environment of the immigrants brings along the problem of adaptation to these innovations. As the reason for migration, people who migrated, the type of migration, the place of migration and what happened here changes, the adaptation problems faced by migrants also change. Emotions Experienced by Immigrants: A sense of strangeness, a sense of loneliness, a sense of emptiness, longing, values, rootlessness, humiliation of values in the homeland, a sense of inferiority, loss of function of the mother tongue, skepticism, resentment, guilt, prejudice. Many psychiatric problems arise in families and individuals who migrate. It is stated that depressive disorders, anxiety disorders, somatoform disorders and adjustment disorders are common.

Keywords: Immigration, Psychology, Mental health

SAVAŞ'IN PSİKOLOJİK BOYUTU

THE PSYCHOLOGICAL DIMENSION OF THE WAR

Zeynep KOÇ

Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gaziantep, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-8755-9303

Ece KAPLAN

Gaziantep Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Fakültesi, Hemşirelik Bölümü, Gaziantep, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-0610-4703

ÖZET

Savaşlar, insanlar tarafından gerçekleştirilen, dünyada ölüm nedenleri arasında önemli bir etken olan, sağ kalan mağdurların ise biyopsikososyal sağlığını önemli ölçüde bozan evrensel bir halk sağlığı sorunudur. Ölüm ve yaralanmaların önemli bir nedeni olan savaşlar fiziksel, cinsel, duygusal ve ekonomik birçok şiddetin yaşanmasına neden olarak, yarattığı tahribat sonucunda insanları temel ihtiyaçlarından yoksun bırakarak hem fiziksel hem de ruhsal yıkıma uğratabilmektedir. Savaş, toplumda ve bireyde çeşitli alanlarda değişiklik meydana getirir. Birçok ruhsal hastalığın ortaya çıkması veya tetiklenmesi, toplumda ve bireylerde şiddet ve saldırganlık davranışında artış, temel insani değerlerin kaybedilmesi, kişinin kendine ve ilişkili olduğu topluluğa yabancılaşması, gelişen yeni nesillerin kişilik gelişimi üzerinde negatif ve kalıcı etkileri bu değişikliklerin başlıcalarıdır. Bir saldırıya ilk tepki genellikle artan anksiyete, panik, uyku bozukluğu, alkol ya da madde ve ilaç kullanımı, olağan etkinliklerde bozulma ve kimi durumlarda saldırıyla ilintili gibi düşünülen kişi ya da topluluklara karşı öç almaya yönelik hareketler olabilmektedir. İzleyen günlerde bir yatışma olabileceği gibi, olayın etkisinin büyüklüğüne (Örn. ölü sayısı) bağlı olarak değişik şiddette tepkiler oluşabilir.

Halen dünyanın birçok yerinde savaşlar, terör saldırıları ve darbeler gerçekleşmekte iken bu olayların gerçekleştiği toplumlar sıkıntı, kaygı düzeyi, intihar ve TSSB bakımından oldukça riskli durumdadır. Bu risklerin yanı sıra savaş sırasında kaybolan veya yaşamını yitiren aile bireylerinin geride bıraktıkları yakınlarında baş etmede güçsüzlük, depresyon, anksiyete ve somatizasyon bozukluklarının ortaya çıktığı bildirilmiştir. Kişiler savaşlar ile birlikte sıklıkla fiziksel şiddet, şiddete bağlı yaralanmalar, cinsel istismar, tükenmişlik, anksiyete bozuklukları, depresyon, TSSB, uyku bozuklukları, uyum bozuklukları, alkol ve madde kötüye kullanımı gibi psikiyatrik sorunlar yaşamaktadır. Savaş sonrası ortaya çıkan ruhsal bozuklukların başında travma sonrası stres bozukluğu (TSSB), depresif bozukluk, yaygın anksiyete bozukluğu ve alkol/madde kullanım bozuklukları gelmektedir.

Anahtar Kelimeler: Savaş, Psikolojik boyut, Ruh sağlığı

ABSTRACT

Wars are a universal public health problem that is waged by people, is an important factor in the causes of death in the world, and significantly impairs the biopsychosocial health of survivors. Wars, which are an important cause of deaths and injuries, cause many physical,

sexual, emotional and economic violence, and as a result of the damage they cause, they can deprive people of their basic needs both physically and mentally. War brings about changes in society and individual in various fields. The emergence or triggering of many mental illnesses, the increase in violent and aggressive behavior in the society and individuals, the loss of basic human values, the alienation of the individual from himself and the community he is associated with, and the negative and permanent effects of the developing new generations on personality development are the main ones. The first reaction to an attack is usually increased anxiety, panic, sleep disturbance, alcohol or substance and drug use, disruption in usual activities, and in some cases, acts of revenge against people or communities thought to be associated with the attack. In the following days, there may be an alleviation or reactions of different severity may occur depending on the magnitude of the effect of the event (eg number of deaths). While wars, terrorist attacks and coups are still happening in many parts of the world, the societies where these events take place are in a very risky situation in terms of distress, anxiety, suicide and PTSD. In addition to these risks, it has been reported that the family members who lost their lives or lost their lives during the war had weakness in coping with their relatives, depression, anxiety and somatization disorders. Along with wars, people often experience psychiatric problems such as physical violence, violent injuries, sexual abuse, burnout, anxiety disorders, depression, PTSD, sleep disorders, adjustment disorders, alcohol and substance abuse. Post-traumatic stress disorder (PTSD), depressive disorder, generalized anxiety disorder and alcohol / substance use disorders are the leading mental disorders that occur after the war.

Keywords: War, Psychological dimension, Mental health

PROFESSIONAL ACTIVITY OF A SPECIAL TEACHER IN THE SYSTEM OF INCLUSIVE EDUCATION IN KAZAKHSTAN

Koshzhanova G.A., Karaeva T.N., Mukazhanova E.T.

Kazakh National Women's Teacher Training University
Republic of Kazakhstan, Almaty

ANNOTATION

The state program for the development of education and science in the Republic of Kazakhstan for 2020-2025 shows a low level of quality inclusive education for children with special educational needs, as well as a shortage of specialists for psychological and pedagogical support of children in an inclusive environment. It is planned to carry out a set of measures to modernize pedagogical education, taking into account the deep transformations in the education system, as well as new requirements arising from global trends in education. The work will be carried out in the areas of training, retraining of teachers, continuous professional development of teachers, improving the system of attracting talented and experienced specialists. Psychological and pedagogical support will be provided to children with special educational needs in an inclusive environment. The provision of public services in the field of special and inclusive education will be optimized and automated, which will integrate health care and social protection information systems.

The word "inclusive" means "include" in Latin, "including myself", and in English it means "mix". The purpose of inclusive education is to educate children with special educational needs together with normal children. At the same time, recognizing inclusive education as one of the main directions of the special education system, this approach is one of the options, it is necessary to consider from the point of view of implementing other methods of teaching children with special educational needs, along with the practice of teaching and educating them in a specific special (correctional) educational organization. At present, children with special educational needs can receive better quality correctional and pedagogical assistance from special educational institutions. It is necessary not only to preserve them, but also to open support centers on their basis to help children integrated into public schools and teachers who provide pedagogical support.

The Constitution of the Republic of Kazakhstan stipulates that no citizen may be discriminated against on the basis of family name, social, official and property status, sex, race, nationality, language, religion, beliefs, place of residence or any other circumstances. That is, inclusive education is a system of education as an equal individual, regardless of gender, religion or origin. Inclusive education is a new approach to education that gives all children the right to education, ensures respect for the student and ensures the individuality of each student, regardless of whether they meet the criteria of the school system.

AZERBAYCAN DİLİNDE ESKİ FİLLER
OLD VERBS IN AZERBAIJANI LANGUAGE

Prof. Dr. Hacı HUSEYNOVA

Azerbaycan Devlet Pedagoji Üniversitesi, Filoloji Fakültesi, Bakü, Azerbaycan

ORCID NO: 0000-0002-3223-427X

ÖZET

Her dilin fiilleri tarihsel olarak eski ve köken olarak ulusaldır. Aynı şey Türkçe ve Azeri Türkçesi için de geçerlidir. Bu fikri kanıtlamak için dilimizdeki bazı fiillerin oluşumuna dikkat etmek yeterlidir. Örneğin, batmak (suda) kelimesine dikkat edek.

Gelişimin sonraki aşamalarında bu kelimedden “batırma, batırılma” gibi kelimeler de ortaya çıkmıştır. Batmak fiilinin kökü ve temelini inceleyerek biz diyer kelimeleri de de inceliyoruz. Fiiller, esas olarak herhangi bir işin, hikayenin, eylemin işlevi ile bağlantılı olarak ortaya çıkar. Çoğunlukla isimlerden oluşuyor. Mesela; “*Yollamak, qaralamak, çoxalmaq!*” ve diyer kelimelerde olduğu gibi. Görüldüğü gibi, isimler, sıfatlar ve sayıların gösterdiğimiz fiillerin oluşumunda yer aldığı açıktır. Bu kelimelerin oluşumunda fiil yaratan sözcük ekleri önemli rol oynamıştır. Bu kelimelerde kök kısmına morfolojik elamet olan -la² eklenir ve bunun sonucunda bir fiil oluşur.

Şimdi ilginç bir kelime olan "batmak" fiilinin oluşumuna bakalım. Kelimenin kökü nasıl açıklanır?

Bu kelime eski çağlardan beri yazılı metinlerde kullanılmaktadır. Anlamsal olarak, bir şey düşer, çöker, dibe iner, yere girer vb. olarak açıklanmaktadır. Bu kelime aynı zamanda mecazi olarak bazı deyimisel ifadelerle yol açmak için kullanılmıştır: “batqı, batqın, bataq, batı vb.” kelimeler şu sıradandır.

"Batmak" kelimesi sadece Azerbaycan dilinde değil, diğer Türk dillerinde de yoğun olarak kullanılmaktadır. Kelimenin "bat" elementi, olumsuz anlamda "aşağı, alt" anlamına gelir. Fiil muhtemelen aynı içeriğe sahip bir isimden türetilmiştir.

Tarihsel ve teorik kaynaklar, Türklerin yaşadığı coğrafyayı paylaşan Elamîlerin dilinde "batur, batır" kelimesinin "aşağı, alt" anlamında geliştiğini göstermektedir. Bu dil gerçeği eski Bisitun yazıtlarında korunmaktadır. Örneğin; "Batur huqgu hupogit" ifadesi "kanun altında tutuyorum // derju pod zakonom-anlamındadır.

Bu gerçek göz önüne alındığında, Rusça'da alt, aşağı anlamında kullanılan "pod" elementinin Elam dilindeki "bat // batur // batır" kelimesinden türediğini söyleyebiliriz. Bu kelimedde "bat" kelimenin kökü, (-ur) ise gramer eki olarak izah edilebiliyor. Sonuç olarak tüm Türk dillerinde kullanılan "batmak" fiilinin “alt-aşağı” anlamlı "batur" isminden türemiş olduğunu söyleyebiliriz.

Anahtar kelimeler: fiil, havuz, etimoloji, anlam, yaratılmış

ABSTRACT

The verbs of each language are historically ancient and national in origin. The same is true for Turkish and Azerbaijani-Turkish. To prove this point, it is enough to pay attention to the

formation of some verbs of our language. For example, consider the word “batmak (in the water)”.

In the later stages of development, words “batırma, batırılma// batırma, batırılma” such as drowning and drowning also appeared. By examining the root and base of the verb to sink, we also study the same derivatives. Verbs arise mainly in connection with the function of any work, story, action. It is formed mostly from nouns. “Yollamag, garalamag, chokhalmag (Send, slander, multiply) And as in other words. As can be seen, it is obvious that parts of speech, such as nouns, adjectives, and numbers, stand in the formation of the verbs we show. Lexical suffixes formed verbs played an important role in the formation of these words. In these words, the morphological sign $-la^2$ is added to the root part, and as a result, a verb is formed.

Now let's look at the formation of the verb "batmak// sink", which is an interesting word. How is the root of the word clarified?

This word has been used in written books since ancient times. Semantically, something falls, collapses, goes to the bottom, enters the ground, and so on. is explained as. The word was also used figuratively and gave rise to some phraseological expressions: "batgı, batgın, batag, batı, etc." the words are ordinary.

The word "bat" is intensively used not only in the Azerbaijani language, but also in other Turkic languages. The "bat//sink" component of the word means "bottom, down" with negative emotions. The verb is probably derived from a noun containing the same content.

Historical and theoretical sources show that in the language of the Elamites, who shared the geography inhabited by the Turks, the word "batur, batır" was developed in the sense of "batur, batır ". The fact of that language is preserved in the ancient Bisitun inscriptions. For example; The phrase "batur huqgu hupogit// batur huggu hupoğit" means "I'm keeping under the law (kanun altında tutuyorum)// derju pod zakonom".

Given this fact, we can say that the "pod" component, which is used in the Russian language in the lower, lower sense, is derived from the Elamite word "bat // batur // batır". In this word "bat" is taken as the root of the word, (-ur) as a grammatical suffix. As a result, we can say that the word "batmak// sink " used in all Turkic languages is derived from the name "batur// batur " derived from the word alt-aşağı.

Keywords: verb, sink, etymology, meaning, created

REKLAMLARDA TOPLUMSAL CİNSİYETİN ROLÜ

THE ROLE OF GENDER IN ADVERTISEMENTS

Gonca GONCA

Bartın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İşletme, Bartın, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0001-5830-2296

Pınar KURT

Bandırma Onyediy Eylül Üniversitesi, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu, Tıbbi

Hizmetler ve Teknikler, Balıkesir, Türkiye

ORCID ID: 0000-0001-6870-4248

ÖZET

Modern pazarlama tekniklerinin ve anlayışının hızla geliştiği günümüzde üretici ile tüketici arasındaki bağın kurulmasında, mal ve hizmetlerin tüketicilere sunulmasında reklam önemli bir yere sahiptir. Reklamın amacı, tüketiciye bilgi aktarmak ve tüketiciyi ürün veya hizmeti kullanmaya, satın almaya teşvik etmektir. Reklamlar bu amaç doğrultusunda reklama konu olan ürün, hizmet veya fikrin hedef kitlesini etkilemek için genellikle toplumsal normlara uygun olarak hareket etmelidirler. Bu bağlamda reklama konu olan kadın ve erkek karakterlere verilen roller çoğu zaman var olan toplumsal rollerin yansımasıdır. Diğer bir ifade ile reklamlardaki kadın ve erkek karakterleri toplumun kadınlara ve erkeklere yükledikleri rollerin birer temsili olmaktadır. Bu durum toplumun kadınlardan ve erkeklerden beklenen davranış kalıplarıyla ve onlara biçilen toplumsal cinsiyet kavramıyla ilişkilendirilmektedir. Toplumsal cinsiyet, bir toplum tarafından oluşturulmuş, kadınlar ve erkekler arasındaki rolleri, davranışları, zihinsel ve duygusal özellikler bakımından ayırmayı ya da bu ayrımın nasıl olması gerektiği konusundaki inançları ve beklentileri ortaya koymaktadır. Toplumsal cinsiyet, kadın ve erkeklerin her türlü rollerini, sorumluluklarını, sınırlamalarını, fırsatlarını ve ihtiyaçlarını analiz etmeye yarayan sosyoekonomik bir değişkendir. Toplumsal cinsiyet yaşamımızı şekillendirmekte ve nasıl davranmamız gerektiğini öğretmektedir. Aile ve toplum içerisinde nasıl yemek yeneceği, uyunacağı, kadın ve erkeğin evde ve ev dışındaki davranış biçimlerini reklam vasıtasıyla toplumsal cinsiyet modellerine uygun bir biçimde sunmaktadır. Reklamlar, toplumun norm ve değerlerine uygun olarak üretildiğinden reklamlardaki norm ve değerler gerek reklam iletilerinin başarısında gerekse toplumun toplumsal cinsiyetteki rollere olan bakışına ve o rollerin düzenlenmesine de yansımaktadır. Diğer bir ifade ile reklamı yapanlar, reklamlardaki kadın ve erkek cinsiyet rollerini hedef kitlenin beklentilerine göre üretmektedir. Ayrıca kültür ile yakından ilişkili olan reklamlar önemli bir ikna aracı olarak görüldüğünden cinsiyet rolleri açısından reklamlar incelemeye konu olmaktadır. Dolayısıyla bu çalışmada, toplumsal cinsiyet ve reklam kavramı tanımlanmaya çalışılmış olup, toplumsal cinsiyet ve reklam arasındaki ilişki incelenerek, reklamlardaki kadın ve erkek imgeleri 2019-2020 yılında yayınlanan reklam örnekleri üzerinden incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Toplumsal Cinsiyet, Reklam, Eril Model, Dişil Model

ABSTRACT

Today, where modern marketing techniques and understanding are rapidly developing, advertising has an important place in establishing the link between the producer and the consumer and in the presentation of goods and services to consumers. The purpose of the advertisement is to convey information to the consumer and to encourage the consumer to use and purchase the product or service. For this purpose, advertisements should generally act in accordance with social norms in order to influence the target audience of the product, service or idea subject to the advertisement. In this context, the roles given to male and female characters that are the subject of advertising are often the reflection of existing social roles. In other words, male and female characters in advertisements represent the roles society assigns to women and men. This situation is associated with the behavioral patterns expected of society from women and men and the concept of gender assigned to them. Gender refers to the beliefs and expectations established by a society about separating roles, behaviors, mental and emotional characteristics between women and men, or how this distinction should be. Gender is a socioeconomic variable that serves to analyze all kinds of roles, responsibilities, limitations, opportunities and needs of women and men. Gender shapes our lives and teaches us how to behave. It presents how to eat and sleep in the family and society, and how women and men behave at home and outside the home in accordance with gender models through advertising. Since the ads are produced in accordance with the norms and values of the society, the norms and values in the advertisements are reflected both in the success of the advertising messages and the society's view of the gender roles and the regulation of those roles. In other words, advertisers produce male and female gender roles in advertisements according to the expectations of the target audience. In addition, since advertisements, which are closely related to culture, are seen as an important means of persuasion, advertisements are subject to examination in terms of gender roles. Therefore, in this study, the concept of gender and advertising was tried to be defined, and the relationship between gender and advertising was examined, and the images of men and women in advertisements were examined through the advertisement samples published in 2019 and 2020.

Keywords: Gender, Advertising, Masculine Model, Feminine Model

MİLLİ BİRLİK VE KÜLTÜR SEMBOLÜ NEVRUZ DİNİ KAYNAKLARDA

Prof. Dr. Ülker Azat kızı Nebiyeva

Bakü Devlet Üniversitesi, Azerbaycan

ÖZET

Türksoylu halkların erken mitolojik düşüncelerinden etkilenen eski dönem ekincilik, hayvancılık, doğanın yeniden uyanışı, baharın gelişi ile ilgili görüşlerle zenginleşen ve milli kutlama sisteminde yüzyıllarca sabitleşen en muhteşem bayramlardan biri Nevruz'dur. Bu bayram halkımızın manevi dünyasını aksettiren, ahlaki değerleri, etik estetik görüşleri kendinde barındırarak bu günümüze ulaştıran bütün kültür birleşmesidir.

Nevruz doğanın uyanışı ile ilgili oluşan bayramdır. Nevruz bayramının kökeni eski anlatımlarla ilgili olduğuna ve çok geniş alanları kapsadığı için, onun net oluşma tarihi ile ilgili haber yürütmek yalınış olur. Ama bu konuda çeşitli ihtimallr mevcuttur, yani bayramın birincil topluluk döneminin çeşitli aşamasında oluşumu ile ilgili fikirler mevcuttur. Bazı kaynaklara göre, daha Eheniler döneminde (m.ö 558-330) Nevruz'u kutlama halk arasında yayılmıştır. Bazı araştırmacılar bu bayramın çağımızdan önce III binyılda Babil'de yapılması ile ilgili bilgiler veriyorlar.

Genel olarak, Nevruz kültürel değerler birleşimi olduğuna göre, onu tarihen çeşitli din ve tarikat adamları desteklemiş, kendi bayramları gibi kabul etmiş, ona iyi yaklaşımda bulunmuşlar. Zerdüştler Nevruz geleneklerini daha da zenginleştirmiş, onun yayılmasına büyük etki göstermişler. "İslam din adamları da Nevruz'a saygıyla yaklaşmış, hatta bayram günü Hz. Ali'yi hilafet görevine yükselmekle onu, nasıl derler, biraz benimsemek istemişler. Bunu başaramadıkta ise bazı din adamları ve hakimler Nevruz'u bazı dönemlerde yaşamakla birlikte ise din adamları ve hakimler Nevruz'u bazı dönemlerde yasaklamakla ilgili teşebbüs göstermişler".

Kaynaklar belirtiyor ki, zamanında "Hürmüz" adıyla ilgili bayram yapmış, islamın oluşumu sonrası yasaklanmıştır. Halife Muaviye'nin (661-680) sarayına gelen din adamları "Bu bayram Hürmüz değil, Nevruz (Yeni gün) olarak tanımlıyor. O bahar takvim bayramıdır" diyerek ona yaklaşımda bulunmuşlar. Bundan sonra Muaviye bu bayramın yapılmasına ortam oluşturuyor. Hecac bin Yusuf'un (661-719) döneminde Nevruz'a yeniden yasaklar konulmuş, nihayet, Halife Ömer bin Avdülaziz'in (717-720) başkanlık yıllarında ise bayrama karşı olan bütün yasaklara son konulmuş ve Nevruz daha geniş şekilde kutlanmaya başlanmıştır.

Uzun yüzyıllarca İslam bilim adamlarının eserlerinde Nevruz bayramının içeriği, aynı zamanda bu bayramda yapılacaklar rutinlerle ilgili bilgiler verilmiştir. Orta asırların saygın bilim adamı ve düşünürü Abu Reyhan El- Biruni (973-1051/1052) Nevruz ve İslam ilişkilerine dair değerli araştırmaların yazarıdır. O, kendi eserlerinde İslamın Nevruz'a yaklaşımını belirten detaylara dokunarak belirtmiştir ki, Arap halifeleri ilk dönemlerde Nevruz bayramı üzerine bazı yasaklar koysalar da, Muhammed peygamber (s.a.v) ona yeni bir detay getiriyor. Peygamberimizin bayramla ilgili söylediği bir olaydan sonra Nevruz İslam dünyasında daha geniş yayılmıştır. El Biruni Ebd es Samet bin Ali'ye istinaden böyle bir rivayeti belirtmiştir. "Nevru günü Muhammed peygambere (s.a.v) içerisinde helva olan

gümüş kase hediye ediyorlar. Peygamber “Bu nedir?” diye bilgi istedikte ona diyorlar ki, “Nevruz helvası” . Peygamber “Nevruz nedir?” – diye tekrar sordukta ise ona cevap veriyorlar ki, Nevruz büyük halk bayramıdır. O zaman peygamber diyor: “Evet, bu o gündü ki, o gün Allah ölüleri tekraren canlandırmıştır.”

Peygamber o gün ona gönderilen gümüş kasedeki Nevruz helvasından bir lokma yemiş, kalanını ise kendi ashabesine vererek demiştir ki, “Hep nevruz olsun” .İlgi çeken konulardan biri de şudur. Nevruz sahıların esas amacın kapsayan, dünyanın ve insanın oluşumunda direk bulunan dört kutsal varlıkla ilgili Kurani Kerim`de bilgi verilmektedir.

Anahtar kelimeler: Nevruz, kaynak, İslam, kültür, dönem, halk

HAVYAR VE HAVYAR TEKNOLOJİSİ CAVIAR AND CAVIAR TECHNOLOGY

Doç. Dr. Emine ÖZPOLAT

Fırat Üniversitesi, Su Ürünleri Fakültesi, Avlama ve İşleme Teknolojisi Bölümü, Elazığ,
Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-6369-0649

Prof. Dr. Bahri PATIR

Bingöl Üniversitesi, Veteriner Fakültesi, Gıda Hijyeni Ve Teknolojisi Bölümü, Bingöl,
Türkiye.

ORCID ID: 0000-0001-59339971

ÖZET

En kıymetli deniz ürünlerinden biri olarak kabul edilen havyar, genel olarak Mersin balıklarının yumurtalarından elde edilmesine karşın, birçok balık türünün yumurtaları da havyar elde etmek amacıyla kullanılabilir. Bu amaçla; alabalıklardan, kefallerden ve sazan balıkları gibi balık türlerinden yararlanılmaktadır. Birçok türü ve çeşidi bulunan havyar; elde edildiği balık türüne, uygulanan işleme teknolojisine ve yöresel olarak farklı şekillerde isimlendirilebilmektedir. Temel olarak renk ve menşesine göre havyarlar siyah (Mersin balıklarından elde edilen) ve kırmızı (Alabalıklardan elde edilen) olmak üzere ikiye ayrılırken, bugün birçok çeşidi piyasalarda bulunmaktadır. Bu çalışmada; havyarın elde edilişi, çeşitleri ve kalite özelliklerine dair bilgilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Havyar, Havyar Teknolojisi, Tuzlama Teknolojisi.

ABSTRACT

Caviar, which is considered as one of the most precious seafood, is generally obtained from the eggs of sturgeon fish, but the eggs of many fish species can also be used to obtain caviar. For this purpose; fish species such as trout, mullets and carp are used. Caviar with many types and varieties; It can be named differently according to the type of fish from which it is obtained, the processing technology applied and locally. While caviar is basically divided into black (obtained from sturgeons) and red (obtained from trout) based on color and origin, today many types are available in the market. In this study; Information on the production, types and quality characteristics of caviar is given.

Key words: Caviar, Caviar Technology, Salting Technology

TRANSFER FİYATLAMASI: BİR UYGULAMA ÖRNEĞİ
TRANSFER PRICING: AN APPLICATION EXAMPLE

Zülkif YALÇIN

Munzur Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Sağlık Yönetimi Bölümü, Tunceli,
Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-4118-8316

ÖZET

Uluslararası işletmelerin doğuşu dünyamızın küreselleşmesini de hızlandırmıştır. Öyle ki uluslararası işletmelerin merkezi bulunduğu ülkenin dışında birçok şubeleri bulunmakta ve bu işletmelerin kendi aralarında da birçok mal ve hizmet alışverişi olabilmektedir. Bu durum aynı şekilde ulusal düzeyde de etkisini göstermiştir. Ulusal düzeyde faaliyet gösteren ve yine aynı ülke içerisinde birçok şube ve yan kuruluşu bulunan bu tür şirketlerinde kendi aralarında yaptığı işlemler hızlanmış ve miktar olarak sayısı artmıştır. Bu alışverişler, genelde transfer yoluyla yapılmakta ve hiçbir fiyatlama ile karşılaşmamaktadır. Bu durum, aslında, gerçekte satış olan bu işlemlerin görünürde transfer gibi gösterilmesine sebep olmaktadır. Bu durumun ortaya çıkmasındaki amaç satış anında ortaya çıkan vergiler ile satıştan kaynaklı dönem sonunda ortaya çıkan kâr üzerinden ödenebilecek vergilerin çıkmasını engellemektir. Gerçekten de ulusal ve uluslararası işletmelerin bu tarz işlemleri azımsanmayacak kadar çok fazla miktarda olabilmektedir. Bu durumda ödenmeyen vergilerin de tutarı aynı şekilde yüksek olmaktadır. İşte bu noktada devletler ulusal ve uluslararası işletmelerin gerçekte satış görünürde transfer olan bu mal ve hizmetlerin üstü örtülü şekilde gerçekleşen transferlerinin önüne geçmek için birçok kanun ve yasal düzenlemeye gitmişlerdir. Çalışmamız bu anlamda önem kazanmaktadır. Çalışmamızın amacı uluslararası işletmelerin transfer fiyatlamasında ortaya çıkan işlemlerin muhasebe bilimine ve muhasebe eğitimine katkı sağlayacak şekilde uygulamasını göstermektir. Çalışmamızda literatür taraması yöntemi ile transfer fiyatlaması araştırılacak olup, monografi yöntemi ile transfer fiyatlamasının muhasebeleştirme yöntemi anlatılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Transfer Fiyatlaması, Transfer Fiyatlamasının Muhasebeleştirilmesi, Örtülü Kazanç

ABSTRACT

The birth of international businesses has also accelerated the globalization of our world. So much so that there are many branches outside the country where international businesses are headquartered, and these businesses can exchange many goods and services among themselves. This situation has also had its effect at the national level. In such companies operating at national level and having many branches and subsidiaries in the same country, the transactions between them have accelerated and their number has increased. These purchases are generally made by transfer and do not encounter any pricing. This situation causes these transactions, which are actually sales, to appear as transfers. The purpose of this situation is to prevent the emergence of taxes arising at the time of sale and taxes that can be

paid on the profit arising at the end of the period arising from the sale. Indeed, such transactions of national and international businesses can be too much to underestimate. In this case, the amount of unpaid taxes is likewise high. At this point, states have made many laws and legal regulations in order to prevent the veiled transfers of these goods and services, which are actually transferred, in fact, sales of national and international businesses. Our study gains importance in this sense. The aim of our study is to show the application of transactions that arise in transfer pricing of international businesses in a way that contributes to accounting science and accounting education. In our study, transfer pricing will be investigated by the literature review method and the accounting method of transfer pricing by monograph method will be explained.

Keywords: Transfer Pricing, Accounting for Transfer Pricing, Disguised Earnings

СПЕЦИФИКА СОЗДАНИЯ ОБРАЗА УЗБЕКИСТАНА В ЛИТЕРАТУРНЫХ РЕПОРТАЖАХ ПУТЕВОЙ ТЕМАТИКИ 1920-30-Х ГГ.

SPECIFICITY OF CREATING THE IMAGE OF UZBEKISTAN IN LITERARY REPORTS OF TRAVELING TOPICS 1920-30s

Ольга Быкова

кандидат наук с социальных коммуникаций, доцент
кафедра журналистики и новых медиа, Институт журналистики,
Киевский университет имени Бориса Гринченко (Киев, Украина)

ORCID ID: 0000-0001-7533-9277

Восток со своей древней цивилизацией издавна привлекал внимание видных литературных деятелей всего мира, в том числе украинских советских писателей и журналистов 1920-30-х гг. Коммунистическая власть в 1920-х гг. поощряла поездки журналистов республиками СССР, поскольку понимала, что материалы на путевую тематику достаточно эффективны как инструмент пропаганды.

В статье ведется речь о чрезвычайной популярности литературного репортажа на путевую тематику, который вошел в украинскую советскую журналистику в период национально-культурного возрождения, под названием «коренизация». В частности, основательно анализируются репортажи, написанные на основе путевых впечатлений об Узбекистане. В своих материалах журналисты запечатлели важные и характерные события, которые свидетельствовали о радикальных благотворных переменах в жизни народов Средней Азии.

Объектом характеристики в статье стали впечатление репортеров от социалистических переустройств в экономической, политической, социальной, религиозной жизни республики. Отмечается, что большое внимание в репортажах сосредоточено на описании быта, традиций, обычаев узбеков, бытовавших в первые годы социалистического строя. Путевые наблюдения репортеров часто состоят из фиксирования всяких мелочей, которые воспроизводят неповторимый восточный колорит.

Журналисты выступают не только как искусные художники слова, но и как политики и страстные публицисты, поднимающие важные вопросы экономического развития, классовой борьбы и культурного строительства.

Подчеркивается, что речь репортажей очень простая, неформализованная. Создается впечатление, что журналисты просто говорят со своими читателями и доносят до них необходимую информацию.

Авторы пытаются сделать свои репортажи как можно интереснее для читателей. Именно поэтому они вводят в тексты детали, которые делают их занимательными, а с другой, отвлекают читателей от монотонного и хроникального описания самого путешествия.

В статье говорится, что репортажи путевой тематики – не просто документы минувшего периода об Узбекистане, но и произведения, во многом созвучные нынешним свершениям, способствуют укреплению дружбы народов и развитию национальных литератур.

Ключевые слова: репортаж, путешествие, Узбекистан.

Olha Vykova

Candidate of Sciences in Social Communications, Associate Professor
Department of Journalism and New Media, Institute of Journalism,
Borys Grinchenko Kyiv University (Kyiv, Ukraine)

The East, with its ancient civilization, has attracted the attention of prominent literary figures all over the world since ancient times, including the Ukrainian Soviet writers and journalists of the 1920s and 1930s. Communist power in the 1920s encouraged journalists to travel to the republics of the USSR, because they understood that travel materials are quite effective as a propaganda tool.

The article deals with the extreme popularity of the literary reporting on travel topics, which entered the Ukrainian Soviet journalism during the period of national and cultural revival, under the name «root-making». In particular, it thoroughly analyzes the reports written on the basis of travel impressions about Uzbekistan. In their materials, the journalists captured important and characteristic events that testified to radical beneficial changes in the life of the peoples of Central Asia.

In the article the object of characterization is the reporters' impression of the socialist reorganizations in the economic, political, social and religious life of the republic. It is noted that much attention in the reports is focused on the description of the everyday life, traditions, customs of the Uzbeks that existed in the early years of the socialist system. Reporters' travel observations often consist of capturing all sorts of little things that reproduce the unique oriental flavor.

Journalists act not only as skillful artists of the word, but also as politicians and passionate publicists who raise important issues of economic development, class struggle and cultural construction.

It is emphasized that the language of the reports is very simple, non-formalized. One gets the impression that journalists are simply talking to their readers and giving the necessary information to them.

The authors try to make their reports as interesting as possible for the readers. That is why they introduce into the texts details that make them entertaining, and on the other hand, distract readers from the monotonous and chronicle description of the journey itself.

The article says that travel reports are not just documents of the past period about Uzbekistan, but also works, in many respects consonant with current achievements, contribute to the strengthening of friendship between peoples and the development of national literatures.

Key words: reportage, travel, Uzbekistan.

**ÖZBEKİSTAN VE GÖKTÜRK SANATI
(TAŞKENT VE SEMERKANT BULUNTULARI)**

UZBEKISTAN AND GOKTURK ART
(FINDINGS FROM TASHKENT AND SEMERKANT)

Jale Özlem OKTAY ÇEREZCİ

Mimar Sinan Güzel Sanatlar Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü,
İstanbul, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-5345-1935

ÖZET

Özbekistan, batıda ve kuzeyde Kazakistan, güneyde Afganistan, güneybatıda Türkmenistan, doğuda Kırgızistan ve güneydoğuda Tacikistan ile komşudur. Göktürk Dönemi için oldukça önemli arkeolojik buluntuların yer aldığı bu komşulara sahip Özbekistan da yine aynı dönem için değerli ve zengin bir kültürel mirasa ev sahipliği yapmaktadır. Fergana Vadisi, Taşkent Vahası, Semerkant Vahası vd. yerlerde yapılan arkeolojik çalışmalar sonucu, Özbekistan’da yerleşim tarihinin Eski Çağlara kadar indiği tespit edilmiştir.

Konumuzu oluşturan merkezlerden biri olan Taşkent ise Özbekistan’ın kuzeydoğusunda Seyhun’un sağ kollarından Çirçik Suyu tarafından sulanan vahada kurulmuştur ve şehrin tarihi MÖ.II. bine kadar inmektedir. Söz konusu bölgenin kültürel tarihine baktığımızda özellikle Proto-Türk kültürüne ait olarak kabul ettiğimiz ve MÖ. V – III. binyıllara kadar giden "Keltaminar Kültürü"nü Özbekistan-Taşkent’te varlık gösterdiği anlaşılmaktadır. Ayrıca burada MÖ. III. binyılın sonu – II. binin başlarında küçük yerleşimler de tespit edilmiştir. MÖ. I. binyılın ortasına ait Grek kaynaklarının incelemesi de kentlerin oluşumu hakkındaki bilgileri arkeolojik verilerle pekiştirmiştir.

MÖ. VI – IV. yüzyıllarda ise söz konusu bölgede ticaret ve el sanatlarının gelişiminden söz etmek mümkündür. Milâdî ilk asırlardan itibaren “değerli taş” anlamına gelen Çaç bölgesinin başkenti olan şehir, özellikle Göktürk Dönemi’nde yani VI – VIII. yüzyıllarda oldukça gelişmiştir. Bu süreçte bölgenin Göktürklerin egemenliğine girmesi, Karamazar Dağlarındaki yer altı kaynaklarına yakınlığı ve İpek Yolu’nun geçtiği yerde bulunması şehrin önemini oldukça arttırmıştır. Bu özellikler Taşkent’i sanatsal anlamda beslemiştir. Taşkent’te üretilen madenî silâhlar, ev eşyaları, deri, pamuk ve yün dokuma ürünleri, seramik ve porselen kaplar iç ve dış ticarete önem kazanmıştır. Taşkent ve çevresindeki kazılarda batıda Bizans’tan başlayarak doğuda Çin’e kadar uzanan geniş coğrafyada varlık gösteren devletlerin paralarının bulunması, şehrin aynı zamanda önemli bir ticaret merkezi olduğunu göstermektedir. Özellikle Türk yöneticilerin isimlerini taşıyan sikkeler gerek tarihi açıdan gerekse sanat tarihi açısından önemli detayları bize aktarmaktadır.

Çalışmamızın diğer merkezi olan Semerkant ise önceleri Zereşan Nehri’nin güney kıyısındaki yüksek bir yerde kurulmuştur ve günümüzde Efrâsiyâb (Afrasiyab) olarak isimlendirilen harabelere sahiptir. Şehir her ne kadar Soğd bölgesinin merkezi olduysa da arkeolojik buluntular burada Göktürk Dönemi varlığının da yoğun olduğunu göstermektedir.

Ayrıca az önce değindiğimiz kalıntılara adını verenin Alp Er Tonga (Efrâsiyâb) olduğu bilinmektedir. Semerkant MÖ. 189’de Grek-Baktria Krallığı’nın hükmüne girdiyse de MÖ. 1. yüzyılda K’ang-chü Türkleri’nin eline geçmiştir. 562 yılında ise söz konusu şehir Göktürk hakimiyetine girmiştir. Söz konusu tarihi bilgiler ve arkeolojik buluntular Taşkent’te olduğu gibi Semerkant’ta da Göktürk eserlerinin varlığını ortaya koymaktadır. Bu kapsamda, Semerkant’a bulunmuş pişmiş toprak figürünler ve navslar ele alınacaktır.

Tüm bu bilgiler doğrultusunda anlaşılacağı üzere tarihi Proto-Türklere dayanan zaman zaman çeşitli topluluk ve devletlerin eline geçmiş olsa da çoğunlukla Türk hâkimiyetinde olan Taşkent ve Semerkant Göktürk Dönemi sanatı açısından oldukça önemli bir yere sahiptir. Söz konusu çalışma kapsamında “Özbekistan Tarihi Devlet Müzesi”, “Taşkent Ulusal Arkeoloji Merkezi”, “Semerkant (Afrasiyab) Müzesi” ve “Ermitaj Müzesi”nde yer alan arkeolojik buluntuları göz önünde tutularak Taşkent ve Semerkant’ın Göktürk Dönemi sanatı için önemi ve yeri değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Göktürk Dönemi sanatı, Erken Devir Türk Sanatı, Taşkent, Semerkant.

Jale Özlem OKTAY ÇEREZCİ

Mimar Sinan Fine Arts University, Faculty of Science Literature, Department of Art History,
Istanbul, Turkey.

ORCID ID: 0000-0002-5345-1935

ABSTRACT

Uzbekistan is surrounded by Kazakhstan in the west and north, Afghanistan in the south, Turkmenistan in the southwest, Kyrgyzstan in the east and Tajikistan in the southeast. At this point we have to notice that these neighbours of Uzbekistan, as Uzbekistan, have very valuable archaeological datas for Gokturk Period. As a result of archaeological studies carried out in Fergana Valley, Tashkent Oasis, Semerkant Oasis, etc., it was determined that the settlement history of Uzbekistan dates back to Ancient Ages.

Tashkent, that is one of our research center, was established in the northeast of Uzbekistan, in the oasis that was irrigated by the “Çirçik Suyu” which is one of the right branches of Seyhun and dates back to IInd millienium BC. And also the study Grek sources of Ist century BC., strengthened the knowledge about the formation of cities with their archaeological data. As we focus on this regions’ cultural history, we notice the presence of “Kelteminar Culture” which dates back to IIIrd millienium BC in Uzbekistan-Taskent. And also some settlements that dates to the end of IIIrd millienium BC – beginning of IInd millienium BC, were discovered here. In VI – Vth BC, we can see the improvement of trade and handworks in this region. This city, which has been the capitol of Çaç region, has been developed especially in the VI -VIIth centuries starting from the first centuries AD. During this period, the dominance of Gokturks of this region, the location the region which is situated on the Silk Road and its proximity to the underground sources increased the importance of the city. These features have fed Tashkent in artistic terms. Metal weapons, household goods, leather, cotton and wool textile products, ceramic and porcelain pots produced in Tashkent have gained

importance in domestic and foreign trade. The excavations that were held in Tashkent and its environment, show the extension of this city's important trade from Byzantine in the west to the China in the east by the findings of various coins. Especially the coins with the inscriptions and depictions of the Turkish rulers give us important details both in historical and art historical manner.

Semerkant, on the other hand, was previously established on a high slope on the southern shore of the Zerefshan River and has the ruins that were called as Afrasiyab nowadays. This city has many evidences of Gokturk Period art even though it was the center of Sogdiana. And also we that the name of the city was given by Alp Er Tonga (Afrasiyab). Semerkant was ruled by Grek-Bactrian Kingdom in 189 BC., however it was taken by K'ang-chu Turks in 1st century BC. After that this city was under dominance of Gokturks in 562. All these historical datas and archeological findings show that Semerkant, as well as Tashkent, has many art works of Gokturk Period. In this context, we are going to focus on the terrocota figurines and navses from Semekerkand.

Under the light of all these informations we can focus on that besides the dominance of various cultures and statements, Tashkent and Semerkant have been ruled mostly by Gokturks and have very important artistic materials for Turkish culture not only for Islamic period but proto-Turk and Gokturk periods. So, it this research the importance of Tashkent and Semerkant for the Gokturk Period is art is going to be evaluated by taking into account of the archaeological findings which are mostly under the preservation of "State Museum of the History of Uzbekistan", "National Center of Archaeology in Tashkent", "Afrasiyab Museum" and "Hermitage Museum".

Keywords: Gokturk Period art, Early Period Turkish Art, Tashkent, Semerkant.

SİNEMA AFİŞLERİNDE FOTOĞRAF KULLANIMI

THE USE OF PHOTOS IN CINEMA POSTERS

Kainat ÖZPOLAT

Fırat Üniversitesi, Teknik Bilimler MYO, Tasarım Bölümü, Elazığ, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0003-1377-5262

ÖZET

Bu araştırma, grafiksel bir öge olarak fotoğrafın sinema afişlerindeki varlığına odaklanmaktadır. Fotoğrafın sinema afişindeki en büyük işlevi, vurgu açısından izleyicinin dikkatini çekmektir. Sinema afişlerinde yer verilen fotoğraf, filmin içeriği hakkında çağrışım taşımaktadır. Sıklıkla karşılaştığımız fotoğraf kullanımında baş rol oyuncularının portreleri ve kimi zaman da filme dair sahne fotoğrafları yer almaktadır. Bu durum, afiş tasarımıdaki fotoğraf kullanımının içerikle olan ilişkisi açısından değer taşımaktadır. Bilindiği üzere sinema, tiyatro, konser gibi afiş tasarımlarında çok kısa zamanda izleyenin dikkatini uyarmak esastır. Dikkatin kısa sürede uyarılması popüler kültürün bir gereği olarak hem çoğulcu katılımı sağlamak hem de ticari kaygılar açısından önemlidir. Ancak tasarımcının yaratım sürecinde dikkat etmesi gereken teknik ve estetik tavır, tasarımın hedef kitledeki sonuçlarını ve geleceğini büyük oranda etkilemektedir. Bu bakımdan tasarımda yer verilecek fotoğrafın diğer tasarım öğeleriyle uyum içerisinde olması büyük önem arz etmektedir. Afiş yüzeyinde yer alacak fotoğrafın diğer tasarım öğeleriyle olan ilişkisi tasarım ilkelerinin gerektirdiği teknik ve estetik uygulamalarla çatışmamalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sinema Afişi, Tasarım, Fotoğraf Kullanımı.

ABSTRACT

This research focuses on the presence of photography in cinema posters as a graphic element. The biggest function of photography in a movie poster is to attract the attention of the viewer in terms of emphasis. The photograph on the movie posters has connotations about the content of the film. The use of photography that we often encounter includes portraits of the leading actors and sometimes scene photographs of the film. This situation is valuable in terms of the relationship between the use of photography in poster design and the content. As it is known, it is essential to warn the attention of the audience in a very short time in poster designs such as cinema, theater and concert. Stimulation of attention in a short time is important for both pluralistic participation and commercial concerns as a requirement of popular culture. However, the technical and aesthetic attitude that the designer should pay attention to in the creation process greatly affects the results and future of the design in the target audience. In this respect, it is of great importance that the photograph to be included in the design is in harmony with other design elements. The relationship of the photograph to be placed on the poster surface with other design elements should not conflict with the technical and aesthetic applications required by design principles.

Keywords: Cinema Poster, Design, Use of Photography.

REENKARNASYON: İSLAMİ BİR YAKLAŞIM
REINCARNATION: AN ISLAMIC APPROACH

Prof. Dr. Ramazan BİÇER

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

ORCID ID: 0000-0003-1501-2103

ÖZET

Latin kökenli bir terim olan Reincarnatio; reincarni (yeniden bedene bürünme), transmigrare (ruhgöçü) anlamlarına gelmektedir. Reenkarnasyon ve tenasüh birbirine benzer gibi görünmekle birlikte, farklı boyutlarda ve bağlamda kullanılmaktadır. Reenkarnasyon bir inanç biçimidir. Genellikle uzak doğu dinleri yanında Mısır inançlarında ve Avusturalya yerlilerinin inançlarında yer bulmuş olan bu anlayışa göre tekrar doğmak bir ceza ya da mükafat değil, ruhun tecrübe ve gelişiminin bir vasıtasıdır. Ruhsal ilke bir önceki yaşamış olduğu gezegene reenkarne olabileceği gibi başka bir gezegene de reenkarne olabilir. Ruhun yeni bir bedende ete kemiğe bürünmesini ifade eden reenkarnasyonun genel olarak insanların düşüncelerinin ve arzularının bir yansıması olduğu da ileri sürülmektedir. Reenkarnasyonda ruh varlık boyutunun en alt seviyesinden başlayarak her bir bedenlenmede yeni bir yol ve deneyim aşamasına ulaşarak, yükselir. Bedensel olarak başladığı yolculuğunu mutlak gerçeklik mertebesinde tamamlar. İlk önce bir bitki olarak var olan ruh, daha sonra hayvansal ve insani mertebeleri geçerek mutlak hakikat olan Nirvana'ya ulaşır. Reenkarnasyon inancının temel dayanakları, dünyadaki kötülükler karşısında kişinin iyiye yönelmesi ve olumsuzluklara pirim vermemesi ve değişken olan bedenın ötesinde bireyin ruhsal boyutuna ağırlık vererek, manevi anlamda tekâmül etmesidir. Buna göre beden ve fiziki yapı değişebilir, eskir ve bozular. Beden ruhun bir elbisesi olduğu için, değişmesi insan için bir sorun teşkil etmez. Bu nedenle ölüm de bir olumsuzluk değildir. Belki de daha iyi bir ruhsal boyuta geçmek için, bir kapı ve köprüdür. Yahudilik, Hristiyanlık ve İslamiyet yani semavi dinler, reenkarnasyon inanç ve düşüncesini benimsemezler. Zira bir şahsın aynı kimlik altında yeniden dirilmesi şeklinde gerçekleşecek olan ahiret hayatı inancına aykırıdır. Zira reenkarnasyon, dünyada bir tekamüldür. Ahiret ise, dünya hayatının bitip kapanmasıyla oluşacak yeni bir alemdir. Bu sunumda reenkarnasyon düşüncesinin İslam Kelamı bağlamında bir değerlendirilmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Reenkarnasyon, Ruh, Ahiret, İslam Teolojisi

ABSTRACT

Reincarnatio, a Latin term, Reincarni (reincarnation) means transmigrant (spiritual migration). Although reincarnation and transmigration seem to like each other, they are used in different sizes and contexts. A reincarnation is a form of belief. According to this understanding, which is generally included in Egyptian and Australian natives' beliefs and the Far Eastern religions, being born again is not a punishment or reward but a means of experience and development of the soul. The spiritual principle can reincarnate to a previous planet or another planet. It is also suggested that reincarnation, which expresses the soul's incarnation in a new body, reflects the thoughts and desires of people in general. In reincarnation, the soul ascends, starting from the

lowest level of the entity dimension, reaching a new path and experience stage in each embodiment. It completes the journey, which started physically, at absolute reality. The soul that exists as a plant first reaches Nirvana, the whole truth, bypassing the animal and human levels. The basic foundations of the belief in reincarnation are that the person turns towards the good in the face of the evil in the world and does not give credit to the negativities and evolves in the spiritual sense by giving weight to the spiritual dimension of the individual beyond the body. Accordingly, the body and physical structure can change, age, and deteriorate. Since the body is a dress of the soul, it is not a problem for a person to change it. Therefore, death is not negativity either. Perhaps it is a gateway and bridge to move into a better spiritual dimension. Judaism, Christianity, and Islam, heavenly religions, do not adopt the belief and thought of reincarnation. The life of the hereafter that will take place as a person resurrects under the same identity is against the belief. Reincarnation is an evolution in the world. The afterlife is a new realm that will emerge when this world's life ends. In this presentation, an evaluation of the idea of reincarnation will be made in the context of the Islamic Word.

Keywords: Reincarnation, Spirit, Hereafter, Islamic Theology.

ESKİ TÜRKLERİN DİNİ VE TEVHİD
ANCIENT TURKS' RELIGION AND TAWHID

Prof. Dr. Ramazan BİÇER

Sakarya Üniversitesi İlahiyat Fakültesi

ORCID ID: 0000-0003-1501-2103

ÖZET

İslamiyet öncesi Türklerde genelde güç türlü kült bulunmaktaydı. Bunlar, tabiat olayları, atalar kültü ve Gök Tanrı inancıydı. Bunlardan tabiat olaylarından amaç su, dağ, nehir, ağaç gibi olgulara ileri düzeyde saygı göstermedir. Atalar kültüründe, atalara tapınma söz konusu olmayıp, yine ileri düzeyde saygı ve bir tür kutsanma söz konusu idi. Özellikle Göktürkler döneminde daha belirgin olan Gök Tanrı inancının izlerini Orhun yazıtlarında da görmek mümkündür. Söz konusu Gök Tanrı'nın İslami inançla doğrudan bağdaştırmak, tutarlı değildir. Zira o zamanlar İslamiyet henüz bariz bir şekilde varlığını hissettirmiş değildi. Gök Tanrı inancı ile Şamanizm arasında bir bağlantı yoktur. Zira Türklerde Şamanizm'in bir dini inanç olgusu olduğu hakkında herhangi bir yazılı belge yoktur. Ancak günümüzde Altay Türkleri tarafından Şaman manasında kullanılan kam sözü, hemen hemen V. yüzyıldan beri yaşamaktadır. Bu durum Şamanist adetlerin halk arasında yaşamıştır. Bunlar ise bir tür ritüellerdi. Bu uygulamalar da bir tür dini telakkiler bulunmaktadır. Ancak bu yalın bir düzeyde ve toplumun genelinin benimsediği dini bir inanç olgusu olarak görülmemektedir. Sözkonusu verilere bakıldığında benzer uygulamalar hemen hemen tüm toplumlarda bulunmaktadır. İslamiyet'in zuhur ettiği Arap halklarında da benzer ritüeller mevcuttu. İslamiyet ise tevhid merkezli bir din olması nedeniyle, tevhid ilkesini zedeleyici her türlü düşünce ve uygulamaya karşı çıkmıştır. Günümüz Müslümanları arasında da bahsi geçen kadim Türk topluluklarının uygulamalarını görmek mümkündür. Buna göre İslam öncesi Türklerin dini inançlarında Tevhid ilkesini anımsatan uygulamalar vardır. Bu pratikler günümüzde de devam etmektedir. Bu ritüellerden bir kısmı, tevhid inancına aykırı bulunmamıştır. Bu tebliğimizde İslam öncesi Türk halklarının dini olarak adlandırılan uygulamalarının güncel veriler çerçevesinde değerlendirilmesi yapılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Eski Türkler, Din, Gök Tanrı, İslamiyet, Tevhid.

ABSTRACT

Pre-Islamic Turks generally had difficult cults. These were natural phenomena, the ancestral cult, and the Sky God belief. The purpose of these natural events is to show an advanced level of respect to phenomena such as water, mountains, rivers and trees. In the ancestral cult, there was no question of ancestor worship, but again an advanced level of respect and a kind of blessing. It is possible to see the traces of the Gök Tanrı, which was more evident especially in the Göktürks period, in the Orkhon inscriptions. Directly associating this Sky God with Islamic faith is not consistent. Because at that time, Islam did not make its presence felt clearly. There is no connection between the Sky God belief and Shamanism. Because there is no written document stating that shamanism is a religious belief phenomenon in Turks. However, the word kam, which is used as shaman by the Altai Turks today, has been around since the 5th century.

This situation has lived among the people of Shamanist customs. These were a kind of ritual. These practices also have a kind of religious understanding. However, this is not seen as a religious belief phenomenon at a simple level and adopted by the general public. Looking at the aforementioned data, similar practices are found in almost all societies. Similar rituals were also present in the Arab peoples where Islam appeared. Since Islam is a religion centered on monotheism, it opposed all kinds of thought and practice that would damage the principle of oneness. It is possible to see the practices of ancient Turkish communities, which are also mentioned among today's Muslims. Accordingly, there are practices reminiscent of the principle of oneness in pre-Islamic Turks' religious beliefs. These practices continue today. Some of these rituals were not found contrary to the belief of oneness. In this paper, the practices of pre-Islamic Turkish peoples called religion will be evaluated within the framework of current data.

Keywords: Ancient Turks, Gök Tanrı, Islam, Tawhid.

TÜRK ÇOKULUSLU İŞLETMELERİNİN ULUSLARARASI PAZARLARA GİRİŞ STRATEJİLERİNİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

THE FACTORS THAT INFLUENCING THE ENTRY STRATEGIES OF TURKISH
MULTINATIONAL ENTERPRISES TO INTERNATIONAL MARKETS

Arş. Gör. Metin ÇAKIROĞLU

Giresun Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Giresun, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-4185-6353

Prof. Dr. Esin CAN

Yıldız Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, İstanbul,
Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-1754-4867

ÖZET

Küreselleşme hareketlerinin yaygınlaşması ile birlikte ülkelere ait ekonomik sınırların ortadan kalkması, uluslararası ticari girişimlerinde bulunan işletme sayısının hem gelişmiş hem de gelişmekte olan ülkelerde hızlı bir şekilde artmasını sağlamıştır. Artan işletme sayısı ile firmalar arasında şiddetlenen rekabet seviyesi, işletmelerin dış pazarlara açılmadan önce ev sahibi ülke pazarı ile ilgili koşullar ve şartlar ile bilgi sahibi olmasını gerektirmektedir. Dış pazarlarda rekabet avantajı ve yüksek performans sağlayacak en önemli noktalardan biri doğru pazara doğru stratejiler ile girmektir. Bu nedenle dış pazarlara açılma kararı alınmadan önce ihtiyaç duyulan maddi ve maddi olmayan kaynakların işletme için nasıl bir öneme sahip olduğu belirlenmelidir. Daha sonra ise ev sahibi ülke ile ilgili PESTLE (politik, ekonomik, sosyo – kültürel, teknoloji, hukuk ve çevre) faktörlerini dikkatli bir şekilde analiz etmelidir. İşletmelerin farklı özelliklere sahip olması veya yatırım yapılan ülke koşullarının farklılığı pazara girişi etkileyen faktörlerin de her işletme ve ülke için de farklı olmasını gerektirir.

Araştırmanın temel amacı ana ülke (Türkiye) dışında ticari girişimlerde bulunan Türk Çokuluslu İşletmeleri'nin (TÇUI) hangi pazara giriş faktörlerini tercih ettiklerinin ve bu faktörlerin birbirleri arasında nasıl bir önem derecesine sahip olduğunun belirlenmesidir. Aynı zamanda Türkiye ile birlikte gelişmekte olan ülkeler sınıflandırmasında yer alan diğer ülkelere ait işletmelerin tercihleri arasındaki benzerlikleri ve farklılıkları karşılaştırmaktır. Uluslararası işletmecilik literatürü incelendiğinde direkt olarak pazara girişi etkileyen faktörleri ve bu faktörler arasındaki önem derecesini temel alan araştırma sayısının oldukça sınırlı olduğu görülmektedir. Bu araştırma ile uluslararası işletmecilik literatürünün bu alanındaki boşluğun doldurulmasına ve aynı zamanda TÇUI yöneticilerinin pazara giriş stratejisi seçimlerine katkı vermek amaçlanmıştır.

Araştırmada Çok Kriterli Karar Verme (ÇKKV) modellerinden biri olan Analitik Hiyerarşi Prosesi (AHP) yöntemi kullanılmıştır. Pazara giriş kararlarını etkileyen farklı faktörler (ana ülke, ev sahibi ülke, strateji ve organizasyon) ve bu faktörlere ait alt kriterler AHP yöntemi ile incelenmiştir.

2014 yılında DEİK (Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu) tarafından yayınlanan rapora Türkiye’de çokuluslu işletme özelliğini taşıyan 29 işletme vardır. TÇUI’lerin 5 tanesinden randevu alınmış ve bu işletmelerin üst düzey yöneticileri (CEO, CFO, Strateji Geliştirme Uzmanı, Ar – Ge Müdürü) tarafından araştırma için hazırlanan anket cevaplandırılmıştır. Aynı zamanda uluslararası işletmecilik alanında çalışan 5 akademisyen (profesör doktor unvanına sahip) de araştırmaya katılmıştır.

Araştırmada TÇUI’ler ile gelişmekte olan ülke işletmelerinin dış pazarlara giriş stratejilerini etkileyen faktörler arasında büyük oranda benzerlikler bulunmuştur. Gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer alan TÇUI’ler ile gelişmekte olan ülkeler kategorisinde yer alan diğer ülkelere ait çokuluslu işletmelerin dış pazarlara girişte benzer strateji ve politikalar uyguladıklarını görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Türk Çokuluslu İşletmeleri, Pazara Giriş Stratejileri, Pazara Girişi Etkileyen Faktörler, Analitik Hiyerarşi Prosesi

ABSTRACT

The disappearance of the economic borders of the countries with the spread of globalization movements provide a rapid increase in the number of enterprises engaged in international commercial ventures in both developed and developing countries. The rising of number of business that increase the level of competition among companies requires knowledge of the terms and conditions of the host country before opening to foreign markets. One of most important points that will provide competitive advantage and high performance in foreign markets is to enter the right market with the right strategies. For this reason, the importance of tangible and intangible resources needed for companies should determine before giving the decision open up to foreign markets. Subsequently, the PESTLE factors (political, economic, socio – cultural, technology, law and environment) which related to the host county should be analyzed carefully. Since the different characteristics of the enterprises or conditions of the country of investments required the factors that influence market access should be dissimilar for each company and country.

The main aim of the research is to determine which market entry factors is chosen by Turkish Multinational Enterprises (TMNE) outside of home country (Turkey) and the significance of these factors between each other. One of the other aim of the research is to compare the similarities and differences between the companies that is belong to Turkey and developing countries. The number of the research based on the factors that directly influence market entry and the significance of these factors among themselves is quite restricted in the international business literature. With this research, it is aimed to fill the gap in this section of international business literature and simultaneously contribute to the choice of market entry strategies for managers who employ in TMNE.

One of the Multi Criteria Decision Making (MCDM) method, Analytical Hierarchy Process (AHP), was utilized in this study. The different factors that affect the decision of market entry strategies and sub – criteria of these factors were examined by AHP method. According to the

report published by FERB (Foreign Economic Relations Board) the number of multinational enterprises located in Turkey is 29. Appointment were made from five of the TMNE and the questionnaire was answered by senior managers (CEO, CFO, Strategy Development Specialist and R&D Manager). Therefore, five academicians (the title of professor doctor) who works in the field of international business literature participate in the research.

In the study, a great deal of similarities were found between the factors that affect entry strategies in foreign markets between Turkey and developing countries. It has been observed that TMNE and MNEs from developing countries apply similar strategies and policies entering foreign markets.

Keywords: Turkish Multinational Enterprises, Market Entry, The Factors of Influencing Market Entry, Analytical Hierarchy Process

TÜRK KÜLTÜR VE KİMLİK OLUŞUMUNDA İSTİMALET SİYASETİ VE HOCA AHMET YESEVİ’NİN ROLÜ

THE ROLE OF ISTİMALET POLICY AND KHOJA AHMAD YASAWI ON THE
FORMATION OF TURKISH CULTURE AND IDENTITY

Dr. Hacı Murat TERZİ

T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı – YTB / Serbest Araştırmacı / Ankara / Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-0788-2216

ÖZET

Din, kültürün ayrılmaz ögelerindendir. Dini inanç ve ahlaki değerler, bireyin içinde bulunduğu topluma aidiyetini artırır ve bireyleri birbirlerine yaklaştırarak toplumsal düzenin oluşturulmasına yardımcı olur. Hoca Ahmet Yesevi'nin de özellikle Divan-ı Hikmet'i ile Türkistan bölgesinde ağırlıklı olmak üzere Anadolu ve Balkan Türklerini etkilerken “Kolaylaştırınız zorlaştırmayınız, müjdeleyiniz nefret ettirmeyiniz” hadisinden ilhamla Türklere İslam'ı kolaylaştırarak benimsettiği görülmektedir. Yesevi'nin dini yaşam ve tasavvufi anlayışla ortaya koyduğu manevi ruh, Türkler arasında uzun süre etkili olmuş ve kaybolmadan günümüze kadar ulaşmıştır.

Ahmet Yesevi, İslâm'ı yeni kabul etmiş Türk topluluklarına dinin irfan yönünü tanıtırken Arapça ve Farsçayı çok iyi bilmesine rağmen toplumun kültürel hassasiyetlerini önceleyerek eserlerini Türkçe vermiştir. Ahmet Yesevi'nin öğrencilerini/gönüllülerini Asya içlerine, Anadolu'ya, Balkanlara ve dahi Avrupa'nın Doğusuna kadar gönderdiği bilinmektedir. Dolayısıyla öğretileri hem siyasi hem de kültürel sınırlar ötesinde başkaca topluluklar arasında talim edilmiştir.

Ahmet Yesevi, Türkler arasında tasavvuf kültürünün yaygınlaşması ve ortak bir din kültürünün oluşmasının temelini oluştururken İslam'ın kılıç gücüyle değil, istimalet (gönül kazanma) yoluyla yayılmasına vesile olmuştur. Nitekim aynı dönemlerde Moğollar da büyük bir imparatorluk kurmuş ama devletleri sadece kılıç gücüne dayalı olduğu için kısa ömürlü olmuştur.

Hoca Ahmet Yesevi Türk töresi ile İslam dini arasında ikilem yaşayan toplumun aidiyet sorununu pratik ilkeler ve ahlaki değerler çerçevesi içerisinde ele alarak bireyin toplumla olan münasebetlerini şekillendiren yeni bir kimlik inşa etmiştir. Aynı zamanda bu yeni kimliğin, Fars ve Arap kültürü egemen olan yönetim ve siyasetle ilişkilerinde aracı kurum sayılabilecek tasavvuf halkası içerisinde temsilini de güçlendirmiştir. Zira binlerce yıllık Türk kültürü, töresi, bilgi ve birikimiyle birlikte sayısız devlet kurmuş ve kendi kendilerini yönetebilme becerisini elde edebilmiş olan hem Türkistan hem de Anadolu Türkleri, bu yöntemle İslamlaşmanın kendilerini devlet yönetiminin dışında tutmasına izin vermemiştir.

Buradan hareketle Hoca Ahmet Yesevi ve öğretilerinin İslam dininin Türk halkları arasında hızla yayılmasına, İslam'ın Türk kültür ve toplumsal yapı içerisine dinin anlam ve işlevleriyle ilgili konuların derç edilmesine katkısı inkâr edilemeyecek düzeyde büyüktür. Bu çalışmada Türk kültür ve kimlik oluşumunda istimalet siyasetinin, hoşgörünün ve Hoca Ahmet Yesevi'nin

rolü incelenirken, din-toplum ve siyaset ilişkileri sosyolojik bir bakış açısıyla tahlil edilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Türk Kültürü, Kimlik, Din Sosyolojisi, İstimalet Siyaseti, Hoca Ahmet Yesevi, Hoşgörü

ABSTRACT

Religion is one of the integral elements of culture. Religious beliefs and moral values increase individuals' sense of belonging to society and help form social order by bringing people closer to each other. It is seen that especially with his work *Diwan al-Hikmah*, Kjoa Ahmad Yasawi eased the Turks' way into adopting Islam, inspired from the hadith - "Make things easy and do not make things difficult, give glad tidings and do not frighten them away" - when he was influencing the Anatolian and Balkan Turks predominantly in the Turkistan region. The moral spirit that Yasawi presents with his religious lifestyle and Sufi understanding has been influential on Turks for many years and has reached up to today.

Even though Ahmad Yasawi knew Arabic and Persian very well, he prioritized the cultural sensitivities of the society and presented his work in Turkish when promoting Islam to Turkish communities that had just embraced the religion. It is known that Ahmad Yasawi sent his students/volunteers to Central Asia, Anatolia, Balkans and Eastern Europe. Hence, his teachings were taught within different communities, beyond political and cultural boundaries. In order for the culture of Sufism to disseminate and to establish a common religious culture, Ahmad Yasawi has contributed to the spread of Islam, not by the power of swords, but through "İstimalet", winning over hearts with kindness. As a matter of fact, Mongols had also built an empire during the same period, but it was short-lived because their governance depended solely on the power of the sword.

For the society that was facing a dilemma between the Turkish traditions and the religion of Islam, Khoja Ahmad Yasawi has built a new identity which shaped the relationship between the individual and the society by addressing the issue of belonging through the framework of practical principles and moral values. At the same time, this new identity has strengthened the representation within the Sufi circles, which is the intermediary institution in the relations with the government and politics in which Persian and Arab cultures are dominant. Thus, with the thousands of years of Turkish culture, Turkestan and the Anatolian Turks who have established countless states and have been able to gain the ability to govern themselves with their tradition, knowledge, and experience, did not allow the Islamization process to exclude them from state governance.

From this point of view, the contribution of Khoja Ahmad Yasawi regarding the rapid spread of his teaching of the Islamic religion within the Turkish communities and the inclusion of Islam's meaning and functions within the Turkish culture and social structure is undeniable. In this study, the role of the İstimalet policy, tolerance, and Khoja Ahmad Yasawi on the formation

of Turkish culture and identity are examined, while the relationships between religion-society and politics are analyzed from a sociological point of view.

Keywords: Turkish Culture, Identity, Sociology of Religion, Istimalet Policy, Khoja Ahmad Yasawi, Tolerance.

**SEMERKANT'TA TARİHİN AKIŞINI ETKİLEYEN ÜÇ YILDIZ ŞAHSİYET
KUSEM B. ABBAS (ŞAH-I ZİNDE), EMİR TİMUR, UBEYDULLAH AHRAR
THREE STAR PERSONALITY INFLUENCING THE FLOW OF HISTORY IN
SAMARKAND**

Dr. Kemal Yavuz ATAMAN

Hukukçu

ÖZET

Semerkant şehri Özbekistan sınırları içerisinde bulunan tarihin önemli, vasıflı, gizemli yıldız şehirlerinden birisidir. Semerkant, İslam öncesinde ve sonrasında gelişmiş özelliklere sahip bir yerdi. İpek Yolu ve Hint Baharat yolu üzerinde olması, iklimi, tabiat güzellikleri, stratejik konumu değerini artırmaktaydı. Buhara ile birlikte ilmi, kültürel, siyasi ve dini merkezi şehirlerdi. Kent, tarihin her döneminde krallar, emirler ve sultanların gözdesi olmuş, çeşitli devletlerin hegemonyası altında kalmış, istilaya uğramış, Emir Timur tarafından başkent yapılmıştır. Müslüman Arapların Maverünnehir bölgesine gelmesiyle İslam'la tanışan Türkler dünya tarihinin akışını değiştirmişlerdir. İslam Devletlerinin kurulması, İslam Medeniyetinin yükselmesi ve yayılmasında müslüman Türkler çok önemli roller üstlenmişlerdir. Medeniyetler şehirlerde kurulur ve gelişir. İlimin, irfanın, dinin, ticaretin, sanatın, mimarinin, kültürün, edebiyatın siyasetin merkezi şehirlerdir. Semerkant bu bakımdan yıldız ve öncü şehir vasıflarına sahiptir. Semerkant'ın Türk-İslam Devletleri ve İslam Medeniyetine etkisi ve katkısı açısından şehre mühür vuran "Üç Yıldız Şahsiyet" dikkati çekmektedir. Hz.Peygamber (S.A.V.) 'in yakın akrabası ve Sahabe-i Kiramdan Kusem b. Abbas (r.a.) , tarihin en önemli liderlerinden Emir Timur, Maverünnehir'den Türkistan'a , Hindistan'a, Anadolu'ya , Afrika'ya kadar geniş bir coğrafyayı etkileyen büyük alim ve mutasavvıf Ubeydullah Ahrar Semerkant şehrinin tarih sayfalarına taşıdığı simalar, yıldızlardır.

Müslümanların Mavearünnehir bölgesine intikalleri Hz.Muhammed (SAV.) Hazretlerinin yakın akrabaları ve sahabelerinin öncülüğüyle olmuştur. Yerel halk İslam'ı onlarla tanımıştır. İnsanlar Hz. Peygamber (S.A.V.) Hazretlerinin akrabalarına ve yakınlarına sevgi ve ilgi duymuşlardır. Sermerkant'ın fethinde şehit düşen Kusem b.Abbas (r.a)'a her dönem insanlar çok değer vermişlerdir. Emir Timur O'nun için devasa bir türbe yaptırmıştır. Türbenin yanında medrese ve mescid imar ettirmiştir.Bu coğrafyada Hz. Peygamber (S.A.V.) Seyyidler asırlarca çok etkili olmuşlar, saygı görmüşlerdir. Şah-ı Zinde olarak anılan Kusem b. Abbas (r.a) havzanın en sembol ismidir. vO bölge halkının ilham kaynağıdır. Toplum, İslam'a bağlılığını Kusem b.Abbas(r.a.)'a olan sevgisiyle, hürmetiyle birleştirmiştir. Emir Timur Moğol istilasından sonra harap olan Maverünnehir havzasını ihya etmiştir. Moğolların müslüman olarak toplum ve devlet hayatında konumlarını belirlemiş, denge sağlamıştır. Timur büyük dehadır, stratejisyen ve komutandır. Timur, Semerkant'ı dünyanın en güzel şehri ve medeniyet merkezi olarak tasarlamış, çalışmıştır. Bir çok ülkeden alim, sanatkar , zanaatkar ve uzmanları Semerkant'a getirerek, toplamıştır. Emir Timur'un

torunları Hindistan'a kadar uzanmış , asırlarca çok geniş topraklarda güçlü devletler kurmuşlar, İslam Medeniyeti'nin yükselmesini sağlamışlardır .

Ubeydullah Ahrar (rh.a.) , Türkistan ve Maverâünnahirin en etkin ve yaygın tasavvufi kolu Nakşibendiliğin önemli isimlerindedir . Ubeydullah Ahrar (rh.a.) Hindistan'da kurulan Babürlülere ilham kaynağı olmuştur. Babürlerin manevi kurucusu sayılmaktadır . Osmanlı'lara, İstanbul'un fethine kadar uzanmış , manen etkili olmuştur. Fatih Sultan Mehmet, Babürşah gibi İslam coğrafyasında bir çok lider üzerinde tesirli olmuştur. Manevi kişiliği, yaşam felsefesi, ilmi , irfani yetkinliği, devlet yöneticileri ve halkla olan ilişkileri , eğitim yöntemleri ile toplumun ilerlemesine katkı sağlamıştır. Böylece kurum, makam ve ve kişinin gelişime ve değişimine öncülük etmiştir.

Dünya tarihi kişiler, ilkeler, toplumlar, şehirler, devletler, medeniyetlerle şekillenmiştir. Türklerin müslüman olması dünya tarihinin akışını değiştirmiştir, insalığı etkilemiştir. Bu süreçte Semerkant'ta yerleşik "Üç Yıldız Şahsiyet" in mühim bir yeri vardır. Timuroğulları, Büyük Selçuklu, Anadolu Selçuklu, Babüroğulları , Memluklar, Osmanoğulları başta olmak üzere bir çok devlet Semerkant'ın bulunduğu Maverâünnehir havzasından beslenmiş, ışığından faydalanmışlardır.

Anahtar Kelimeler: Semerkant , Kusem b.Abbas , Emir Timur, Ubeydullah Ahrar, Yıldız

ABSTRACT

The city of Samarkand existing within the borders of Uzbekistan is one of the mysterious, featured and important star cities of the history. Samarkand was a place that owned advanced features before and after Islam. Its existence on the way of Silk Road and Indian Spices Road, climate, natural beauties and its strategic location increased its value. They were scientific, cultural, political and religious central cities together with Bukhara. This city became a favorite of kingdoms, emirates and sultans in every period of history; it was exposed to the hegemony of various states; it was invaded and it was made the capital by Emir Timur. The Turks, who met Islam with the arrival of Muslim Arabs in the Transoxiana region, changed the flow of world history. Muslim Turks took very important roles in the establishment of Islamic States, the rise and spread of Islamic Civilization. The civilizations are established and developed in the cities. The center of knowledge, enlightenment, religion, trade, art, architect, culture, literature, and politics is the cities. In this respect, Samarkand has the characteristics of a star and pioneer city. "Three Star Personalities" who stamps the city draws attention in terms of Samarkand's effects and contributions to Turk-Islam States and Islamic Civilization. Kusem b. Abbas (r.a.) who was a close relative of Prophet (pbuh) and one of the Ashab-ı Kiram, Emir Timur who was one of the most important leaders of the history, Ubeydullah Ahrar who was a great scholar and Sufi affecting a wide geography from Transoxiana to Turkistan, India, Anatolia, Africa are the stars who were carried to the pages of history by Samarkand city.

Transition of Muslims to Transoxiana region came true with the leadership of close relatives and companions of Muhammed (pbuh). Local people learned Islam via them. People loved and cared relatives and companions of Prophet (pbuh). In every period, people valued Kusem b. Abbas (r.a), who was martyred in the conquest of Samarkand. Emir Timur built a huge mausoleum for Him. Next to his tomb, he built a madrasa and mosque. In this geography, Prophet (pbuh) and Sayyids were very effective for centuries and they were respected. Commemorated as Shah-ı Zinde, Kusem b. Abbas (r.a) is the most symbolic name of the basin. He is the inspiration of local people. The public has united their loyalty to Islam with their love and respect to Kusem b. Abbas (r.a.).

Emir Timur revived the Transoxiana basin, which was destroyed after the Mongol invasion. He determined the position of the Mongols in the life of society and state as Muslims and provided a balance. Timur is a great genius, strategist and commander. Timur designed Samarkand as the world's most beautiful city and center of civilization. He gathered scholars, craftsmen, artisans and experts from many countries to Samarkand by bringing them to the city. The descendants of Emir Timur reached India, established powerful states in vast lands for centuries, and ensured the rise of Islamic Civilization.

Ubeydullah Ahrar (r.a.) is one of the most important names of Nakhshibendi which is the most effective and common mystical branch of Turkistan and Transoxiana. Ubeydullah Ahrar (r.a.) inspired the Mughal people founded in India. He is considered the spiritual founder of the Mughal people. He extended to the Ottomans, the conquest of Istanbul, and was spiritually effective. He was influential on many leaders in Islamic geography such as Fatih Sultan Mehmet and Baburshah. He contributed to the progress of society with his spiritual personality, life philosophy, scientific and intellectual competence, his relations with state administrators and the public, and his educational methods. Thus, he pioneered the development and change of the institution, authority and person.

World history has been shaped by people, principles, societies, cities, states and civilizations. Turks' choosing Islam as religion has changed the flow of world history, it has affected humanity. The "Three Star Personality" residing in Samarkand has an important place in this process. Many states, especially Timurogulları, Great Seljuks, Anatolian Seljuks, Baburs, Mamluks, Osmanogulları, fed from the Transoxiana basin where Samarkand is located and they benefited from its light.

Keywords: Samarkand, Kusem b. Abbas , Emir Timur, Ubeydullah Ahrar, Star

PARTICIPLE FEATURES IN MODERN ENGLISH AND AZERBAIJANI LANGUAGES

ÇAĞDAŞ İNGİLİZ VE AZERBAIJAN DİLLERİNDE FİİLİ SIFATLARIN (SIFAT FİİLİ
YAPILARIN) ÖZELLİKLERİ

Konul BABAYEVA

“Nakhchivan” University, Faculty of Foreign languages,
Department of Foreign languages, Nakhchivan, Azerbaijan.

ORCID ID: 0000-0002-6895-2978

ABSTRACT

A large part of the words which is included in the vocabulary of both Azerbaijani and English languages are verbs. The verb has finite forms and non-finite which are also called verbals. There are three verbals in English: the Participle, the Gerund and the Infinitive. It is also called in Azerbaijani as intransitive forms of the verb. There are 3 intransitive forms of the verb in Azerbaijani: Feili sifat (the Participle), masdar (The Infinitive) and feili baghlama (Crerund).

The verbals do not express person, number or mood; therefore they cannot be used as the predicate of the sentence. Like the finite forms of the verb the verbals have tense and voice distinction. One of the non-finite form of verbs, Participle is the most mysterious phenomenon of grammar with an uncertain status in it. Having forms, meanings and functions which are necessary for naming them as a part of speech, however they are not included in it. Verbals have dual lexico-grammatical meaning: thus the participle has verbal and adjectival features in both languages.

In both languages, the characteristic feature of the participle which belongs to the verb is that it has the form of action, manner, tense, negativeness, and voice.

Participle has peculiar combinability resembling partly that of the adjective. In both languages, the adjectival features of the participle : describes or modifies nouns, comes before the word it describes, is used in the function of the attribute, becomes substantivized, answers the adjective questions.

In the modern Azerbaijani language, the participle, which precedes the word and answering the questions of the adjective, mainly becomes attribute. Participle has the syntactical functions of the attribute and others. But its syntactical functions are different from finite verb, it is generally not used independently, it can be a part of the sentence members.

Key words: verbal, participle, adjective, verb

ÖZET

Azerbaycan dili ve İngiliz dili kelime hazinesinde yer alan kelimelerin büyük bir kısmı fiildir. Fiil, sonlu formlara ve sonlu olmayan biçimlere sahiptir. İngilizce'de üç sonlu olmayan fiil ve ya fiilimsi vardır: Participle, Gerund ve Mastar. Azerbaycan dilinde sonlu olmayan fiilin 3 türü vardır: Feili sifat (Participle) (sıfat fiil), masdar (The Infinitive) (mastar) ve feili bağlama

(Crerund) (bağ). Fiilimsilerin genel özellikleri; fiilden türetilebilmeleri ve olumsuzluk bildirebilmeleridir.

Sonlu olmayan bir fiil özneye, kişiye, sayıya veya gerginliğe göre değişmez, bu nedenle cümlenin yüklemi olarak kullanılamazlar. Fiillerin sonlu biçimleri gibi, sonlu olmayan fiillerin de gergin ve ses ayrımı vardır. Genellikle sonlu olmayan fiiller cümle içinde fiil olarak hareket etmez, kişi, sayı ve gerginliği göstermez ve herhangi bir enfeksiyon belirtmezler. Aslında fiil kökenli olan bu sözcükler, fiilin tüm özellikleri karşılayamamaktadır.

Sonlu olmayan fiil biçimlerinden biri olan Participle, içinde belirsiz bir statüye sahip olan en gizemli gramer fenomendir. Sonlu olmayan fiillerin ikili leksi-qramatik anlamı vardır: bu nedenle participle her iki dilde de fiili ve sıfat özelliklerine sahiptir. Sıfat fiiller, varlığı nitelediği için sıfat, yan cümlecisi kurduğu için de fiil olarak kabul edilmektedir.

Her iki dilde de fiile ait olan participle karakteristik özelliği, eylem, tarz, gerginlik, olumsuzluk ve ses biçimine sahip olmasıdır.

Participle, kısmen sıfatınkine benzeyen kendine özgü birleşebilirliğe sahiptir. Her iki dilde de, participle-n sıfat özellikleri bunlardır: isimleri tanımlar veya değiştirir, tanımladığı kelimeden önce gelir, özniteliğin işlevinde kullanılır, özlü hale gelir, sıfat sorularını yanıtlar.

Modern Azerbaycan dilinde, sıfatın önündeki ve sıfatın sorularını cevaplayan participle, esas olarak sıfat haline gelir; Participle, sıfatın ve diğerlerinin sözdizimsel işlevlerine sahiptir. Ancak sözdizimsel işlevleri sonlu fiilden farklıdır, genellikle bağımsız olarak kullanılmaz, cümle üyelerinin bir parçası olabilir. Her iki dilde sıfat-fiiller bazen yüklem olarak kullanılabılır.

Anahtar kelimeler: sonlu olmayan fiil, sıfat fiil (participle), sıfat, fiil

EL DOKUMA DESENLİ HAVLULARDAN BİR ÖRNEK
AN EXAMPLE OF HANDWOVEN PATTERNED TOWELS

Ebru ÇATALKAYA GÖK

Ankara Müzik ve Güzel Sanatlar Üniversitesi, MGÜ MYO, Geleneksel El Sanatları Programı,
Ankara, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-9746-8456

Meltem GÖKSEL KABALCI

Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Geleneksel Türk
Sanatları Bölümü, Ankara, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0003-0805-3062

ÖZET

Anadolu topraklarında kültürel olarak el dokumaları önemli yer teşkil etmektedir. Türk el dokumaları motif, kullanılan malzeme ve dokuma tekniği açısından dünya üzerinde farklılık göstermektedir. %100 pamuk ipliğinden üretilen havlularda bu el dokuma örneklerinden biridir. Anadolu'da havlu dokumacılığı ilk olarak Bursa'da başlamış ve burada ünlü olan kadife dokumacılığına yan ürün olmuştur. Başlangıcında jakarlı el tezgahlarında dokunan desenli el dokuma havluları günümüzde tam otomatik jakarlı tezgahlarda dokunmaya devam etmektedir. Bugünkü tekstil sektöründe halen önemli bir yer teşkil eden dokuma desenli havlu dokumacılığının, müzelerde, özel koleksiyonlarda ve sadıklarda bulunan el dokuma örneklerinin gün yüzüne çıkartılıp, teknik analizlerinin yapılması Türk kültür ve geleneğinin tanıtılması açısından önemli görülmektedir.

Bu nedenle çalışmada özel bir koleksiyonda yer alan dokuma desenli el dokuma havlu örneğinin teknik analizleri yapılarak belgelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmada ele alınan dokuma örneğinin kumaş yapı analiz bilgileri çizelgede sunulmuştur. Ayrıca dokuma örneğinin kenarlarında yer alan desenlerin texcell programında çizilmiş, desen örneğinin gelecek nesillere aktarılması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Havlu, Desenli dokuma kumaş, İlmeli dokuma, Kumaş analizi, Jakar el tezgâhı.

ABSTRACT

Hand weaving occupies a culturally important place in Anatolian lands. Turkish hand weavings are distinguished from other hand weavings in the world with their simplicity in terms of motif, color, style and harmony. This is one example of hand weaving in towels made of 100% cotton yarn. Towel weaving in Anatolia first started in Bursa and became a by-product of the famous velvet weaving here. Patterned hand woven towels, which were woven on jacquard hand looms at the beginning, continue to be woven on fully automatic jacquard looms today. It is considered important to unearth the samples and to make technical analysis of hand-woven samples found in museums, private collections and loyalists of the woven-patterned towel weaving, which still has an important place in today's textile industry, in terms of introducing Turkish culture and tradition. For this reason, it is aimed to document a

hand woven towel sample with a woven pattern belonging to a special collection by making technical analysis. The fabric structure analysis information of the weaving sample discussed in the research is presented in the chart. In addition, the patterns on the edges of the weaving sample were drawn in the texcell program, and it was aimed to pass the pattern sample to future generations. Scanning and description methods were used in the research.

Keywords: Towel, Patterned woven fabric, Stitched weaving, Fabric analysis, Jacquard hand loom.

THEOLOGICAL FOUNDATIONS FOR INTERFAITH DIALOGUE IN THE LIGHT OF ISLAMIC TEACHINGS

Rehana Kanwal

M.Phil Scholar, Department of Islamic Studies, National College of Business Administration
and Economics, Lahore, Pakistan.

ABSTRACT

According to Qur'an, the difference of opinion among peoples of the world is natural and something that will always be there. However, in order to stop the difference from becoming a conflict, people should hold dialogue. The significance of dialogue in Islam is well understood by the fact that God chose to hold dialogue with angels concerning the creation of man. Furthermore, the Qur'an declares dialogue the greater jihad and arrangement of a successful dialogue is considered as a manifest victory. In order to arrange a successful dialogue, Qur'an lays out a number of principles:

- 1- Dialogue should be held in such a nice way that it may lead the opponent to get a close friend. For this it is necessary to speak mildly and the dialogue must be based on wisdom and sincerity.
- 2- Dialogue should rest on the principle of mutual respect and should not contain any kind of abusive and taunting language.
- 3- Dialogue must not override the principle of justice and equality and must not be affected by the past experiences or personal grievances towards the opponent.
- 4- Dialogue should not address the issue of pulling everyone together, e.g. the opponent (for example a nation) should not be blamed for the evil deeds of few.
- 5- Dialogue should be held with an attitude that is characterized by patience and tolerance and efforts must be made to keep the vicious elements out from harming the process.
- 6- Both parties should openly acknowledge and recognize the mutually positive attributes.
- 7- Imposing one's opinions upon the opponent must not be the objective of dialogue.
- 8- Both parties should, despite the inherent difference of opinion, pursue to find practical solutions by striving towards finding a common ground.

Keywords: Interfaith Dialogue, Peace, Theological Foundation, Islam.

DİJİTAL ÇAĞDA MARKA YÖNETİMİ
BRAND MANAGEMENT IN THE DIGITAL AGE

Dr. Öğr. Üyesi Bulut DÜLEK

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Van,
Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-3474-7220

Dr. Öğr. Üyesi İbrahim AYDIN

Van Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Erciş İşletme Fakültesi, İşletme Bölümü, Van, Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-0720-364X

ÖZET

Son teknolojik gelişmelerle birlikte internetin yaygın kullanımı hem alıcıları hem de onlara hizmet sunun işletmeleri etkilemiştir. Yaşanılan dijital dönüşümler tüketicilerin gündelik yaşamlarında dijital teknolojilerle daha sık karşı karşıya gelmelerine neden olmuştur. Artan teknolojik araçların kullanımı hemen hemen tüm ekonomik faaliyetlerin dijital araçlar kanalıyla yapılabilmesini mümkün hale getirmiş bulunmaktadır. İnternet ile bu denli yakın ilişki içinde olan tüketici gruplarına ulaşmanın en doğru yolu dijital pazarlama ile mümkün görünmektedir. Dijital pazarlama, dijital bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanıldığı pazarlama faaliyetleri olarak ifade edilmektedir. İşletmeler dijital araçlarla hedef tüketici grupları ile etkileşime girmekte ve onlara daha kolay ulaşabilmektedirler. Ayrıca dijital pazarlama araçları ile işletmeler markalarını daha kolay bir biçimde geniş kitlelere tanıtıp farkındalıklarını artırmaktadırlar.

İnternet sitelerinden tutun sosyal medya araçlarına, blog sayfalarından mobil platformlara, e-postalardan arama motorlarına kadar birçok alanda dijital pazarlama teknikleri kullanılmaktadır. Dijital pazarlama çabalarından birisi de şüphesiz markaların dijitalleşmesidir. Markalaşma bir ürün, hizmet ya da kurumun benzerlerinden ayırt edilmesini sağlayan ve kolaylaştıran önemli bir farklılaşma aracıdır. Dijital temelli markalaşma ise farklılaşmaya ve ayırt edilmeye yönelik çabaların dijital platformlar aracılığıyla gerçekleştirilmesidir. Çok sayıda rakibin bulunduğu pazar ortamlarında işletmeler açısından güçlü bir markaya sahip olabilmek daha da önemli hale gelmiştir. İşletmelerin dijital markalaşma çabaları, onların kim olduklarını, potansiyel müşteri gruplarına, ortaklarına veya üyelerine ne gibi bir değer sunabilecekleri hakkında çok şey söylemektedir. Sektörde başarılı olup sürdürülebilir bir rekabet avantajı yakalayabilmek hedef tüketici gruplarına eğlenceli ve içerik olarak zengin değerler sunabilmekle mümkündür.

Bu çalışmada dijital çağın gerekliliği doğrultusunda marka yönetimi dijital temelli bir bakış açısıyla ele alınmaktadır. Markaların dijital teknolojilerden yararlanarak nasıl başarılı olabileceklerine ilişkin değerlendirmeler yapılmaktadır. Özellikle logo, dijital kimlik, içerik pazarlaması, sosyal medya, marka iletişimi, SEO gibi uygulamaların markalaşma sürecindeki önemine değinilmiştir. Geleneksel pazarlama yaklaşımına göre dijital pazarlama yaklaşımda marka yönetiminin değişen stratejileri üzerinde durulmuştur. Çalışmanın alan yazarlarına ve

marka yöneticilerine dijitalleşen dünyada marka yönetimi konusunda farklı bir bakış açısı getireceği öngörülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Dijitalleşme, Dijital Pazarlama, Dijital Markalaşma

ABSTRACT

The widespread use of the internet along with the latest technological developments has affected both the buyers and the businesses that provide services to them. The digital transformations experienced have caused consumers to come across with digital technologies more frequently in their daily lives. The use of increasing technological tools has made it possible to carry out nearly all economic activities with digital tools. The best way to reach consumer groups that are in close contact with the Internet is possible with digital marketing. Digital marketing is expressed as marketing activities using digital information and communication technologies. Businesses can interact with their target consumer groups and reach them more easily with digital tools. In addition, with digital marketing tools, businesses can introduce their brands to large audiences more easily and increase their awareness.

Digital marketing techniques are used in many areas from websites to social media tools, blog pages to mobile platforms, e-mails to search engines. One of the digital marketing efforts is undoubtedly the digitalization of brands. Branding is an important differentiation tool that enables and facilitates differentiation of a product, service or institution from its counterparts. Digital-based branding is the realization of efforts for differentiation through digital platforms. Having a strong brand has become important for businesses in market environments with many competitors. Digital branding efforts of businesses mean a lot about who they are and what value they can offer to potential customer groups, partners or members. In order to be successful in the sector and achieve a sustainable competitive advantage, it is necessary to offer fun and content-rich values to target consumer groups.

In this study, brand management is discussed from a digital-based perspective. Evaluations are made on how brands can be successful by using digital technologies. In particular, the importance of applications such as logo, digital identity, content marketing, social media, brand communication, SEO in the branding process was emphasized. According to the traditional marketing approach, the changing strategies of brand management in digital marketing approach are emphasized. It is predicted that the study will bring a different perspective to field writers and brand managers on brand management in the digitalizing world.

Keywords: Digitalization, Digital Marketing, Digital Branding

VERGİ ÖZGÜRLÜĞÜ GÜNÜ KAVRAMINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME AN ASSESSMENT OF THE CONCEPT OF TAX FREEDOM DAY

Prof. Dr. Cemil RAKICI

Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Trabzon,
Türkiye

ORCID ID: 0000-0003-1053-0411

Arş. Gör. Cansu AYDOĞDU BOZDAĞ

Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Trabzon,
Türkiye

ORCID ID: 0000-0002-1716-5691

ÖZET

Vergi, devletin en temel gelir kaynaklarından. Vergi kanunlarına göre üzerine vergi borcu düşen tüm gerçek ve tüzel kişiler vergi ödemekle yükümlüdürler. Ancak, vergi ödeyen kişiler devlet hazinesine katkı yapmakla birlikte satın alma gücünde azalma yaşamaktadır. Böylece bir vergi yükü oluşmaktadır. Kişiler üzerindeki vergi yükü iki şekilde oluşur. İlki, mükellefin ödediği vergilerin brüt gelirlerine oranlanması ile ölçülen objektif vergi yüküdür. İkincisi ise, kişilerin vergi ödemekten dolayı üzerinde oluşan psikolojik baskıdır ki bu kavram da subjektif vergi yükü olarak ifade edilir. Buna göre, objektif vergi yükü sayısal olarak ifade edilebilirken, subjektif vergi yükünün ölçülmesi mümkün değildir. Vergi yüküne ilişkin hesaplamalar, vatandaşların kendi kaynaklarını ne ölçüde kamuya aktardıklarına dair bilgi verdiğinden ve oluşturduğu ekonomik, sosyal ve psikolojik etkiler nedeniyle büyük önem taşımaktadır. 1948 yılında Dallas Hostetler isimli ABD’li bir iş insanı, ortalama bir Amerikalının ne kadar vergi ödediğinin net olmadığını ifade ederek, ülkelere vergi ödeyen vatandaşların ödedikleri vergiyi gün bazından hesaplayarak ne kadar süre vatandaşların kamu harcamalarına katılmak için çalıştıklarını ölçmüştür. Böylece, vatandaşların devlet için çalışmayı bırakıp kendi için çalışmaya başlayacakları gün olan vergi özgürlüğü günü (tax freedom day) kavramını markalaştırmıştır. Hostetler’in amacı, vatandaşların ödedikleri vergilerle yararlandıkları kamu hizmetleri arasında bağ kurmasıyla yani mali bağlantı yoluyla vergi ödemenin değerinin anlaşılmasını sağlamaktır. Vergi özgürlüğü gününün belirlenmesi, vergi yükünün görselleştirmektedir. Bütçeye aktarılan kaynakları çalışılan günlere dönüştürmek günlük yaşam ile ilişki kurulmasını kolaylaştırır. Kişilerin ne kadar gün devlet için çalıştığını bilmesi ve aldığı kamu hizmetleri arasında bağlantı kurması siyasi aktörlerin seçimini de etkileyecektir. Ödediği vergilerin karşılığını verilen hizmetlerle yeteri kadar alamadığını düşünen bireyin oy verme kararı da değişebilecektir. Ülkelerin vergi özgürlüğü gününün belirlenmesi mükelleflerin vergi bilincine katkı sağlayabilecek ve bunun yanında ise devleti kamu kaynaklarının etkin ve verimli kullanılması konusunda teşvik ederek dinamik tutacaktır. Hesap verebilirlik mekanizması ve şeffaflık artacaktır. Günümüzde ABD’de, Almanya, Avusturya ve İsviçre gibi pek çok AB ülkesinde vergi özgürlüğü günü açıklanarak kutlanmaktadır. Türkiye’de de vergi bilinci için farkındalık oluşturmak adına vergi özgürlüğü gününün kutlanması çeşitli meslek odaları tarafından ifade edilmektedir. Bu çalışmanın amacı

vergi özgürlüğü gününü kavramsal olarak bütünsel bir yaklaşımla değerlendirerek bir öneri ortaya koymaktır.

Anahtar Kelimeler: Vergi yükü, vergi özgürlüğü günü, vergi bilinci.

ABSTRACT

Tax is one of the states' main sources of income. According to the tax laws, all natural and legal persons who have tax liability are obliged to pay taxes. However, taxpayers experience a decrease in their purchasing power, although they contribute to the state treasury. Thus, a tax burden is created. The tax burden on individuals occurs in two ways. The first is the objective tax burden, measured by the ratio of taxes paid by a taxpayer to their gross income. The second is the psychological pressure on individuals due to paying taxes which is expressed as subjective tax burden. While the objective tax burden can be expressed numerically, it is not possible to measure the subjective tax burden. The calculations regarding the tax burden are very important. Because these calculations give information about the extent to which citizens transfer their resources to the public and economic, social and psychological effects. In 1948, a US businessperson named Dallas Hostetler stated that it is not clear how much tax an average American pays. He calculated the tax paid by citizens who pay tax to their country on a daily basis and measured how long citizens worked to participate in public expenditures. Thus, he branded the concept of the tax freedom day, the day when citizens stop working for the state and start working for themselves. The purpose of Hostetler is to ensure that citizens understand the value of paying taxes through a financial link between the taxes they pay and the public services they benefit from. Determining the tax freedom day visualizes the tax burden. Converting the resources transferred to the budget into working days makes it easier to establish relationships with daily life. Knowing how long people work for the state and establishing a link between the public services they receive will also affect the choice of political actors. The voting decision of an individual who thinks that his/her taxes are not getting enough with the services provided may also change. The determination of the tax freedom day of the countries will contribute to tax consciousness of the taxpayers and will keep the state dynamic by encouraging the effective and efficient use of public resources. Accountability mechanism and transparency will increase. Recently, tax freedom day is announced and celebrated in USA and many EU countries such as Germany, Austria and Switzerland, In Turkey, the celebration of tax freedom day in order to create awareness for the tax consciousness is expressed by the various chambers. The aim of this study is to present a proposal by evaluating the tax freedom day with a conceptually holistic approach.

Key words: Tax burden, tax freedom day, tax consciousness.

**GELİR İDARELERİNİN GENİŞLEYEN ROLÜ VE ARTAN
SORUMLULUKLARINA İLİŞKİN BİR DEĞERLENDİRME**
AN EVALUATION ON THE EXPANDING ROLE AND INCREASING
RESPONSIBILITIES OF REVENUE ADMINISTRATIONS

Prof. Dr. Cemil RAKICI

Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Trabzon, Türkiye
ORCID ID: 0000-0003-1053-0411

Arş. Gör. Cansu AYDOĞDU BOZDAĞ

Karadeniz Teknik Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Maliye Bölümü, Trabzon, Türkiye
ORCID ID: 0000-0002-1716-5691

ÖZET

Devletin hükümlerini kullanıldığı en temel alanlardan biri vergilendirme. Vergi gelirlerinin tahsilatından sorumlu olan birim ise gelir idareleridir. Gelir idarelerinin değişen ve gelişen dünyada rolü ve fonksiyonları artmıştır. Vergi gelirlerinin yanı sıra gelir idareleri vergi dışı fonksiyonlar üstlenebilmekte ve sosyal güvenlik primleri tahsilatından sorumlu olabilmektedir. Gelir idarelerinin genel kabiliyetleri ve verilere erişim güçleri, karmaşık idari süreçleri başarılı bir şekilde yönetebilmeleri ve hizmet sunumlarında ölçek ekonomilerinden faydalanmaları artan fonksiyonlarının temel gerekçelerindedir. Gümrüklerin idaresi, öğrenci kredilerinin, çocuk yardımlarının ve çeşitli yardımların tahsilatı gelir idarelerinin en fazla sorumlu olduğu vergi dışı fonksiyonlardandır. Türkiye’de, 01.08.2016 tarihinden itibaren Kredi ve Yurtlar Genel Müdürlüğü’nden alınan öğrenim kredisi borçları tahsilatının Gelir İdaresi Başkanlığı’na devredilmesiyle Türk gelir idaresi de vergi dışı fonksiyon yüklenmiştir. Nüfus kayıtları, istatistik tutma, şans oyunlarının denetimi, kadastro hizmetlerinin görülmesi ve mali polis olarak faaliyet gösterilmesi ise gelir idarelerinin alışık olunmayan vergi dışı fonksiyonları olarak gösterilebilir. Vergi dışı fonksiyonlara ek olarak sosyal güvenlik prim tahsilatlarının gelir idarelerine devredilmesine ilişkin genel bir eğilim de söz konusudur. Tahsilat fonksiyonunun devri haricinde gelir idareleri ve sosyal güvenlik kurumları arasında etkin bilgi paylaşımı ve iş birliği de yapılabilmektedir. Özellikle OECD istatistiklerinde vergi gelirlerine dahil edilen sosyal güvenlik primleri vergi gelirleri içinde önemli bir paya sahiptir. Sosyal güvenlik primlerinin parafiskal gelir niteliğinde olması, gelire ilişkin ortak bir tanımın olması, tek bir kayıt numarası ile vergi ve sosyal güvenlik primlerine ilişkin işlemlerin aynı anda yapılabilmesi, idari maliyet ve kaynak kullanımında tasarruf sağlanması ve çapraz kontrol ve risk denetimlerinin yapılabilmesi açısından bazı OECD ülkelerinde sosyal güvenlik prim tahsilatları gelir idarelerine devredilebilmektedir. Sosyal güvenlik primleri tahsilat devrinin başarılı örneklerinden olan İsveç ve Bulgaristan’da sonuç olarak gelir tahsilatı artmış, işlemler ve ödemeler basitleşmiştir. Türkiye’de özellikle 2000’li yıllardan itibaren açıkları giderek artarak kara delik haline gelen Sosyal Güvenlik Kurumu’nun prim tahsilatları Gelir İdaresi Başkanlığı’na devredilerek etkin bir kontrol mekanizması sağlanabilir, idari maliyetler düşebilir ve tahsilatlar artarak açıklar azalabilir. Bu çalışmanın amacı, gelir idarelerinin genişleyen rolü ve artan fonksiyonlarını ele alarak güncel yaklaşımların

sunulması ve sosyal güvenlik açıkları sorununa alternatif bir bakış açısıyla çözüm önerisi getirilmesidir.

Anahtar Kelimeler: Gelir idaresi, vergi dışı fonksiyon, sosyal güvenlik primleri.

ABSTRACT

One of the main areas where the state uses its sovereign right is taxation. The unit responsible for the collection of tax revenues is the revenue administration. The role and functions of revenue administrations in the changing and developing world have increased. In addition to tax revenues, revenue administrations can undertake non-tax functions and be responsible for collecting social security contributions. Because, revenue administrations successfully manage complex administrative processes, access data and benefit from economies of scale in service delivery. They can be listed as the reasons for the increasing functions. Administration of customs, collection of student loans, child benefits and various benefits are among the non-tax functions for which revenue administrations are most responsible. For example as the date of 08.01.2016, student loans have been collected by Turkish Revenue Administration in Turkey. Population registers, statistics, the regulation of gambling, cadastral services and operating as a financial police can be shown as unfamiliar non-tax functions of revenue administrations. In addition to non-tax functions, social security contributions collect by revenue administrations in many countries. Apart from the transfer of the collection function, effective information sharing and cooperation can be made between revenue administrations and social security institutions. In particular, social security contributions are included in total tax revenues in OECD statistics. They have a significant share in total tax revenues. In some OECD countries, security contributions collection can be transferred to revenue administrations. Because, social security contributions are parafiscal revenues. There is a common definition of income. Some processes about tax and social security contributions can be done with a single registration number. Thus, government can save in administrative costs and resource utilization. Cross-checking and risk audits can be easily made. Sweden and Bulgaria which are successful examples have increased revenues. Transactions and payments have been simplified in these countries. Social security deficits has become the black hole gradually increased in Turkey since 2000. By transferring the social security contributions collection of the Social Security Institution to the Revenue Administration, an effective control mechanism can be provided, administrative costs and deficits can be reduced. The aim of this study is to present current approaches by addressing the expanding role and increasing functions of revenue administrations and to offer a solution to the problem of social security deficits from an alternative perspective.

Key words: Revenue administration, non-tax functions, social security contributions.

**İLKOKUL ÖĞRENCİLERİNİN DİJİTAL OKURYAZARLIK ÖZ-YETERLİK
DÜZEYLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ**
EXAMINATION OF THE LEVEL OF THE DIJITAL LITERACY SELF-EFFICACY OF
THE PRIMARY SCHOOL STUDENTS ACCORDING TO THE VARIOUS VARIABLES

Prof. Dr. Gürbüz OCAK

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Eğitim Programları ve Öğretim Ana Bilim
Dalı, Afyonkarahisar

ORCID ID: 0000-0001-8568-0364

Öğr. Grv. Burak OLUR

Afyon Kocatepe Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Batı Dilleri ve Edebiyatı Bölümü,
Afyonkarahisar

ORCID ID: 0000-0002-8385-7776

ÖZET

Nicel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli kullanılan bu çalışmanın amacı ilkökul öğrenim görmekte olan öğrencilerin dijital okuryazarlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir. Bu amaçla 2019-2020 eğitim-öğretim yılı bahar döneminde Afyonkarahisar İl Merkezinde çeşitli okullarda öğrenimine devam etmekte olan ilkökul öğrencilerinden basit seçkisiz yöntemle seçilmiş toplam 356 dördüncü sınıf öğrencisine, dijital ortamlarda işbirliği, dijital ortamlarda duygu yönetimi, dijital ortamlarda bilgi yönetimi ve dijital ortamlarda farkındalık olmak üzere dört alt boyut ve yirmi bir maddeden oluşan ve Ocak & Olur (2020) tarafından geliştirilen ‘Dijital Okuryazarlık Öz-yeterlik Ölçeği’ uygulanmıştır. Elde edilen verilerin betimsel olarak ifade edilmesinde, frekans ve yüzdelik değerler kullanılmıştır. Değişkenlere ilişkin anlamlı bir farkın olup olmadığının tespitinden önce verilere normallik testi uygulanmış ve verilerin normal dağıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu nedenle, verilerin analizinde Bağımsız Gruplar T-testi kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda, ilköğretim dördüncü sınıf öğrencilerinin dijital okuryazarlık özyeterlik düzeyleri ölçek genelinde ve tüm alt boyutlarında orta düzeyde olduğu, fakat ölçeğin ikinci ve üçüncü alt boyutlarında ortalamalarının nispeten daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkenine göre yapılan analizler sonucunda ölçeğin birinci alt boyutunda ve ölçek genelinde istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmezken; ölçeğin ikinci alt boyutunda kız öğrenciler lehine, ölçeğin üçüncü ve dördüncü alt boyutlarında ise erkek öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Ev ortamında bilgisayar, tablet vb. bir cihaz bulunma durumu değişkenine göre yapılan analizlerde ölçeğin genelinde ve tüm alt boyutlarında evlerinde böylesi bir cihaza sahip olan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Öğrencilerin sosyal bir ağa üye olup olmaması değişkenine göre yapılan analizler sonucunda ise ölçek genelinde, ölçeğin birinci ve dördüncü alt boyutlarında sosyal bir ağa üye olan öğrencilerin lehine istatistiksel olarak anlamlı bir fark tespit edilmiştir. Bilgisayar üzerinde geçirilen zamana ilişkin yapılan analizler sonucunda ölçek genelinde ve ölçeğin dördüncü alt boyutunda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilemezken, ölçeğin birinci ve üçüncü alt boyutlarında bilgisayar üzerinde günde bir saatten daha az zaman harcayan

öğrenciler lehine, ikinci alt boyutunda ise bilgisayar üzerinde günde bir saatten daha fazla zaman harcayan öğrenciler lehine istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Dijital okuyazarlık, ilkokul, özyeterlik

ABSTRACT

The aim of this study, which uses survey model, one of the quantitative research methods, is to examine the digital literacy self-efficacy level of the primary school students in terms of various variables. For this purpose, The 'Dijital Literacy Self-Efficacy Scale', consisting of four sub-dimensions as cooperation in digital environment, Feeling management in digital environment, information management in digital environment, awareness in dijital environment and twenty-one items, developed by Ocak & Olur (2020) has been applied a total of 356 fourth grade primary school students who are continuing their education in various schools in Afyonkarahisar, Turkey in the spring semester of the 2019-2020 academic year selected by simple random method. Frequency and percentage values have been used to express the obtained data descriptively. Before determining whether there is a significant difference regarding the variables, normality test has been applied to the data and it has been concluded that the data are normal. For this reason, Independent Groups T-test has been used in the analysis of the data. As a result of the analysis, it has been concluded that the digital literacy self-efficacy levels of the fourth grade students in primary education are at a moderate level in the overall scale and in all sub-dimensions, but relatively higher in the second and third sub-dimensions of the scale. As a result of the analyzes made according to the gender variable, it has been concluded that there is no statistically significant difference in the first sub-dimension of the scale and overall the scale; however, it has been found out that there is a statistically significant difference in favor of female students in the second sub-dimension of the scale, and in favor of male students in the third and fourth sub-dimensions of the scale. In the analysis made according to the variable of having a device such as a computer or tablet in the home environment, it has been found out that there is a statistically significant difference in favor of the students who have such a device in their homes in overall and in all sub-dimensions of the scale. As a result of the analysis made according to the variable of whether students are members of a social network or not, it has been found out that there is a statistically significant difference in favor of students who are members of a social network in the first and fourth sub-dimensions of the scale. As a result of the analysis of the time spent on the computer, it has been reached out that there is no statistically significant difference in the scale and in the fourth sub-dimension of the scale, In the first and third sub-dimensions of the scale, a statistically significant difference was found in favor of students who spend less than an hour a day on the computer and In the second sub-dimension, a statistically significant difference has been found in favor of the students who spend more than one hour a day on the computer.

Keywords: Digital literacy, primary school, self-efficacy

QARABAĞDAN DÜNYAYA, SALAM!
FROM KARABAKH TO THE WORLD, HELLO!

Vəlizadə Fidan Ruhulla qızı

Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti,
Kulturologiya və Onun Ümumi Məsələləri üzrə-dissertant
Cəfər Cabbarlı ev-muzeyinin əməkdaşı
ORCID ID: 0000-0001-9598-3553

ÖZƏT

Uzun illər işğal altında olan Azərbaycan torpaqlarının azad olunması mədəniyyətə yeni nəfəs gətirdi. Tarixi qədim, mədəniyyəti zəngin bu torpaqların düşmən əsarətində qalması, onlara qarşı vandalizm siyasətinin həyata keçirilməsi əslində düşmənin nə qədər vəhşi ruha sahib olduğunu göstəricisi olmuşdur.

Hər bir xalq, millət daim öz mədəniyyətini dünyaya tanıtməyə çalışır. Məhz bu mədəniyyət nümunələri həmin xalqların milli kimliyini təşkil edir. Unutmamalıyıq ki, məhv olmuş mədəniyyətlər milli kimliyin məhvinə doğru addımlamaq deməkdir.

“Qarabağdan dünyaya, Salam!” söyləyərkən biz məhz bu milli kimliyimizin əyani göstəriciləri olan, düşmən tərəfindən ciddi ziyan görmüş mədəniyyətimizin yenidən bərpasına və dünya mədəniyyət inciləri sırasında layiqli yerini tutmağa çalışmasına səy göstərəcəyik.

Hər bir Azərbaycan vətəndaşı işğaldan azad olunmuş torpaqlarımızdakı mədəniyyətimizin dirçəldilməsi yolunda durmadan səy göstərməlidir. Zamanla mədəni abidələrin yenidən bərpası, turizm infrastrukturunun yaradılması, xarici və daxili turizm istiqamətlərində çanlanma məhz Qarabağa vaxtı ilə şöhrət qazanmış milli kimliyinə yenidən qaytaracaqdır.

Qarabağ Azərbaycandır!

Açar sözlər: Azərbaycan mədəniyyəti, Qarabağ, məhv olmuş abidələr, mədəniyyət abidələri

ABSTRACT

The liberation of Azerbaijani lands, which had been under occupation for many years, brought a new breath to culture. The enslavement of these lands, rich in history and culture, and the policy of vandalism against them, were in fact an indication of how savage the enemy was.

Every nation is always trying to introduce its culture to the world. It is these examples of culture that constitute the national identity of these peoples. We must not forget that the destroyed cultures mean a step towards the destruction of national identity.

"From Karabakh to the world, Hello!" In doing so, we will strive to restore our culture, which is a clear indicator of our national identity, severely damaged by the enemy, and to take its rightful place among the pearls of world culture.

Every citizen of Azerbaijan must work tirelessly to revive our culture in our liberated lands. Over time, the restoration of cultural monuments, the creation of tourism infrastructure, the

revival of foreign and domestic tourism will return Karabakh to its national identity, which gained fame over time.

Karabakh is Azerbaijan!

Key words: Culture of Azerbaijan, Karabakh, destroyed monuments, cultural monuments

KÜRESEL FİNANSAL İSTİKRAR POLİTİKALARI GLOBAL FINANCIAL STABILITY POLICIES

Doç. Dr. Hakkı ÇİFTÇİ

Çukurova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi

ORCID ID: 0000-0003-2912-8051

ÖZET

COVID-19 vakalarına ve ekonomik görünümü çevreleyen belirsizliklere rağmen, aşılardan onaylanması ve kullanıma sunulmasının küresel iyileşme beklentilerini artırdığını ve risk varlık fiyatlarını yükselteceği beklentisi doğrultusunda, dünyadaki toparlanma hızının büyük ölçüde aşı üretimi, dağıtımı ve bu aşılara erişime bağlı olacağını bununla beraber devam eden parasal ve mali destek, süregelen belirsizlikleri azaltmak, toparlanmaya bir köprü oluşturmak ve finansal istikrarı sağlamak açısından alınan tedbirler ülke ekonomileri için hayati önem taşımaktadır. Piyasalardaki yükselişin ve ekonomik toparlanmanın para ve maliye politikası desteğine bağlı kalmaya devam ettiği süreç de bu destek özellikle gelişme ihtimali olan pazar ekonomileri için finansal kırılganlıkları şiddetlendirme riski azaltmada büyük önem arz etmektedir. Bu desteklerle beraber, portföy akışlarında devam eden toparlanma, 2021'de büyük borç çevirme ihtiyaçları ile karşı karşıya olan yükselen piyasa ekonomileri için daha iyi finansman seçenekleri sağlaması konularını irdelemesi açısından çalışmanın önemini arttırmaktadır. Bu önemin yanı sıra, politika düzenlemelerinin şimdiye kadar likidite zorluklarını hafiflettiği ödeme gücü baskılarının yakın gelecekte özellikle salgının ağır şekilde vurduğu kredi piyasalarının daha riskli bölümlerinde ve sektörlerde yeniden ortaya çıkabileceği hususu da göz önünde tutularak, düşük faiz oranı ortamındaki karlılık zorlukları, bankaların gelecekte borç verme kabiliyetleri ve istekliliği üzerinde baskı husus da değerlendirilmektedir. Bu açıdan politika yapıcılarının, sürdürülebilir bir toparlanma gerçekleşene kadar destek sağlamaya devam etmesi gerektiği hhususla beraber, para politikasının gelecek yıllarda destekleyici kalmasının beklentisi, politika yapıcılarının orta vadede büyümeyi riske atmaktan kaçınmak için artan kırılganlıkları kontrol altına alması gerektiği husus ele alınarak seçilmiş bazı ülkeler değerlendirilecektir.

Anahtar Kelimeler: Covid-19, Finansal İstikrar, Ekonomik Görünüm, İstikrar Politikaları

ABSTRACT

Despite the COVID-19 cases and the uncertainties surrounding the economic outlook, the pace of recovery in the world will depend largely on vaccine production, distribution and access to these vaccines, with the expectation that the approval and availability of vaccines will increase global recovery prospects and raise risk asset prices. The measures taken in terms of support, reducing the ongoing uncertainties, creating a bridge to recovery and ensuring financial stability are vital for the economies of the country. The process in which the rise and economic recovery in the markets continue to depend on monetary and fiscal policy support, and this support is of great importance in reducing the risk of exacerbating financial fragility, especially for market economies that may develop. Along with these

supports, the ongoing recovery in portfolio flows increases the importance of the study in terms of addressing the issues of providing better financing options for emerging market economies facing large debt rollover needs in 2021. In addition to this importance, considering the fact that the solvency pressures, where policy regulations have alleviated liquidity difficulties until now, may reappear in the more risky parts of the credit markets and sectors, which have been hit heavily by the epidemic, the profitability difficulties in the low interest rate environment, the ability of banks to lend in the future. The issue of pressure on and willingness is also considered. In this respect, policy makers should continue to provide support until a sustainable recovery occurs, the expectation that monetary policy will remain supportive in the coming years, policy makers need to contain increasing vulnerabilities to avoid risking growth in the medium term, and some selected countries will be evaluated.

Keywords: Covid-19, Financial Stability, Economic Outlook, Stability Policies

MİLLİYETÇİLİK AKIMININ TÜRKİYE'DEKİ DİL POLİTİKALARI ÜZERİNDEKİ ETKİSİ

THE INFLUENCE OF NATIONALIST IDEAS TOWARDS LANGUAGE POLICY IN
TURKEY

EMİNE ENİSE YAKAR

Recep Tayyip Erdoğan Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Hukuku Bölümü, Rize, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0002-4100-9234

ÖZET

Milliyetçilik akımı, toplumlarda var olan bazı doktrinleri kullanarak ulusların kurulmasına yardımcı olur. 19. yüzyılın başlarında, dil ve ulus arasında varolan bağlantı netleşmiş ve homojen milletler inşa etme sürecinde ideal bir motif olarak dil kullanılmıştır. Dil, toplulukların düşüncelerini ve kültürünü yansıtarak özgün benliğin ve ulusal bilincin oluşturulma sürecinde önemli bir rol oynamaktadır. Milliyetçilik, kültürel egemenlik ve birliktelik gibi fikirler, ulus-devlet kavramını şekillendiren temel unsurlar olarak ön plana çıkmıştır. Siyaset kuramı alanında, dil siyaseti önem kazanmış ve bu siyasetin kullanılması sonucunda birçok etki ortaya çıkmıştır. Bir bakımdan dil, devletin egemenliğini oluşturmak için anahtar bir araç olarak kullanılırken, aynı zamanda devletin kolektif bilincini geliştirmek ve korumak için kullanılmıştır. Bu nedenle, belirtilen etkiler için dil, politikayı şekillendirmede ve ulusal bir kimlik yaratma hedeflerine odaklanan konularda hedef oluşturmada önemli bir rol oynamıştır. Bu çalışma, ulusal hareketlere veya bir toplumun kültürel yönlerine ilişkin dil ve dil politikalarını incelemektedir. Ulusal bilincin ve kültürel kimliğin geliştirilmesi dile dayanır, bu nedenle onu toplumsal ve ulusal ilerlemelerde ana araç olarak kabul etmek gerekir. Türkiye Devletinin oluşturulması sürecinde dil, Türk milli kimliğinin temel bir bileşeni olarak kullanılmıştır. Çalışma temel olarak, Milliyetçilik akımının Türkiye'nin dil politikalarını nasıl etkilediği ve Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş döneminde bir ulus devlet yaratmak için ne tür dil politikalarının benimsediğini açıklamayı hedeflemektedir.

Bu makalenin ilk bölümü hem dil ve milliyetçilik arasındaki ilişkiyi hem de Türkiye'de kullanılan dil planlama mekanizmasını tanıtmaktadır. Çalışmanın ikinci bölümü, Türk dilinin milliyetçilik akımlarını etkilemek için nasıl kullanıldığını göstermekte ve Türk dil politikalarının çerçevesini analiz etmektedir. Dil ve siyaset arasındaki bağlantının analizi bir yaklaşım metoduyla açıklanması hedeflenmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş aşamasında, devletin uyguladığı dil politikalarının, toplum üzerindeki sonuçları açıklanacaktır.

Anahtar Kelimeler: Milliyetçilik, Osmanlı Devleti, Osmanlıca, Türkçe, İdeolojik hareketler, kültür

ABSTRACT

The ideology of nationalism helps to build nations by using some pre-existing doctrines. At the beginning of the 19th century, the connection between language and nation was explored

and language was used as an ideal motif in the process of constructing homogenous nations. Language plays an essential role in the process of authentic self and national consciousness by reflecting the thoughts and culture of communities. The ideologies such as nationalism, cultural sovereignty, and fraternity served as fundamental elements that shaped the concept of nation-states. The politics of language have gained significance in the realm of political theory and there have been several resulting effects. In one respect, language has been used as a key tool to constitute the sovereignty of state. Simultaneously, language has been utilized to promote and preserve the collective consciousness of the state. Therefore, language, for the stated effects, has played an important role in shaping policy and rousing deep emotion within subjects centred on aspirations to create a national identity. Thus, any study of national movements or the cultural aspects of a society must scrutinize language and language policies. The cultivation of national consciousness and cultural identity relies on language, so it is necessary to recognize it as the chief tool in societal and national advancements. In the process of building a Turkish nation, language has been an essential component of Turkish national identity. The presentation aims to answer the question: how did nationalism affect language policies of Turkey and what kind of language policies did the early Turkish Republic adopt to create a homogeneous nation? The first part of this essay will introduce both the relationship between language and nationalism as well as the language planning systems used in Turkey. The second part of this essay will stress the connection between language and politics by demonstrating how the Turkish language was used to impact nationalist agendas and by analysing the framework for Turkish language policies. The language policies of the Turkish Republic that were used to aid the building of a homogeneous nation-state can exemplify how the Turkish nation-state emerged in accordance with those political motives.

Keywords: Nationalism, Ottoman Sultanate, Old Ottoman Language, Turkish Language, Ideological Movements, Culture

**OSMANLI DEVLETİNİN SON DÖNEMİNDEKİ İDEOLOJİK AKIMLARIN
GÜNÜMÜZ TÜRKİYESİNDEKİ YAPICI ETKİLERİ**
THE COSTRUCTIVE EFFECTS OF OTTOMAN IDEOLOGICAL MOVEMENTS IN THE
CONTEMPORARY TURKEY

Sümevra YAKAR

İğdır Üniversitesi, İlahiyat Fakültesi, İslam Hukuku Bölümü, İğdır, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0001-8335-6819

ÖZET

Osmanlı topraklarında Jön Türk hareketinin geliştiği dönemlerde milliyetçilik fikri üç temel paradoksal ideoloji ile sonuçlanmıştır: Osmanlılık olarak bilinen vatansever yurttaşlık (1860-1889), İslamcılık olarak bilinen İslami milliyetçilik aktivizmi (1889-1913), Turancılık olarak bilinen Türk milliyetçi akımı (1913- 1950). İlk ideoloji olan Osmanlılık akımı, din ve ırk ayrımı gözetmeksizin tüm vatandaşlarına eşit haklar vererek çok etnikli Osmanlı İmparatorluğu'nu korumayı önerdi. İkinci ideoloji olan İslamcılık akımı, imparatorluk içindeki ve sınırların dışındaki Müslüman milletler arasındaki bağlantıyı vurgulayarak, siyasette, kültürde ve sosyal hayatta baskın bir unsur olarak İslam'ın sürdürülmesini vurguladı. Son ideoloji olan Turancılık akımı, tüm etnik Türkleri tek bir hükümet altında birleştirmeye odaklandı. Teknolojik gelişmelerin yardımıyla, daha önce ayrılmaya uğramış kesimler arasındaki iletişimsel ve kültürel bağların artması, siyasi-toplumsal kimliği güçlendirerek ve Osmanlı vatandaşları arasındaki ulusal duyarlılığın artmasına neden olmuştur. Osmanlı sisteminin yıkılması ile birlikte, Türk milliyetçiliği Osmanlı topraklarında siyasi ideolojik bir güç olarak diğer akımların önüne geçmiştir. Kavramsal yenilikler ve yeni bir devlet kurmanın gerekliliği, dönüşüm dönemi boyunca soruları on plana çıkarmıştır. Özellikle Türk kimliğinin tanımının yapılması ve İslami kimlikle bağlantılı Türk kimliğinin nasıl anlaşılması gerektiği, yeni Türk devletinin kuruluş döneminde sorgulanmıştır. Bu temel sorun, Osmanlı Devleti'nin çöküşü ve Türk hükümetinin kurulması sırasında devlet içerisinde yaşayan farklı toplum bileşenlerine dayanan çeşitli ideolojik hareketlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Osmanlı-Türk Müslümanlarının sınır dışı edilmesinin yansıması ile Türk milliyetçiliği, enerjisini Türk topraklarına yoğunlaştırmış ve bu da Türk kimliğinin oluşmasına zemin hazırlamıştır. Çalışma, Osmanlı İmparatorluğu'nun 1821-1923 yılları arasındaki gerilemesi döneminde şekillenen bu terimleri, fikirleri ve ideolojileri içinde buldukları konjonktürle bağlantı kurarak açıklamayı amaçlamaktadır. Günümüz Türkiye'sindeki toplumsal ve politik akımların veya yabancı devletlerle olan ilişkilerin, Osmanlı dönemindeki bu üç ana ideolojiyle olan bağlantılarını analiz etmek çalışmanın temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle, bu araştırmanın amacı, Türkiye'de 19. yüzyılın sonları ile 20. yüzyılın başlarında ortaya çıkan Osmanlılık, İslamcılık ve Turancılık ideolojik hareketlerinin temellerini, tarihsel ve çağdaş etkilerini açıklayıp ve Türk toplumundaki mevcut yerleşik rollerine vurgu yaparak aydınlatmaktır.

Anahtar Kelimeler: Osmanlılık, İslamcılık, Turancılık, Jön Türkler, İdeolojik akımlar

In the time of the development of the Young Turks movement in the Ottoman territories, the idea of nationalism resulted in three paradoxical ideologies: Ottoman patriotic citizenship (1860-1889), Muslim nationalist activism (1889-1913), Turkish nationalist hegemony (1913-1950). The first ideology, Ottomanism, offered to protect the multi-ethnic Ottoman Empire by giving equal rights to all its citizens regardless of religion and race. The second ideology, Islamism, stressed the maintenance of Islam as a dominant aspect in politics, culture, and social life by emphasising the connection between Muslim nations inside the Empire and outside the borders. The final ideology, Turanism, centred on uniting all ethnic Turks under one government. When the Ottoman system was ruined, Turkish nationalism emerged as a political force within the Muslim community. With the assistance of technological developments, increasing physical and cultural links between previously segregated segments enhanced the political-communal identity and led to a growth of national sensibility amongst the Ottoman Muslims. The context of conceptual innovation and state building system require to ask several key questions during the transformative period. Particularly, who is a Turk and how should national identity be understood in relation to Islamic identity and modern scientific-rational identity? The issues led to emergence of different ideological movements that relied on distinct components of nation during collapse of the Ottoman Sultanate and the establishment of Turkish government. With the repercussion of the expulsion of the Ottoman-Turkish Muslims, Turkish nationalism focused its energy on Turkish lands that resulted in the territorialisation of the ethnic. Understanding these terms, ideas, and attitudes that were shaped during the decline of the Ottoman Empire between 1821 and 1923 is crucial. They explain that contemporary Turkish ideologies are derived from these three movements and work to illuminate European and Turkish perspectives of each other. Thus, the purpose of this research is to characterize the fundamentals of the Ottomanism, Islamism, and Turanism ideological movements which emerged between late 19th and early 20th century in Turkey with special concern to their historical and contemporary influences and their current embedded role in Turkish society.

Keywords: Ottomanism, Islamism, Turanism, Young Turks, Ideological movements

RENK İFADE EDEN KELİMELERİN DİLBİLİMSEL-KÜLTÜREL ÖZELLİKLERİ

Berna KADİROVA

(Serbest Araştırmacı)

ÖZET

Makalede, nitelik ifade eden Özbekçe kelimelerin anlamsal, dilbilimsel-kültürel özellikleri, bu özelliklerin sanatsallığı sağlamadaki yeri üzerinde durulmuştur. Nitelik ifade eden kelimelerin anlam inceliklerini dilbilimsel-kültürel açıdan araştırma meselesi günümüz Özbek dilbiliminin en önemli vazifelerinden biridir. Bu açıdan makalenin ayrı yeri vardır.

Makalede Rus ve Özbek edebiyatında kullanılan siyah ve beyaz kelimelerinin anlam yapısı millet kültürü, mentalitesi açısından örneklerle dayanarak analiz edilmiştir.

Anahtar kelimeler: sıfat, anlam, anlamdaşlık, dilbilimsel-kültürel, duygusal-anlatımsal, renk, işaret, şive, temel anlam, sözlük, kültür, dış görünüş, mecaz anlam, iç dünya, araştırma, karşılaştırmalı, tarihî kolorit, edebî metin, bakış açısı, bilgi, özellik.

ABSTRACT

This article is concerned with analyses of words indicated signs that the essential part presents a meaning of colors. With help of the words indicated sign an artistic literature poem is properly written and has significant meaning. Moreover, the exploration of semantic and lingo-cultural peculiarity words regarded to indications is one of the most relevant specters in the modern language. It can be seen that in this article the written words singed of colors are given as a clear example.

Key words: Adjective, sensible, richness of content, lingvo-cultural, sensitive, imagination, color, indication, dialect, direct sense, dictionary, outlooking, figurative sense, inner world, explorations, various aspects, historical imagination, artistic literature, views, information, features.

ÖZEL EĞİTİM ÖĞRETMENLERİNİN SORUNLARININ İNCELENMESİ EXAMINING THE PROBLEMS OF SPECIAL EDUCATION TEACHERS

Doç. Dr. Erkan EFİLTİ

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Bişkek/Kırgızistan

ORCID ID: 0000-0003-1158-5764

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Türkiye'de özel eğitim okullarında çalışan özel eğitim öğretmenlerinin yaşadığı sorunların incelenmesidir. Bu çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve belge analizi gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı, olayların ve algıların uygun şekilde sunulduğu bir araştırma yöntemi veya modelidir. Veri toplama aracı olarak nitel araştırmada sıklıkla kullanılan görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, araştırmacı ile çalışma grubundaki katılımcılar arasında bir soru cevap iletişim sürecidir. Bu işlem genellikle yüz yüze yapılsa da çeşitli iletişim araçlarıyla da gerçekleştirilebilir. Araştırmada kullanılan görüş formu kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma Grubu, Türkiye'nin Konya şehrinde bulunan Milli Eğitim Bakanlığına bağlı Özel Eğitim okullarında çalışan 10 kadın 8 erkek olmak üzere toplam 18 öğretmenlerden oluşmaktadır. Görüşmeler yoluyla elde edilen verilerin analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler önceden ya da araştırma sırasında belirlenen temalar altında toplanmış, bir bütünlük oluşturacak şekilde yeniden düzenlenmiş ve sistematik bir şekilde daha anlaşılır hale getirmek için tablolara dönüştürülerek yansıtılmıştır. Araştırma sonucunda; Öğretmenlerin yarı yapılandırılmış görüşme formunda belirttikleri maddelerde genellikle aile ile olan problemlerini dile getirmişler ve bu problemlerin hem ders esnasında hem de genel eğitim sürecinde ciddi sorunlara yol açtığını belirtmişlerdir. Velilerin öğretmene bakış açısından kaynaklı sorunların, öğretmen- veli ilişkisindeki yetersizliklerin, velinin çocukla ilgilenme konusundaki ilgisizliği, idarenim öğretmene bakış açısı, okul personelinin öğretmene ve öğrenciye bakış açısı da özel eğitim öğretmenlerinin yaşadığı ciddi sorunlardandır. Sonuç olarak: Özel eğitim öğretmenlerinin ailelerle, idarecilerle, programı uygulamada, sınıf yönetimi açısından ciddi sorunlar yaşadığı ortaya çıkmıştır. Özel eğitim dışı alanlardan mezun olanların özel eğitim mezunlarına göre daha fazla sorun yaşadığı ortaya çıkmıştır. Deneyim bakımından uzun süredir çalışmakta olan öğretmenler daha fazla sorun ifade etmişlerdir. Cinsiyet açısından ise belirgin bir farklılaşma görülmemiştir. Bu sonuçlar doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Özel Eğitim, Özel Eğitim Öğretmeni, Özel Eğitim Öğretmenlerinin Sorunları

ABSTRACT

The purpose of this research is to examine the issues faced by special education teachers working in special education schools in Turkey. In this study, qualitative research method was used in accordance with the purpose of the research. Qualitative research is a research method or model in which data collection tools such as observation, interview and document analysis are used, and events and perceptions are appropriately presented. Interview technique which is frequently used in qualitative research was used as data collection tool. The interview is a question and answer communication process between the researcher and the participants in the study group. This process is often carried out face to face, but it can also be carried out by various communication tools. The interview form used in the research consisted of two parts: personal information form and semi-structured interview form. In this research, the purposive sampling method was used. A total of 18 teachers, including 10 women and 8 men, work in Special Education schools affiliated to the Ministry of Education in Konya, Turkey. Descriptive analysis was used to analyze the data obtained through interviews. The data obtained from the participants were collected in advance or in the themes identified during the research, rearranged systematically to form a unity, and depicted into tables to make them more comprehensible. As a result of research; In the items that the teachers stated in the semi-structured interview form, they generally expressed their problems with the family and stated that these problems caused serious problems both during the lesson and in the general education process. Problems arising from the point of view of the teacher, the inadequacy of the teacher-parent relationship, the parents' lack of interest in dealing with the child, the administration's perspective on the teacher, and the point of view of the school staff towards the teacher and the student are also among the serious problems experienced by special education teachers. As a result: It has been revealed that special education teachers have serious problems with families, administrators, implementation of the program and classroom management. It has been revealed that those graduating from non-special education fields experience more problems than special education graduates. Teachers who have been working for a long time in terms of experience expressed more problems. There was no significant differentiation in terms of gender. Recommendations have been developed in line with these results.

Keywords: Special Education, Special Education Teacher, Problems of Special Education Teachers.

KIRGIZİSTAN DA ZİHİNSEL ENGELLİ ÇOCUĞA SAHİP ANNE BABALARIN YAŞADIKLARI SORUNLARIN İNCELENMESİ

EXAMINATION OF THE PROBLEMS EXPERIENCED BY PARENTS WITH
MENTALLY DISABLED CHILDREN IN KYRGYZSTAN

Doç. Dr. Erkan EFİLTİ

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Bişkek/Kırgızistan

ORCID ID: 0000-0003-1158-5764

Aygerim CUMABAEVA

Kırgızistan-Türkiye Manas Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Eğitim Bilimleri Bölümü,
Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Programı Yüksek Lisans Öğrencisi, Bişkek/Kırgızistan

ORCID ID: 0000-0002-8832-7424

ÖZET

Bu araştırmanın amacı Kırgızistan da zihinsel engelli çocuğa sahip anne babaların yaşadıkları sorunların incelenmesidir. Bu çalışmada araştırmanın amacına uygun olarak nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma; gözlem, görüşme ve belge analizi gibi veri toplama araçlarının kullanıldığı, olayların ve algıların uygun şekilde sunulduğu bir araştırma yöntemi veya modelidir. Veri toplama aracı olarak nitel araştırmada sıklıkla kullanılan görüşme tekniği kullanılmıştır. Görüşme, araştırmacı ile çalışma grubundaki katılımcılar arasında bir soru cevap iletişim sürecidir. Bu işlem genellikle yüz yüze yapılırsa da çeşitli iletişim araçlarıyla da gerçekleştirilebilir. Araştırmada kullanılan görüş formu kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu olmak üzere iki bölümden oluşmaktadır. Bu araştırmada amaçlı örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Çalışma Grubu, Kırgızistan'ın Oş kentinde yaşayan zihinsel engelli çocukları olan 5 ebeveyn den oluşmaktadır. Görüşmeler yoluyla elde edilen verilerin analizinde, betimsel analiz yöntemi kullanılmıştır. Katılımcılardan elde edilen veriler önceden ya da araştırma sırasında belirlenen temalar altında toplanmış, bir bütünlük oluşturacak şekilde yeniden düzenlenmiş ve sistematik bir şekilde daha anlaşılır hale getirmek için tablolara dönüştürülerek yansıtılmıştır. Araştırma sonucunda; Ailelerin yaşadığı en yaygın sorunlar şunlardır: Çocukların sürekli bakıma ihtiyaçlarının olması. Karı koca ilişkilerinin azalması. Çocuklarının çevreye zarar vermesinden korkmaları. Çocuklarının başka insanlara zarar vermesinden korkmaları. Toplumun çocuklarına karşı anlayış ve hoş görü göstermemeleri. Çocuklarının yeterli eğitim alamaması. Akrabalarının yeterli desteği vermemesi. Eve misafir kabul edemedikleri ve kendilerinin de hiç misafirlığe gidememeleri. Devletin verdiği para yetmiyor çünkü ilaçlara çok para gidiyor. Bu sonuçlar doğrultusunda öneriler geliştirilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Zihinsel engelli çocuk, Ebeveyn algısı, Aile güçlükleri, Aile sorunları.

ABSTRACT

The aim of this study is to examine the problems experienced by parents with mentally disabled children in Kyrgyzstan. In this study, qualitative research method was used in accordance with the purpose of the research. Qualitative research is a research method or model in which data

collection tools such as observation, interview and document analysis are used, and events and perceptions are appropriately presented. Interview technique which is frequently used in qualitative research was used as data collection tool. The interview is a question and answer communication process between the researcher and the participants in the study group. This process is often carried out face to face, but it can also be carried out by various communication tools. The interview form used in the research consisted of two parts: personal information form and semi-structured interview form. In this research, the purposive sampling method was used. The study group consists of 5 parents with mentally disabled children residing in Osh, Kyrgyzstan. Descriptive analysis was used to analyze the data obtained through interviews. The data obtained from the participants were collected in advance or in the themes identified during the research, rearranged systematically to form a unity, and depicted into tables to make them more comprehensible. As a result of research; the most common problems families experience are: Children need constant care. The decline of husband and wife relationships. Fear that their children will harm the environment. Fear that their children will harm other people. Society's lack of understanding and tolerance towards their children. Failure of their children to get enough education. Relatives not providing adequate support. They can't accept guests in the house, and they can't go to any guests themselves. The money given by the state is not enough because a lot of money goes to medicines. Recommendations have been developed in line with these results.

Keywords: Mentally disabled children, Parent perception, Family difficulties, and Family problems.

**SEYYİD EBÜLKASİM NEBATİ VE SEYYİD MİR HAMZA NİGÂRÎ
ŞİİRİNDE TASAVVUF**
SUFISM IN SEYYİD EBULKASİM NEBATİ AND SEYYİD NİGARÎ'S POETRY

Doç. Dr. Xedice İSGENDERLİ

Azerbaycan Milli Bilimler Akademisi, Nizami Gencevi adına Edebiyat Enstisü,
Azerbaycan-Bakü

ÖZET

19. yüzyıl Azerbaycan-Türk tasavvuf edebiyatı ve divan şiirinin önemli temsilcilerinden biri de Seyyid Mîr Hamza Nigârî'dir. Onun Türkçe ve Farsça divanı, Çaynâme, Nigarnâme gibi çok sayıda eseri vardır. Seyyid Nigârî, hem Azerbaycan, hem de Türk edebiyatında önemli bir yer tutmaktadır. Onun şiirlerinde Nesîmî, Fuzûlî, Bağdatlı Rûhî gibi şairlerin etkisi olmuştur. Şair Azerbaycan, Erzurum, Amasya ve İstanbul'da bulunduğu sırada etrafında şairlerden ve mutasavvıflardan oluşan geniş bir halka oluşturmuş ve bu etkiler günümüze kadar devam etmiştir. Erzurum'daki etkileri Hâce Hüseyin Efendi ve Alvarlı Efe vasıtasıyla devam eden halka tarafından günümüze kadar ulaşmıştır. İstanbul'daki etkisi ise Molla Mehemed Hüznî, Sebâtî, Giryan Kazakî vb. şairler tarafından günümüze kadar süregelmiştir. XIX. yüzyıl Azerbaycan şairi Nebati şiirinde de tasavvuf önemli bir yer kapsar. Nebati şiirlerinde Hafız, Fuzili, Mevlana'nın büyük etkisi olmuştur.

Bildiride Nebati ve Nigari şiirleri kıyaslamalı olarak araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Azerbaycan edebiyatı, tasavvuf, gelenek, Nebati, Nigari.

ABSTRACT

Seyyid Mîr Hamza Nigârî was one of the important representatives of the 19th century Azerbaijani-Turkish Sufi literature and divan poetry. He has many works such as Turkish and Persian Divan, Çaynâme and Nigarnâme. Poets such as Nesîmî, Fuzûlî and Bağdatlı Rûhî had an influence on his poems. While the poet was in Azerbaijan, Erzurum, Amasya and Istanbul, he formed a wide circle of poets and Sufis around him and these influences have continued until today. While the poet was in Azerbaijan, Erzurum, Amasya and Istanbul, he formed a wide circle of poets and Sufis around him and these influences have continued until today. Their influence in Erzurum has reached today by the people who continued through Hâce Hüseyin Efendi and Alvarlı Efe. His influence in Istanbul is Molla Mehemed Hüznî, Sebâtî, Giryan Kazakî etc. has continued.

Sufism has an important place in the poetry of the Azerbaijani poet Nebati in the 19th century. Hafız, Fuzili, and Mevlana had a great influence on his poems.

In the article, Nebati's and Nigari's poems will be investigated comparatively.

Keywords: Azerbaijani Literature, Sufism, tradition, Nebati, Nigari.

SARAYDAN KİLİSEYE EUPHEMIA (AYIA) KİLİSESİ
FROM THE PALACE TO THE CHURCH EUPHEMIA (AYIA) CHURCH

Doç.Dr. Sevcan YILDIZ

Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Seyahat Hizmetleri
Bölümü, Antalya, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0003-2066-1941

ÖZET

Dünya tarihinin en uzun ömürlü devletlerinden birisi olan Bizans'ın kuruluşunun, Roma İmparatorluğu'nun 395 yılında ikiye bölünmesiyle olduğu genel olarak kabul edilmekle birlikte; etnik, kültürel ve sosyal nedenlerle bu ikiye bölünme 1.yy.a kadar tarihlenebilmektedir. Doğu Roma İmparatorluğu olarak da bilinen Bizans, Hıristiyan Roma Uygarlığı olarak da adlandırılmış olup bin yıldan fazla bir zaman dilimi Anadolu'da yaşamış ve Anadolu'yu yurt edinmiştir. Kültürlerarası etkileşim neticesinde Anadolu Bizans'a, Bizans Anadolu'ya bazı kültürel değerler katmıştır. Bizans, Hıristiyanlığı Anadolu topraklarına taşımış ve burada şekillenmesini sağlamıştır. Bugün binlerce insan Bizans'ın izlerini görmeye Anadolu topraklarına gelmektedir. Bizans İmparatorluğunda saraylar devletin evi olarak kullanılmıştır. Sarayların Bizans Mimarlığı'nda önemli bir yeri bulunmasına rağmen dinsel yapılar kadar korunamamıştır. Hatta Sultanahmet Parkı'ndan Cankurtaran sahiline kadar uzanana Büyük Bizans İmparatorluk Sarayı'ndan bugüne sadece mozaiklerle bezenmiş bir avlu zemin kalmıştır. Bizans İmparatorluğu'nda din ve kilisenin de çok önemi bir yeri vardı. Hıristiyanlık dininin resmen kabul edilmesinden sonra kiliseye karşı zaman zaman imparatorların önlem almasına rağmen kilise her zaman saygınlığını korumuştur. Çalışmanın konusunu oluşturan Euphemia (Ayia) Kilisesi, Erken Hıristiyan mimari tarihinde, kilise mimarisinde saray mimarisi etkilerinin ilk görüldüğü örneklerden biri olması nedeniyle büyük önem taşımaktadır. Çalışmada Bizans İmparatorluğunda saray ve dini mimari konusu hakkında bilgiler verilmiş olup, Euphemia (Ayia) Kilisesi'nin tarihsel süreçleri anlatılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Bizans, Saray, Mimari, Euphemia (Ayia) Kilisesi.

ABSTRACT

Although it is generally accepted that the founding of Byzantium, one of the longest lasting states in the world history, was the division of the Roman Empire into two in 395; This division into two due to ethnic, cultural and social reasons can be dated back to the 1st century. Byzantium, also known as the Eastern Roman Empire, was also called the Christian Roman Civilization and lived in Anatolia for more than a thousand years and made Anatolia their homeland. As a result of the intercultural interaction, Anatolia has added some cultural values to Byzantium and Byzantium to Anatolia. Byzantium carried Christianity to the Anatolian lands and shaped it here. Today, thousands of people come to Anatolia to see the traces of Byzantium. In the Byzantine Empire, palaces were used as the state's house. Although palaces have an important place in Byzantine Architecture, they could not be preserved as much as religious

buildings. Even from the Great Byzantine Imperial Palace, which stretches from the Sultanahmet Park to the Cankurtaran coast, only a courtyard with mosaics remains. Religion and church had a very important place in the Byzantine Empire. Although the emperors took measures from time to time against the church after the official adoption of Christianity, the church has always maintained its respectability. The Euphemia (Ayia) Church, which is the subject of the study, is of great importance because it is one of the first examples of palace architecture in the history of Early Christian architecture, church architecture. In the study, information was given about the palace and religious architecture in the Byzantine Empire, and the historical processes of the Euphemia (Ayia) Church were explained.

Keywords: Byzantine, Palace, Architecture, Euphemia (Ayia) Church.

BİZANS İMPARATORLUĞUNDA EĞİTİM EDUCATION IN BYZANTIUM EMPIRE

Sevcan YILDIZ

Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Seyahat Hizmetleri
Bölümü, Antalya, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0003-2066-1941

Levent ALPASLAN

Akdeniz Üniversitesi, Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu, Turizm ve Seyahat Hizmetleri
Bölümü, Antalya, Türkiye.

ORCID ID: 0000-0003-3468-612X

ÖZET

Roma İmparatorluğunun ikiye bölünmesi ile birlikte Bizans İmparatorluğu kurulmuştur. Helenistik-Yunan Kültürü ve Hıristiyan dini ile şekillenmiş olan Bizans İmparatorluğu dünyanın en uzun ömürlü devletlerinden biri olmuştur. Bu nedenle Roma dünyasının yerine geçen Hıristiyan dünyasında yer alan ülkeler üzerinde egemenlik kurabileceğini düşünerek diğer devletlerden kendini üstün görmüştür. Buna rağmen kendilerini Roma Caesar'larının mirasçıları olarak nitelendirmişlerdir ve kendilerini Romaios (Romalı) olarak tarif etmişlerdir. Buradan anlaşılan; Bizans'ın sadece Roma'nın yeni bir dönemi ve Bizans İmparatorluğunun eski Roma İmparatorluğunun sadece devamı şeklinde olduğudur. Bu görüş Hıristiyanlığın kabulü, Grekçenin resmi dil olması, ekonomik ve sosyal gelişmeler nedeniyle çok geçmeden yeni bir devlet sisteminin meydana gelmesiyle anlamını yitirmiştir. Bu gelişmeler sonunda adından ve bazı geleneklerinden başka Roma ile hiçbir ortak noktası kalmamıştır. Bizans İmparatorlarından 2. Theodosius ve İustiniaos zamanında eğitim alanında da büyük gelişmeler kat edilmiştir. Çalışmanın amacı Bizans İmparatorluğu zamanında eğitime verilen önemi araştırmak, eğitim alanında yaşanan gelişmeleri ve eğitim kurumlarının geçirdiği tarihsel süreçleri açıklanmaya çalışmaktır.

Anahtar Kelimeler: Bizans, Eğitim, Kültür.

Abstract

With the division of the Roman Empire into two, the Byzantine Empire was established. The Byzantine Empire, shaped by the Hellenistic-Greek culture and Christian religion, has been one of the longest-lasting states in the world. For this reason, he considered himself superior to other states, thinking that he could establish over eighty over the countries in the Christian world, which replaced the Roman world. Despite this, they described themselves as the heirs of the Roman Caesars and described themselves as Romaios (Romans). It can be understood from here; It is that Byzantium is just a new era of Rome and the Byzantine Empire is just a continuation of the old Roman Empire. This view lost its meaning soon after the emergence of a new state system, due to the adoption of Christianity, Greek being the official language, economic and social developments. As a result of these developments, other than its name and some traditions, it has no common point with Rome. During the time of the Byzantine Emperors

Theodosius II and Iustiniaos, great improvements were made in the field of education. In this study, the development and historical processes in the field of education during the Byzantine Empire were tried to be explained.

KeyWords: Byzantium, Education, Culture.

THE IDENTIFICATION AND SPECIFICITY OF INTERNATIONALISMS

Khalikova Dilnoza Musurmon qizi

Teacher of Uzbek language and literature department

Tashkent Chemical-Technological Institute

ABSTRACT

The article touches upon one of the vital issues, the emergence of the term internationalisms and their peculiar specificity in lexicon. The author investigated the category of universals, particular and individual. More over the writer paid special attention to the factors contributing the emergence of lexical internatinalisms.

Key words: interlingual, theories of bilingualism, comparative (contrastive) linguistics, universal, complete identity, graphic and spelling correspondences

CURRENT ISSUES OF FORMING A HEALTHY WORLDWIDE AT YOUTH

Dr. Shermuhammadov Bahodirjon Shermuhammedovich

ORCID ID: 0000-0001-5128-2595

Tashkent chemical-technological institute, Uzbekistan

ABSTRACT

This article is devoted to the actual problems of the formation of a healthy worldview of pupils in senior classes of secondary educational schools, as well as secondary specialized and higher educational institutions. In the article, the author expresses his views on this issue and gives suggestions for organizing the process of bringing up and education. Great attention to the organization of lessons on the basis of problem-based reading is one of the most important factors in the formation of a healthy outlook in the educational process, increasing the desire of young people for knowledge, creative approach to independent issues, finding solutions to difficult problems. It is necessary to organize all kinds of attitudes and dialogues in educational institutions for young people in such a way that they can use these skills and abilities in all areas after graduation. Therefore, it is necessary to form the personal beliefs, views and ideals of young people on the basis of a clear ideological direction.

The degree of formation of a healthy worldview in a person is determined by his ability to determine his place in social life, to meet the requirements of the society in which he lives. If a person's beliefs, ideas and views do not meet the needs of society, then there is a need to enrich his thinking with advanced ideas.

Keywords: worldview, spirituality, enlightenment, persuasion, social activity, consciousness, soul, pedagogical technologies, system, process, design

UNEMPLOYMENT IN UZBEKISTAN AND CAUSES, FEATURES AND WAYS OF ITS PREVENTION

Tursunova Munikhon Rakhimdjanovna

Tashkent chemical-technological institute, Uzbekistan

ORCID ID: 0000-0001-8576-5931

ABSTRACT

Achieving a high level of employment is one of the main objectives of the macroeconomic policy of the state. The economic system, which creates additional jobs, sets the task of increasing the amount of social product and thus satisfying the material needs of the population. When the existing workforce resources are not fully utilized, the system operates without reaching the limit of production capabilities. Unemployment greatly harms the vital interests of people, does not allow them to enter into a kind of activity in which they can most express their abilities or deprive them of such an opportunity, because people experience serious psychological stress. As already mentioned above, the unemployment rate is one of the main indicators for determining the general state of the economy, assessing its effectiveness. The requirements of employers for the level of qualification of workers and new recruiters are increased. Opportunities for employment of young people, women, pensioners, disabled people, persons released from places of deprivation of Liberty, graduates of educational institutions are being reduced. As a result of the decline in production, which is formed as a result of the interruption of economic relations, the economic conjuncture worsens, the accumulation of unemployment potential occurs.

Keywords: Unemployed, employed, Labor, population, job

**THE STRATEGY OF INTENSIVE DEVELOPMENT OF SMALL SCALE BUSINESS
IN THE CONDITIONS OF MARKET ECONOMY AND EFFECTIVE WAYS OF
INCREASING GROSS DOMESTIC PRODUCT**

Tursunova Muniskhon Rakhimjanovna

Tashkent Chemical Technological institute, Uzbekistan

ORCID ID: 0000-0001-8576-5931

Rakhimova Nozimakhon Jakhongirovna

Tashkent Chemical Technological institute, Uzbekistan

ORCID ID: 0000-0002-3214-2282

ABSTRACT

The article examines the essence of small business, its role and place in increasing the gross domestic product of the country. The article substantiates the strategy of intensive development of small business in market conditions, increasing the level and economic efficiency of intensification, strengthening the role of the state in economic regulation and support of this process.

Keywords: small business, entrepreneurship, gross domestic product, raw materials, needs, investments, innovations, income, goods, production, foreign currency, tax. profitability of intensive development.

**RESEARCH ON THE ACTION OF WORKING SHAFTS WITH ON ELASTIC
COATING AND BASE PLATE**

¹G.A.Bakhadirov, professor

²Z.A. Rakhimova, base doctorate

¹Tashkent chemical – technological Institute, Tashkent, Uzbekistan instmech@rambler.ru

²Tashkent chemical – technological Institute, Tashkent, Uzbekistan,

ABSTRACT

This article examines the movement of a mechanical machining machine on a flat material between a pair of shafts with an elastic coating and a base plate. Using Lagrange's 2-Round motion equations, the motion differential equations of a pair of shafts with an elastic coating are structured.

Keywords: Elastic coating shaft, flat material, base plita, chain conveyor, kinetic energy, compressive strength.

STUDENTS IN A FOREIGN LANGUAGE CURRENT PROBLEMS OF TEACHING WRITING

Keldiyor Davlatov

Tashkent Chemistry and Technology Institute
Department Uzbek language and literature

ABSTRACT

This article provides writing exercises to develop written speech skills and writing skills, which is one of the speech activities, it is important to educate students to be mature people, to give them in-depth knowledge of the basics of science, to form and expand their modern worldview there is talk of importance.

Key words: writing skills, writing exercises, types of writing, linguistic difficulties, extralinguistic difficulties.

АННОТАЦИЯ

В этой статье представлены письменные упражнения для развития письменных речевых навыков и навыков письма, что является одним из видов речевой деятельности, важно научить учащихся быть зрелыми людьми, дать им глубокие знания основ науки, сформировать и расширяют свое современное мировоззрение, говорят о важности.

Ключевые слова: навыки письма, письменные упражнения, типы письма, языковые трудности, экстралингвистические трудности.

TEACHING COMMUNICATION TECHNOLOGIES IN FOREIGN LANGUAGES

Senior teacher Abdullaev Nuriddin Bahridinovich

Tashkent State Technical University

Department of Applied English, Uzbekistan, Tashkent city

ABSTRACT

In this article will discuss the most important tasks today is the use of rapidly developing information and communication technologies (ICT), a new approach to the educational process and its creation. A great example of this is the increased emphasis on ICT in teaching foreign languages. Constantly increasing demands to the level of training of modern professionals make the teachers of higher educational institutions increasingly turn to the problem of increasing the effectiveness of training through innovative methods developed at universities.

Key words: Technology, professional activities, innovative methods, technical terms, teaching terms, linguistic features.

АННОТАЦИЯ

В данной статье будут рассмотрены важнейшие задачи сегодняшнего дня - это использование стремительно развивающихся информационно-коммуникационных технологий (ИКТ), новый подход к образовательному процессу и его создание. Прекрасным примером этого является повышенное внимание к ИКТ при обучении иностранным языкам. Постоянно возрастающие требования к уровню подготовки современных специалистов заставляют преподавателей высших учебных заведений все чаще обращаться к проблеме повышения эффективности обучения за счет инновационных методов, разработанных в вузах.

Ключевые слова: Технология, профессиональная деятельность, инновационные методы, технические термины, термины обучения, языковые особенности.

THE IMPORTANCE OF "PROJECT METHOD" IN PEDAGOGICAL AND INNOVATIVE EDUCATIONAL TECHNOLOGIES

senior teacher Djumaniozova Malohat Rixsieвна

Tashkent Chemistry and Technology Institute

Department of Uzbek language and literature, Uzbekistan, Tashkent city

ABSTRACT

In this article will discuss Educational technology in higher education - the content of training, taking into account the abilities and interests of the student, between the teacher and the student on the basis of psychological, general pedagogical, didactic and individual methodological procedures aimed at designing content in accordance with the purpose of education and application of pedagogical methods, forms and teaching methods interaction system. Educational technology is a technology of teaching and education aimed at the formation and development of personal qualities, professional, general and cultural competence of the student.

Key words: innovative, competence, implementation, pedagogical technology, educational materials, method of teaching.

АННОТАЦИЯ

В данной статье будут рассмотрены образовательные технологии в высшем образовании - содержание обучения с учетом способностей и интересов студента между преподавателем и студентом на основе психологических, общепедагогических, дидактических и индивидуально-методических процедур, направленных на при проектировании содержания в соответствии с целью обучения и применения педагогических методов, систем взаимодействия форм и методов обучения. Педагогическая технология - это технология обучения и воспитания, направленная на формирование и развитие личностных качеств, профессиональной, общей и культурной компетентности обучающегося.

Ключевые слова: инновационная, компетентность, реализация, педагогическая технология, учебные материалы, методика обучения.

MAKHMUDXUDJA BEHBUDIY - THE FOUNDER OF UZBEK PUBLICIZM

Senior teacher Imamalieva Manzura Anvarovna

Tashkent Chemistry and Technology Institute

Department of Uzbek Language and literature, Uzbekistan, Tashkent city

ABSTRACT

In this article focusses the great leader of jadid activity Makhmudxudja Behbudiy. He was an active part in jadid activities and Uzbek literature as a great representative. He enlightened his literary-artistic, social-political views in his literary articles, feature-stories and in many of his works.

Key words: jadidizm, publicizm, Turkistan, press, nation.

АННОТАЦИЯ

В статье рассказывается о великом лидере джадидской деятельности Махмудхуджа Бехбудий. Он был активным участником деятельности джадидов и узбекской литературы как выдающийся представитель. Он освещал свои литературно-художественные, общественно-политические взгляды в своих литературных статьях, очерках и во многих своих произведениях.

Ключевые слова: джадидизм, публицистика, Туркестан, пресса, нация.

IMPORTANT FUNDAMENTALS OF DEVELOPMENT OF PEDAGOGICAL SCIENCE AND PRACTICE

Senior teacher Makhkamov Tohir Bahtiyorivich

Tashkent Chemistry and Technology Institute

Department of Uzbek language and literature, Uzbekistan, Tashkent city

ABSTRACT

This article deals with the fact that the "innovative" technology of the educational process not only provides students with socio-professional knowledge, but also helps to develop professional qualities.

Key words: Integration, educational technology, innovator-educator, innovative activity, competency approach.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается тот факт, что «инновационная» технология образовательного процесса не только дает студентам социально-профессиональные знания, но и способствует формированию у них профессиональных качеств.

Ключевые слова: интеграция, образовательные технологии, инноватор-педагог, инновационная деятельность, компетентностный подход.

THE THEORETICAL BASES OF FOREIGN LANGUAGE IS TEACHING ENGLISH VOCABULARY

teacher M.X. Meyliev

Tashkent Chemistry and Technology Institute

Department Uzbek language and literature, Uzbekistan, Tashkent city

ANNOTATION

In this article will discuss Teaching the foreign language as a science has its subject, the methods, the ways of the scientific research, problems, aims, tasks contents, principles methods, exercises. At the same time as the other sciences "Teaching the foreign" language links has relation with the other connected sciences to develop teaching the foreign language. The subject deals with the process of the foreign language and beginning up the young generation with the help of the foreign language.

Key words: methods, foreign language, linguistics, lexical materials, reproductive, receptive speeches

АННОТАЦИЯ

В этой статье речь пойдет о преподавании иностранного языка как науки, имеющей свой предмет, методы, способы научного исследования, проблемы, цели, содержание задач, принципы, методы, упражнения. В то же время, как и другие науки, «Обучение иностранному языку» связано с языковыми связями с другими смежными науками для развития обучения иностранному языку. Предмет рассматривает процесс изучения иностранного языка и воспитание молодого поколения с помощью иностранного языка.

Ключевые слова: методы, иностранный язык, лингвистика, лексический материал, репродуктивная, рецептивная речь.

WORKING ON THE LEXIC METHODOLOGY AT HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor Ilieva L.K, Murtazaeva A.B

Tashkent Chemistry and Technology Institute

Department of Uzbek Language and literature, Uzbekistan, Tashkent city

ABSTRACT

The article discusses the usage of different approaches of teaching working on the lexic methodology in English for students of Higher Educational Institutions.

Key words: Active lexics, lexic minimum, speech activity, effective realization, consolidation.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматривается использование различных подходов преподавания, работающих на лексикологический методологии на английском языке для студентов высших учебных заведений.

Ключевые слова: Активная лексика, лексический минимум, речевая деятельность, эффективная реализация, закрепление.

DEVELOPING A FOREIGN LANGUAGE CULTURE IN THE FIELD OF MANAGEMENT

Teacher Murtazaeva Aisafar Bazarkulovna

Tashkent Chemistry and Technology Institute

Department of Uzbek language and literature, Uzbekistan, Tashkent city

ABSTRACT

This article focuses on the problems of non-philological higher education institutions in the development of professional speech in foreign languages and ideas for its solution, as well as the importance of effective business relations in collaboration with foreign experts in the future work of management students.

Key words: Relationships, effective communication, verbal communication, competent, comparative method.

АННОТАЦИЯ

Данная статья посвящена проблемам нефилологических вузов в развитии культуры профессиональной речи на иностранном языке и идеям их решения, а также эффективному осуществлению деловых контактов с зарубежными специалистами в дальнейшей работе студентов менеджмента.

Ключевые слова: Взаимоотношения, эффективное общение, вербальное общение, компетентность, сравнительный метод.

THE DIFFICULTIES OF TEACHING SPEAKING IN ENGLISH

Teacher Sharipov Abdulaziz Akmalovich

Tashkent Chemistry and Technology Institute

Department Uzbek language and literature, Uzbekistan, Tashkent city

ABSTRACT

In this article will discuss Speaking a foreign English language is obviously impossible without the gradual assimilation of a phonetics vocabulary and grammar materials of the English language. It is advisable that the teaching of speaking should begin from very first lessons. Teaching speaking is closely connected with the other speech activities such as listening comprehensions, reading and writing.

Key words: Affective methods speech activity, communication, listening comprehensions, skills, knowledge.

**MODERN METHODS AND TECHNIQUES OF TEACHING FOREIGN
LANGUAGES, ESPECIALLY IN ENGLISH**

senior teacher G.T.Usmonova

Tashkent Chemistry and Technology Institute

Department of Uzbek language and literature, Uzbekistan, Tashkent city

ABSTRACT

This article focusses on the best known techniques are: basic technique, the classical approach to the study of language, lingvo cultural approach, communicative approach, intensive technique, emotional and meaningful method of test preparation. Since the market of educational technologies is full of offers of the most diverse methods of learning English, every teacher, especially young professionals should: develop your own technique to perfect, and of course try to succeed. To reach any heights producing its own method of teaching a foreign language should be studied for a long time known and most efficient method.

Key words: approach, method, techniques, education, communicative, effective, knowledge.

АННОТАЦИЯ

В статье рассматриваются наиболее известные техники: базовая техника, классический подход к изучению языка, лингвокультурный подход, коммуникативный подход, интенсивная техника, эмоциональный и осмысленный метод подготовки к тестам. Поскольку рынок образовательных технологий полон предложений самых разнообразных методов изучения английского языка, каждому преподавателю, особенно молодым специалистам, следует: разработать собственную методику до совершенства и, конечно же, постараться добиться успеха. Чтобы достичь каких-либо высот в производстве собственной методики обучения иностранному языку, необходимо изучить давно известный и наиболее эффективный метод.

Ключевые слова: подход, метод, приемы, обучение, коммуникативный, действенный, знания.

МЕТОДИКА ПРЕПОДАВАНИЯ РУССКОГО ЯЗЫКА ПО ПРОГРАММЕ 2+2

Старший преподаватель **Комилова Шахло Абдунабиевна**

Ташкентский химико-технологический институт

кафедры «Узбекский язык и литература», Узбекистан, г.Ташкент.

Аннотация

Предметом настоящего исследования для автора статьи является язык специальности, изучаемый на начальном этапе. Язык для специальных целей представляет собой разновидность языка в целом, которая используется при общении на ту или иную специальную тему.

Ключевые слова и выражения: языковая и речевая компетенция; коммуникативная задача; концентр; аппроксимация; язык специальности.

ABSTRACT

The subject of this article is the language of the specialty studied at the initial stage. Language for Specific Purposes is a specific kind of " language as a whole ", which is used when communicating to one or another special topic.

Key words: language and speech competence; communicative task; concentrate; approximation; specialty language.

PEDAGOGNING KASBIY KOMPETENTLIGI TUSHUNCHASI

Aziza Akmalovna Axmedova

Toshkent kimyo texnologiya instituti

“Kasb ta’limi” kafedrasi katta o’qituvchisi

Maqolada talaba yoshlarga bilim berayotgan pedagog kadrlarning kasbiy kompetentligi, uni har tomonlama rivojlantirish shartlari haqida fikr yuritiladi. Globallashuv jarayonida kasbiy kompetentlikka ega bo‘lgan mutaxassis kadr raqobatbardosh pedagog bo‘la olishi yoritilgan.

В статье рассматривается профессиональная компетентность преподавателей, обучающихся студентов, условия ее всестороннего развития. В процессе глобализации подчеркивается, что специалист с профессиональной компетенцией может быть конкурентоспособным педагогом.

Professional competence of teachers who are working at Higher institutions, and the terms of their professional development are discussed in this article. It is also emphasized that under the process of globalization, a specialist with professional competency is a competitive teacher.

Kalit so‘zlar: kompetentlik, kasbiy kompetentlik, kasbiy kompetentlik sifatleri, pedagogik kasbiy kompetentlik, Individual rivojlantirish dasturi, pedagogning individual rivojlanish dasturi, pedagogning o‘z ustida ishlashi, pedagogning o‘z ustida ishlash bosqichlari, o‘z-o‘zini baholash.

Ключевые слова: компетентность, профессиональная компетентность, качества профессиональной компетентности, педагогическая профессиональная компетентность, индивидуальная программа развития, индивидуальная программа развития учителя, работа учителя, этапы работы учителя, самооценка.

Keywords: competence, professional competence, qualities of professional competence, pedagogical professional competence, Individual development program, individual development program of the teacher, work of the teacher, stages of work of the teacher, self-assessment.

АМИР ТЕМУР - ВЕЛИКИЙ ТВОРЕЦ
Аброр Киличев

Кафедра Социально-политических наук, Институт химической технологии

Амир Темура был выдающимся государственным деятелем, внесшим огромный вклад в развитие узбекской государственности, талантливым полководцем, искусным дипломатом, щедрым покровителем культуры и искусства. Духовное наследие эпохи Темуридов – одна из ярчайших страниц мировой истории. Блистательный взлет науки, архитектуры, градостроительства, изобразительных и прикладных искусств, литературы, поэзии, музыки являет собой уникальный феномен мирового масштаба. В богатейшем духовном и культурном наследии Амира Темура и Темуридов, сохранившемся до наших дней, отчетливо проявляется его тесная связь с набиравшими все большую силу идеями гуманизма, освобождения человека и утверждения силы, разумности, красоты, свободы созидающей личности, единства человека и природы. В годы своего правления Амир Темура, положив конец междоусобицам и кровопролитным войнам, объединил разрозненные феодальные владения Мовароуннахра в единое централизованное государство. Благодаря дальновидности Амира Темура были возрождены и усовершенствованы институты государственного и военного управления, укрепились законность и правопорядок. Несомненно, что эта созидательная деятельность Амира Темура, заложенные им традиции покровительства наукам, искусствам, архитектуре, духовному развитию общества в целом, впоследствии продолженные лучшими представителями династии Темуридов, внесла огромный вклад в общественное и культурное развитие эпохи, в прогресс мировой цивилизации, мировую историю в целом. При всей любви к своему краю, Амир Темура прекрасно осознавал важность и значение высоких достижений сопредельных стран и народов. Свою культурную политику он основывал на идее сосуществования и взаимодействия народов покоренных им стран и регионов в рамках его единого и могущественного государства.

Второй этап Возрождения в Центральной Азии охватывает XIV-XV вв. Следует подчеркнуть, что в культуре данного периода наряду с научно-философскими направлениями ставились художественно-эстетические проблемы. Такие выдающиеся ученые как Казизаде Руми, Улугбек Мирзо, Каши, Али Кушчи и другие занимались исключительно научной деятельностью, а в творчестве Саккоки, Лутфи, Абдурахмана Джамии, Алишер Наваи, Бехзода и других центральное место занимают художественно-эстетические идеи и философии.

Этот этап, названный в науке зрелым периодом Возрождения Центральной Азии, относится к эпохе Амира Темура и Темуридов. Сейчас в науке официально утвержден и применяется термин «Культура эпохи Темура и Темуридов». Однако следует отметить, что в науке до сих пор, особенно в трудах западных исследователей, в этом вопросе пока что нет единого мнения. Отдельные ученые «пытаются представить Среднюю Азию как таинственный непроницаемый регион, а эпоху Амира Темура – как темный век азиатской истории», а отдельные добросовестные исследователи, такие как Хильда Хукхем «представляет убедительные аргументы о великой азиатской цивилизации, которая создала непревзойденных художников, великих философов и мыслителей, ученых, поэтов и ремесленников, обогативших мировую цивилизацию, и великие исторические личности». (Хильда Хукхем. Властитель семи созвездий Т. 1995 г.с. 3-4).

По утверждению академика Б.Ахмедова, династия, названная Темуридами, господствовала в Маверауннахре, Афганистане, Иране, Азербайджане начиная с 70 годов XIV века до начала XVI века. В 40-е годы XIV в. в Чагатайском регионе резко

усилилась феодальная раздробленность, которая способствовала приходу Амира Темура к власти. В результате чего после долгой продолжительной борьбы, Амир Темура создал крупнейшую централизованную империю, столицей которой был Самарканд, ставший красивейшим городом не только Востока, но и всего мира. В период правления Амира Темура и Темуридов в Великом Туране в области культурного развития осуществлялись очень большие сдвиги. Понятие культуры эпохи Темуридов имеет слишком обширное содержание и значение. В развитие данной культуры очень большой вклад внесли Темуриды Улугбек, Хусейн Байкара, Захириддин Бабур. Наряду с ними творили в различных областях культуры и искусства знаменитые поэты не только восточной, но и мировой литературы: Абдурахман Джамии, Алишер Навои, выдающийся художник Камолиддин Бехзад, ученый историк Хандамир, математик Али Кушчи и многие другие.

Нет ни одной области культуры этого периода, в которой бы не творили самые талантливые искусствоведы, музыканты, зодчие, ремесленники и ученые в разных областях науки. Их вклад в развитие мировой духовной культуры чрезвычайно значителен и занимает своеобразное место в истории мировой культуры. Общеизвестно, что Темуриды были меценатами – они всегда заботились о культуре и её создателях. Следует отметить, что Темуриды прекрасно понимали, что духовность, духовная жизнь в развитии любого общества и государства имеют решающее значение

Сам Амир Темура – разносторонне одаренный человек, прекрасно понимал, что духовный фактор крайне необходим и без него невозможно существование самого общества и любой человеческой цивилизации.

Духовный фундамент имеет в империи Амира Темура особое значение, на него опирается его мощь, сила, слава и величие.

Патриотическое чувство, полководческая и воинская деятельность и созданная им своеобразная Восточная цивилизация – великолепное тому подтверждение. Деятели такого масштаба – редкость в истории человеческого общества.

Амир Темура хорошо понимал значение совета, состоящего из мудрых людей в управлении государством. В своих «Уложениях» он так писал об этом: «Десять долей государственных дел я решил с помощью совета и совещаний, и только одну долю – с помощью меча». В условиях строительства правового демократического государства и гражданского открытого общества эти высказывания мудрого государственного деятеля имеют большое практическое значение, и потому они своевременны и актуальны.

В духовном наследии Амира Темура очень много полезного для современности. Изучение и использование его является одной из основных задач духовного обновления.

Амир Темура считался мюридом, последователем суфийского тариката (Ордена) Накшбандия. В философии суфизма, как выше отмечалось, особое место занимают гуманизм, смелость, трудолюбие, честность, с которыми он познакомился с ранних лет, и которые оказали огромное влияние на его духовные качества. В философии суфизма существует основополагающий принцип, смысл которого заключается в том, что учитель и ученик должны быть связаны во всем. Иначе говоря, в развитии личности, в духовном росте каждого человека учитель играет ответственную роль, а ученик должен во всем подражать учителю и перенимать все, что имеется в духовном облике учителя. Ученик должен быть преданным своему учителю. В этом отношении Амир Темура показал пример, достойный подражания. Преданности, дружбе учителю, родным и друзьям Амиру Темуру не занимать. Все это убедительно доказывает, что философия суфизма оказала благотворное влияние на личность Амира Темура.

В автобиографии Амир Темур оставил свое понимание человеческих качеств, нравственных поучений. «Духовность – это сила человека, народа, общества, государства,» – говорил Первый Президент Узбекистана И.А.Каримов. Это высказывание руководителя Республики полностью подтверждается всей государственной, политической, социальной деятельностью Амира Темура.

В автобиографии Амир Темур пишет о нравственных качествах человека как личности с огромным внутренним духовным богатством и красотой, которые сводятся к следующему:

- В основе нравственных качеств должна быть бескорыстность;
- Беспрекословное соблюдение религиозных догматов, уважать личности, почитаемые по воле аллаха;
- Всегда нужно делать больше пожертвований в пользу бедных, каждую ссору надо внимательно изучать и по мере возможности её надо решать положительно;
- Всю деятельность направлять к всеобщей выгоде и пользе. В этом деле без причины не обижать никого, оказывать посильную помощь тем, кто пришел к тебе за помощью;
- Выше ставить религиозные вопросы над обыденными, жизненными и светскими делами;
- Строго придерживаться справедливости;
- Никогда не обещать, если не в состоянии выполнить обещания;
- Никогда никому не вредить без причин;
- Себя считать слугой и рабом Аллаха;
- Стремиться быть одинаковым и с простыми и с высшими слоями населения;
- Никогда не надо завидовать другому;
- Строго соблюдать принципы хадисов Пророка и Аллаха;
- Высоко поднимать знамя ислама, признать великую силу тариката веры: «Я слышал, что вера и сила рождены от одной матери. И потому сила, основанная на крепкой вере, будет великой»;
- Всегда надо почитать мыслителя, саййидов, беречь шейхов. «Всегда на моих совещаниях и мероприятиях они присутствовали. В книге по имени мудрого мыслителя поднебесной указано, что если в совещаниях участвуют религиозные деятели, то такого правителя (падишаха) никто не может победить

В духовном наследии великого мыслителя милосердие к своим гражданам занимает немаловажное место. Это он беспрестанно повторял при любом удобном случае и сам строго придерживался этого духовного принципа человечности и гуманизма.

Величие Амира Темура состоит также в том, что он был требователен и беспощаден к себе и другим в установлении правопорядка, на территории огромной многонациональной империи объединяющей различные народы со своеобразными традициями, обычаями и историческим опытом. Он сумел найти силу способную объединить народы – справедливость.

Недаром он провозгласил лозунг: «Сила – в справедливости», который стал основным жизненным принципом. Справедливость – жизненное кредо Амира Темура. Этим он руководствовался в решении социальных, политических, экономических, межгосударственных, семейных проблем и задач. Справедливость для него как бы служила путеводной звездой. Вот почему до сих пор великий государственный деятель, мудрый мыслитель Амир Темур является достойным примером подражания для многих правителей мира. Об этом сам он писал в своих «Уложениях»: «Справедливостью и беспристрастием приобрел благосклонность созданий Божьих. Свои благодеяния распространял и на виновного и на невинного; мое великодушие обеспечило мне место в сердцах людей, правосудие управляло моими решениями. Мудрой политикой и

строгой справедливостью я удерживал своих солдат и подданных между страхом и надеждой...я имел сострадание к низшим и к самым несчастным классам государства» (см. Секреты побед Темура. Бишкек 1996, с.14.).

Из этого видно, что Амира Темура ещё надо изучать и всегда можно почерпнуть из этого кладезя необходимое для современности и для будущего. Амир Темура с огромным интересом изучал жизнь и деятельность правителей прошлого, великих мыслителей и знаменитых философов, что впоследствии помогло ему в управлении огромным государством. Объединение различных тюркских народностей, освобождение их от монгольского ига было смыслом всей жизни властелина. В осуществлении этого благородного замысла в той или иной степени участвовали представители всех слоев населения региона: знать, высшее и среднее духовенство, простой люд.

В управлении государством он исходил из того, что делил население на 12 классов, каждому из которых предписывалось посильное и благоразумное занятие. Он создал впервые в мире свод законов. В книге «В горах и равнинах Бухары» Д.Н. Логофет пишет: «В «Уложении» Темура мы находили много сведений об общественно-политических, философских, социальных, мировоззренческих взглядов великий Государя. Имеются правила, уставы правления государством, обязанности государственных чиновников. Все расписано до мельчайших подробностей. В целом, в нем нашли отражение все стороны жизни огромного многонационального государства с различными вероисповеданиями и степенью развития».

Изучая жизнь Амира Темура, его многогранную плодотворную деятельность в её различных аспектах можно прийти к основному выводу свидетельствующему о том, что величайший мудрый деятель мирового ранга во главу угла ставил обыкновенный, человеческий фактор, который играет решающую роль в истории общества, который создает историю вообще. Эту главную истину Амир Темура понимал как никто другой. Иначе он не высказывался бы следующим образом: «Дети, внуки, друзья, союзники, все те, которые со мной какую-нибудь связь имели, пользовались моими благодеяниями. Блеск моего счастья не заставил меня забывать кого-нибудь. Каждый получил должное. Милосердие также имело место в моем сердце. Я уважал в моих сыновьях и внуках союз крови, не посягал на их жизнь, и даже на их свободу. По отношению к каждому частному лицу я вел себя, соображаясь с особенностями его характера и с представлением, какое я имел о нем. Опыт, который я вынес из превратностей судьбы, научил меня, как нужно поступать с друзьями и с врагами» (См. Секреты побед Темура. с.16).

Людей он ценил не по богатству и знатности рода, принадлежности к той или религии, а по человеческим, деловым качествам. Такой подход отличал его от других правителей того времени. Нам думается, что этот принцип оценки людей не имеет ни времени, ни границ, ни национальной, ни религиозной принадлежности. В его окружении в большинстве случаев находились честные, смелые, преданные, справедливые, милосердные и добропорядочные люди, с большими дарованиями и интеллектуальными способностями. Его сановники и чиновники, воины и полководцы были преданными во всех жизненных ситуациях и делах. В этом, заключался один из секретов побед полководца.

Амир Темура очень искусно умел прислушиваться к мнениям других, принимал их полезные и выгодные советы, использовал их творчески в решении тех или иных вопросов.

Вообще умение считаться с чужим мнением и учитывать его в своей деятельности являлось характерной чертой Амира Темура. Коллегиальное решение

государственных вопросов, умение принимать оптимальные решения в труднейших ситуациях принесли ему немалый успех и всемирную славу.

Мудрость и сила аналитического мышления дали великому правителю невиданные результаты. Изучая «Уложения» Амира Темура, ещё раз убеждаешься в том, что он был мудрым политиком. Интересно, что творение Амира Темура и сегодня не утратило своего теоретического и практического значения.

События и явления Амир Темура оценивал, исходя из исторических условий. Он всегда старался решать конфликты и споры мирным путем, а силу использовал лишь в тех крайних случаях, когда договоры, мирные средства не давали желаемых результатов. Подчеркивал, что «хорошее мероприятие в несколько раз лучше, чем тысячи воинов». Приверженность к мирным решениям любых острых вопросов свидетельствует о высоком духовном уровне личности Амира Темура.

Амир Темура обладал обширным кругозором и тонким аналитическим умом, способным решать сложные политические, военные, экономические проблемы, с которыми сталкивался ежедневно.

Амир Темура – сын своего времени. Господствующее мировоззрение и идеология являются основой его духовности. И потому вся его деятельность пронизана одной идеей – исламом, принципами и положениями Корана и хадисов, шариата и калама.

Примечательно, что впоследствии перед началом больших дел и походов, военных действий, он обязательно созывал совет. После обсуждения вопросов он удалялся и уединялся, чтобы посоветоваться с Кораном, и действовал в соответствии с содержанием того аята, страница которого наугад была им открыта. И, что примечательно, ему всегда сопутствовали удача и успех: «Во всех делах, требовавших обсуждения, я извлекал из Корана предзнаменование, руководившее моим поведением», - читаем мы в «Уложениях» Темура. Он строго следует учению ислама, ратует за его все более широкое распространение на вновь завоеванных территориях. Когда он завладел арабскими странами, то воочию убедился, что тамошние народы несколько отошли от ислама, от религии. И, будучи к примеру в Багдаде, Амир Темура восстановил там исламские традиции. Велел строго следовать им, назначил ответственных лиц за соблюдение предписаний ислама. Следует подчеркнуть, что он не только распространял, но и восстанавливал ислам, причем даже там, откуда происходила эта религия. Об отношении Амира Темура к исламу свидетельствуют его «Уложения», где пишется: «Я заботился о распространении религии Бога и закона Мухаммада, этого избранного Богом сосуда; я поддерживал ислам во всякое время и во всяком месте» (см. Секреты побед Темура. с.12).

Амир Темура почитал потомков пророка Мухаммада. Он с большим почтением относился к ним и всячески заботился о благополучии саидов, назначил им хорошее жалование из государственной казны, что объяснял следующим образом: «Чтобы иметь более верный успех в увеличении числа прозелитов Мухаммада, я избирал из потомков этого пророка человека самого выдающегося, которого и облек полною властью над мусульманами. Он имел в своем владении священные имущества и назначал отдельных управляющих мечетями. Он же в городах и местечках утверждал верховного судью, первого представителя религии (муфтия), назначал инспекторов рынков». (См. Указ. Соч. С.17-18).

Не удивительно, что Амир Темура весьма уважительно относился к ученым, богословам, улемам не только своей страны, но и завоеванных им стран и народов.

После завоевания той или иной страны, того или иного города он сразу же велел своим военным начальникам собирать представителей духовенства, мулл, улемов, знатных, авторитетных людей, и с ними устраивал продолжительные беседы, во время которых обсуждали различные вопросы, касающиеся жизни данной страны и региона. При

необходимости советовался с ними и вместе сообща принимали необходимые решения по тому или иному вопросу. Для него не было своих или чужих. Со всеми обходился одинаково прилично в рамках человеческого этикета с восточными почестями, уважая их достоинство, национальные традиции и обычаи.

Об этих характерных человеческих качествах и духовности Амира Темура имеется много сведений в его «Уложениях», где он пишет: «В государстве, вновь подчиненном моей власти, я оказывал почет тем, которые были того достойны, я обращался с величайшим уважением и почтением с потомками Пророка, учителями Закона, учеными и старцами, я назначил им жалование, пенсии; вельможи этой страны становились как бы моими братьями, а сироты и бедные – моими детьми. С добрыми, какой бы национальности они не принадлежали, я обходился с добротой, но злые и изменники изгонялись из моего государства» (Указ. соч. с. 63).

Амир Темур высоко почитал и культ святых. У него был непреложный принцип: куда бы он ни ездил, где бы ни находился, никогда не оставлял без внимания святые могилы знаменитых личностей и «святых». Прежде чем посетить то или иное святое место, он обязательно совершал ритуальное омовение и уже потом читал молитву. И только после этого позволял себе заняться государственными и личными делами. На территории своей большой многонациональной державы он создал самые необходимые благоприятные условия для воспитания людей в духе исламских традиций. Повсюду он велел строить мечети и молельни с тем, чтобы обучить людей религиозной грамоте. Храмы содержались за счет средств из государственной казны. Об этом он сам писал в «Уложениях» так: «В каждую я послал пожилого знатока ислама, чтобы предостерегать верующих от запрещенных законом дел и чтобы заботиться об их образовании. Я приказал строить мечети, медресе и ханака (дома-пристанища для дервишей и бездомных) в городах, караван-сарай – на дорогах и мосты на реках» (из «Уложения» Темура).

Как покровитель, тонкий и глубокий знаток религии, её социальных, объединительных, регулятивных, интеграционных и мировоззренческих функций в обществе и личной жизни, особое значение придавал он руководству по изучению Корана, хадисов, шариата и распространения догматов, положений, принципов, обрядов и ритуалов, теории и философии ислама среди широких слоев населения. О тех или других мерах, принятых Амиром Темуром в части укрепления позиций ислама, а также распространения его среди населения говорится в «Уложениях» Темура следующим образом: «Я поставил в каждом городе представителя религии и благочестивых людей для изучения мусульманами Корана и для объяснения основ веры на основе комментариев ученых и священного предания» (Указ. соч. с. 18).

Как истинный мусульманин, глубокий знаток и великолепный чтец Корана, последовательный приверженец шариата и усердный почитатель хадисов Амир Темур опирался в своей многогранной деятельности на принципы, правила и положения ислама.

Говоря об отношении Амира Темура к исламу и его значении в деятельности великого мыслителя, полководца, уместно будет привести признания самого властелина: «Опыт доказал мне, что власть, не опирающаяся на религию и законы, не сохранит на долгое время свое положение и силу. Она подобна нагому человеку, который заставляет других при встрече с ним опускать глаза, не внушая никакого уважения к себе. Можно также сравнить её с домом, не имеющим ни крыши, ни дверей, ни ограды, в который может проникнуть самый презренный человек.

Вот почему я основал здание моего величия на исламе, с прибавлением к нему правил и законов, которые точно соблюдал в продолжение моего царствования» (Указ. соч. с. 17).

Велика роль и заслуга Амира Темура в укреплении позиций ислама и влияния этой религии на духовную культуру народов мира.

Он объединил народы с различными историческими традициями и обрядами, верованиями, взглядами, религиями. Со всеми этими народами и странами находил общий язык и умело руководил огромной империей, достиг упрочения и единства различных рас, наций и народов. В этом проявляется мудрость Темура в организации внутренней и внешней политики мощной державы своего времени, которая оставила заметный след в истории человечества.

Серьезное отношение Амира Темура к духовности объясняется тем, что он как мыслитель прекрасно понимал, что без духовности не может существовать ни одно государство, ни одно общество, ни одна цивилизация. Изучая жизнь и деятельность правителей, историю народов, Амир Темур понял, что многие правители не обращали должного внимания духовной стороне жизни общества, и потому их государства, в конечном итоге, пришли к кризису, к упадку. Это насторожило его и он предпринял все необходимые меры, чтобы предотвратить в своем государстве подобные нежелательные явления – социальный экономический кризис. Он как истинный поборник, покровитель культуры и духовности создал все необходимые объективные и субъективные условия для развития культуры. В столице своего государства он собрал свыше 150 тысяч ремесленников, зодчих, каменотёсов, ткачей, оружейников, ювелиров, и самых выдающихся мастеров различных видов искусства и культуры из различных стран, завоеванных им. Для них были созданы все условия, чтобы они продолжали творить и создавать на благо государства и общества. Более того, обеспечил их жильем, землей и другими необходимыми средствами существования. Они не знали нужды и притеснения на чужбине, а наоборот, свободно и вольно чувствовали себя на новой родине. Если учесть, что эти люди были представителями различных народов, наций, народностей, этнических групп с разными верованиями и убеждениями, то надо отдать должное таланту Амира Темура.

Об отношении Амира Темура к различным народам мы находим сведения в его «Уложениях»: «Люди всех стран, которые явились в мой дворец, были также допущены к столу моей ханской щедрости. На кого падали мои взоры, с тем обращались с отличием, какого заслуживало его положение» (Указ. соч. ч. 29).

Известно, что Амир Темур в свое время изучал философию, историю, медицину, астрономию наряду с богословием, исламской теорией, литературой. Он особенно хорошо знал историю правителей, которые существовали до него.

Имеются сведения о том, что великий Амир Темур был глубоким знатоком литературы. Порою он сам в свое свободное время занимался литературой и упражнялся в стихосложении. О его хороших литературно-эстетических вкусах свидетельствует великий узбекский поэт Алишер Навои. Выше мы уже говорили о том, что за прекрасное чтение Корана Амира Темура называли «Хафиз-ул-Куръан», что значит «Блестяще читающий Коран». Приведем одно четверостишие, которое направлено великим полководцем своему врагу Эмиру Хусейну: «Я послал Амиру Хусейну письмо с тюркским бейтом такого содержания:

Кто обмануть меня намерен,
Сам ляжет в землю, я уверен.
Коварство проявив свое,
Он сам погибнет от него.

Как видно, Амир Темур был разносторонне одаренным человеком, и каждая грань его деятельности составляет целую гамму духовности, которую надо специально исследовать и изучать. Амир Темур и Темуриды придавали большое значение нравственности, нравственной чистоте общества и государства. Он понимал, что в этом

деле необходимо применять силу закона, вот почему в своих «Уложениях» он строго требовал от всех незыблемости закона: «Если кто-то сломает кому-то зубы, ослепит кого-то, порежет ухо или нос, пьет вино, совершит прелюбодеяние, того необходимо передать в руки шариатского судьи или судьи, принимающему решение по обычному праву».

Более того, законы должны быть одинаковы для всех членов общества и государства. В «Уложениях» Амира Темура детально разрабатываются правила и обязанности каждого слоя общества, каждого его члена. Особо следует отметить, что Амир Темура как мудрый руководитель не упускал из поля зрения самые низшие слои населения. Им предоставляются одинаковые права и обязанности со всеми другими членами общества и государства. Как правитель он заботится о них и создает в своем государстве необходимые условия для их нормальной жизни. В этом процессе он делает упор на сознание, на убеждение людей. В «Уложениях» он пишет: «нищих надо собирать в одно место и выдавать им пищу и определить им какое-либо занятие. Все они должны быть помечены клеймом, дабы впредь не нищенствовали. Если и после того, как были мечены, будут продолжать нищенствовать, то таких следует изгнать из страны ...».

Амир Темура никогда не наказывал преступника без тщательной проверки и расследования. Он требовал от своих сановников того, чтобы виновника наказывали только на основании закона при показаниях четырех свидетелей после признания вины. Считал, что не следует торопиться наказывать, ибо можно совершить ошибку при поспешности.

Он всегда защищал простой народ и законом закреплял его защиту. Об этом мы читаем в «Уложениях» следующие указания мудрого и справедливого властелина: «Если сельские и квартальные старейшины будут причинять зло простому народу и тем самым нанесут ему ущерб, следует подвергнуть их штрафу в меру причиненного ущерба и вернуть этот штраф пострадавшим, пока они не придут в прежнее положение. Если деревенский старшина или общество допустит насилие по отношению к лицам низшего сословия, то на них следует наложить штраф, соответствующий допущенному насилию. Если сборщик налогов или хаким допустит насилие и разорит народ, то они должны понести соответствующее наказание».

Амир Темура конкретно указал, какими качествами должны обладать должностные лица. При назначении того или иного человека, он подвергал тщательному исследованию и проверке его родословную, включая и всех родственников, дабы потом не ошибиться. Его сановники, визири, эмиры должны были быть из знатного рода. Они должны были обладать такими качествами, как проницательность, храбрость, осторожность, предприимчивость, бережливость при ведении дела, глубоко и всесторонне взвешивать различные стороны дела, а также обдумывать каждый шаг. Эмир, визири другие чиновники государства должны «знать ведение сражения, способы рассеивания вражеского войска, не терять присутствия духа в разгар схватки и без дрожи и без колебания уметь вести войска, а при расстройстве боевого порядка – быть в состоянии без промедления восстановить порядок».

Порядок, мощь, сила любого общества и государства, единство и благополучие народов каждой страны, её расцвет и развитие, авторитет на международной арене во многом зависят от того, насколько эффективно действуют в нем существующие и принятые законы. Из истории народов Узбекистана всем известно, что у нас испокон веков существуют законы, которые регламентируют различные стороны быта.

Амир Темура очень хорошо представлял, что вместе с законом для руководителя любого ранга необходима духовность и нравственность, неписанные законы, которые

действуют во сто крат сильнее на сознание человека. Эту простую истину Амир Темура воплотил в своей деятельности как никто другой.

Один из секретов удач и побед Амира Темура кроется именно в этом. Закон должен преобладать и действовать в обществе и государстве. Сущность и содержание закона надо довести до сознания каждого гражданина. С этой целью необходимо распространять среди всех слоев населения содержание законов, знания юридического фактора. Исторический опыт Амира Темура, в укреплении роли законов в жизни общества достоин всякого подражания.

Амир Темура вошел в историю как властелин, построивший новые города, великолепные мечети, больницы, каналы, мосты, дороги – вошел как созидатель, творец, а не разрушитель – как многие государи до и после него. Он почти заново отстроил город Самарканд и весь Мавераннахр восстановил народное хозяйство, которое было разрушено вследствие междоусобных войн и феодальной раздробленности.

Изучение богатого наследия Амира Темура показывает, что он как поборник ислама и защитник религии придавал особое внимание благоустройству, так называемых, священных мест, которые очень дороги каждому последователю ислама, хотя, согласно положениям ислама лишь Мекка и Медина считаются святыми местами. К сожалению, этого принципа никто не придерживается во всем мусульманском мире.

Следует отметить, что благодаря Амиру Темура и его старшей жене Сараймулкханум (Бибиханум) в Самарканде возведено очень много величественных зданий, демонстрирующих мощь и славу Амира Темура и Темуридов. Одним из таких памятников является Шахи-Зинда. Бибиханум была умной, дальновидной и решительной женщиной. И играла значительную роль в жизни Амира Темура, и потому в успехах Амира Темура история признает и ее роль. Под ее руководством и по ее указанию были построены многие архитектурные сооружения, которые стали достижениями мирового зодчества – это мечети, ханаки, усыпальницы.

В период правления Амира Темура и Темуридов созданы многие города, здания, караван-сарай, бани, медресе.

В Самарканде Амир Темура были возведены улицы и микрорайоны: Миср, Дамашк, Багдад, Султания, Шираз, смысл которых состоит в том, что Самарканд является как бы основным городом, а они, то есть вышеназванные, входят в состав Самарканда.

Амир Темура и его потомки развели новые городки-сады, такие как Баги-бешишт, Багидил-Куша, Багишамал, Багинав, Багибугди, Багитахти и другие. Это были городки с большими многоэтажными дворцами, фонтанами, цветниками.

О внутренней отделке возведенных зданий и храмов свидетельствует знаменитый историк Ибн Арабшах: «На них (стенах дворцов) были изображены его (Амира Темура) собрания, нарисованы портреты его в разных позах - картины его в сражениях, где он изображен на официальных торжествах, на совещаниях с царями, эмирами, сайддинами, улемами и великими людьми, на некоторых же султаны стоят перед ним, скрестив руки: есть картины, отображающие его пиршества».

Величественные сооружения в Карши, Бухаре и Яссе говорят о том, насколько много Амир Темура и Темуриды уделяли внимание строительству. В период Амира Темура развивалось прикладное искусство, образцы которого сохранились в городах Самарканде, Бухаре и Яссе. Блестящие рисунки, нарисованные на стенах гробницы Ширинбекаага, Туманага, Шахизинды – убедительно доказывают, что мастера кисти той эпохи по изяществу и мастерству никому не уступали.

Уместно подчеркнуть, что в Мавераннахре было очень развито искусство миниатюры. В этом отношении характерно творчество Камолиддина Бехзода, которое

является достойным всякого восхваления. О творчестве Бехзода высоко отзывалась английская исследовательница Хильда Хукхэм. Она в своем труде «Властитель семи созвездий» (1995) писала так: «Пятнадцатый век можно назвать эпохой Темуридского ренессанса, а Герат стал местом рождения блестящей школы миниатюристов, и самым выдающимся из которых был Бехзад» (Указ. лит. Т., 1995, с.14). Вместе с Бехзодом творили Мирак Наккаш, Касим Али, Махмуд Музаххиб, Шах Музаффар и другие. Для них был характерен творческий подход в котором прослеживается переход от мифологии и фантастики к реальной жизни. Это положительно отразилось на содержание изображаемых тем и объектов.

Согласно классификации специалистов, все наследие этого периода делится на следующие группы: портреты, жизненные зарисовки, пейзаж, рисунки на стенах величественных зданий, рисунки в художественных произведениях и другие. К примеру, миниатюры, украшающие «Шахнаме» Фирдавси и «Антологию иранских поэтов».

Среди художников самым выдающимся, как уже было сказано, является Камолиддин Бехзод, который родился в Герате. Очень рано осиротел. Его воспитал книжник Темурида Хусейна Байкары Мирак Наккош, который сам был известным мастером миниатюры. Вскоре Бехзода заметил Алишер Навои и оказывал ему всяческую помощь. В конце своей жизни он жил в Азербайджане там и умер. Бехзод основал свою школу и до сих пор его творчество занимает особое место в восточной живописи. Его произведения – портреты Хусейна Байкары, Шейбанийхана, рисунки на произведения Саади «Бустан», Низами «Хамса» дошли до нас. Эти произведения великого художника-миниатюриста хранятся в библиотеках Лондона, Тегерана, Кабула, Санкт-Петербурга, Ташкента. Искусство миниатюры требует способности в маленьком рисунке передать крупномасштабные проблемы. А это в свою очередь требует многогранного дарования и таланта.

В этот период большое развитие получило также искусство каллиграфии и искусство создания изящных книг.

В тот период типографий ещё не существовало. Книги создавались вручную. В создании книги участвовали каллиграф, резчик бумаги, переплетчик, чертежник и художник.

Наши предки в этом виде культуры были непревзойденными искусными мастерами. Слава самаркандской бумаги распространилась на весь мир. Эта культура получила дальнейшее развитие именно в период Темуридов.

Уместно напомнить о таком великом каллиграфе как Султан Али Машхади. Он родился в Машхаде. За его труды в области каллиграфии его называли «Царем каллиграфии» и «Поклонником книг». В 1461-1466 годах он переписал сочинения Низами, Хафиза, Навои. До нас дошли переписанные им 50 произведений поэтов Востока.

Амир Темура и Темуриды большое значение придавали развитию искусства музыки. Историк Ибн Арабшах, Шарафуддин Али Язди, Хондамир и многие другие в своих трудах сообщают, что в этот период искусство музыки и песни получило дальнейшее развитие. Дворцы Амира Темура и Темуридов были центром сосредоточения музыкантов и певцов, которые занимались творчеством и прославились своими песнями и мелодиями. В их творчестве получили дальнейшее развитие восемь видов песнетворчества. В истории развития песенного и музыкального искусства они занимают особое место, и потому историки выделяют данный период развития этого вида духовной культуры как наиболее плодотворный. Творчество Абдукадира Найи, Шахнули Гиджжаки, Устода Шади и других составляет гордость нашей музыкальной истории и духовного наследия.

Амир Темура и Темуриды придавали особое внимание развитию гуманитарных наук. Сам Амир Темура очень хорошо знал историю и потому велел историкам и писцам создать историю своих походов такой, какая она была в действительности, ибо он не любил ложь, хвастовство и пустозвонство. И здесь он непоколебим в своем главном достоинстве – справедливости.

Историческая наука как бы главенствует в системе гуманитарных дисциплин. Труды историков с мировым именем до сих пор являются основными достоверными источниками изучения социально-экономического развития эпохи Амира Темура и его потомков.

Исторические труды Низамиддина Шахи «Зафарнома», Х. Абури «Зубдат ат-таворих», Шарафиддина Али Язди «Зафарнома», Абдураззака Самарканди «Матла ус-саьдайн», Хондамира «Хабибас-сияр», Ибн Арабшаха «Аджойиб ул-Макдур фи тарихи Темура» («Чудеса предопределенной истории Темура»), Руи Гансалес де Клавихо «Дневники» и другие составляют достоверные источники изучения истории Амира Темура и его потомков.

Особо значимой является «Зафарнома» Шарафиддина Али Язди, в которой содержатся ценные сведения об истории Амира Темура. В основном исторические труды об Амире Темура и Темуридах написаны на персидском, арабском, тюркском языках. На этот период приходится научная деятельность Мирхонда, который написал семитомный труд, последний седьмой том, которого закончен внуком Мирхонда Хандамиром. Знаменитый историк Хандамир, был близок Алишера Навои. Современник великого поэта Хандамир под его покровительством стал ученым – историком мирового значения.

В эпоху Амира Темура и Темуридов во многих областях науки, в частности, в медицине, математике, астрономии, логике, литературе, педагогике, философии, этике, эстетике, литературоведении были сделаны крупнейшие открытия, которые внесли весомый вклад в развитие мировой культуры и науки. В этом отношении особо следует отметить роль естественных наук, получивших широкое развитие и давших много ученых мирового уровня.

Развитие экономики и строительства поставило перед естественными науками многочисленные задачи, решение которых должно было способствовать развитию этих отраслей.

Поэтому развитие естественных наук стало приоритетным направлением в научных исследованиях той эпохи.

На основании вышесказанного можно утверждать, что культура эпохи Амира Темура и Темуридов является одним из ключевых этапов в развитии мировой культуры, и занимает достойное место в истории человечества.

Амир Темура внес большой вклад в восстановление народного хозяйства, в перестройку городов и благоустройство страны, пришедших в упадок в результате многолетней феодальной раздробленности и междоусобных войн. Известно, что очень многие города Мавераннахра, разрушенные после нашествия Чингизхана, лежали в развалинах или были в полуразрушенном состоянии.

В 1371—72 годах были восстановлены разрушенная крепость Самарканда и его стены, Шахристан и его шесть ворот (Шахзаде, Аханин, Феруза, Сузангаран, Кариз-гах, Чорсу). По приказу Темура в арке Самарканда были построены два больших четырехэтажных здания: Кок-сарай и Бустон-сарай. В Кок-сараях были расположены государственная казна, мастерские, тюрьма, а Бустон-сарай был главной резиденцией падишаха. При Темура заново были построены городские улицы, благоустроены базары. Как пишет Клавихо: «В Самарканде ежегодно продаются товары, привезенные из Китая, Индии, Татарстана (Дашт-и кипчака — Б. А.) и других мест, а также из

самого богатого царства Самарканда. Так как в городе не было специальных рядов, где бы удобно было торговать, Темурубек приказал проложить через город улицу, по обеим сторонам которой были бы лавки и палатки для продажи товаров».

Особое внимание Амир Темура уделил благоустройству священных для каждого мусульманина мест. Одним из таких мест был Шахи-Зинда, мавзолей, где во времена Темура были похоронены Улджа-айим, Туглук текин, старшая сестра его Кутлук Туркан-ага и его младшая сестра Ширин-бека, над могилами которых были возведены гробницы. Известно и то, что по указанию старшей жены Амира Темура Туман-ага в Шахи-Зинда был построен ряд зданий: мечеть, обитель дервишей, усыпальница и Чартаг, а в Чорсу Самарканда — крытый торговый ряд. Знаменитый Рухабад (усыпальница шейх Бурханиддина Согарджи), гробница Шайх ходжа Нуриддина Басира, известная под названием Кутби чахардахум, фамильный склеп Гур-Эмир также были возведены во времена Темура.

Благодаря стараниям Амира Темура в Самарканде было возведено немало общественных зданий: мечетей, медресе, обителей дервишей, караван-сараев, бань. В их число входит построенное в конце XIV — начале XV века медресе Биби-ханум (1399—1404 гг.).

В общем Самарканд во времена Темура превратился в зажиточный и красивый город. Если сказать словами историка Хафиза Абу, то «возведенный раньше из глины Самарканд [Темура] перестроил, возведя здания из камня».

Благоустроил Амир Темура и родной город Кеш. Он восстановил разрушенные городские стены, оборонительные сооружения, гробницы святых, возвел величественные дворцы, мечети, медресе, усыпальницы, построил базары и бани. Аксарай, построенный за период с 1380 по 1404 годы, и возведенный в 1380 году фамильный склеп — здание Дар ус-саадат сохранились и до наших дней.

Амир Темура благоустроил и города Ясси (нынешний Туркестан) и Бухару. В 1398 году по его указанию было построено над могилой великого отца всех тюрков и поэта ходжа Ахмада Яссави величественное здание — мавзолей с двумя куполами. В 1388 году он восстановил разрушенный в период нашествия Чингизхана город Бенакет, который известен под названием Шахрухия (назван так самим Темуром в честь своего младшего сына Шахруха).

Благодаря поддержке и стараниям Темура в городах Мазераннахра, в частности, в Самарканде, Бухаре и Ясси, широкое развитие получило прикладное искусство. Живописные рисунки, выполненные на стенах гробницы Ширинбека-ага (1385 г.) и Туман-ага (1405 г.) в Шахи-Зинда, свидетельствуют о высоком искусстве Мавераннахрских мастеров кисти.

Среди самаркандских мастеров-живописцев и каллиграфов особое место занимают мастера Абдулхай, Пир Ахмад Багишамали и Ходжа Бангир Табризи. В этот период дальнейшее развитие получило прикладное искусство и в других городах Мавераннахра. Широкой славы заслужили среднеазиатские умельцы, особенно в резьбе по дереву и камню, мастера по изготовлению предметов домашнего обихода и украшений из золота, серебра, бронзы и драгоценных камней. Об этом свидетельствуют относящиеся к гробницам ходжа Ахмада Яссави в Туркестане и в Шахи-Зинда большой чугунный котел и подсвечник, а также подсвечник из Гур-Эмира с написанным на нем именем Темура и кольца на дверях Шахи-Зинда.

В эпоху Темура получили широкое развитие наука, в частности, такие ее отрасли, как богословие, юриспруденция, математика, астрономия, медицина, история, философия, литература, музыковедение и наука о стихосложении. В «Зафарнаме» Шарафиддина Али Язди и в «Аджаиб ул-Макдур фи тарихи Темура» («Чудеса предопределений в истории Темура») Ибн Арабшаха приводятся краткие, но весьма

ценные сведения о представителях этих наук. Это ученый-богослов Джалалиддин Ахмад ал-Хорезми, правоведы Абдумалик, Исамиддин и Шайх Шамсиддин Мухаммад Джазаيري, талантливый астролог маулана Ахмад, музыковеды Абдулкадыр Ма-раги, отец и сын Сафиаддин и Ардашер Чанги, живописцы Абдулхай Багдади и Пир Ахмад Багишамоли, философы Саъиддин Тафтазани и Мирсаид Шариф Журжани, известные историки Низамиддин Шами, Хафизиддин Абри. «Вот, кажется, все, кого я знал, упоминал, и имена их сохранились в моей памяти. Но тех людей, которых не знал, либо знал, но позабыл, и имена их не сохранились в памяти,— бесчисленное множество. Их просто не счесть. Короче говоря, Темур каждого человека, который мог быть полезен, невзирая ни на что и кем бы он ни был, вез в Самарканд. В результате в Самарканде собрались представители каждой из чудесных наук и редкостных искусств...» вспоминает Ибн Арабшах.

Мугульское нашествие в начале XIII вв. прервало развитие культуры и надолго прекратило развитие науки и искусства, взлет которых наблюдался на территории Средней Азии в X–XI вв. Новый толчок развитию культуры, науки и искусств был дан в эпоху Темура (1336–1405гг.) и Темуридов.

Темур мыслил превратить Самарканд в город, который должен был представлять его могущественную империю и стать самым красивым городом мира. Из всех покоренных стран в Самарканд направлялись ученые, художники, ремесленники. Персия «поставляла» художников, каллиграфов, грамотных людей для медресе, музыкантов, архитекторов и строителей. Из Сирии Темур вывез шелкомотальщиков, мастеров-оружейников, специалистов по производству стеклянной посуды и фарфора. Из малой Азии вывезли оружейных мастеров, мастеров по серебру, каменщиков, специалистов по изготовлению канатов. Из Индии прибыли искусные мастера по металлу и ювелиры, каменщики.

Темур стремился культивировать благоговение перед Самаркандом как центром исламской веры и сделать его местом паломничества. С этой целью сюда были привезены самые знаменитые теологи, открыты медресе, и духовенство было окружено особым покровительством. Высочайшее покровительство распространялось и на одно из самых святых мест Шах-и-Зинда (Живущий царь). Окруженный легендами холм на севере города на месте древнего поселения Афрасиаб должен был стать одновременно и местом захоронения крупных феодальных князей и властителей, кому удача обеспечила при жизни симпатию Темура. Здесь покоится большое число родственников и эмиров Темура.

В Самарканде была восстановлена древняя цитадель — Голубой дворец, который служил для хранения казны и использовался как государственная тюрьма. В нем размещались архивы, монетный двор, большое число редких и ценных вещей, арсенал и интендантство, хранилась личная собственность Темура. Весь Самарканд был полностью реконструирован. В пригородах столицы Темур построил великолепные парки и дворцы. Здесь были лужайки, цветники, тенистые дорожки, фруктовые сады, ручейки и павильоны.

Ряд внушительных сооружений был построен и в других городах. В Шахрисабзе, вблизи от мавзолеев его отца и сыновей, Темур воздвиг свой величественный дворец — Ак Сарай, поражающий своими размерами. Его строительство длилось двадцать четыре года. В Туркестане он построил мавзолей Ахмада Яссавий (Ясса — древнее название нынешнего города Туркестана). Недалеко от Ташкента был восстановлен город Бинкент, разрушенный Чингизханом, была построена крепость и поселение в Апшаре, восточнее Сырдарьи, а Андижан превратился в цветущую столицу Ферганской долины. К сожалению, многие из этих блестящих сооружений не сохранились до наших дней. Одним из наиболее достопримечательных памятников эпохи Темура является мечеть

Биби-Ханум, которую он приказал соорудить после похода в Индию, с целью превзойти все имевшееся до сих пор в мире ислама.

После смерти Амира Темура его государство быстро распалось вследствие династических раздоров и борьбы за верховную власть среди его многочисленных наследников. Одним из них был его внук Улугбек, сын Шахруха, родившийся в 1394 г. При рождении его назвали Мухаммад Тарагай, но еще при жизни Темура оно было вытеснено именем Улугбек и нет никаких сведений, почему его называли ненастоящим именем. Улугбек правил Самаркандом с 1409 по 1449 г. и оставил заметный след в культурном наследии Мавероннахра. Он совершил выдающиеся открытия в области астрономии и математики. Улугбек привлек в свое государство ученых из разных стран. По его инициативе была создана в Самарканде всемирно известная обсерватория, в создании которой и ее работе принимали участие выдающиеся ученые того времени — Джамшид Каши, Казызаде Руми, Муиаддин Кашани, Салахаддин Мусавий и Али Кушчи, прозванный «Птолемеем своей эпохи». В обсерватории был создан каталог, который включал 1018 звезд, разработаны таблицы натуральных значений синусов и тангенсов углов стояния звезд, верных до 9-го десятичного знака, а также таблицы, содержащие координаты (широту и долготу) большого числа пунктов на поверхности земли.

Строительство при Мирзо Улугбеке не достигло того размаха, что при Темуре. Среди построек Улугбека выделяются два медресе — на базарной площади Самарканда, получившей впоследствии название Регистан, и в Бухаре, в художественном отношении не уступавшие постройкам эпохи Темура.

Улугбек известен не только как астроном и математик, но и как тонкий знаток классической арабской и персидской литературы, музыки и истории. Основной труд Мирзо Улугбека, принесший ему мировую славу, известен под названием «Зидж Улугбека», который поистине является грандиозным памятником человеческого гения.

В первой половине XVI в. жили и творили Захриддин Бабур и Алишер Навои. Бобур — один из последних Темуридов, не снискавший успехов в борьбе за власть в Мавероннахре, оставил заметный след в истории как основатель государства Великих Моголов в Индии и как незаурядный поэт и ученый. Его труд «Бобур-наме», помимо исторических сведений и биографии Бабура, передает подробное описание фауны, флоры, ландшафта Ферганской долины, откуда он был родом.

Огромное значение оказали на развитие культуры и литературы XV–XVI жизнь и творчество великого поэта и государственного деятеля Алишера Навои (1441–1501 гг.), жившего и творившего в Герате при правителе Султана Хусейне Байкаре, одного из последних в династии Темуридов.

При Навои Герат стал центром научной и культурной жизни Средней Азии, затмив собой Самарканд, где после смерти Улугбека восторжествовал религиозный догматизм. Подводя итог, можно сказать, что Амир Темура, в отличие от своих предшественников — шахов и завоевателей, неустанно заботился о тех, кто был предан науке, культуре и искусству, и покровительствовал им.

Литература;

1. Каримов И.А. Родина священна для каждого. Ташкент «Узбекистон» 1996г.
2. Каримов И.А. «Амир Темура давридаги бунёдкорлик ва ҳамкорлик руҳи бизга намуна бўлаверсин» 4-жилд, Ташкент, 1996г.
3. Каримов И.А. «Речь на открытии памятника Амира Темура» 1993г.
4. Абдунабиев А. «Вклад в мировую цивилизацию» Ташкент, «Узбекистан», 1990г.
5. Руи Гонсалес де Клавихо. Дневник путешествия в Самарканд ко двору Темура (1403-1406) Москва, 2021г. с.115

6. Попов М. М. Тамерлан. М.:205.
- 7.Говард Р.И. Правитель Самарканда. М.: 201.
8. Даврон Х. Самарқанд хаёли.1Т.: 1991. 200.

**PERSPECTIVE WAYS OF IMPROVEMENT OF MARKETING ACTIVITY IN
SMALL BUSINESS**

Kasimova Fatima Tulkunovna

Tashkent Chemical Technological institute, Uzbekistan

ORCID ID: 0000-0003-0876-2256

ABSTRACT

In this paper have been discussed the improvement of marketing activities in small business in the development of competitive markets. The author has improved the system of indicators, evaluating the effectiveness of the marketing strategy taking into account changes in profits, market share, number of competitors, with the selection of segments of strategic business areas of small businesses.

Key words: Small business, Marketing, Competitiveness, Enterprises, Market relations, Strategy and Management.

YENİ ÖZBEKİSTAN BUGÜN

Radjabov Bahtiyor Eshmanovich

Taşkent Kimya-Teknoloji Enstitüsü, Özbekistan

ORCID ID: 0000-0001-6583-5197

Eshmanova Malohat Bahtiyor qizi

Taşkent Kimya-Teknoloji Enstitüsü, Özbekistan

ORCID ID: 0000-0001-7243-5722

ÖZET

Son dört yılda, ülkenin kalkınmasının her alanında büyük reformlar yapıldı. Özbekistan shsininging Yang boskigiga. Siyaset, hususan, ekonomist ng erkinlasti ve beregalarni rivozhlanı sation jaradi Millia Hamadoni ortak tehditler, Anisa din erkinlikve bagrikennik ni real haetda amalga oshirishda younggi bashlandi. Ülkenin göldeki yaşamının dikkatine göre, türün mezarının nasıl görüldüğünü de Özbekistan'ın Yang'ı olarak gördü. Roney Beraetgan tub üzgarishlarning mantığı ve sıflarida vicdon erkinliga Hamid din, genç vihasi yaratildi'de forma giydi.

2020 yılı başkanlık hattı 25 Aralık'ta Ulya Mazlizga ve kellanaetgan bu yıl Eskortluk, ontgan yıllard onur ravishda, berg'in kelmokda'ning düğününün Kralı. Buzul balamizki, bugün ve butunga insanlığın koronavirüs pandemi degan küresel felaket, açılacak. Bunday ulan felaketi Jahon ölçeklenebilir Koku Yuza Yıldırım Rai bermagan, desak, gerçek Ayat aytgan bulamiz. Son açıklanamayan declara ulra, danening 191 ülke 81 milyon kishy koronavirüs bilan casalangan vardı. Uladan 1 milliyon 765 Kral Ethan öldü.

Jahon pandemi wuch-shung ekonomisi Bering-her oyraib, 400 milliyar dolarlık hasar miktarı, Kelt tarafından göz ardı edildi. birkaç 500 milliyon kasırğa için dinlenmeye oturduk.

Ne yazık ki, bu felaket butun insanlık endişe ve muammerni keltir Corrib'in karmaşıklığı kutilmagan olarak uchun halkının çok oynar. Bukhara ve Sardobada cuz bergan naturaly ve tehnogen ofislar-E. YUL-yurtimi herodasin yana B. I. burdan sckazdi.

Milliyetçilik bukilmis herodasi, özverili emek ve matononati, nüfus ve devlet organizing bi-yigalik nagazi-mavoud kinchiliklarni erkekler shib ontmokdamiz sayesinde münzevi.

Kargo bilgilendirme, işe bronş acil iyilik boslab butun boskharw tizimi ve tıbbi brisbethxo implante.

Histerna (Weavers-viloyat) Jura-zade (niyet) hurrar (viloyat) (gözaltına alındı) 30 mingelikopan (Cape-viloyat). Ular dorea-darmon, koruma ve banliyö teşhis aracı bilardo elliance gerekir. Pandemiyağa Karsh kurashish uchun 200 mingdan sağık görevlisi, jumadman, Seth ellik 150 kişilik shizokor Krallığı ve uzman jalb etildi.

Hırvat 600 mingdan ortik vatanlarım yurtseverlik olib kelindi. Seth elda kiyin ahvol tushib Corgan 100 Minga, resraxatildi'nin Asistanı fikarlimizga tarafından belirlendi.

Pandemik yumşatış terlemesi ve etisha arazisinin ortadan kaldırılması devlet yasemin 82 trilliyon suchmlık kompleksi Chora-şailer amskirildi'dir. Jumladan, İncirozga karsi zhamgirma etilib, koronavirusga karşish kurashish, ahooli ve enterprisialar kollab-amirash bilan sadlık karyudzhetdan 16 trilliyon sumdan Ortig tarafından organize edildi. Shuningdek, devlet işaliga ve 500 mindan'dan mercorlik öznesi kiyb 8 milliyon fukaroga zhami 66 trilliyon suchmlık Solic ayrıcalığı, kredi savunucusu uzaitish ve finansallab'ın gücü bhırov AF Yardımcısı berildi.

Bilim-fanatık tarafından ahaga ve Atasözleri geleneğini öğrenme de gücünü kanıtlamıştır.

Taşkent devlet teknika üniversitesi fakültesi enerji samanadorligi, Kimyo-teknoloğa Enstitüsü, sonunda tarım ürünleri genetik, Tekstil ve hafif sanayi Enstitüsü, ile sentetik

elyaflar, İleri Teknoloji Merkezi ile işbirliği içinde biyolojik olarak aktif katkı maddeleri yönünde bilimsel araştırmanın mükemmel olduğu söylenir.

Ürünler kariyer ve rekabet gücü oshirish uchun milli standartlarni Zhahon, molastisch grubalarga Jori vilish Juda shagunadi'yi tüketmiyor. Son yıllarda ülkemizdeki standartların yüzde 43'ü uluslararası standartlarla uyumlu hale getirilmiş, sayıları 12 ming ulaşmıştır. Bu çalışma sonucunda, ihracat şansı artıyor. Örneğin, uchun, 21-şirkette, wikimachilik düğünü ve Tularig Avrupa forması "OEKO-Tech" ve" SEDEH " Georgia kilindi ve başkalar.

Buradagi ishlar bunu sürdürmeyi ima etti. Yıldız özik-Hazar, metalurji, engil Sanayi buriha 14 laboratuvar deşarji. Kelgus yılıga, sonni14 mingtaga, uygunlik darjasini 50 % ga itkazi Missy belgilanadi.

"ÜzStandart" aviliga otomobil şirketi-brentlangan "yil, Kimya, gıda, Yapı Malzemeleri sektörlerinde uluslararası standartların getirilmesi üzerine 2021 yılı için "yol haritası" nın geliştirilmesi sunuldu. Birleşmiş Milletler(BMG) Genel Kurulu'nun 75. oturumunda Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Şavkat Mirziyevninging ilk olarak dünya Forumu'ndan Özbek dilinde bir konuşma yaptı ve çok önemli sözler söyledi. Ülkemizde, XXII yüzyılın lideri-Bilgi Teknolojileri, ulaşım sistemleri ve küresel tedarik zincirlerinin birbirine bağlanması çağında Özbekistan, halkın refahı için son derece önemli olan çok çeşitli ekonomik reformlara olan bağlılığını ilan etti.

İklim Başkanı şzgarışlari ve Orol dengizing fajiali muammosini, şuningdek, ushbu ekolik ofatlard yumshatish bunnicha Amga oshirilaet çoraeklarni, enib udilargan'a dikkat çekti. Bu butun dunega tegishliammuligiini atvilar kaydetti.

NBT Başkanı ayran karnalida'nın 75 - seslisidy dnedy ve uning ayran karnalidy mavoud, humanidid dolzarb masalardu ularn minpaymwari tillarga oldie'nin otoritesini derinden analiz etti. Merkez Asya ve küresel ölçek yeniden inşa rivolnishni zavopilish, yapıcı Balmumu derin katman, adam habersiz epocle erkinlikini agiti vilish, shuningdek. Mumya muammolar ve kader harita kurashis, iklim onun toplama. Ozik-A Milli Takım, kambahlikni kamayirişga kritik girişimde ayrı ayrı naid edilar.

23 Eylül - "eğitim uzun" Young'ın hukuk editoryal Yaşasın-no 637-2020-Yun Yaşasın düzenledi. 2020 yılı 19 Mayıs'ta kardindi'yi alan çadır netleşti. Senat 2020 aştil 7 Ağustos edie'yi seviyor. Yasal olarak, eğitimin amacı, amaçlanan inisiyasyonun özveri olarak adlandırmaktır. Wushu "eğitimi" 175 maddelik hukuk" dan oluşuyordu. Yukarıdakilerin hepsi bugün yeni Özbekistan'da gerçekleşen haberlerdir.

Anahtar kelimeler: boskharw tizimi, Yeni Özbekistan, gelişme, verimlilik

ROLE OF SCIENTIFIC SCHOOL IN BECOMING AND FORMATION OF YOUNG SCIENTISTS OF UZBEKISTAN

Rasulev Erkin Hasanovich

Tashkent Institute of Chemical Technology, Tashkent, Uzbekistan

ORCID ID: 0000-0001-6293-3242

ABSTRACT

The article examines the history of the formation of scientific schools in Uzbekistan, their role in the formation of young scientists. The meaning of the relationship between a student and a mentor in a scientific school.

Keywords: science, scientific school, lieder, Uzbekistan.

INDICATORS OF FOREIGN ECONOMIC ACTIVITY IN UZBEKISTAN

Tursunova Muniskhon Rakhimjanovna

Tashkent Chemical Technological institute, Uzbekistan ,

ORCID ID: 0000-0001-8576-5931

Abduqodirova Nodira Asqarali qizi

Tashkent Chemical Technological institute, Uzbekistan,

ORCID ID: 0000-0001-9029-6789

ABSTRACT

In the model of the socially oriented market economy of Uzbekistan, the main role is played by the development and strengthening of foreign economic activity, the definition of ways of unification of the Republic into World Economic Relations, as well as the development of socially oriented market economy and the strengthening of the directions of integration of the Republic in World Economic Relations. The strategy for the development of the economy of Uzbekistan is diversified and aimed at creating a competitive economy, maximizing the use of national resources using innovative technologies and new methods of market management. The ultimate result of the reforms carried out in the foreign economic activity of the country, in particular in the sphere of foreign trade, directly affects the growth of the standard of living of the population.

Keywords: foreign economic activity, export, import, foreign trade, indicators, foreign partners, economy, development.

LINGUOCULTUROLOGICAL BASIS FOR TEACHING A FOREIGN LANGUAGE

Ilieva Lola Kamolovna

Doctor of Philosophy, Associate Professor of Tashkent Institute of Chemical Technology,
Associate Professor of the Department "Uzbek Language and Literature" Tashkent,
Uzbekistan.

ORCID ID: 0000-0002-7073-915

Majidova Nozima Dilmurod kizi

Teacher of Tashkent Institute of Chemical Technology, Teacher of the Department "Uzbek
Language and Literature". Tashkent, Uzbekistan

ORCID ID: 0000-0001-7634-6145

ABSTRACT

The article deals with the issues of integrated teaching of foreign languages and cultures in the education system, ie linguoculturology. It has been pointed out that intercultural communication is a major problem of intercultural communication and its overcoming, however, is an interesting phenomenon in the teaching / learning and interpretation of linguistic and cultural units that exist in a foreign language but do not occur in the mother tongue. The names of scientists who have conducted research on this topic are mentioned, experimental work is being carried out on the chosen topic, and the results and conclusions are given. The dialogue of cultures highlights the need to visualize a person as a foreigner through language, aspects of the correct use of linguocultural units, the need to distinguish between specific knowledge available in a foreign language and native language (Russian fonovye znanija, English (background knowledge)). In particular, the article notes that a textbook "German language and culture" has been developed and tested. Examples of English language and culture are also included in the article. In conclusion, being aware of the culture of a foreign language learner and being able to use verbal / nonverbal means freely will help students become future professionals.

Keywords: Foreign language and culture, intercultural dialogue, interference.

FROM THE HISTORY OF CONCESSIONS FOR THE DEVELOPMENT OF AGRICULTURE AT THE END OF XIX – THE BEGINNINGS OF THE XX CENTURIES IN THE BUKHARA EMIRATE

Amonova Feruza

Tashkent Chemical-Technological Institute, doctor of philosophy in history PhD.

The Russian bourgeoisie, in order to reduce the dependence of the Russian textile industry on foreign cotton and to replace the relatively expensive American cotton with cheaper ones cultivated within the Russian customs line, had to take the path of developing irrigation in Central Asia and, in particular, in the Bukhara emirate.

Russian entrepreneurs could obtain a land concession in Bukhara only with the knowledge and consent of the empire of the authorities of Turkestan and Saint Petersburg. The military engineer captain Ananyev and prince Andronnikov were the first to initiate the rise in obtaining a land concession in Bukhara.

Other Russian entrepreneurs did not want to lag behind Ananyev and Andronnikov, who sought to extract the maximum profit from the irrigation system in the emirate. These include entrepreneurs Lvov, Suchkov, Ivanov and Stovba.

In the late 19th and early 20th centuries, with the arrival of the railway in the Bukhara emirate, Russian industrial cities appeared. In agriculture, the focus is on cotton production.

Especially when the Bukhara emirate became a colony of the Russian empire, the development of Emirati agriculture in the production of raw materials for Russian industrial enterprises and reforms aimed at expanding the area of cotton and irrigated land.

On mutual economic agreements signed between the Russian empire and the Bukhara emirate, economic reforms in the emirate, the concession of I.D. Logofet, V.V. Bartold, A. Gubarevich-Radobylsky, T.G. Tukhtametov, such as researchers worked.

The article describes the role of irrigation concessions in the economic life of the emirate in the late 19th and early 20th centuries. In the course of preparing the scientific publication, documents from the Central State Archives of the Republic of Uzbekistan (CSA RUZ), press materials of that period and historical research were used. This article uses techniques such as storage research, problem-territorial approach, historical and cultural continuity and consistency, and comparative historical analysis to learn about the irrigation reforms and agreements in the Bukhara Emirate in the late 19th and early 20th centuries.

In 1912-1913 Lvov, Suchkov, Ivanov and Stovba applied to the Russian government with a request for permission in Bukhara for land concessions [4].

The Termez irrigation system on the Surkhandarya River, built by order of the government of the Russian Empire and at the expense of the latter, occupied a special position. It was located on the territory provided by the emir at the disposal of the government of the empire when the latter created the Termez fortification on the border with Afghanistan. Here, the waters of the Surkhandarya River irrigated about 800 acres of land [1].

The Moscow exchange committee was one of the first to sign a concession with the Bukhara emirate. In 1908, he sent a special expedition to the Amu-Darya basin (Bukhara, Khiva), headed by an irrigator engineer Yermolov, to clarify the question of the possibility of irrigating the

empty lands in this basin. The Moscow Exchange Committee could not use the project presented by Yermolov for creating an irrigation network in the Amu Darya basin, since its implementation required huge capital investments and complex technical structures.

Meeting the demands of the Russian bourgeoisie, the empire's land authorities counted the amount of land suitable for irrigation in the Central Asian possessions of Russia and in the vassal emirates of Bukhara and Khiva. In 1910, the department of agriculture and land management reported to the State дума that "According to the available data, it should be assumed that ... about 230 thousand dessiatines can be irrigated in Bukhara" [5].

Russian military engineer A.G. Ananyev developed a project for the development of the Sherabad steppe [10]. On February 23, 1912, engineer Ananyev signed a concession agreement with the emir government for irrigation of 72,000 acres of land in the Shirabad valley [8].

The concession agreement signed with the engineer Ananyev and the government of Bukhara consists of 17 points [2]. According to the contract, the government of the Bukhara emirate, on the grounds set forth in this agreement, to lease the following plots of land located in the Shirabad and Baysun beksties for irrigation to the hereditary nobleman Alexander Georgievich Ananyev.

And also after eight years and six months from the date of signing by both contracting parties of this agreement, the entrepreneur Ananyev is obliged to pay the government of the Bukhara emirate a lease in the amount of one hundred thousand (100,000) rubles annually, in the following terms: by the first day of december of the month of each year, starting from the date of expiration of eight years and six months from the signing of this agreement, the lease must be paid by the entrepreneur in full for the past year. If the entrepreneur does not pay the due lease on time, then after the grace month has expired, he will be charged a penalty in the amount of five percent per annum for the unpaid lease. The period, during which the penalty is charged, is supposed to be one year, after which the government of the Bukhara emirate proceeds to forcibly collect the due lease, in the way that it finds appropriate by agreement with the highest Russian administration of the Turkestan territory.

The project for irrigation of the Shirabad valley, drawn up by the "Shirabad" society, planned to create a new administrative and industrial center on the territory of the concession, at the factories of which the primary processing of cotton was to be carried out [11].

However, the concession business was not crowned with success, since none of the above-mentioned Russian entrepreneurs managed to build an irrigation canal and irrigate at least one tithe of the concession land. Meanwhile, some of them have invested large capital in this business, as can be seen from the example of the Shirabad concession.

Archival documents show that Russian entrepreneurs were unfair towards local farmers, oppressed them and seized their lands. On this basis, disputes and even clashes took place between farmers and entrepreneurs. Particularly strong disputes arose at the Shirabad concession, where, having begun in 1912, by 1916 they became serious [12].

October revolution in Russia annulled the rights of Russian concessionaires in the Bukhara Emirate. In March 1918, the Shirabad dehkans destroyed all the structures erected by the concessionaires, pouring out hatred in this form against their former enslavers [9]. Following the

agreement with Ananiev, the Bukhara government, under pressure from the Russian authorities, was to conclude a number of new concession agreements.

And also, on March 31, 1912, it signed a concession agreement with the famous political prince M.M. Andronikov, on granting him the right to use all the free water of the Kashka-Darya River and 25 thousand acres of land in the Karshi steppe, northeast of the Kassan station [6].

The preparatory work on the territory of the Karshi (Kassan) concession provoked strong resistance from the Bukhara dekhkanship, and Prince M.M. Andronikov had to refuse the concession, citing “insufficient profitability of the enterprise”. Tithings of land in Karshi bekstvo On June 11, 1913, the Bukhara government signed an agreement on granting Andronikov a 99-year concession for 80 thousand dessiatines of land in Karshi bekstvo “for dry farming and other agricultural and industrial purposes” [13].

Including in 1914-1916, lively Russian-Bukhara relations took place regarding the receipt of 65 thousand dessiatines of land by a major Russian businessman Chaev [14]. It is characteristic that in the course of the negotiations he, having abandoned the concession case, began to ask the Bukhara Emir to sell him land as his personal property. However, the Russian Ministry of Foreign Affairs, for political reasons, in connection with the ongoing war, rejected his request [15].

In July 1915, the engineer of communications A. N. Kovalevsky, “taking into account his merits” associated with the construction of the Termez railway, by the gift of the emir were given ownership of two large plots of land: one, 28,630 dessiatines, in Kerki, the other, 5619 dessiatines, in the Kelif region, on the right bank of the Amu Darya. In 1916, Kovalevsky transferred both donation sites to the commercial and industrial partnership “Ivan Stakheev and K^o and engineer A.N. Kovalevsky”. The partnership began to implement the Kelif irrigation system in 1916 [8].

In conclusion, we can say, due to the fact that the granting of irrigation concessions to Russian capitalists, landowners, officers and officials met with sharp resistance from the Bukhara dekhkans, and the emir authorities, despite pressure from the Russian political agency, were not always able to guarantee the unhindered exercise of their rights by the concessionaires, during the first Russian revolution, the first an attempt to obtain an irrigation concession in the khanate on new terms. The lease of large lands led to the creation of uninhabited lands and, on the other hand, some sections of the local population were deprived of their land. These agreements were in the interests of the Russian owners, and not for the economy of the Bukhara Emirate.

List of used sources and literature

1. Afghanistan // Kazakhstan newspaper 1913. №.1-44. - Almaty. 2018. 420 p.
2. Ananyev A.G. Shirabad valley. - St. Petersburg, 1914. 3-9 p.
3. Gubarevich-Radobylsky A. Economic sketch of Bukhara and Tunisia. A comparative study of two protectorate systems. - St. Petersburg. 1905. 74 p.
4. Logofet I.D. The country of lawlessness. Bukhara Khanate and its current state. - St. Petersburg, 1909. 221-223 p.
5. Ryabinsky A. Tsarist Russia and Bukhara in the era of imperialism // Marxist historian, 1941. №.4. 8 p.

6. Ryabinsky A. Tsarist Russia and Bukhara in the era of imperialism // Marxist historian, №.4. 1941. 9 p.
7. Ryabinsky A. Tsarist Russia and Bukhara in the era of imperialism // Marxist historian, №.4. 1941. 11 p.
8. The activity of the Shirabad joint-stock company on irrigation of the Shirabad valley // Turkestan. №.4. January 23, 1917. 1 p.
9. The activity of the Shirabad joint-stock company on irrigation of the Shirabad valley // Turkestan. №.4. 1917. January 23. 2 p.
10. TsGA RUz, f. I-3, op. 1, d. 678, l. 69.
11. TsGA RUz, f. I-3, op. 1, d. 678, l. 308.
12. TsGA RUz, f. I-2, op. 1, d. 350, l. 154.
13. TsGA RUz, f. I-3, op. 1, d. 678, l. 311.
14. TsGA RUz, f. I-1, op. 17, d. 1128, l 1-32.
15. TsGA RUz, f. I-3, op. 1, d. 792, l. 3-6.

ИННОВАЦИИ В ОБРАЗОВАНИИ НА ПРИМЕРЕ ТАШКЕНТСКОГО ХИМИКО-ТЕХНОЛОГИЧЕСКОГО ИНСТИТУТА

Садыков Хамидулла Сайфулла углы

Ташкентский химико-технологический институт

АННОТАЦИЯ

Постановление правительства об интенсивном изучении иностранных языков, и вытекающее из него создание новой типовой программы по иностранным языкам для неязыковых вузов, побудил творческие коллективы особенно технических вузов кардинально пересмотреть методику, цели и задачи преподавания иностранных языков в технических вузах. Указаны подходы: как коммуникативно-деятельный, личностно-ориентированный, интегративный, где каждый студент работает по программе с учетом личных способностей. Компетентно изложены цели и задачи учебной дисциплины «Иностранный язык», а также достигаемый уровень владения иностранным языком, в частности, место предмета «Иностранный язык» в профессиональной деятельности будущих специалистов.

Ключевые слова: Инновация, образование, иностранные языки, реформы, технический вуз, практическое занятие, самостоятельная работа, наука

ABSTRACT

The government decree on the intensive study of foreign languages, and the consequent creation of a new model program on foreign languages for non-linguistic universities, prompted creative teams, especially technical universities, to radically revise the methodology, objectives and tasks of teaching foreign languages in technical universities. The approaches are indicated: as communicative-active, person-oriented, integrative, where each student works according to the program, taking into account personal abilities. The goals and objectives of the academic discipline "Foreign Language", as well as the level of foreign language proficiency, in particular, the place of the subject "Foreign Language" in the professional activity of future specialists.

Key words: innovation, education, foreign language, reform, technical institute, practice lesson, independent work, science.

**ҚИЗЛАРДА ТОЛЕРАНТЛИК ТАФАККУРИНИ ШАКЛЛАНТИРИШДА МАКТАБ,
ОИЛА ВА МАҲАЛЛА ҲАМКОРЛИГИ**

Арипова Гулнора Шухратуллаевна
ТКТИ ХҚ кенгаши маслаҳатчиси

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада қизларда толерантлик тафаккурини шакллантириш давлатни мустаҳкамлаш, унинг ҳавфсизлигини муҳофаза қилиш, қизларни турли мафкуравий ёт ғоялардан асраш, уларни бағрикенглик асосларида ҳаётга тайёрлашда муҳим аҳамият касб этиши мақолада илгари сурилади. Шунингдек, толерантлик тафаккурини шакллантириш орқали оила, мактаб, нодавлат ташкилотлари ҳамкорлиги асосида педагогик жарённи ташкил этиш мақсадга мувофиқлиги келтирилган.

Калит сўзлар: Ўсмир қизлар, толерантлик, оила, тафаккур, педагог, тарбия, мактаб, маҳалла, дин, ислом

АННОТАЦИЯ

В статье утверждается, что формирование толерантности у девочек важно для укрепления государства, защиты его безопасности, защиты девочек от различных идеологических чужеродных идей, подготовки их к жизни на основе толерантности. Также организовать педагогический процесс на основе сотрудничества семьи, школы, негосударственных организаций через формирование толерантного мышления.

ABSTRACT

This article argues that the formation of tolerant thinking in girls is important in strengthening the state, protecting its security, protecting girls from various ideological alien ideas, preparing them for life on the basis of tolerance. It is also advisable to organize a pedagogical process based on the cooperation of family, school, non-governmental organizations through the formation of tolerance thinking.

ҲУҚУҚНИ ШАРҲЛАШ МАВЗУСИНИ ЎҚИТИШНИНГ ЎЗИГА ХОС ХУСУСИЯТЛАРИ

Насириддинова О.Т.

Тошкент кимё- технология институти

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақолада мамлакатимизда ижтимоий ҳаётнинг барча соҳаларини ислоҳ қилишда ҳуқуқни шарҳлашда норматив-ҳуқуқий ҳужжатлардан тўғри ва самарали фойдаланиш ҳақида ёзилган.

АННОТАЦИЯ

В данной статье рассматривается правильное и эффективное использование нормативных правовых актов в толковании права при реформировании всех сфер общественной жизни нашей страны.

**ЎЗБЕКИСТОНДА БАРКАМОЛ ЁШ АВЛОДНИ ШАКЛЛАНТИРИШ
МАСАЛАЛАРИ
Халдибекова Ф.Т.**

Тошкент кимё-технология институти

АННОТАЦИЯ

Ушбу мақола баркамол ёш авлодни шакллантиришда “Ёшларга оид давлат сиёсати” тўғрисидаги қонуннинг тутган ўрни, ҳамда давлатимиз томонидан ёшларга ҳар бир соҳада берилаётган эътибор ҳақида ёзилган.

АННОТАЦИЯ

Статья посвящена роли закона “О государственной политике в отношении молодежи” в формировании гармонично развитого поколения, а также вниманию государства к молодежи во всех сферах.

**МАРКАЗИЙ ОСИЁ МИНТАҚАСИДАГИ МАМЛАКАТЛАР ҲАМКОРЛИГИДА
«ХАЛҚ ДИПЛОМАТИЯСИ»НИНГ ТАРИХИЙ ИЛДИЗЛАРИ
ORTA ASYA BÖLGESİNDEKİ ÜLKELERİN İŞBİRLİĞİNDE "HALK
DİPLOMASİSİNİN" TARİHSEL KÖKLERİ
THE HISTORICAL ROOTS OF «PEOPLE'S DIPLOMACY» IN COOPERATION WITH
THE COUNTRIES OF CENTRAL ASIA**

Холматов Баходир Холмурадович

Тошкент кимё-технология институти «Ижтимоий-сиёсий фанлар» кафедраси
ўқитувчиси

Kholmatov Bakhodir Kholmuradovich

Taşkent Kimya ve teknoloji Enstitüsü "Sosyal ve siyasal bilimler" bölümü öğretmeni

Kholmatov Bahodir Kholmuradovich

Teacher of the Department of Socio-Political Sciences of the Tashkent Institute of Chemical
Technology

Аннотация

Мақолада Марказий Осиё давлатлари ўртасидаги яқин қўшничилик ва ўзаро манфаатли ҳамкорлик алоқаларини ривожлантиришда «халқ дипломатияси»нинг ўрни ва аҳамияти, унинг тарихий илдизлари ҳақида атрофлича маълумотлар ёритилган. Шунингдек, Марказий Осиёни янада барқарор, иқтисодий ривожланган ва юксак тараққий этган минтақага айлантиришга оид ташаббусларнинг мазмун ва моҳияти ҳақида тўхталиб ўтилган.

Таянч сўзлар: Марказий Осиё минтақаси, «элчи», «халқ дипломатияси», хавфсизлик ва барқарорлик.

МАРКАЗИЙ ОСИЁ ХАЛКЛАРИ МАДАНИЙ ҲАМКОРЛИГИДА НАҚШБАНДИЯ ТАРИҚАТИНИНГ МЕТОДОЛОГИК АСОСЛАРИ

МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ ОСНОВЫ СЕКТЫ НАКШБАНДИ В КУЛЬТУРНОМ
СОТРУДНИЧЕСТВЕ НАРОДОВ СРЕДНЕЙ АЗИИ
METHODOLOGICAL BASES OF THE NAQSHBANDI SECT IN THE CULTURAL
COOPERATION OF THE PEOPLES OF CENTRAL ASIA

Сабилова Нилуфар Раимовна

Ташкент Кимё-Технология Институту.

АННАТАЦИЯ

Мазкур мақолада Марказий Осиё халклари маданий ҳамкорлигида Нақшбандия тариқатининг ўрни асосий тамойилларининг методологик жиҳатлари ҳамда уларнинг тасаввуф жараёнидаги ва уни тадқиқ этишдаги роли ҳақида сўз боради. Шунингдек, мақолада ислом дини таълимотининг ажралмас қисми саналган тасаввуф мактабларининг Марказий Осиё минтақаси ижтимоий-сиёсий ҳаётида тутган ўрнини ўрганишга эътибор қаратилган. Нақшбандия тариқатининг илмий жиҳатдан ўрганиш, тадқиқ қилишда тасаввуф мактаби ўз таракқиёти давомида маҳаллий урф-одатлар ва маданиятга исломий меросимизни мослаштириш Ватанни севиш, юртни ардоқлаш борсидаги фикрлар ёритилган.

Таянч тушунчалар: методология, тамойил, тариқат, нақшбандия, эътиқод, ҳулул, зикр, рашха, акоид.

АННАТАЦИЯ

В этой статье речь идёт о методологических аспектах основных принципов тариката нақшбандия и их роли в процессе тасаввуф, а также в исследовании этого процесса. Научное исследование секты Накшбанди, школы мистики в ее развитии отражает идеи адаптации нашего исламского наследия к местным традициям и культуре, любви к Родине, уважения к стране.

Опорные понятия: методология, принцип, тарикат, нақшбандия, вера, ҳулул, зикр, рашха, акоид.

ABSTRACT

This article deals with the methodological aspects of the basic principles of the Tariqa Nakshbandiya and their role in the tasawwuf process, as well as in the study of this process. The article also focuses on the role of mystical schools in the socio-political life of the Central Asian region, which are an integral part of Islamic teaching. The scientific study of the Naqshbandi sect, the school of mysticism in its development reflects the ideas of adapting our Islamic heritage to local traditions and culture, love of the motherland, respect for the country.

Supporting concepts: methodology, principle, tarikat, nakshbandiya, faith, hulul, zikr, rashha, akaid

ÖZBƏK VƏ AZƏRBAYCAN DİLİNDƏ İŞLƏNƏN BƏZİ ATALAR SÖZLƏRİNİN LEKSİK- SEMANTİK TƏHLİLİ

LEXICAL – SEMANTIC ANALYSIS OF SOME PROVERBS USED IN UZBEK AND
AZERBAIJANI LANGUGUAGES

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru, dosent Afaq Məmməd qızı Əsgərova

Azərbaycan Texniki Universiteti

Açar sözlər: atalar sözü, müqayisə, qrammatik struktur, fonetika, sozlər ;

Key words: proverb, comparison, grammatical structure, phonetics, words;

Folklor nümunələri aid olduğu xalqın hec silinməyən qan yaddaşı, əlindən alınmayan milli varlığı, onu əsrlərdən-əsrlərə daşıyan mənəvi ruhunun, mentalitetinin möhürü sayılır.(1) Bu xəzinənin ən qədim inciləri isə xalqın dil və təfəkkür məfkurəsini ən dolğun şəkildə əks etdirən atalar sözləridir. Bu ifadələrin təhlili təkcə Azərbaycan dilinin və ya Oguzcanın deyil, eyni zamanda bütün türk dillərinin tarixi inkişafından, linqvosturuktur xüsusiyyətlərindən xəbər verir. Bu sahədə tədqiqatlar aparan dəyərli türkoq-alim Mehmet Hengirmen yazır ki, “Türk Dünyasındaki ortak atasözleri bu gün geniş bir alana yayılmış olan bütün Türklərin ortak tarixi və kultürünü yansıtan bir ayna olmuşdur. Bu aynaya bakan hər bir türk böyük türk dünyasının düşüncə gücünü və sonsuz kultür zenginliyini görecektir.” (2)

Doğrudan da, məhz atalar sözlərinin milli təfəkkürlə, qədim türkcə ilə sıx bağlılığı dil vahidlərinin kənar müdaxilə ilə dəyişməsi və əks təsirə məruz qalmasının qarşısını alan əsas amillərdəndir. Eyni zamanda bu pəremilər dilin elə sabit yarlıqlarıdır ki, burada qrammatik struktur ekspressivləşərək qorunur və dilin əcnəbi dillərə müqavimətini formalaşdırır. Bu baxımdan Azərbaycan və özbəkçədə işlənən bəzi atalar sözlərinin müqayisəli təhlili qədim lügət tərkibinin ortaq elementlərini ortaya çıxarır. Bəzi ifadələr olduğu kimi işləndiyi halda, bəziləri cüzi fonetik fərqlərlə müşahidə olunur. Məsələn,

Az bölsin, zoz bölsin. – Az olsun saz olsun; Bol tutgan bormağın yolar- Bal tutan barmağın yalar ; baliq boşıdan sasiğdi- baliq basdan iylənər; Mən kıyaman bolamğa, bolam kıyar bolasıga – mən balama, balam da balasına; beş qöl barobar emas- beş barmağın beşi de bir olmaz; Biriynin haqi biriynin qornida yotmaydi. –hec kimin haqqı, heç kimdə qalmaz ;Biriynin ayibni senqa ayıtqan, senin ayibnni ham birovqa aytadi – basqasının sirrini sənə deyən, sənin sirrini də başqasına deyər;
(3)

Göründüyü kimi, bu atalar sözləri müasir özbək və Azərbaycan dilində eyni mənə məzmun ifadə etməkdədir. Bu ifadələrin leksik tərkibi də demək olar ki, eynidir. Bəzi sözlərdə fonomorfoloji fərqlər nəzərə çarpır ki, bu da dillərin milliləşmə prosesinin təbii göstəricisidir. Kökü eyni olan dillərdə bu dialekt fərqləri coqrafi məkan və inkisafıla bağlıdır. Qədim pəremilərdə leksik tərkibin, ekspressiv mənə və məzmunun eyniliyi isə göstərir ki, bu vahidlər, həqiqətən də, Azərbaycan və özbək dillərini üslubi cəhətdən birləşdirən əsas elementlərdir.

ABSTRACT

Examples of folklore are considered to be the indelible blood memory of the people to whom they belong, the indelible national existence, the seal of the traditional spirit. And the oldest pearls of this treasure are proverbs that most fully reflect the language and ideology of the people. The analysis of these expressions shows the historical development and linguistic-structural features not only of the Azerbaijani language or Oghuz, but also of all Turkic languages. Mehmet Hengirmen, a valuable Turkologist who conducts detailed research in this field, writes that common proverbs in the Turkic world have become a mirror that reflects the common history and culture of all Turks, which is widespread today.

Indeed, the close connection of proverbs with national thinking and ancient Turkish is one of the main factors preventing language units from changing and being adversely affected by external interference. At the same time, these proverbs are such stable labels of the language that the grammatical structure is expressed and preserved, forming the resistance of the language to foreign languages. In this regard, a comparative analysis of some proverbs used in Azerbaijani and Uzbek reveals common elements of the ancient dictionary. While some expressions are processed as they are, some are observed with slight phonetic differences.

For example:

Az bölsin, zoz bölsin. – Az olsun saz olsun; Bol tutgan bormağın yolar- Bal tutan barmağın yalar ; Baliq boşidan sasiğdi- balıq basdan iylənər; Mən kıyaman bolamğa, bolam kuyar bolasıga – mən balama, balam da balasına; Beş qöl barobar emas- beş barmağın beşi de bir olmaz; Biriynin haqi biriynin qornida yotmaydi. – hec kimin haqqı, heç kimdə qalmaz ; Biriynin ayibni senqa ayıtqan, senin ayibni ham birovqa aytadi – başqasının sirrini sənə deyən, sənin sirrini də başqasına deyər;
(3)

Apparently, these proverbs have the same meaning and content in modern Uzbek and Azerbaijani languages. The lexical structure of these expressions is almost the same. In some words, phonomorphological differences are noticeable, which is a natural indicator of the process of nationalization of languages. In languages with the same root, these dialect differences are related to geographical space and development. The similarity of lexical composition, expressive meaning and content in ancient proverbs shows that these units are, in fact, the main elements that stylistically unite the Azerbaijani and Uzbek languages.

GLOBALLASHUVNING JAMIYAT SOHALARIGA TA'SIRI

Hamroyev Sanjar Samiyevich

Toshkent kimyo-texnologiya instituti

ANNOTATSIYA

Bugungi kunda ilmiy adabiyotlarda globallashuvning turli jihatlarini farqlanadi. Eng avvalo, aholi sonining tez o'sib borishi sharoitida oziq-ovqat, ichimlik suvi va shu kabi ehtiyojlarni qondirish, tabiatning zo'riqishi bilan bog'liq masalalarni yaxlit holda ifodalovchi demografik-ekologik muammolar mavjudligini alohida qayd qilish lozim. Hech qanday milliy chegaralarni tan olmaydigan, dunyoda umumiy texnologik va axborot maydoni yuzaga kelayotganini xarakterlovchi texnosferaning globallashuvi uning yana bir o'ziga xos xususiyatidir. Shu bilan birga, siyosiy globallashuv hamda fan, madaniyat, ta'lim va axloq sohasidagi jarayonlarni ifodalovchi ijtimoiy-madaniy globallashuv hamda g'oyaviy ta'sir, targ'ibot va tashviqot bilan bog'liq mafkuraviy globallashuv ham sodir bo'layotganini yoddan chiqarmaslik zarur. XIX asrning oxiri XX asrning boshlaridayoq ko'plab mamlakatlarning ijtimoiy hayotida globallashuv real xarakter kasb eta boshladi. Zero, shu davrdan boshlab, ilmiy adabiyotlarda qayd qilinganidek, turli mamlakatlarga boshqa joylarda ishlab chiqilgan moddiy va ma'naviy ne'matlar kirib kela boshladi, xorijiy vakolatxonalar va institutlarning filiallari paydo bo'ldi hamda aholining keng qatlamlari o'z hayotida uning ta'sirini his qila boshladi. Bugungi kunda alohida olingan mamlakatlar rivojini, xususan, iqtisodiy taraqqiyotini xalqaro munosabatlardan tashqarida tasavvur qilish qiyin. Bu, eng avvalo, dunyoda bo'layotgan, va ayniqsa, rivojlangan davlatlar iqtisodi va siyosatidagi o'zgarishlar har qanday mamlakat hayotida u yoki bu darajada aks etishida, unga o'z ta'sirini o'tkazishida yaqqol ko'rinadi. Albatta, bunda faqat yuksak darajada rivojlangan mamlakatlar rolini mutlaqlashtirib bo'lmaydi. Bugun dunyo iqtisodiyoti tobora yaxlitlik kasb etib bormoqda va unda har bir mamlakatning o'z o'rnini bor. Xususan, bugun ishlab chiqarishning har qanday sohasini va odamlarning kundalik hayotini neft va neft mahsulotlari iste'molidan tashqarida tasavvur qilib bo'lmaydi. Shu kabi vositalarning bugungi jahon geosiyosatida globallashuv sharoitidagi ahamiyati tobora muhim rol o'ynamoqda. Ushbu maqolada globallashuvning jamiyat turli sohalarida ko'rsatayotgan ta'siri tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: globallashuv, jamiyat, ijtimoiy hayot, iqtisod, siyosat, ma'naviyat, madaniyat, tahdid, ommaviy madaniyat, milliy-ma'naviy xavfsizlik, mafkuraviy immunitet, mafkuraviy profilaktika, intellektual salohiyat.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Toshkent.: "O'zbekiston", 2018.
2. Otamuratov S. Globallashuv va millat (siyosiy-falsafiy tahlil). Toshkent. "Yangi asr avlodi", 2008.
3. Otamuratov S. Globallashuv va milliy-ma'naviy xavfsizlik. Toshkent.: "O'zbekiston", 2013.
4. Otamuratov S. Globallashuv: millatni asrash mas'uliyati (siyosiy-falsafiy qirralari). Toshkent.: "O'zbekiston", 2018.
5. G'oyibnazarov Sh. Ommaviy madaniyat. Toshkent.: "O'zbekiston", 2012.

EKOLOGİK XAVFSİZLİKNİ TA'MINLASH MİLLİY VA UMUMINSONİY MANFAATLAR MUSHTARAKLİĞİNİNG MUHİM OMİLİ

Mamatqulov R.U.

ToshKTI “Ijtimoiy - siyosiy fanlar” kafedrası katta o'qituvchisi

ANNOTATSİYA

Maqolada ekologik muammolar vujudga kelishi, ekologik xavfsizlikni ta'minlashda milliy va umuminsoniy manfaatlar mushtarakligi omilining ta'siri ko'rsatib berilgan. Muallif tomonidan muammo yuzasidan qator mahalliy va xorij olimlarining fikrlari tahlil etilgan.

AÇIKLAMA

Makale, çevre sorunlarının ortaya çıkışını, ortak ulusal ve evrensel çıkarlar faktörünün çevre güvenliğinin sağlanmasındaki etkisini göstermektedir. Yazar, sorunla ilgili bir dizi yerli ve yabancı akademisyenin görüşlerini analiz ediyor.

АННОТАЦИЯ

В статье показано возникновение экологических проблем, влияние фактора общенациональных и общечеловеческих интересов на обеспечение экологической безопасности. Автор анализирует взгляды на проблему ряда отечественных и зарубежных ученых.

ANNOTATION

The article shows the emergence of environmental problems, the impact of the factor of common national and universal interests in ensuring environmental security. The author analyzes the views of a number of local and foreign scholars on the problem.

УДК: 343.352.4(575.1)

**МАРКАЗИЙ ОСИЁ ДАВЛАТЛАРИДА КОРРУПЦИЯ БИЛАН КУРАШИШ
СИЁСАТИ**

ORTA ASYA'DA YOLSUZLUKLA MÜCADELE POLİTİKASI
ANTI-CORRUPTION POLICY IN CENTRAL ASIA

Бахтиёр АРАБОВ

Тошкент кимё-технология институти

“Ижтимоий сиёсий фанлар” кафедраси ўқитувчиси

АННОТАЦИЯ

Коррупцияга қарши курашиш XXI аснинг асосий муаммоси сифатида халқаро ташкилотлар, институтлар, фан арбоблари, юридик соҳа вакиллари томонидан чуқур илмий ўрганилиб келинмоқда. Ҳозирга қадар халқаро ҳуқуқда “коррупция” иллатини тўлиқ қамраб олган ягона ҳуқуқий тушунча мавжуд эмас. Марказий Осиё давлатларининг “Коррупцияга қарши кураш” сиёсатида ҳам ҳар давлат ўз давлат бошқарувидан келиб чиқиб ушбу иллат билан кураш олиб бормоқда. Мақолада коррупция билан курашда Марказий Осиё давлатлари ўз тажрибаларини, курашиш усулларини таҳлилий асосда олиб бораётганлиги ёритилган. Шунингдек, минтақа давлатларининг айнан коррупция билан билан боғлиқ жараёнларни, унга шароит яратиб бераётган меъёрий - ҳуқуқий ҳужжатларни назорат олиш билан олиб бораётган сиёсатлари кўрсатилган. Минтақа давлатларининг коррупцияга қарши курашда ишлаб чиқаётган қонунлари ва белгилаётган давлат стратегиялари кўрсатилган.

Калит сўзлар: коррупция, давлат, жамият, қонунчилик, қоида, стратегия, мансабдор шахс, давлат хизматчиси, ахлоқ меъёрлари, жиноят, порахўрлик, ваколат, имтиёз, манфаат, сотиб олиш, жавобгарлик.

ANNOTATION

The fight against corruption as a major problem of the XXI century is being studied in depth by international organizations, institutions, scientists, representatives of the legal field. So far, there is no single legal concept in international law that fully covers the issue of "corruption". In the "Anti-Corruption" policy of the Central Asian states, each country is struggling with this scourge based on its own governance. The article says that Central Asian countries are analyzing their experience and methods of combating corruption on an analytical basis. It also shows the policies of the countries of the region to control the processes associated with corruption, the normative and legal acts that create the conditions for it. The laws developed by the countries of the region in the fight against corruption and the state strategies they define are outlined.

Keywords: corruption, state, society, legislation, rule, strategy, official, civil servant, ethics, crime, bribery, authority, privilege, interest, bribery, responsibility.

EK AÇIKLAMA

XXI.Yüzyılın başlıca sorunu olan yolsuzlukla mücadele, uluslararası kuruluşlar, kurumlar, bilim adamları, hukuk alanının temsilcileri tarafından derinlemesine incelenmektedir. Şu ana kadar uluslararası hukukta "yolsuzluk" konusunu tam olarak kapsayan tek bir hukuki kavram yoktur. Orta Asya devletlerinin "Yolsuzlukla Mücadele" politikasında her ülke kendi yönetim temelinde bu belayla mücadele ediyor. Makale, Orta Asya ülkelerinin yolsuzlukla mücadele deneyimlerini ve yöntemlerini analitik bir temelde incelediklerini söylüyor. Ayrıca bölge ülkelerinin yolsuzlukla bağlantılı süreçleri kontrol etme politikalarını, bunun koşullarını oluşturan normatif ve yasal eylemleri de gösterir. Bölge ülkelerinin yolsuzlukla mücadelede geliştirdikleri kanunlar ve tanımladıkları devlet stratejileri sunulmaktadır.

Anahtar kelimeler: yolsuzluk, devlet, toplum, mevzuat, kural, strateji, memur, memur, etik, suç, rüşvet, yetki, ayrıcalık, faiz, rüşvet, sorumluluk.

ПРИМЕНЕНИЕ ПРОГРАММЫ NX в учебном процессе ТХТИ

Усмонов Б. Ш.

проф., Ташкентского химико-технологического института

Дадабаева Д.И.

старший преподаватель Ташкентского химико-технологического института

АННОТАЦИЯ

В этой статье даны история и создания NX Unigraphics, применение программы NX в разделе «Эскиз» и в разделе «Моделирование», а также программа NX предлагает приложение *Черчение*, входящее во все базовые пакеты. С помощью программы NX разрабатываются и изготавливаются изделия – созданные в трехмерных моделях деталей, в проектировании цехов, в сборках и чертежах деталей по изготовлению. Программа применяется для станков с ЧПУ и рассчитаны для трёхмерных моделей в деталях и сборках.

Ключевые слова: United Computing, Unigraphics, Imageware, CATIA и Pro /E, NX Unigraphics, EDS PLM Solutions, Parasolid.

“DƏDƏ QORQUQ KİTABI”NDA XAN MƏCLİSİ
ХАНСКОЕ СОБРАНИЕ В «КНИГЕ ДЕДЕ КОРКУД»

Nizami Şamil oğlu Adışirinov

Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyası

Filologiya üzrə fəlsəfə doktoru

XÜLASƏ

Oğuz türklərinin yaratdıqları “Oğuznamələr” içərisində “Dədə Qorqud kitabı” həm obrazlar aləminin zənginliyi, həm də dilinin mükəmməlliyi ilə seçilir. Elm aləminə məlum olduğu gündən bəri haqqında aparılan minlərlə tədqiqatlar onun aktuallığını daha da artırmışdır. Bu məqalədə “kitab”da təsvir olunan məclislərin, mərasimlərin Oğuzların yaşayışının, həyat tərzinin tərkib hissəsi kimi ritual-mifoloji önəmindən danışılır. Məlum olur ki, Oğuzların təşkil etdiyi məclislər, əslində, fərqli məqsədlər güdüdü və bu fərqliliklərin hər biri ozanların dilində fərqli dil xüsusiyyətləri ilə təzahür edir. Məqalədə bu məclisləri bir-birindən fərqləndirən əsas xüsusiyyətlər Drezden və Vatikan nüsxələrindən gətirilən nümunələrlə təhlil olunur. Həmçinin bir çox obrazların sosial, siyasi mənsubiyyəti haqqında fikirlər söylənilir. Lakin, əlbəttə ki, bu fikirlər yekun rəy deyil.

Açar sözlər: Dədə Qorqud, Bayındır xan, Qazan xan, məclis, hacət

РЕЗЮМЕ

Среди «Огузنامه», созданных турками-огузами, «Книге Деде Коркуд» отличается богатством мира образов и совершенством языка. С тех пор, как он стал известен миру науки, на нём были проведены тысячи исследований, что повысило его актуальность. В статье рассматривается ритуально-мифологическое значение описанных в «книге» собраний и обрядов, как неотъемлемой части быта и образа жизни огузов. Выясняется, что встречи, организованные огузами, на самом деле преследовали разные цели, и каждое из этих различий отражается в языке озанов с разными языковыми особенностями. На примерах из Дрезденских и Ватиканских копий в статье анализируются основные особенности, отличающие эти собрания. Также высказываются мнения о социальной и политической принадлежности многих образов. Но это, конечно же, не окончательное мнение.

Ключевые слова: Деде Коркуд, Байындыр хан, Газан хан, собрание, молитва

ABSTRACT

The “Dede Korkut book” is one of the famous epic which created by Oğuz turkish. This book is elected with fatility of characters and his excellent language feature. As the day of known in science many researches done about this book. But still there are many problems need to learn. In this text we try to touch one of these problem which called assemblys used in the “book”. We noticed that there are relationships between these ceremonys and heros life, their mind and thinking. And this research give us chance to say that in “boy”s these assemblys used in different options. And these different variations used in different language features.

These different options investigated with examples both Drezden and Vatican copys. Also in this text has been given information about social and political possessions of characters. But of course this is not final opinion.

Key words: Dede Korkut, Bayindir khan, Gazan khan, assembly, wish

ENERGY POLITICS AND SECURITY IN THE CASES OF INDONESIA AND AZERBAIJAN

Kholidah Tamami

Baku State University, Faculty of Economics and International Relations, Department of International Relations, Baku, Azerbaijan

ABSTRACT

Indonesia is the developed countries that have embarked on projects and energy strategies to increase renewables energy since it largely addressed political, economic and environmental goals in their energy security policies. Indonesia concern in energy sector with three parameteurs, called P4M (Promosi Perlindungan dan Penanaman Modal) or Promotion and Protection of Investments. The OIC and NAM are the organizations that Azerbaijan and Indonesia are involved in. One of the problems discussed therein is the energy sector. Currently Indonesia and Azerbaijan tried to reduce energy dependence and to achieve environmental sustainability. Policy makers need to pursue a strategy of informing the public with sound evidence while being open about energy policy in general.

Indonesia and Azerbaijan have 5 bilateral agreements. *First*, opening of RI-Azerbaijan Diplomatic Relations. *Second*, Cooperation and Consultation between Foreign Ministries. *Third*, cooperation between News Agencies. *Fourth*, Visa Exemption for Diplomatic and Service Passport Holders. *Fifth*, Economic and Technical Cooperation (KSET). The trade balance between the two countries is still dominated by the oil and gas sector, and does not yet reflect the real potential they have, either because trade has so far been through a third country due to the absence of direct sea/air routes, or the lack of market penetration by the Indonesian manufacturing industry. The potential for cooperation that can be worked on between Indonesia and Azerbaijan is in the oil and gas sector given that Azerbaijan is rich in both natural resources. Currently the two countries are consolidating the finalization of the P4M (Promotion and Protection of Investments Indonesia needs to encourage bilateral cooperation in the energy sector, especially oil and gas based. The best collaboration model is to ensure government-to-government long term purchase/contract.

Keywords: Energy politic, energy policy, energy security

EDUCATIONAL MIGRATION OF CENTRAL ASIAN YOUTH AND ITS POSITIVE AND NEGATIVE ASPECTS

Yuldashev Ravshan Bahodirovich

Tashkent chemical-technological institute, Uzbekistan

ORCID: 0000-0002-7311-0601

ABSTRACT

One of the peculiarities of Central Asia is that more than half of its population is young. In this regard, any problem related to youth and its solution is important. One such problem is educational migration. The main reasons for educational migration or the interest of young people in studying in foreign universities: later work abroad allows them to acquire higher qualifications, overcome the language barrier and earn a good salary. The article discusses these issues.

Keywords: Central Asia, problem, solution, young, educational migration.

ÖZBEKİSTAN ÖZBEKLERİ İLE AFGANİSTAN ÖZBEKLERİNİN DİL VE EDEBİYATLARINDA Kİ FARKLILIKLAR ÜZERİNE BİR ARAŞTIRMA

Firoz FAOZI

Kocaeli Üniversitesi doktora öğrencisi

ÖZET

Uluğ Türkistan'ın Büyük Britanya ile Çarlık Rusyası tarafından parçalanmaya başladığı zaman, 1888 yılında bugünkü Afganistan'ın sınırları çizildiğinde Özbek Türklerinin yüzde otuzu Afganistan sınırları içine kalır, Özbeklerin yüzde yetmişi bugünkü Özbekistan'da Afganistan'da yaşayan Türk boyları genellikle kuzey Afganistan'da (Güney Türkistan) yaşarlar, bugün bu bölge Güney Türkistan olarak anılmaktadır. Yaklaşık on milyon Türk boyları buraya yaşıyorlar, ki bunlardan altı milyona yakın Özbek Türkleridir. Batı Türkistan denildiğinde bugünkü Özbekistan anılmaktadır. otuz milyon nüfusa sahiptir. 1924, yılında Özbekistan topraklarını sovyetler Birliği tarafından işgal edildiği zaman Özbek aydınlarının bir kısmı Güney Türkistan'da göç etmiştir. Daha sonra ki yıllarda geçiş tamamıyla yasaklanmıştır. Günümüzdeki her iki Özbek grubunun dil ve edebiyatlarına büyük farklılıkları görmekteyiz, Özbekistan Özbekleri daha çok Rus dili ve edebiyatının etkisine kalmıştır. Afganistan Özbeklerinin Özbekçesinde Arapça ve Darica (Farsça) kelimeler daha kullanılmaktadır. Biz araştırmamıza her iki Özbek grubunu günümüze kadar siyasi ve sosyal sorunlarla karşılaşarak dil ve edebiyatlarına ne tür farklılıklar olduğunu üzerine duracağız. Ayrıca çağdaş Özbek şair ve yazarların Türkistan özlemini bildirimizde yer vereceğiz.

Anahtar kelimeler: Özbekistan, Afganistan, Özbekçe, dil, Edebiyat,kültür, şair,

**ПОЛУЧЕНИЯ НИЗШИХ НАСЫЩЕННЫХ АЛИФАТИЧЕСКИХ ИЛИ
ЦИКЛИЧЕСКИХ КЕТОНОВ И КИСЛАЯ КАТАЛИТИЧЕСКАЯ СИСТЕМА ДЛЯ
ИХ ПОЛУЧЕНИЯ**

Доц. О.А.Салихова, магистр М.С.Зокиров.

Ташкентский химико-технологический институт. г. Ташкент. Республика Узбекистан

ABSTRACT

Purpose of the study-Preparation of lowest saturated aliphatic or cyclic ketones and an acidic catalytic system for their preparation. Ketones are technically versatile and valuable products and are known to be obtained by oxidation of secondary alcohols, hydrogenation of unsaturated ketones, decarboxylation of carboxylic acids, and hydrogenation of internally unsaturated alkynes. Most of these reactions have in common that they use a starting material, which in itself is already a valuable compound.

Keywords: cyclic ketones, conjugated diolefins, catalysts, catalytic systems.

ИССЛЕДОВАНИЕ ВЛИЯНИЙ ТОПЛИВНЫХ ФРАКЦИЙ НА ОЧИСТКУ ОТРАБОТАННЫХ МАСЕЛ

Умарова М.Б., проф. Максумова О.С.

Ташкентский химико-технологический институт. г. Ташкент. Республика Узбекистан

ABSTRACT

Purpose of the study -Study of the influence of fuel fractions on the cleaning of waste oils. The presence of fuel fractions in the oil always negatively affects the operation of the engine, reducing its viscosity and lowering the flash point. With a decrease in the viscosity of the oil, all other things being equal, on the one hand, the operation of a machine or mechanism at low temperatures is facilitated, and friction power losses are reduced.

Keywords: used engine oils, fuel, temperature change.

SPEECH VERBS IN UZBEK AND TURKISH LANGUAGES

РЕЧЕВЫЕ ГЛАГОЛЫ В УЗБЕКСКОМ И В ТУРЕЦКОМ ЯЗЫКАХ

Tavaldieva Gulbaxar Nishanovna, Davron Abdulkaxxarovich MUTALOV

Toshkent kimyo-texnologiya instituti, Uzbekistan

ANNOTATION

Semantics and valency of speech verbs in Uzbek were specially investigated in the doctoral dissertation of professor Iristy Kochkartoyev. At the same time the book "Introduction to the Turkish Philology" in collaboration with I. Kochkartoyev and B. Isabekov also pays attention to the sound system, grammatical structure and classification of Turkic languages. Also M. Sodikova also published article about the Uzbek verbs. In the doctoral dissertation Saodat Mukhamedova puts forward the idea that speech verbs also mean action in a general sense, and includes them in differential group of verbs without objects objects "the verbs breathing and making a sound".

Verbs - semantics and verbal phraseological units reflecting speech human activity enter the semantic field of speech verbs. Such units play very important role in the lexical system of Uzbek. As speech verbs are the verbs indicating speech human activity without them it is impossible to present vital processes. On the explanatory dictionary of linguistic terms, Azim Khodzhiyev describes speech verbs as follows: It is known that speech human activity is not uniform process in general. Speech human activity consists of certain speech actions. These verbal actions represent the actions having own structure and the purpose. Therefore each speech act is understood as the independent, special action other than other speech actions. These speech goods had own linguistic expressions, the system of names in language. While the semantic field of speech verbs is considered as a system, LSG (lexico-semantic group) which are its part also form certain systems. That is studying a lexical system of Uzbek on the basis of the principle of systemacity.

It is emphasized that speech acts in works of some Russian scientists consist of team, please, of a question, the answer, a congratulation, a conversation, a statement, etc. Distinguish the following aspects and factors of the speech from them:

1. Speaker (person)
2. The listener (person who hears it)
3. Speech process
4. Sound any party of the speech.
5. Substantial party of the speech.

Keywords: language, comparative training, verb, speech verbs, Turkish.

Семантика и валентность речевых глаголов в узбекском языке были специально исследованы в докторской диссертации профессора Иристой Кочкартоева. В то же время книга «Введение в турецкую филологию» в соавторстве с И. Кочкартоевым и Б. Исабековым также уделяет внимание звуковой системе, грамматической структуре и классификации тюркских языков. Также М. Содикова также опубликовала статью об узбекских глаголах. В своей докторской диссертации Саодат Мухамедова выдвигает идею о том, что речевые глаголы также означают действие в общем смысле, и включает их в дифференциальную группу глаголов без объектов-объектов «дышащие и производящие звук глаголы».

В семантическое поле речевых глаголов входят глаголы - семантика и глагольные фразеологизмы, отражающие речевую деятельность человека. Такие единицы играют очень важную роль в лексической системе узбекского языка. Ведь поскольку речевые глаголы - это глаголы, указывающие на речевую деятельность человека, без них невозможно представить жизненные процессы. А. В своем Толковом словаре лингвистических терминов Ходжиев описывает речевые глаголы следующим образом: Как известно, речевая деятельность человека - это не единый процесс в целом. Речевая деятельность человека состоит из определенных речевых действий. Эти словесные действия представляют собой действия, имеющие свою собственную структуру и цель. Поэтому каждый речевой акт понимается как самостоятельное, особое действие, отличное от других речевых действий. У этих речевых товаров появились собственные лингвистические выражения, своя система названий в языке. В то время как семантическое поле речевых глаголов рассматривается как система, входящие в его состав ЛСГ (лексико-семантическая группа) также образуют определенные системы. То есть изучение лексической системы узбекского языка на основе принципа системности. Подчеркивается, что речевые акты в работах некоторых российских ученых состоят из команды, пожалуйста, вопроса, ответа, поздравления, беседы, высказывания и т. Д. Среди них выделяют следующие аспекты и факторы речи:

1. Спикер (человек)
2. Слушатель (человек, который это слышит)
3. Речевой процесс
4. Звукопроизвольная сторона речи.
5. Содержательная сторона речи.

Ключевые слова: язык, сравнительное обучение, глагол, речевые глаголы, турецкий язык.

MUSTAQIL O‘ZBEKISTONDA DAVLAT TILI SIYOSATINING YURITILISHI

Tavaldieva Gulbaxar Nishanovna

Toshkent kimyo-texnologiya instituti, Uzbekistan

ANNOTATION

The history of the Uzbek language, which belongs to a large family of Turkic languages, is closely connected with the centuries-old past of the Uzbek people. It is known that Uzbekistan has been one of the great centers of civilization and culture for hundreds of years. Uzbek is one of the richest and most ancient languages in the world. Our ancestors came to the world through our native language and created great cultural samples, great scientific discoveries and artistic masterpieces in this language. The Uzbek language has a large and millennial written literary tradition in the world, and the gems created in this language have a permanent place in the world's intellectual and artistic treasury.

During the years of independence (1991-2021) in Uzbekistan, a large-scale work is being done to raise the status of the Uzbek language as the state language. In the process of large-scale reforms in our country, the role and prestige of the state language in our lives is growing. Dozens of decrees and resolutions have directly contributed to the development of the Uzbek language. Today, our multinational independent country has a very fair and reasonable language policy that is in line with all democratic principles. In almost every article of the Law on the State Language, the same impartial language policy is clearly reflected.

Uzbekistan's membership in the Cooperation Council of Turkic Speaking States has served not only to strengthen economic cooperation, but also to raise the international status of Turkic languages, including Uzbek. The Uzbek language is actively used in political, legal, socio-economic, spiritual and educational spheres, and is widely heard in international forums.

In order to radically increase the prestige of the Uzbek language in the social life of our people and in the international arena, to ensure the full introduction of the state language in our country, to identify and eliminate problems with the state language, as well as to pursue a unified state policy was released. In particular, the full introduction of the Uzbek alphabet based on the Latin script in the country; support for research work on the development of the state language, the implementation of international cooperation in this area; teaching the state language in educational institutions and increasing its prestige as the language of science; maintaining the purity of the state language, enriching it and improving the speech culture of the population; ensuring that the state language occupies a worthy place in the global information network of information and communication technologies, in particular, the Internet.

Keywords: State language, language policy, Uzbek, Latin, native language.

LANGUAGE AS A CULTURAL TOOL

Khaydarov Zafar Hakim ugli

Teacher of Uzbek language and literature department

Tashkent Chemical-Technological Institute

ABSTRACT

This article briefly reviews language as a cultural tool and claims written language or script to be the influential force that runs cognition and culture. As an extension of the linguistic relativity hypothesis, *script relativity* is considered to be the engines and underpinnings of our cognition, everyday problem-solving strategies, and overarching culture as the consequence of accommodated brain pathways upon reading.

Keywords: cultural tool · conversion of the East and the West · complementarity · harmony · script relativity

